

HELSINGIN KAUPUNKI

ASEMAKAAVOITUS

KAAVANRO 12546

LAAJASALON RATIKKAKORTTELI

LAAJASALO, REPOSALMENTIEN ALUE

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS

ASEMAKAAVAN SELOSTUS
ASEMAKAAVAKARTTA NRO 12546
PÄIVÄTTY 25.2.2020

Asemakaavan muutos koskee:

Helsingin kaupungin
49. kaupunginosan (Laajasalo, Yliskylä)
korttelin 49023 tonttia 5 ja korttelin 49027 tonttia 4, katu-, puisto-,
suojaviher-, urheilukeskus-, urheilu-, virkistyspalvelu- ja yleisiä py-
säköimisalueita (muodostuvat uudet korttelit 49073, 49089 ja
49092)

Kaavan nimi:
Laajasalon ratikkakortteli

Laatija:
Helsingin kaupungin asemakaavoituspalvelu

Vireilletulosta ilmoittaminen: 19.5.2017
Kaupunkiympäristölautakunta: 3.3.2020
Nähtävilläolo (MRL 65 §): 10.3.–8.4.2020
Kaupunkiympäristölautakunta: muutettu 8.9.2020
Hyväksyminen: kaupunginvaltuusto
Voimaantulo:

Alueen sijainti:

Alue sijaitsee Laajasalon Yliskylässä, Reposalmentieltä etelään ja liikuntapuistosta pohjoiseen jäävällä alueella. Alueen länsipuolella kulkee Laajasalontie ja itäpuolella sijaitsee uimaranta metsäalueineen.

YHTEYSHENKILÖT KAAVAN VALMISTELUSSA

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala

Asemakaavoitus:

Suvi Huttunen, arkkitehti
Anu Kuutti, tiimipäällikkö, arkkitehti
Juha-Pekka Konttinen,
suunnitteluavustaja, kaavapiirtäminen

Liikenne- ja katusuunnittelu:

Markus Ahtiainen, liikenneinsinööri

Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu:

Niina Strengell, tiimipäällikkö, maisema-arkkitehti
Sari Knuuti, projektipäällikkö

Teknistaloudellinen suunnittelu:

Pekka Leivo, projektipäällikkö, pohjarakentaminen
Jouni Kilpinen, DI, kunnallistekniikka
Anu Haahla, ympäristöasiantuntija, melu ja ilmanlaatu
Matti Neuvonen, DI, runkoääni ja tärinä
Kaarina Laakso, DI, maaperän pilaantuneisuus
Karri Kyllästinen, DI, kaavatalous

Yleiskaavoitus:

Mikko Jääskeläinen, erityisasiantuntija
Alpo Tani, yleiskaavasuunnittelija
Elina Luukkonen, yleiskaavasuunnittelija

Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit:

Katariina Nordberg, kiinteistölakimies
Anne Björn, tonttiasiamies
Mia Kajan, erityisasiantuntija

Viestintäpalvelut:

Juha-Pekka Turunen, vuorovaikutussuunnittelija
Tiina Antila-Lehtonen, vuorovaikutussuunnittelija

Asuntotuotanto:

Timo Meuronen, suunnitteluinsinööri

Rakennuttaminen:

Annina Lehikoinen,
projektipäällikkö, Kruunusillat-hanke

Rakennukset ja yleiset alueet:

Riku Kytö, projektipäällikkö
Juha Paahtio, ylläpitoinsinööri
Susanna Hytti, projektipäällikkö

Rakennusvalvontapalvelut:

Salla Mustonen, tiimipäällikkö, arkkitehti
Ossi Lehtinen, arkkitehti

Ympäristöpalvelut:

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja

Kaupunkimittauspalvelut:

Jarno Mansner, yksikön päällikkö, kiinteistön muo-
dostus
Timo Myyryläinen, suunnitelmarekisterin hoitaja
Roope Summanen, maanmittausinsinööri

Pelastuslaitos:

Juha Rintala, vanhempi palotarkastaja

Helsingin kaupungin liikenne -liikelaitos (HKL):

Leena Mätäsniemi, projektipäällikkö

Muut Helsingin kaupungin toimialat**Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala:**

Mia Kuokkanen, johtava arkkitehti, tilapalvelut
Carola Harju, yksikön päällikkö, tilapalvelut

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala:

Petteri Kummala, tutkija, kaupunginmuseo
Eeva Jalovaara, arkkitehti, tilapalvelut
Jarkko Rantanen, laitospäällikkö, liikuntapaikat
Harri Taponen, erityissuunnittelija, kehittämisspalvelut

Kaupunginkanslia:

Pirjo Siren, projektinjohtaja
Ulla Loukkaanhuhta, projektinjohtaja
Ilkka Korpi, projekti-insinööri
Juha Heikkilä, projekti-insinööri

Muut viranomaistahot

Helen Oy: Tero Korhonen
Helen Sähköverkko Oy:
Risto Seppänen, yleissuunnitteluasiantuntija
Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY:
Sini Lehtonen, alueinsinööri
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL):
Sakari Metsälampi, joukkoliikennesuunnittelija

Hakijataho

Helsingin kaupunki

Arkkitehtuurikutsukilpailun pohjalta tilattu hankesuunnittelu

(tilaajana HKL, kaupungin kanslia sekä asemakaavoituspalvelu)

Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy
Maisema-arkkitehdit Byman-Ruokonen Oy
WSP-liikennesuunnittelu Oy
Alkutieto Oy
Sweco rakennetekniikka Oy
Sweco talotekniikka Oy
Sipti Oy
Akukon Oy
KK-Palokonsultti Oy
FMC Oy
Ahma-insinöörit Oy

Tontinluovutuskilpailun jälkeinen asuntokortteleiden hankesuunnittelu

Lehto Asunnot Oy
Sigge-arkkitehdit Oy
Insinööritoimisto Mäkeläinen Oy
A-Insinöörit Suunnittelu Oy
Paloässäät Oy
Optiplan Oy
Sipti Oy
Maisema-arkkitehdit Byman-Ruokonen Oy/
Helsingin maisema-arkkitehtitoimisto HELMA Oy

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	8
ASEMAKAAVAN KUVAUS	9
Tavoitteet	9
Mitoitus.....	10
Alueiden käyttötarkoitus ja korttelialueet	10
Liikenne.....	14
Palvelut	14
Esteettömyys.....	15
Luonnonympäristö.....	15
Ekologinen kestävyys.....	17
Suojelukohteet	18
Yhdyskuntatekninen huolto ja tulvasuojelu.....	19
Maaperän rakennettavuus, pohjarakentaminen ja pilaantuneisuuden kunnostaminen.....	20
Ympäristöhäiriöt	21
Pelastusturvallisuus / Rakennetekniikka	26
Nimistö	26
Vaikutukset.....	27
TOTEUTUS.....	34
SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	35
SUUNNITTELU- JA KÄSITTELYVAIHEET	37

LIITTEET

- 1 Seurantalomake
  - 2 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
  - 3 Kuvat ja kartat
    - Sijaintikartta
    - Ilmakuva
    - Asemakaavakartta (A4-koossa)
    - Havainnekuva
    - Ote Helsingin yleiskaavasta 2016
    - Ote voimassa olevista asemakaavoista
    - Ote maakuntakaavasta
    - Ote 2. vaihemaakuntakaavasta
    - Alueen luontotiedot kartta
    - Maanomistuskartta
    - Liikennesuunnitelma (piir.nro 7020)
    - Pelastussuunnitelma
    - Kuvaliite Holmanmoisionpolusta
    - Vesihuolto
    - Hulevesikaavio
    - Energiahuolto
  - 4 Varikon hankesuunnitelma, Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy, 2020
  - 5 Asuinkortteleiden viitesuunnitelma, Sigge-arkkitehdit Oy, 2020
  - 6 Maisemasuunnitelma, Maisema-arkkitehdit Byman-Ruokonen Oy/
Maisema-arkkitehtitoimisto HELMA Oy, 2020
  - 7 Holmanmoisionpolun ympäristöhistoriallinen selvitys,
Helsingin kaupunki KYMP, 2018
  - 8 Selvitys tutkituista varikon sijaintipaikoista, Helsingin kaupunki KYMP, 2019
  - 9 Metsä- ja puustoisien verkoston suunnitelma, Sitowise Oy, 2019
  - 10 Ratikkakorttelin liikennemeluselvitys, A-insinöörit Oy, 2020
  - 11 Varikon melun ja tärinän torjunnan selvitys, Akukon Oy, 2019
  - 12 Ulospuhallusilma- ja raitisilmaratkaisut, Sweco Oy, 2020
  - 13 Maisema-analyysi, Sigge-arkkitehdit Oy, 2020
  - 14 Korkoasemakaavio, Sigge-arkkitehdit Oy, 2020
  - 15 Helsingin Laajasalon itärannan asemakaava-alueen, hybridikorttelin ja
Reposalmen alueen lepakkoselvitys, 2018
-

LUETTELO MUUSTA KAAVAA KOSKEVASTA MATERIAALISTA

- Vuorovaikutusraportti
  - Viitesuunnitelman asiantuntijaliitteet:
    - Selvitys asuinkerrostalojen ja pysäköinnin palo- ja pelastusturvallisuudesta, Paloässät Oy, 2019
    - Selvitys varikon palo- ja pelastusturvallisuudesta, KK-palokonsultti Oy, 2019
    - Rakennejärjestelmäkuvaus, Sweco Oy, 2019
    - TATE-järjestelmäkuvaukset, Sweco Oy, 2019
    - LVI- ja energiankierrätys selvitys, Sweco Oy, 2019
    - Ratikkakorttelin LVI-suunnittelun perusteet, Optiplan Oy, 2019
    - Ratikkakorttelin pohjarakennustekninen selvitys, Sipti Oy, 2020
    - Selvitys ratikkakorttelin vaiheittain rakentamisesta, Sweco Oy, 2019
  - Laajasalon liikuntapuiston kehityssuunnitelma, Tengbom Arkkitehdit Oy, 2019
  - Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus, rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY-tietokanta), museovirasto
-

TIIVISTELMÄ

Asemakaavan muutos (kaavaratkaisu) koskee aluetta, joka sijaitsee Laajasalon Yliskylässä Reposalmentien varrella Laajasalon liikuntapuiston kupeessa. Kruunusillat-raitiotien päätepysäkin läheisyyteen Laajasaloon rakennetaan Suomen ensimmäinen raitiovaunuvarikon ja asumisen yhdistävä hybridi. Arkkitehtuurikilpailun kautta kokonaisuudelle on löydetty ainutlaatuinen tilaa vievän varikkotoiminnon ja asumisen yhdistävä korkealuokkainen ratkaisu. Kaavaratkaisu mahdollistaa raitiovaunuvarikon ja siihen liittyvien aputilojen sekä osittain varikon päälle tulevien asuinkorttelien rakentamisen.

Laajasaloa kehitetään uudeksi raideliikenteen verkostokaupungin osaksi, joka Kruunusilltojen kautta on yhteydessä kantakaupunkiin. Kaavaratkaisun tavoitteena on luoda edellytykset Kruunusillat-hankkeen raitiotielle ja sitä palvelevalle huolto- ja säilytysvarikolle Reposalmentielle sekä samalla mahdollistaa asumista hyvälle paikalle merelliseen Helsinkiin, monipuolisten ja kehittyvien palvelujen ja joukkoliikenteen läheisyyteen. Tavoitteena on tarjota edellytyksiä hyvälle kaupunkielämälle, asumiselle ja ihmisten kohtaamiselle, yrittämiselle ja asuntotuotannolle.

Ratikkakortteli suunnitellaan hybridiksi. Raitiovaunuvarikon kylkeen ja osittain päälle rakennetaan asumista sekä liiketilaa. Varikko sekä korttelialueen pysäköinti sijoittuvat pihakannen alle. Pihakansi toimii osittain asuinkerrostalojen pihana sekä osittain koko Laajasaloa palvelevana julkisena puistona sekä leikkipaikana.

Kaava-alueella on myös opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta sekä urheilu- ja virkistyspalveluiden aluetta. Näille kortteleille on mahdollistettu lisärakentaminen lisäämällä tonttien rakennusoikeutta.

Ratikkakorttelissa uutta asuntokerrosalaa on noin 42 900 k-m² ja liiketilaa on noin 1 200 k-m². Asuntojen lukumäärä on noin 650 ja asukasmäärän lisäys on noin 950. Varikon pinta-ala on noin 18 400 k-m² ja pysäköinnin 11 500 k-m², joka käsittää noin 365 ap. Holmanmoisionpolun varressa olevalle koulutontille (Y) osoitetaan 3 700 k-m² lisää kerrosalaa tulevaa laajennusta tai uudisrakennusta varten. Viereiselle liikuntapuistoa ja koulua palvelevalla alueelle (VU/Y) osoitetaan 500 k-m² rakennusala mahdollista liikuntapalvelujen huoltorakennusta varten.

Kaavaratkaisun yhteydessä on laadittu liikennesuunnitelma (piir.nro 7020), jonka mukaan Ilomäentieltä tuleva raitiovaunuliikenne ohjautuu joko suoraan tai Reposalmentielle olevan päätepysäkin kautta varikolle. Lisäksi Reposalmentien kautta ajetaan

---

ratikkakorttelin pysäköintiin. Vieraspysäköinti sijoittuu Holmanmoisionaukiolle sekä korttelin itäpuolelle Rantametsänpolun yhteyteen. Liiketilojen huolto tapahtuu Holmanmoisionaukiolta sekä Reposalmentieltä.

Kaavaratkaisun toteuttaminen vaikuttaa erityisesti siten, että nykyään alueen metsäkumpareella sijaitseva pururata sekä kumpareen vieressä toimivat rantalentopallokentät sekä koirapuisto tullaan osoittamaan uuteen paikkaan lähimaastoon. Leikkipaikka tullaan osoittamaan ratikkakorttelin kansipihalle. Lisäksi suunnittelualueen eteläpuolella olevaa urheilukenttää ja länsipuolella olevaa Holmanmoisionpolkua siirretään. Urheilukenttä siirretään ja ajanmukaistetaan Holmanmoisionpolun viereen jäävälle VU/Y -alueelle. Laajasalon uimarannan alue ei kuulu kaava-alueeseen ja sen toiminta jatkuu nykyisen kaltaisena.

Helsingin kaupunki omistaa alueen. Kaavaratkaisu on tehty kaupungin aloitteesta.

Kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä. Kaavaehdotuksesta tehtiin 6 muistutusta. Muistutuksissa esitetyt huomautukset kohdistuivat varikon sijaintiin, pikaraitiotien tarpeellisuuteen, alueen kulttuuri- ja luontoarvojen huomioimiseen, hankkeen ympäristövaikutuksiin sekä teknisiin ratkaisuihin.

Kaavaehdotuksesta saatiin viranomaisten lausuntoja sen ollessa julkisesti nähtävillä. Lausunnoissa esitetyt huomautukset kohdistuivat pikaraitiotien päätepysäkin sijoitukseen, vesihuoltolinjan siirtoon, mahdollisesti rakennettavaan jätevesipumppaamoon, johtokujan merkitsemiseen sekä HSY:lle aiheutuviin kustannuksiin. Kaavaehdotukseen tehtiin tarkennuksia kaavakarttaan sekä kaavaselostukseen.

ASEMAKAAVAN KUVAUS

Tavoitteet

Kaavaratkaisun tavoitteena on luoda edellytykset Kruunusillat-hankkeen raitiotielle ja sitä palvelevalle huolto- ja säilytysvarikolle Reposalmenttiellä sekä samalla mahdollistaa asumista hyvälle paikalle merelliseen Helsinkiin, monipuolisten ja kehittyvien palvelujen ja joukkoliikenteen läheisyyteen. Tavoitteena on tarjota edellytyksiä hyvälle kaupunkielämälle, asumiselle ja ihmisten kohtamiselle, yrittämiselle ja asuntotuotannolle.

Kaavaratkaisu edesauttaa kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista siten, että asuntotuotantoa edistetään ja kehitetään elävää, omaleimaista ja turvallista kaupunginosaa liikkumisen sujuvuus ja kestävät kulkumuodot huomioiden.

Mitoitus

Suunnittelualan pinta-ala on 97 911 m².

Kaavaratkaisussa on asuntokerrosalaa 42 900 k-m² ja liiketilaa 1 200 k-m². Asuinkortteleiden tehokkuus asumisen ja liiketilojen osalta on keskimäärin 1,3. Ratikkakorttelin kokonaistehokkuus varikko ja pysäköinti mukaan lukien on 1,76. Varikon kerrosala on noin 18 400 k-m² ja kolmeen kerrokseen rakennettavan pysäköintin pinta-ala 11 500 m². Y-tontin kerrosala kasvaa 3 700 k-m² ja viereiselle Y/VU- tontille osoitetaan 500 k-m² uutta kerrosalaa. Kaava-alueeseen sisältyvän terveyskeskuksen tontin (YL) kerrosala pysyy ennallaan, 3 000 k-m².

Alueiden käyttötarkoitus ja korttelialueet

Alueen lähtökohdat ja nykytilanne

Alue sijaitsee vehreällä alueella Laajasalon liikuntapuiston ja uimarannan kupeessa. Alueen pohjoispuolella Yliskylän keskustassa sijaitsee liikerakennuksia, kirkon ja kaupungin palvelurakennuksia sekä koulurakennuksia. Laajasalon peruskoulun yläkoulu sijaitsee suunnittelualuetta vastapäätä Reposalmentien toisella puolella. Alakoulun tontti sijaitsee alueen länsipuolella ja se on otettu kaava-alueeseen mukaan. Myös terveysaseman tontti Reposalmentien pohjoispuolella on osa kaava-aluetta.

Ratikkakortteli tulee sijoittumaan alueelle, jossa on tällä hetkellä metsäinen kumpare ja puistoaluetta. Kumpareen kautta kulkee pururata, mikä talvisin toimii hiihtoladun alustana. Puistoalueella on koirapuisto, lasten leikkipaikka ja neljä rantalentopallokenttää. Tulevan ratikkakorttelin länsipuolella kulkee Holmanmoisionpolku ja sen vieressä koivuja kasvava kosteikko.

Reposalmentien alue on vanhaa kulttuurimaisemaa Degerön ja Yliskylän kartanoiden välimaastossa. Aluetta leimasi aikoinaan viljelykulttuuri, vielä 1950-luvulla alue oli pääosin maanviljelysmaata, rannassa oli laajempi metsäalue. Alueen kaupunkirakenteen voimallinen muutos alkoi 1960-luvun loppupuolella, jolloin käynnistyi Laajasalon lähiörakentaminen. Nykyään entinen, viljelyalueiden muodostama, huomattavan avoin maisemakuva on miltei kadonnut alueelta metsittymisen ja rakentamisen seurauksena. Asemakaava-alue on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä osana aluetta nimeltä ”Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus - Degerön kartano”.

Holmanmoisionpolku kuuluu Helsingin kaupungin arvoympäristöluokitukseen / (-tietokantaan).

Asuinkortteleista (AK), varikosta (ma-ET) ja pysäköinnistä (ma-LPA), puisto- (VP) ja katualueesta koostuva hybridikokonaisuus

Laajasalon ratikkakortteli muodostaa monia eri toimintoja yhdistävän kokonaisuuden. Kaavan tavoitteena on varmistaa, että alueelle syntyy laadukas asuin-, työ- ja virkistyskokonaisuus, joka mahdollisimman hyvin sopii rakennetun kaupungin ja luonnonmukaisen virkistysalueen saumakohtaan. Suunnittelussa ja kaavoituksessa on pyritty siihen, että suurimittakaavainen varikkotoiminta jää alueella sivurooliin, suurimmaksi osaksi piiloon kannen alle ja asuinkortteleiden ympäröimäksi. Kaupunkirakenteessa sekä visuaalisesti että toiminnoiltaan näkyvimmän osan korttelia muodostavat varikon päälle rakennettava puisto ja kävely-yhteydestä muodostuva julkinen ulkotila sekä uusi asuntorakentaminen. Arkkitehtuurin kokonaisratkaisussa varikko tulee suurimmin näkyviin Reposalmentien varressa, jossa on sekä varikon sisäänettä ulosajot. Korttelin itä- ja länsisivujen kaupunkikuva muodostuu viisikulmaisista asuinrakennuksista. Korttelin eteläsivulla kannen päältä laskeutuva mutkitteleva luiskarakennelma tulee olemaan merkittävä osa kaupunkikuvaa ja hyvään ilmansuuntaan avautuva oleskelu- ja istuskelualue, jonka eteen jää avoin aurinkoinen nurmialue kaupungin puistoalueella.

Kokonaisuuden arkkitehtuurissa ja ilmeessä pyritään rakentamaan hybridille hieman tummemman sävyinen ja massiivisemmän oloinen jalustaosa ja sen päältä kohoavissa asuinrakennuksissa pyritään vaaleampaa, kevyempään ilmeeseen. Asuinrakennusten arkkitehtuurissa jatketaan Yliskylän alueelle syntyneitä modernin pelkistettyä ja eleetöntä ilmettä. Varikon päälle rakennetaan hyvin mittava kansi ja sen päälle tuleva kansipuisto rakennetaan mahdollisimman vehreäksi ja viihtyisäksi. Suuren kokonaisuuden rakentamisessa laadukkailla julkisivumateriaaleilla, harkitulla detaljeilla ja harkitulla kestäväällä ympäristörakentamisella tulee olemaan merkittävä rooli.

Asuinkerrostalojen korttelialue (AK)

Osittain varikon viereen ja osittain varikon päälle tulee seitsemän viisikulmaista, pitkää lamellista muodostuvaa asuinkorttelia. Asuinkortteleihin on osoitettu kerrosalaa 42 900 k-m². Asuinkortteleiden korkeus vaihtelee kolmikerroksisesta yksitoistakerrokseen. Asuinkortteleiden jalustaosa on puhtaaksimuurattua tiiltä ja olemukseltaan muurimainen. Kaksi-kolme kerroksinen jalustaosa erottuu muuta rakennusta matalampana rakennusosana antaen ympäristöön mittakaavan tuntua ja luoden pienipiirteisempää mittakaavaa puistoalueiden puolelle. Jalustaosan päällä olevat asuinrakennusmassat ovat vaaleita ja ne ovat julkisivuiltaan horisontaalisia. Valoisaan suuntaan olevat julkisivut ovat muodostuvat kokonaan parvekevyöhykkeestä ja tornimaisten osien kohdalla

kulmien ympäri kiertävät parvekkeet keventävät rakennusten ilmettä. Asuinkerrostalokorttelien osalta kaavassa on käytössä Helsingin viherkerroin, joka ohjaa vihreisiin, viihtyisiin ja ilmastonkestävämpiin tonttipihoihin. Korttelialueelle on osoitettu liiketilaa katu-tasoon Reposalmentien varteen sekä kansipihan tasoon.

Tontille 49089/1 tulee rakentaa 60 k-m² sosiaalityötiloja raitiovaunun-kuljettajia varten. Tiloihin tulee olla nopea ja helppo pääsy Reposalmentielle sijoittuvalta päätepysäkiltä.

Kannenalainen varikko (ma-ET)

Varikko toimii raitiovaunujen säilytysvarikkona, jolla voidaan tehdä tavanomaisia ja vähäisiä huolto- sekä korjaustoimia. Enintään 18 400 k-m² varikko on mitoitettu siten, että sillä voidaan säilyttää kahdeksantoista kappaletta 45 m ja seitsemän kappaletta 35 m pitkiä raitiovaunuja. Lisäksi varikolla säilytetään yhtä huoltovau-nua vaihtoteleineen. Varikon mitoitukseen kuuluu vaunujen säilytystilojen lisäksi kaksi huoltolinjaa, jotka koostuvat huoltohallista ja pesulinjasta. Varikon tilat saavat olla kahdessa kerroksessa.

Varikon kokonaisratkaisu on suunniteltu siten, että se ei estä samalle alueelle sijoittuvaa muuta rakentamista. Varikon liikennöinti on ratkaistu siten, että varikkotoimintaa palvelevia järjestelyraiteita olisi mahdollisimman vähän julkisessa katutilassa. Myös varikko-toiminnan edellyttämät varasto- ja aputilat ovat rakennusrungon suojassa hyödyntäen raideratkaisua. Kokonaisuutena tämä on kaupunkikuvallisesti ja varikon toimintavarmuuden kannalta pa-rempi ratkaisu kuin, että järjestelyraiteet olisivat olleet ulkotilassa.

Kannenalainen pysäköinti (ma-LPA)

Kannenlaiseen tilaan saa rakentaa autopaikkoja, varastoja, kiinteistöhuoltotiloja ja teknisiä tiloja. Enintään 11 500 k-m² tilat saavat olla kolmessa kerroksessa.

Yleisten rakennusten korttelialue (Y)

Ratikkakorttelin viereinen koulutontti tulee koilliskulmassa hieman pienenemään Holmanmoisionpolun uuden linjauksen myötä. Polku siirtyy keskiosastaan noin 10 metriä länteen päin. Kortteli-alueen rakennusoikeutta on kasvatettu 6 300 k-m²:stä 10 000 k-m², jotta koulutilojen tarpeen kasvaessa koulun lisärakentaminen tai uuden koulun rakentaminen on mahdollista. Kerrosala kasvaa tontilla 3 700 k-m². Tontille on osoitettu rakennusala, joka ei rajoita tulevan koulun jatkosuunnittelua. Rakennusala on osoitettu Reposalmentien puolelle, jotta koulun piha jää edelleen suotuisaan ilmansuuntaan etelään Laajasalon liikuntapuiston tuntumaan. Koulua ja iltatoimintaa palveleva pysäköinti on osoitettu tontin itälaitaan. Koulua palveleva saatto- ja huoltoliikenne sekä

---

pysäköinti on osoitettu koulutontille ohjeellisella pysäköintialue merkinnällä (p). Yleistä pysäköintiä varten osa koulutontista on lohkaistu LP-tontiksi. Kaavamuutoksen yhteydessä nykyinen opetus- ja tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue muutetaan yleisten rakennusten korttelialueeksi. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa tontin ja rakennuksen joustavamman käytön.

Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue. Alue on ensisijaisesti viereisen Y-korttelialueen käytössä (VU/Y)

Alueelle tulee koulujen opetustoimintaa palvelevaa urheilutoimintaa. Ratikkakorttelin eteläpuolella oleva urheilukenttä ajanmukaisesti tälle korttelialueelle palvelemaan sekä koulun opetustoimintaa että asukkaiden liikunta- ja virkistyskäyttöä. Alueelle on mahdollista rakentaa liikuntatoimintaa palvelevia rakennuksia 500 k-m². Kaavan liitteenä on Laajasalon liikuntapuistosta valmistunut kehityssuunnitelma (Tengbom arkkitehdit 2019), joka käsittää myös tämän alueen.

Julkisten lähipalveluiden korttelialue (YL)

Reposalmentien katualueen tilavarauksessa varaudutaan mahdollisesti joskus myöhemmin suoraan Laajasalontieltä Reposalmentielle rakennettavan raitiotieyhteyteen. Reposalmentien katualuetta on siksi levennetty pohjoisen suuntaan nykyiselle terveyskeskuksen tontille. Muutos ei vaikuta tontin käytettävyyteen. Terveyskeskuksen toiminta pysyy näillä näkymin entisellään eikä sen laajennukselle ole tarvetta. Rakennukselle on edelleen osoitettu 3 000 k-m² kerrosalaa. Kaava enimmäiskerrosluku merkintää on yksinkertaistettu, aiemmin II^{2/3} kaavaehdotuksessa III.

Puisto (VP)

Kansipihan päälle on osoitettu julkista, kaikille avointa puistoaluetta. Kannen poikki Reposalmentieltä Laajasalon liikuntapuistoon kulkee Kettu Repolaisen kulku, joka yhdistää Yliskylän keskustaa ja ranta-aluetta. Kettu Repolaisen puistossa on kaupunkilaisille avoin viheralue ja siellä on mm. leikki- ja oleskelupaikkoja. Yhdessä asuntontteihin liittyvien piha-alueiden kanssa kansipihasta on tarkoitus rakentaa laadukas kokonaisuus, jonka suunnitteluteemassa näkyy raitiovaunut ja raitioliikenne.

Virkistyspalveluiden alue (VL)

Koko aluetta palveleva virkistysalueen reitti Rantametsänpolku kulkee varikkokorttelin vieritse Holmanmoisionpolulta Reposalmentielle.

Yleinen pysäköintialue (LP)

Holmanmoisionpolun varrella olevan ns. alakoulun viereen on osoitettu yleinen pysäköintialue, jota voivat käyttää mm. koululla asioivat tai liikuntapuiston käyttäjät.

Liikenne

Lähtökohdat

Reposalmentien ja Ilomäentien katuyhteyden liikennemäärä on nykyisin noin 1 500 ajon./vrk. Katuyhteydellä liikennöi bussiliikennettä. Reposalmenttiellä on ajoittain lähialueen palveluiden synnyttämää vilkasta jalankulkua. Koulu on merkittävin jalankulun kohde. Koululaiset kulkevat koulumatkojen lisäksi Reposalmentien molemmin puolin sijaitsevien koulurakennusten välillä päivän aikana. Pyöräliikenne on vähäistä.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisun mukainen rakentaminen synnyttää uutta liikennettä. Asuntorakentaminen synnyttää noin 3 500 uutta matkaa. Kaava-alueen läheisyydessä on huomattava määrä palveluita ja joukkoliikennepalvelut ovat erinomaisesti saavutettavissa. Asukasmäärä synnyttää arviolta noin 1 300 joukkoliikennematkaa, 750 autoliikenteen matkaa 550 pyöräliikenteen matkaa ja 900 jalankulkumatkaa vuorokaudessa. Koulun toiminnan ja virkistyspalveluiden lisäys synnyttävät osaltaan erityisesti jalankulun kasvua. Raitiovaunuvarikko ja korttelin liiketilat synnyttävät melko vähäisen määrän henkilö- ja huoltoliikennettä. Varikolla tapahtuva raitiovaunujen säilytys synnyttää arviolta noin 50 ulos ja sisäänajotapahtumaa vuorokaudessa. Linjaliikenteessä olevaa raitiotiekalustoa liikkuu Reposalmentien päätepysäkillä arviolta noin 150 vauhua vuorokaudessa.

Palvelut

Lähtökohdat

Kaava-alue sijoittuu Laajasalon keskustan kupeeseen. Alueelle on keskittynyt sosiaali- ja terveyspalveluita, kouluja, kirkko ja kaupallisia palveluita. Laajasalontien varteen on vuoden 2018 loppussa valmistunut uusi ostoskeskus.

Kaava-alueella sijaitsee terveyskeskus, ala-asteen koulu sekä urheilu- ja liikuntapalveluja. Metsäisellä kumpareella on asukkaiden virkistyskäytössä sekä koululiikunnan käytössä oleva pururata, joka talvisin toimii hiihtoladun alustana. Lisäksi alueella on koira- ja lasten leikkikenttä ja rantalentopallokenttä. Lisäksi metsä-alueita on käytetty koulun oppimisympäristönä.

Kaavaratkaisu

Laajasalon ratikkakortteliin on osoitettu 1 200 k-m² liiketilaa. Nämä on sijoitettu Reposalmentien varteen. Kansipihalle on osoitettu liiketila esim. kahvilalle. Lisäksi kaavassa on määräys, jonka mukaan liiketiloja, julkisia palvelutiloja sekä yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja saa sijoittaa rakennusten kahteen alimpaan kerrokseen. Raitiovaunutoimintaan liittyviä tiloja tulee osoittaa 60 k-m² korttelin 49089 tontille 1. Alueella on tekeillä kaupallinen selvitys, joka huomioidaan jatkosuunnittelussa.

Holmanmoisionpolun lännen puoleiselle alueelle on osoitettu urheilu- ja virkistyspalveluiden sekä opetustoimintaa tukeva kortteli-alue. Leikkipaikalle on osoitettu uusi sijainti kaava-alueella ratikkakorttelin kansipihalla. Pururadalle ja rantalentopallokentille tul- laan osoittamaan uusi sijainti uimarannan viereiselle virkistysalu- eelle.

Terveyskeskuksen toiminta Reposalmentien pohjoispuolella py- syy näillä näkymin entisellään eikä sen laajenukselle ole tar- vetta. Rakennukselle on edelleen osoitettu 3 000 k-m² kerrosalaa

Esteettömyys

Esteettömien yhteyksien järjestämiseen Kettu Repolaisen puis- toon tulee kiinnittää erityistä huomiota. Puisto rakennetaan vari- kon päälle kansirakenteena. Kaavassa on varaus hissiyhteydelle Reposalmentieltä ja kannelta on mahdollista järjestää esteetön yhteys luiskia pitkin etelän suuntaan liikuntapuistoon ja ranta-alu- eelle. Muilta osin asemakaava-alue on esteettömyyden kannalta normaalia aluetta.

Luonnonympäristö

Lähtökohdat

Asemakaavamuutos koskee yhtä Laajasalon keskeistä viheralu- etta. Asemakaava-alueen varikkokortteli sijoittuu pääosin nykyi- seen Laajasalon urheilupuistoksi nimitettyyn kokonaisuuteen, joka on nykyisellään noin 16 hehtaarin kokoinen kokonaisuus. Asema- kaavamuutos koskee tästä puistoalueesta välittömästi 3,3 hehta- rin aluetta, joka sijaitsee Reposalmentien varrella. Tällä alueella sijaitsee 4 rantalentopallokenttää, koirapuisto, leikkipaikka, pieni ulkokuntoilupiste sekä osa hieman yli kilometrin mittaisesta kunto- reitistä, muuten alue on puistometsää ja nurmialuetta. Asemakaa- vamuutos ei koske Laajasalon uimarannan aluetta tai nykyisten liikuntatoimintojen, kenttien ja hallien aluetta.

Helsingin yleiskaavan 2016 kaupunkiluontoteemakartalla Laajasalon rantapuiston kautta kulkee metsäverkostoyhteys. Asemakaavatyön aikana on teetetty laajempi tarkastelu metsäverkostoyhteystä Yliskylän ja Jollaksen alueella (SitoWise 2019).

Asemakaava-alueella ei ole rauhoitettuja tai suojeltuja luontokohteita eikä luonnonsuojeluohjelman kohteita.

Kaava-alueella on yksi alue, joka on Helsingin uhanalaisten luontotyyppien inventoinnissa (2017) todettu uhanalaiseksi luontotyyppi. Kohde ei ole lailla suojattu, eikä se ole luonnonsuojelulain mukainen suojeltu luontotyyppi. Luontotyyppi on nimeltään Yliskylän luhta 13 (0,16 ha) ja se on pensaikkoluhta. Luontotyypin uhanalaisuusluokka on säilyväksi ja tämä kohde on luokiteltu edustavuudeltaan heikoksi (4) ja luonnontilaisuudeltaan (3) heikentyneeksi.

Kaava-alueella on arvokkaita luontokohteita. (Helsingin luontotietojärjestelmä 6.8.2020, virkamiesversio).

Kaava-alueen länsipäässä, Reposalmentien eteläpuolella, on arvokas metsäkohde nimeltään Yliskylä, johon kaava-alue osuu osittain. Kohteessa ei ole luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia suojeltuja luontotyyppisiä. Alueella on kaksi kuviota, joista toinen on lehtoa (0,3 ha), joka on luokiteltu II luokan Metso-kohteeksi ja toinen on metsäluhtaa ja tulvametsää (0,3 ha), joka on luokiteltu II luokan Metso-kohteeksi. Kohdekuvauslomakkeessa toisesta kuvioista (Metsäluhta ja tulvametsä) todetaan, että se täyttäneen metsäluhdan kriteerit eli saattaa olla metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristö.

Kaava-alueella on geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde eli Reposalmentien harju tai rantavalli (2 lk.). Kohteessa on matala hiekkaharjanne, joka on mahdollinen Yliskylän deltan syötöharjun jäännös tai rantavalli.

Alueella on kaksi linnustokohdetta. Reposalmentien eteläpuolella on linnustollisesti arvokas kohde nimeltä Laajasalon uimaranta (III lk), joka koskee lähinnä vesilintuja. Toinen tärkeä linnustokohde on nimeltään Laajasalon itäosan metsät (ei luokitusta).

Asemakaavakohteessa suoritettiin täydentävä lepakkoinventointi vuonna 2018. Inventoinnin mukaan kaava-alueella esiintyy viikisiippoja ja pohjanlepakoita. Lepakkohavainnot keskittyivät pääosin Holmanmoisionpolun varrelle. Kaava-alueella ei ole luonnonsuojelulain 49§:n perusteella suojeltuja lepakoiden lisääntymis- ja levähdys- tai talvehtimispaikkoja, joita ei saa heikentää.

Kaavaratkaisu

Asemakaavamuutos koskee yhtä Laajasalon keskeistä viheraluetta. Raitiovaunuvarikon tulee sijaita raitiovaunureitin varrella. Varikon tilantarve on huomattava ja monien vaihtoehtoisten sijoituspaikkojen tutkimisesta huolimatta tämä paikka osoittautui kokonaisuutena parhaaksi. Tässä asemakaavahankkeessa raidejoukkoliikenteen edistäminen on arvioitu alueen luontoarvoja painavamaksi.

Rakentamisen seurauksena menetetään nykyinen hieman yli kolmen hehtaarin kokoinen puistoalue, jossa on metsäinen kallio-kumpare sekä nurmialuetta, koirapuisto, leikkipaikka ja rantalentopallokenttiä. Rakentaminen ei ulotu Laajasalon uimarannalle, eikä sen välittömässä läheisyydessä oleviin metsiin.

Laajasalon rannan kautta kulkeva ekologinen yhteys säilyy ja on kapeimmillaankin yli 100 metriä leveä (noin 150 metrin matkalla), yhteys säilyy myös metsäverkoston runkoyhteytenä.

Metsäisen kalliokumpareen osana olevasta arvokkaasta metsäkohteesta nimeltä Yliskylä, menetetään 0,6 hehtaaria varikon rakentamisen vuoksi. Tästä 0,3 hehtaaria on metsäluhtaa.

Geologisesti tai geomorfologisesti arvokkaasta kohteesta eli Reposalmentien harjusta tai rantavallista noin puolet tuhoutuu varikokorakentamisen vuoksi.

Laajasalon Itäosan metsät -nimisestä, luokittelemattomasta linnustokohteesta (49 ha), menetetään noin kolmen hehtaarin kokoinen metsäinen kumpare.

Lähes 20 hehtaarin kokoisesta Laajasalon uimaranta -nimisestä linnustokohteesta (III lk) menetetään rakentamisen seurauksena vajaa puoli hehtaaria, jolla nykyään sijaitsee 4 rantalentopallokenttää sekä nurmialuetta.

Asemakaava-alueella lepakkojen esiintyminen keskittyy Holmanmoisionpolulle, joka tulee säilymään tulevaisuudessakin.

Ekologinen kestävyys

Lähtökohdat

Kaavamuutosalue sijaitsee hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella.

Kaavaratkaisu

Uudessa yleiskaavassa on mainittu ekologinen kestävyys yhtenä tavoitteellisena arvona. Tiivis yhdyskuntarakenne ja joukkoliikenne, mitä tämä varikko palvelee, edustavat kestävästä yhdyskuntasuunnittelusta.

Alueella sovelletaan Helsingin viherkerrointa työkaluna riittävän vihertehokkuuden ja resilienssin saavuttamiseksi. Viherkertoimen tavoitearvona on Helsingin viherkertoimen taso 0,9. Määrätty vihertehokkuuden taso on koelaskettu marraskuussa 2019 käytössä olleella Helsingin viherkertoimen laskentatyökalulla.

Viherkerroin on suhdeluku tontin painotetun viherpinta-alan ja tontin kokonaispinta-alan välillä. Painotettu viherpinta-ala koostuu erilaisten viherkerroinelementtien (esim. nurmi, viherkatto, istutettava puu) yhteenlasketuista painotetuista pinta-aloista. Laskennassa käytettävät elementtien painotukset on määritetty ekologisuuden, toiminnallisuuden, maisema-arvon ja kunnossapidon näkökulmasta. Tavoitteena on ekologisesti kestävä ja viihtyisä korttelirakenne.

Tontilla on monta keinoa saavuttaa kaavassa määrätty viherkertoimen taso. Pihakannen määrän vuoksi määrätyn tavoitetaso saavuttaminen edellyttää todennäköisesti sekä pihoihin että kattopintoihin kohdistuvia ratkaisuja. Pihakannen alueelle ei tule sijoittaa viivyttäviä hulevesiratkaisuja vuotoriskin vuoksi, joka voi vaikuttaa ratikkavarikon sähköistykseen.

Suojelukohteet

Lähtökohdat

Reposalmentien eteläpuolinen alue on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö nimeltään Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus - Degerön kartano.

Reposalmentien alue on vanhaa kulttuurimaisemaa Degerön ja Yliskylän kartanoiden välimaastossa. Aluetta leimasi aikoinaan viljelykulttuuri, vielä 1950-luvun ilmakuvissa alue oli pääosin maanviljelysmaata, rannassa oli laajempi metsäalue. Alueen kaupunkirakenteen voimallinen muutos alkoi 1960-luvun loppupuolella, jolloin käynnistyi Laajasalon lähiörakentaminen. Nykyään entinen, viljelyalueiden muodostama, huomattavan avoin maisemakuva on miltei kadonnut alueelta metsittymisen ja rakentamisen seurauksena.

Asemakaavamuutosalueeseen kuuluu Holmanmoisionpolun pohjoisosa. Holmanmoisionpolku kuuluu eteläiseltä osaltaan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun ympäristöön (RKY 2009)

osana Degerön kartanoa. Holmanmoisionpolku on yksi Laajasalon vanhimmista tielinjauksista, joka yhdisti aikoinaan Yliskylän ja Degerön kartanoita toisiinsa. Holmanmoisionpolulle ominaista on ollut voimakkaasti kaareutuva tielinjaus ja kujannepuut, joista nykyään osa on kadonnut.

Kaavaratkaisu

Ratikkakorttelin rakentaminen muuttaa maisemaa, mutta Reposalmentien vanha historiallinen miljöö on jo ennestään muuntunut paljon.

Asemakaavan mahdollistaman ratikkakorttelin vaatiman tilantarpeen vuoksi Holmanmoisionpolun linjausta on muutettava hieman länteen päin. Muutostarve osuu Holmanmoisionpolun keskikohtaan, jossa Holmanmoisionpolulla ei ole kujannepuita. Muutostarve ei koske RKY-aluetta. Linjausmuutoksen tarve on noin 200 metrin pituisella matkalla ja polun siirtymä on enimmillään 15 metriä länteen päin. Holmanmoisionpolun kaareva linjaus säilyy siirrosta huolimatta. Linjauksen siirron yhteydessä palautetaan Holmanmoisionpolun kaksipuolinen puukujanne, joka määrätään myös kaavassa. Holmanmoisionpolun linjauksessa on ollut jonkin verran vaihtelua kautta aikojen. Polun pintamateriaali säilyy kivituhkana ja leveys nykyisen kaltaisena. Puukujanteille muodostetaan nykyistä parempi kasvuympäristö puiden elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Etelä- ja pohjoisosien säilyneiden kujannepuiden alue ei kuulu polun siirron pariin.

Holmanmoisionpolun ympäristöhistoriallinen selvitys on kaavaselostuksen liitteenä.

Yhdyskuntatekninen huolto ja tulvasuojelu

Hybridikorttelin kohdalla sijaitsee laajempaa aluetta palveleva jätevesiviemäri ja tulvareittejä. Muutoin korttelin lähellä olevat yhdyskuntateknisen huollon verkostot ovat alimitoitettuja palvelemaan korttelin suurta kerrosalaa. Reposalmentien nykyisiä verkostoja joudutaan uudelleen rakentamaan. Tarvittavat yhdyskuntateknisen huollon järjestelyt on osoitettu kaavan liitekartoilla. Kaavassa on sanallinen määräys yhdyskuntateknisen huollon sijoittamisesta VL-alueelle.

Kaava-alueen suojaaminen ilmastonmuutoksen aiheuttamalta meriveden pinnankorkeuden kohoamiselta perustuu alueelliseen tulvasuojeluratkaisuun, joka koostuu tulvapadoista, -pumppaamoista ja -luukuista. Siltä varalta, että ratkaisu ei toteutuisi, kaavassa on annettu määräys ns. alimmasta suositeltavasta rakentamiskorkeudesta (Tulviin varautuminen rakentamisessa, Opas alimpien rakentamiskorkeuksien määrittämiseksi ranta-alueilla, Ympäristöopas 2014), joka kaava-alueella on +2,8 m (N2000).

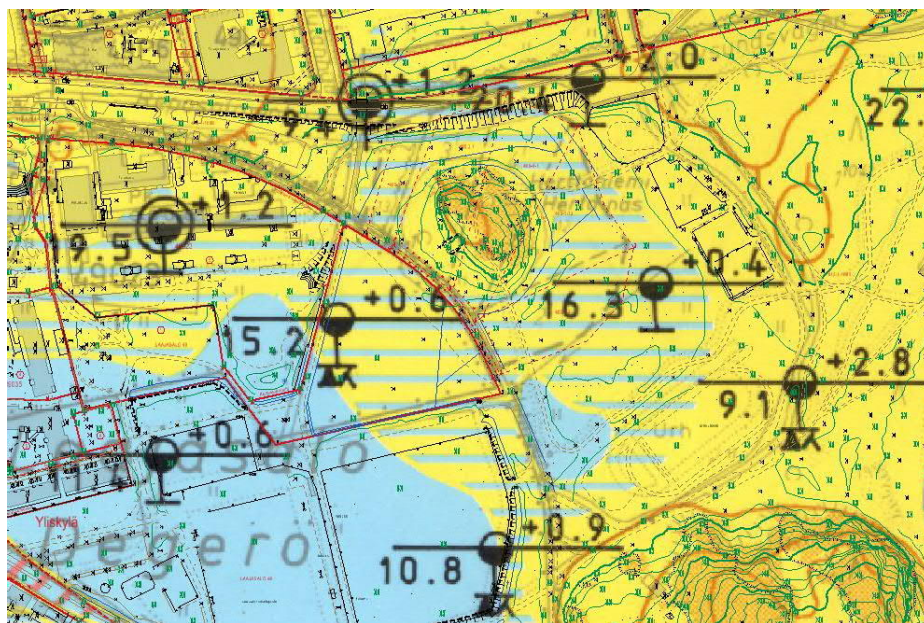

Maaperän rakennettavuus, pohjarakentaminen ja pilaantuneisuuden kunnostaminen

Maaperäolosuhteet

Maanpinnan korkeusasema alueella vaihtelee välillä noin +1,0 - +8,0. Alueen keskiosassa sijaitsee kalliokukkula, joka erottuu topografialtaan selvästi muusta alueesta. Muuten alue on topografialtaan pääosin loivapiirteistä. Alueen pohjoisosassa sijaitseva Reposalmentie on kaava-alueella rakennettu pääosin penkereelle luonnontilaiseen maanpintaan nähden. Maapeitteen paksuus kaava-alueella vaihtelee välillä noin 0–28 m. Kaava-alue sijaitsee osittain pehmeiköllä ja osittain kitkamaa-alueella. Löyhiä siltti ja hiekkakerroksia peittää paikoin ohut savikerros. Kallionpinnan korkeusasema alueella vaihtelee välillä noin -26,5–+7,7.

Pohjavedenpinnan korkeusasema alueella vaihtelee välillä noin +0,1–+2,3. Tason +2,3 mittauspiste sijaitsee kaava-alueen pohjoispuolisella koulutontilla. Lähimpänä merta olevilla alueilla pohjavedenpinnan korkeusasema vaihtelee viiveellä meriveden pinnan korkeusaseman mukaan. Alue ei sijaitse pohjaveden hankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella.

Ote alueen maaperäkartasta, geotekninen kartta 1989, Helsingin kaupunki.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisu edellyttää muutoksia maanpinnan nykyiseen korkeusasemaan. Suurin osa näistä muutoksista toteutetaan betonirakenteilla. Maanvaraisesti toteutettavista maanpinnan korkeusaseman muutoksista saattaa aiheutua tarve pohjanvahvistukselle. Pohjanvahvistusten suunnittelu tulee tehdä alueellisesti ja siinä tulee huomioida kaavan toteuttamisen vaikutukset kaava-alueella

laajemmalle alueelle mukaan lukien kaava-alueen eteläpuolella sijaitsevat puisto- ja virkistysalueet. Alueellinen geotekninen suunnittelu on tarkoituksenmukaista tehdä osana yleisten alueiden suunnittelua (puisto/virkistysalue). Kukin hanke vastaa tapauskohtaisesti mahdollisista tonteilla tehtävistä pohjanvahvistustarpeen arvioinnista ja suunnittelusta.

Rakennukset ja rakenteet perustetaan pääosin paaluilla, pois luki-alueen keskiosassa sijaitsevan kallion kohdalla, missä rakennukset voidaan perustaa murskearinan välityksellä kallion varaan.

Raitiotievarikon ja asuinrakennusten hybridi ei edellytä esirakennustoimenpiteitä kyseisen alueen rakentamiskelpoiseksi saattamiseksi. Asuinkortteleiden ja raitiotievarikon alueella tehtävien maa- ja pohjarakenteiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota eri hankkeiden rinnakkaiseen toteuttamiseen.

Ympäristöhäiriöt

Lähtökohdat

Reposalmentien liikennemäärä on nykyisellään melko pieni ja Helsingin kaupungin meluselvityksen 2017 mukaan sen liikenteen aiheuttama päiväajan keskiäänitason ohjearvon 55 dB ylittävä vyöhyke ulottuu laajimmillaan reilun 20 m etäisyydelle kadun reunasta. Kaava-alue on pääosin ääniympäristöltään rauhallista virkistysaluetta sekä urheilualuetta.

Kaavaratkaisu

Melu

Kruunusillat-hankkeen raitioliikenteen ja sitä palvelevan huolto- ja säilytysvarikon rakentamisen myötä alueen ääniympäristö muuttuu huomattavasti.

Varikon meluntorjuntaa on käsitelty selvityksessä (*Laajasalon varikko, Melun ja värähtelyn vaatimukset ja torjuntaperiaatteet, hankesuunnitteluvaihe, 180636-4, 16.12.2019 Akukon Oy*), jossa on tunnistettu varikon toiminnoista ilmaääninä leviävän melun osalta kohteet ja torjuntatarpeet ja -periaatteet. Erikseen on selvitetty katu- ja raitioliikenteen sekä varikon liikennöinnin aiheuttamia äänitasoja ratikkakorttelin asuntotonttien julkisivuilla ja ulko-oleskelu-alueilla (*Laajasalon ratikkakortteli, Liikennemeluselvitys, 1616340.1, 10.1.2020 A-insinööri*). Samassa selvityksessä esitetään myös laajemmin koko kaava-alueen liikennemelun ennustetilanne.

Hybridikortteli on melun kannalta erittäin haastava suunnittelukohte. Alueella on poikkeuksellisen paljon liikennöintiä yöaikaan,

erityisesti varikon liikenteestä suuri osa ajoittuu yöaikaan. Risteysalueelle sijoittuu 17 suunnanvaihtovaihdetta ja yhdeksän ristikkovaihdetta, jotka tuottavat impulssimaista melua, vaihdekolinaa. Alueelle sijoittuu myös kaarteita, joissa voi ainakin ajoittain esiintyä voimakasta kaarrekirskuntaa. Raitioteiden melun mallintamisessa epävarmuutta liittyy erityisesti juuri kaarteiden ja vaihteiden melupäästöön, tulevaan kalustoon, vaihetyyppeihin ja vaihdekoliinan pienitaajuisuuteen. Yöaikaisen liikennöinnin suuri osuus ja yksittäisten melutapahtumien toistuvuus muutoin melko hiljaisessa ympäristössä lisäävät melun häiritsevyyttä.

Opetus- ja tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueelle (YO) sijoittuvaan koulurakennukseen ei ennustetilanteessakaan kohdistu meluntorjuntatarvetta muodostavia melutasoja. Selostuksen liitteenä olevan liikennemeluselvityksen mukaan julkisivuun kohdistuva päiväajan keskiäänitaso on korkeimmillaan 62 dB, joten tarvetta äänitasoero vaatimuksen antamiselle ei ole. Julkisivuun kohdistuva raitioliikenteen enimmäisäänitaso on arvioitu korkeimmillaan olevan 74 dB, joten myöskään sillä perusteella ei äänitasoero vaatimuksen antaminen ole tarpeen. Kaavaratkaisun mahdollistama uusi koulurakennus on esitetty rakennettavaksi tontin Reposalmentien puolelle, jolloin piha jää edelleen liikennemelulta suojaan.

Julkisten lähipalvelujen korttelialueella (YL) sijaitsevan terveysaseman alueella melutasot kasvavat tulevassa tilanteessa, joskaan eivät siinä määrin, että siitä aiheutuisi haittaa asemakaavan mukaiselle käytölle.

Meluselvityksen mukaan kaava-alueen ja Reposalmentien pohjoispuolella olevan Laajasalon peruskoulun yläkoulun piha-alue sijoittuu ennustetilanteessa osittain alueelle, jolla melutason ohjearvo 55 dB päivällä hiukan ylittyy raitioliikenteen vuoksi.

Ilmanlaatu

Vaikka kaavaratkaisun mukainen rakentaminen synnyttää uutta ajoneuvoliikennettä, on ajoneuvoliikenteen määrä jatkossakin maltillinen ilmanlaatuhaittojen näkökulmasta. Myös raitioteilla voi paikallisesti olla merkitystä katupölyyn. Pölyhaittaan vaikuttavat sekä rata-alueen pintaratkaisut että kiskoilla käytettävä hienojakoinen jarruhiekka. Rata-alueiden pölyämistä voidaan kuitenkin vähentää mm. kastelulla, pesulla ja pölynsidonnalla. Käytettävissä olevan mittaustiedon ja muihin hankkeisiin tehtyjen ilmanlaadun mallinnusten perusteella voidaan arvioida, etteivät ilmanlaadun raja-arvot ole vaarassa ylittyä kaava-alueella tai sen läheisyydessä ja ilmanlaadun ohjearvojen ylittyminen on epätodennäköistä ajoneuvoliikenteen vaikutuksesta. Hengitettävien hiukkas-

---

ten eli katupölyn ohjearvotason ylittyminen on melko epätodennäköistä myös raitioliikenteen vaikutuksesta, etenkin, kun rata-alueen kunnossapidolla ehkäistään pölyhaittojen muodostumista.

Runkomelu ja tärinä

Raitiotieliikenteestä aiheutuu raitiotien lähiympäristöön värähtelyä, joka voi olla havaittavissa asuinviihtyisyyttä häiritsevänä runkomeluna tai tärinä. Lisäksi varikon sisäpuolella liikkuvat raitiovaunut aiheuttavat varikon yhteyteen suunniteltujen asuinrakennusten kannalta merkittävän tärinä- ja runkomeluriskin.

Raitioliikenteen aiheuttaman runkomelu- ja tärinäriskin poistamiseksi tulee tarvittavia torjuntatoimenpiteitä suunnitella jatkossa sekä katualueelle että varikon ja siihen liittyvien asuinrakennusten yhteyteen kokonaisuus huomioon ottaen. Laaditussa selvityksessä (*Laajasalon varikko, Melun ja värähtelyn vaatimukset ja torjuntaperiaatteet, hankesuunnitteluvaihe, 180636-4, 16.12.2019 Akukon Oy*) on esitetty hybridikortteleihin sijoitetun raitioliikenteen ja asumisen toimivan yhteensovituksen edellyttämät tärinän ja runkomelun huomiointitarpeet ja rakenteelliset torjuntaperiaatteet. Tärinän ja runkomelun torjunnalle kohdistuvat vaatimukset ovat poikkeuksellisen suuria, ja ne tekevät kohteen suunnittelusta ja onnistuneesta toteutuksesta selvästi tavanomaista haastavamman. Myös varikon ulkopuolelle sijoittuvan raitiotien ja erityisesti sen vaihteiden sekä risteysalueiden osalta tulee jatkosuunnittelussa varautua huomattavaan tärinätorjuntatarpeeseen. Olemassa olevan rakennuskannan johdosta raitioliikenteen aiheuttama runkomelua voi olla tarpeen torjua myös etäämpänä varikosta.

Runkomelun ja tärinän tavoitteena pidettävänä enimmäistasona asunnoissa voidaan soveltaa laadituissa selvityksissä esitetyt tunnuslukuja/tavoitearvoja.

Annetut kaavamääräykset

Ympäristömelun, tärinän, runkomelun ja ilmanlaadun huomioon ottamiseksi jatkosuunnittelussa on kaavassa annettu seuraavat määräykset.

Merkintä osoittaa rakennusalan sivun, jolla rakennuksen julkisivun kokonaisääneneristävyyden liikennemelua vastaan tulee olla vähintään luvun osoittama desibelimäärä.

Äänitasoerovaatimukset on annettu sillä perusteella, että asuintiloissa saavutetaan melutason ohjearvot L_{Aeq} 35 dB päivällä ja 30 dB yöllä. Lisäksi enimmäisäänitason osalta äänitasoerovaatimuksen perusteena on ollut asuintiloissa tavoiteltava L_{Amax} 45 dB. Mi-

---

toituksessa on otettu huomioon raitioliikenteen aiheuttamat laskennalliset enimmäisäänitasot raitiotien kaarteista ja vaihteista, koska niistä aiheutuvat hetkelliset meluhuiput voivat olla suuria. Annetuilla ulkovaipan äänitasoeromääräyksillä on etenkin enimmäisäänitasoihin liittyvät epävarmuudet huomioiden pyritty varmistamaan yöaikainen riittävän hyvä asuinviihtyvyys, vaikka makuuhuoneita sijoittuisikin melulähteiden suuntaan.

Äänitasoerovaatimuksen ollessa 36 dB tai enemmän, asuntojen tulee avautua myös sellaisen julkisivun suuntaan, jolle ei ole asetettu äänitasoerovaatimusta.

Asuntojen avautumista koskeva määräys on osoitettu niille julkisivuille, joihin kohdistuva liikenteen melu on voimakkainta. Määräyksen kohdistamisessa on otettu huomioon liikenteen aiheuttama keskiäänitaso sekä etenkin yöaikaisen liikennöinnin suuri osuus ja yksittäisten voimakkaiden melutapahtuminen toistuvuus.

Leikkiin ja oleskeluun tarkoitetut piha-alueet sekä oleskeluparvekkeet tulee sijoittaa ja tarvittaessa suojata melulta siten, että niillä saavutetaan melutason ohjearvot.

Piha-alueet ovat selvityksen mukaan sijoitettavissa alueille, joilla valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaiset melutason ohjearvot alittuvat. Mikäli leikkiin ja oleskeluun tarkoitettuja alueita halutaan sijoittaa asuntokortteleiden välisen pihakannen pohjoisosiin, tulee varautua meluntorjuntarakenteisiin.

Asemakaavassa on edellytetty melutason ohjearvojen saavuttamista asuntojen oleskeluparvekkeilla. Tontin 49089/1 pohjoisjulkisivuille ei voida suositella oleskeluparvekkeiden sijoittamista voimakkaan keskiäänitason vuoksi. Mikäli pohjoisen suuntaan halutaan suunnitella oleskeluun tarkoitettuja parvekkeita, on parvekkeiden suunnitteluun ja meluntorjuntaan syytä kiinnittää erityistä huomiota viihtyisien olosuhteiden aikaansaamiseksi.

Pihakannen alaisten pysäköinnin ja varikon ilmanvaihtojärjestelyt tulee suunnitella ja järjestää siten, ettei niistä aiheudu ilmanlaatu- tai meluhaittaa asunnoille, ulko-oleskelutiloille tai ympäristölle. Poistoilmahormit on sijoitettava ja sovitettava osaksi rakennuksia. Raitis ilma tulee ottaa riittävän etäältä päästölähteistä.

Hybridikorttelin suunnittelussa huomioidaan asukkaiden ilman epäpuhtauksille altistumisen minimointi sijoittamalla raittiin ilman ottokohdat riittävän etäällä päästölähteistä asetuksen 1009/2017 ja sen soveltamisoppaan kriteerit huomioon ottaen. Poistoilmahormit tulee sijoittaa ja sovittaa osaksi rakennuksia ja ne johdetaan kattotason yläpuolelle asetuksen 1009/2017 mukaisesti, eikä ilmanvaihtojärjestelyistä saa aiheutua meluhaittaa eikä haittaa rakennuksen tuloilmanotolle tai ilmanlaadun heikkenemistä myöskään ympäristössä.

Katualueelle sijoittuva raitiotie tulee suunnitella siten, ettei raitioliikenteen aiheuttama tärinä tai runkoääni ylitä tavoitteena pidettäviä enimmäisarvoja rakennusten sisätiloissa.

Määräyksellä osoitetaan raitioliikenteen aiheuttaman tärinän ja runkoäänen torjuntavastuu pääsääntöisesti raitiotien ja katualueen suunnittelulle ja toteutukselle. Kaava-alueella poikkeuksena tähän on runkomelun osalta varikkokortteleihin kadun varteen sijoittuvat uudet asuinrakennukset.

Tonteilla 49073/3, 49073/4, ja 49089/1 tulee asuinrakennusten suunnittelussa ottaa huomioon Reposalmentielle suunnitellun raitiotien aiheuttaman runkomelun torjuntatarve.

Määräyksellä osoitetaan näitä tontteja koskien raitioliikenteen runkoäänen torjuntavastuu ensisijaisesti asuinrakennusten suunnitteluun. Reposalmentien ratarakenteisiin ei tarvitse näihin rakennuksiin kohdistuvan runkomelun torjumiseksi toteuttaa erillistä runkomelueristystä, vaan tarvittava eristys voidaan laadittujen selvitysten mukaisesti toteuttaa asuinrakennusten perustuksiin ja kylkiin.

Varikko ja sen yhteyteen sijoittuvat asuinrakennukset on kokonaisuutena suunniteltava ja rakennettava siten, ettei varikon toiminnasta aiheudu vaaraa tai haittaa asemakaavan mukaiselle käytölle, ympäristölle tai rakenteille. Rakennusratkaisut tulee suunnitella varikon melu, tärinä- ja runkoääniriskit huomioiden.

Määräyksellä halutaan varmistaa, että melun, runkomelun ja tärinän torjunta tulee kohteessa tarkasteltua kokonaisuutena siten, että asemakaavassa osoitettu käyttötarkoitus tulee haitattomasti toteutettua. Merkittävimmät runkomelun ja tärinän torjuntatoimet on tehtävä varikon rakentamisen yhteydessä, mutta toisiinsa liittyvien rakenteiden ja perustusten osalta runkomelun ja tärinän jatkosuunnittelutarve koskee myös asuinrakentamista.

Varikon sisätilojen toiminnasta aiheutuu melua. Talotekniikan laitteista jäähdytys- ja savunpoistolaitteet voivat aiheuttaa merkittäviä melutasoja myös rakennuksen ulkona piha-alueille ja ympäristöön. Uuden rakennuksen taloteknisten laitteiden aiheuttama melu ei saa ylittää ympäristöministeriön asetuksessa 796/2018 annettuja lukuarvoja. Savunpoiston koekäytöstä aiheutuvan meluhaitan arviointikriteerinä voidaan soveltaa VNp993/1992 mukaisia melutason ohjearvoja siten, että asuinhuoneiden sisämelun ohjearvot eivät saa ylittyä koekäyttöpäivinä. Koekäytöt on syytä tehdä päiväaikaan asumiseen kohdistuvien meluhaittojen minimoimiseksi.

Pelastusturvallisuus / Rakennetekniikka

Kaavaratkaisu

Hankkeen palo- ja pelastusturvallisuutta on käsitelty varikosta ja asuinkerrostalojen laadituissa asemakaavavaiheen paloteknisissä selvityksissä. Kaavaselostuksen liitteenä olevassa Laajasalon raitikkakorttelin alustavassa pelastussuunnitelmassa on esitetty kaualueet, joille pelastuspaikkoja on mahdollista sijoittaa. Asemakaava mahdollistaa pihakannelle ajamisen ja nostopaikkojen sijoittamisen myös kannelle. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida pelastusteiden ajoreittien ja nostopaikkojen tarkemmat järjestelyt. Pihakannen kansirakenteiden kantavuutta määritettäessä tulee huomioida pelastustoiminnan vaatimukset ja istutuksiin tarvittavan kasvualustan paksuus ja paino. Reposalmenkadulla nostopaikkojen sijoituksessa tulee huomioida riittävä etäisyys raitiovaunujen ajolangoista ja niiden kannatuksista. Kadulle ja muille yleisille alueille sijoitettavien nostopaikkojen sijainnista tulee sopia Helsingin kaupungin kanssa. Kaavaratkaisun mukainen pelastautuminen perustuu korkeammassa asuinrakennuksissa kahteen erilliseen uloskäytävään ja matalammassa rakennuksissa pelastuslaitoksen nostokalustoon sekä omatoimiseen pelastautumiseen.

Tonttien rajaseiniä ei tarvitse rakentaa. Jos rajaseiniä ei rakenneta, tulee paloteknisiä ratkaisuja suunniteltaessa käsitellä alueita yhtenä kokonaisuutena riittävän paloteknisen turvallisuustason saavuttamiseksi. Ennen tontin rajat ylittävän hankekokonaisuuden tai sen osan rakennuslupan myöntämistä tulee hakijan laatia selvitys pelastusturvallisuudesta myös rakennuslupa-alueen ulkopuolelta koko rakentamisen tosiasialliselta vaikutusalueelta.

Pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiin, poistumisjärjestelyihin ja paloturvallisuuteen tulee jatkosuunnittelussa kiinnittää huomiota. Asuinrakennuskortteleiden ja raitiotievarikon palotekniset järjestelyt tulee yhteensovittaa jatkosuunnittelussa.

Nimistö

Nimistötoimikunta päätti kokouksessaan 14.11.2018 esittää Reposalmentien ja Holmanmoisionpolun risteykseen muodostuvalle aukiolle nimeä Holmanmoisionaukio (Holmsgårdsplatsen). Raitikkakorttelin uimarannan puoleiselle pihakadulle esitettiin nimeä Rantametsänpolku (Strandskogsstigen). Raitikkakorttelin kansipihalle on suunniteltu puistoa, joka käsittää lasten kiipeily- ja leikki-puiston. Kansipihan ja puiston läpi Reposalmentieltä Laajasalon liikuntapuistoon johtavalle reitille esitettiin nimeä Kettu Repolaisen kulku (Mickel Rävs gång) ja puistolle nimeä Kettu Repolaisen puisto (Mickel Rävs park).

Vaikutukset

Yhteenveto laadituista selvityksistä

Laajasalon ratikkakorttelin alueesta on tehty maisemahistoriallinen selvitys Holmanmoisionpolusta, lepakkoselvitys sekä melu- selvitys. Lisäksi Laajasalon Yliskylä-Jollas-alueesta on valmistunut Metsä- ja puustoisien verkoston suunnitelma (SitoWise Oy 2019).

Holmanmoisionpolkua tullaan vähäisesti siirtämään ja se palautetaan entiseen asuunsa istuttamalla puurivit kummallekin puolta polkua. Holmanmoisionpolun maisemahistoriallinen selvitys osoittaa, että ajan kuluessa polun sijainti ja linjaus on muuttunut. Tämän pohjalta kaavassa esitetty Holmanmoisionpolun siirto ei ole ristiriidassa polun historiallisten arvojen suhteen.

Alueella tehdyn lepakkoselvityksen mukaan kaava-alueen Holmanmoisionpolun eteläpää on lepakkojen saalistusalue ja korttelin itäpuolella oleva metsä lepakkojen siirtymäaluetta. Holmanmoisionpolun länsipuolelle olevalle VU/Y -alueelle tulee osoittaa puita, jotka edesauttavat lepakkojen siirtymistä ja saalistusta alueella. Ratikkakorttelin kasvaessa rannan puolen metsäalueelle lepakkojen siirtymäalue siirtyy metsärajan mukana.

Liikennemeluselvitys on tehty Reposalmentien liikenteen vaikutuksesta uusien asuinkortteleiden, Laajasalon peruskoulun alasteen sekä nykyisen terveysaseman suuntaan.

Viitesuunnitelman laadinnan yhteydessä on laadittu asiantuntijoiden osalta varikon ja asuinrakennusten rakenteisiin, järjestelmiin, palo- ja pelastusturvallisuuteen, meluun ja tärinäan sekä liikenteseen liittyviä selvityksiä. Varikkokorttelista on laadittu myös prosessi-, vaihteellisuus-, kustannus- sekä energiaselvitys.

Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset

Asemakaavan muutoksen toteuttamisesta aiheutuu kaupungille kustannuksia (05/2020) ilman arvonlisäveroa seuraavasti:

Kadut ja aukiot	7	milj. euroa
Puistot ja viheralueet	2,8	milj. euroa
<u>Teknisen huollon verkosto</u>	<u>0,6</u>	<u>milj. euroa</u>
Yhteensä	n. 11	milj. euroa

Kadut ja aukiot pitää sisällään kaavamuutoksesta katuihin ja auki-oihin kohdistuvien rakennustöiden kustannukset.

Puistot sekä virkistysalueet sisältävät kaava-alueelle suunnittelun kansipiha-alueen pintarakenteet sekä kalusteet ja varusteet. Kustannus perustuu Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen Oy:n laatimaan kustannusarvioon.

Yhdyskuntateknisen huollon verkoston uudelleen rakentamisesta aiheutuu kaupungille kustannuksia seuraavasti;

Vesihuolto 0,6 milj. euroa

Lisäksi teknisen huollon verkostojen haltijoille aiheutuu kustannuksia vesihuoltoverkoston, sekä kaukolämpö- ja sähköverkon uudelleen rakentamisesta. Uuden vesihuoltoverkoston rakentamisesta on arvioitu kertyvän kustannuksia verkoston haltijalle noin 1,0 milj. euroa.

Kustannusjaot kaupungin ja verkoston haltijoiden kesken täsmen-tyvät jatkossa.

Kaava mahdollistaa myös alueella olevien Y-tontin sekä VU/ -tontin kerrosalan lisäämisen myötä uutta opetus- ja palvelurakentamista sekä urheilu- ja virkistystoimintatilan rakentamista. Kustannusarvio ei sisällä näiden mahdollisten rakentamistoimenpiteiden rakentamiskustannuksia.

Kustannusarviossa ei ole huomioita liikenteen väliaikaisratkaisuja. Kustannusarvio ei sisällä raideliikennehankkeen kustannuksia.

Asemakaavamuutos nostaa alueen arvoa. Kaupungille uudesta kaavoitettavasta kerrosalasta kertyvä rakennusoikeuden arvo on yhteensä noin 30–35 milj. euroa.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja rakennettuun ympäristöön

Kaava-alue on Yliskylän tiivistyvää asuinalueita. Asemakaava tarjoaa asuntoja noin 950 uudelle asukkaalle lähellä luontoa ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärellä. Alueen täydennysrakentaminen tiivistää rakennettua ympäristöä ja jatkaa osaltaan ympäristössä tapahtuvaa kaupunkikuvallista muutosta.

Laajasalon ratikkakortteli on perusrakenteeltaan iso kokonaisuus ja se tuo alueen kaupunkikuvalle uudentyyppistä muotokieltä. Asuinkorttelit ovat muodoiltaan viisikulmaiset avautuen parvekkein ympäristöönsä mahdollistaen näkymiä joka suuntaan. Mittakaavallisesti ratikkakortteli tulee olemaan maisemassa hallitseva ja korkeimpien rakennuksien osalta se tulee näkymään myös kaukomaisemassa.

Vaikutukset luontoon ja maisemaan

Varikkokorttelin rakentamisen seurauksena menetetään virkistysmetsää ja nykyistä puistoaluetta toimintoiheen. Menetettävä metsäalue on noin 3 hehtaarin kokoinen, josta 0,6 hehtaaria on arvokasta metsäkohdetta. Arvokkaasta geologisesta kohteesta eli Reposalmentien rantavallista menetetään noin puolet ratikkakorttelin rakentamisen seurauksena. Asemakaavoitusalue on osa kahta eri linnustokohdetta, toisesta kohteesta menetetään noin 3 hehtaaria ja toisesta kohteesta puoli hehtaaria. Kummatkin linnustokohteet ovat laajoja (49 ha ja lähes 20 ha), eivätkä rakentamisen johdosta menetettävät alueet ole linnustokohteiden ydinalueita. Asemakaava-alueella lepakkojen esiintyminen keskittyi Holmanmoisionpolulle, joka tulee säilymään tulevaisuudessakin.

Metsäverkoston runkoyhteys Yliskylän rantametsässä tulee säilymään nykyisellään ja sen hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.

Pikaraitiotien ulottuminen liikuntapuiston ja virkistysalueen tuntumaan tuo alueelle uusia käyttäjiä.

Vaikutukset liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen

Kaavaratkaisussa varataan tilat liikenteen järjestämiseksi kaava-alueella. Liikennejärjestelyt muuttuvat kaava-alueella merkittävästi. Raitiovaunuvarikko palvelee koko Kruunusillat hankkeen mukaisen raitiotielinjaston palvelualueetta. Reposalmentien mitoituksessa on huomioitu mahdollisesti tulevaisuudessa toteutettava raitiolinja, joka kulkee varikon ohitse itä-länsi-suuntaisesti. Reposalmentien liikenteen järjestäminen sisältää baanatasoiset pyöräliikenteen järjestelyt ja molemmin puoleiset jalkakäytävät. Liikenne-ennusteen mukaan mitoitettulle ajoradalle sijoitetaan kaava-alueen länsiosaan myös kadunvarsipysäköintiä muita kadun toimintoja häiritsemättä. Reposalmentien, Koulutanhuan ja Holmanmoisionaukion risteys rakennetaan siten, että suojatiet varustetaan tulosuunnittain liikennehidastein ja hyvät näkemät suojateille varmistetaan runsaasta koululaisliikenteestä johtuen. Varikolle sisäänajo tapahtuu Reposalmentieltä autoliikenteen ajoratojen pohjoispuolelta. Tämä järjestely säästää merkittävästi tilaa korttelialueen eteläreunoilla, koska varikko ja sen yhteydessä olevat korttelit sijaitsevat näin mahdollisimman pohjoisessa. Raitioliikenteen risteämät muun ajoneuvoliikenteen kanssa järjestetään siten, että risteävä liikenne jalankulkua lukuun ottamatta pysäytetään liikennevalo-opastuksella. Ilomäentien ja Reposalmentien risteykseen ei ole tarvetta toteuttaa täydellistä liikennevalojärjestelyä.

Holmanmoisionaukio on mitoitettu siten, että sen kautta pystytään hoitamaan mm. kaava-alueen läntisen korttelin ja pihakannen huoltoliikenne. Kaava-alueen itäosan korttelin huoltoliikenne järjestetään Rantametsänpolun kautta. Varikon ja siellä säilytettävän raitiovaunukaluston huolto järjestetään kokonaisuudessaan varikon sisällä.

Kaava-alueelle sijoitetaan pysäköintipaikkoja katujen varteen ja erilliselle yleiselle pysäköintialueella palvelemaan alueen asiointi- ja vieraspysäköinnin tarpeita.

Kaava luo edellytykset toteuttaa alueelle korkeatasoiset yhdyskuntateknisen huollon palvelut.

Vaikutukset kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön

Kaupunkikuvallisesti Laajasalon varikkokortteli tuo alueelle kokonaan uudenlaisen kaupunkirakenteellisen komponentin. Rakennukset muodostavat suurtorttelin, joka poikkeaa alueen nykyisestä arkkitehtuurista. Korttelin hybridisyys tuottaa myös kaupunkikuvallisesti uudenlaista arkkitehtuuria alueelle.

Korttelin monimuotoisuudesta ja useista koordinaatioista johtuen kortteli muodostaa ympäristöön erilaisia näkymiä katse-lusuunnasta riippuen. Kokonaisuus on suuri, mutta vaihtelevan muotoisena ja korkuisena se istuu luonnonmaisemaan paremmin kuin esimerkki neliön muotoinen kortteli olisi tehnyt. Vaihtelevan suuntaisista rakennuksista avautuu näkymiä ympäristöön.

Pikaraitiotien tuleminen Laajasaloon tulee vaikuttamaan katunäkymiin ja varsinkin Reposalmenttiellä muutos aiempaan tulee olemaan merkittävä. Varikolle johtavat raiteet ja varikkohallin julkisivu Reposalmentielle tulee antamaan katukuvaan uudenlaisen urbaanin ilmeen.

Matalampaan jalustaosaan osoitetut liike- ja kahvilatilat tekevät Reposalmenttiestä myös kaupunkimaisemman oloisen. Liikuntapuiston sekä rantametsän suuntaan tiilinen jalustaosa antaa ulkoilalueen käyttäjille mukavaa mittakaavaa. Samalla tiilinen massa kätkee sisäänsä varikon ja pysäköinnin toiminnot.

Seitsemän viisikulmaista asuinkorttelia sijaitsevat osittain varikko reunustaen ja osittain sen päällä. Asuinkortteleja muodostavat lamellit ovat erikorkuisia kolmesta yhteentoista kerrokseen. Korkeimmat lamellinosat ovat keskellä korttelia. Metsäkumpareen paikalle rakentuva kortteli muotoutuu ikään kuin rakennetuksi kumpareeksi.

Varikon ja pysäköinnin päälle sekä asuinkortteleiden väliin jäävä kansipiha muodostaa ison aukion. Aukiota tulee jäsentämään

---

puut, istutetut kumpareet sekä eri toiminnot. Aukiolta tulee avautumaan hienot näkymät ympäröivään maastoon, mutta samalla kansipihalle johtavat portaat ja luiskat sekä kansipihan puusto tulevat olemaan näkyviä elementtejä kaupunkikuvassa.

Alueen kaupunkirakenteen voimallinen muutos alkoi 1960-luvun loppupuolella, jolloin käynnistyi Laajasalon lähiörakentaminen. Degerön kartanon pohjoispuolen avoimet viljelyalueet ovat aikojen saatossa muuttuneet metsittymisen ja rakentamisen seurauksena ja Ratikkakortteli jatkaa samaa maiseman muuntumista.

Vaikutukset ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen

Kaavahanke luo mahdollisuuksia vähähiiliseen, kaupunkimaiseen elämäntapaan. Kruunusillat-hankkeen myötä rakentuva raitiotieyhteys on kokonaisuudessaan mittava satsaus joukkoliikenteeseen ja kestävän kehityksen mukaiseen vähähiiliseen liikkumistapaan. Kaavahankkeella mahdollistettava varikko on raitiotieyhteydelle välttämätön. Rakentamalla varikon yhteyteen myös asuamista tiivistetään kaupunkirakennetta ja hyödynnetään rakennettava paikka järkevästi samalla myös uusien asuntojen rakentamiseen.

Hankkeen vaikutukset liikennejärjestelmään voidaan ajatella suppeasti suunnittelukohteen sisäisiksi tai toisaalta vaikutuksiltaan suunnittelualueetta huomattavan paljon laajemmiksi. Hanke tarjoaa asumismahdollisuuksia erinomaisen joukkoliikennesaavutettavuuden sijainnissa, joka kannustaa tulevia asukkaita ilmastotavoitteiden mukaiseen liikkumiseen. Autoriippuvan elämäntavan muodostumiseen vaikuttaa suuresti myös hankkeen pysäköinnin mitoitus sekä lähipalveluiden saatavuus, joka on hyvällä tasolla kaupallisten palveluiden sijaitessa kävely- tai pyöräilyetäisyydellä.

Kaikessa uudisrakentamisessa tulee HNH 2035-tavoitteen mukaisesti pyrkiä hiilineutraaleihin ratkaisuihin. Keskeisenä keinona uudisrakentamisessa on uusien rakennusten hyvin korkea energiatehokkuus sekä rakentamiseen integroitujen uusiutuvan energian ratkaisujen toteuttaminen. Lämmityksen osalta maalämpöratkaisut yhdistettynä uusiutuvan sähkötuotantoon ja mahdollisten hukkalämpöjen hyödyntämiseen näyttäytyvät tavanomaisen kaukolämmön hyödyntämistä ilmastoystävällisempinä ratkaisuina (lähde: Malmin hiilineutraalin energijärjestelmän selvitys).

Hankealueen nykyinen maankäyttö on virkistysaluetta ja on osittain nurmialueita ja osittain metsää. Virkistysarvojen lisäksi metsä toimii aktiivisena hiilinieluna ja metsän korvaaminen rakennetulla ympäristöllä on käytännössä aina ilmastopäästöjä jossain määrin lisäävä toimi. Metsähehtaarin on arvioitu sitovan hiiltä noin 5 000 kg vuodessa, joka vastaa yhden helsinkiläisen tuotantoperusteisia ilmastopäästöjä vuodessa. Rakentamisen hiilinielua vähentävä

vaikutus voidaan nähdä pieneksi esimerkiksi suhteessa kestävään liikennejärjestelmään liittyviin positiivisiin ilmastovaikutuksiin. Asemakaava edellyttää, että jatkosuunnittelussa noudatetaan Helsingin viherkerroinmenetelmässä asetettua tavoitetasoa. Kaavamääräyksissä on viherkattojen rakentamista sijoittamista koskevat määräykset. Viherkatot ehkäisevät osaltaan kaupunkitulvien syntymistä sään ääri-ilmiöiden yleistyessä ilmaston lämmitessä. Kansipihan ja katualueiden puuistutuksilla on miellyttävän katutilan ja suojaisan pienilmaston muodostamisen lisäksi viilentävä vaikutus.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, turvallisuuteen, eri väestöryhmien toimintamahdollisuuksiin lähiympäristössä, sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin

Hyvät joukkoliikenneyhteydet helpottavat etenkin autottomien saapumista alueelle.

Kaava-alueen lähiympäristö tarjoaa laajoja virkistysalueita, joissa ympäristömelu on jatkossakin Helsingin olosuhteisiin verrattuna huomattavan vähäistä, vaikka kaava-alueen ja sen lähiympäristön ääniympäristö muuttuu huomattavasti kaavaratkaisun mahdollistaman raitioliikenteen myötä.

Kaavaratkaisun melun-, runkoäänen- ja tärinätorjuntaa sekä ilmanlaatuhaittojen vähentämistä koskevat kaavamääräykset luovat edellytykset terveellisen ja turvallisen elinympäristön jatkosuunnittelulle. Melu ja värähtelyhaittojen minimoimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jatkosuunnittelussa.

Elinkeino-, työllisyys- ja kaupunkitaloudelliset vaikutukset

Laajasalon peruspiirissä on kokoonsa nähden vähän työpaikkoja, yhteensä noin 2 300, joista noin puolet Yliskylän alueella, johon Ratikkakorttelikin sijoittuu (Lähde: Aluesarjat). Laajasalon täydennysrakentamisen ja Kruunuvuorenrannan kehittymisen myötä alueelle tulee myös lisää työpaikkoja, joista suurin osa oletettavasti kaupallisten ja muiden palvelujen alalla. Laajasalon ratikkakorttelin varikko tulee toimimaan noin sadan henkilön osapäiväisenä työpaikkana, alueella jossa ei työpaikkoja tällä hetkellä juurikaan ole. Lisäksi liiketilat tulevat työllistämään noin kymmenen henkilöä. Liiketiloihin on tulossa noin 1 200 k-m². Laajasalon kaupallisen selvityksen mukaan liiketiloille on koko alueella kysyntää. Ratikkakorttelin liiketilat eivät sijaitse pääasiakasvirtojen varrella, mutta pienimuotoisina täydentävät alueen palvelutarjontaa. Myös kortteliin sijoittuva asuminen luo kysyntää palveluille.

Yhdyskuntataloudellisten vaikutusten lisäksi on arvioitu asemakaavan mahdollistaman ratikkakorttelin hybridiratkaisun kaupunkitaloudellisia vaikutuksia. Laajasalon ratikkakorttelin asemakaava

mahdollistaa asunto- ja liiketilarakentamista raitiotievarikon yhteyteen. Hybridiratkaisulla on vaikutuksia kaupungille kohdistuviin tuloihin ja kustannuksiin. Kustannukset kohdistuvat kaupungille joko HKL:n kautta tai suoraan.

Laajasalon ratikkakorttelin lähtökohtana on Kruunusiltojen ja Laajasalon raitiotien toteuttaminen, ja tarve varikolle Laajasalon alueella. Raitiotievarikko on suunniteltu lähtökohtaisesti osaksi hybridiratkaisua, joten hypoteettisesta vaihtoehdosta, jossa toteutettaisiin pelkästään arkkitehtonisesti korkeatasoinen ratikkavarikko, ei ole olemassa kustannusarviota. Hybridiratkaisusta varikolle aiheutuvia lisäkustannuksia on kuitenkin haarukoitu asiantuntijatyönä. Varikon yhteyteen sijoitettava asunto- ja liiketilarakentaminen vaatii lisäinvestointeja mm. varikon meluvaimennukseen sekä pohjarakentamiseen. Varikon päälle suunniteltava kansipuisto vaatii investointeja pintarakenteisiin ja kalusteisiin. Lisäksi ilman asunto- ja liiketilarakentamista, katuihin ja aukioihin sekä yhdyskuntateknisen huollon verkostoon tarvittaisiin todennäköisesti vähemmän investointeja. Edellä mainittujen tekijöiden yhteenlaskettu kustannusvaikutus on karkean arvioon mukaan alle 10 milj. euroa. Edellä lueteltujen lisäksi myös useat muut tekijät vaikuttavat varikon kustannuksiin, ja aiheuttavat kustannuseroja hybridiratkaisun ja hypoteettisen pelkän varikkovaihtoehdon välillä. Näihin sisältyy mm. erot julkisivussa, vesikatteessa ja rakenteissa. Muiden tekijöiden euromääräistä vaikutusta ei ole arvioitu tarkemmin.

Hybridiratkaisu kasvattaa kaupungille kohdistuvia kustannuksia, mutta sillä mahdollistetaan kaavoitettavan alueen tehokkaampi maankäyttö. Asemakaavan mahdollistamasta suuremmasta rakentamisen volyyymistä aiheutuu aluetaloudellisia vaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen, sekä kaupungille tuloja rakennusoikeuden luovutuksesta sekä kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverotuloina.

Raitiotievarikon yhteyteen on suunniteltu asuntorakentamista 42 900 k-m² ja liiketiloja 1 200 k-m². Kaavoitettavan rakennusoikeuden arvo on yhteensä noin 30–35 milj. euroa. Hybridiratkaisun mahdollistaman suuremman rakennusvolyymin johdosta Helsingin aluetalouteen kohdistuu enemmän talonrakentamisen investointeja. Lisäinvestointi on varovasti arvioiden noin 150 milj. euroa, jonka kokonaisvaikutus tuotantoon (arvonlisäys) Helsingissä on noin 40 milj. euroa ja työllisyysvaikutus Helsingissä noin 700 henkilötyövuotta. Arviot sisältävät suorat ja kerrannaisvaikutukset. Kokonaisvaikutukset kaupungin kunnallis- ja yhteisöverotuloihin ovat yhteensä noin 3 milj. euroa. Lisäksi hanke lisää kaupungin kiinteistöverotuloja yhteensä noin 4 milj. euroa (nettonykyarvo 30 vuoden ajalta rakentamisen aloittamisajankohdasta alkaen oletuksella, että tontit myydään). Verrattuna hypoteettiseen vaihtoehtoon, jossa toteutettaisiin ainoastaan raitiotievarikko, hybridiratkaisu lisää siten kaupungille kohdistuvia tuloja yhteensä noin 37–42 milj. euroa.

TOTEUTUS

Vaiheittain toteuttaminen ja kynnystoimet

Ratikkakortteli toteutetaan vaiheittain. Varikon toteutuksen aikataulussa huomioidaan Kruunusillat-raitiotiehankkeen aikataulu, jonka mukaan varikon on tarpeen olla valmiina noin vuonna 2026. Lisäksi vaiheistuksessa arvioidaan myöhemmin alueellisen pohjarakennuksen tarpeita huomioiden varikon ja asuinrakentamisen rajapinnat.

Toteuttamispolut

Toteuttamispoluissa on mahdollista toteuttaa varikkoa ja osaa asuinrakentamisesta yhtä aikaa, pääosin asuinrakentaminen toteutetaan vaiheittain varikon jälkeen kortteleittain.

Rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Rakentamiskelpoiseksi saattaminen edellyttää mm. hybriditontin esirakentamista, johtosiirtoja ja kunnallistekniikan rakentamista Holmanmoisionpolun ja Rantametsän polun alle. Yhdyskuntateknisen huollon verkostoja on rakennettava kaava-alueen ulkopuolelle riittävän suuritehoisten liitospisteiden saavuttamiseksi. Lisäksi on tarpeen rakentaa Reposalmentien ratikkakortteliin liittyvät liikenteen ja kunnallistekniikan järjestelyt. Laajemmin on tarpeen toteuttaa myöhemmin myös matala noin 0,5–1 m korkea tulvavalli lähemmäksi merenrantaa.

Rakentamisaikataulu

Joitakin asuinkortteleita on mahdollista toteuttaa tarvittaessa samanaikaisesti varikon kanssa noin vuosina 2023–2026. Asuinrakentaminen toteutetaan vaiheittain, pääosin varikon rakentamisen jälkeen vuodesta 2026 eteenpäin noin vuoteen 2034 mennessä. LPA-halli on mahdollista toteuttaa vaiheittain asuinrakentamisen tarpeiden mukaisesti. Reposalmentien osuus varikon kohdalla on tavoitteena toteuttaa noin vuosina 2022–2023. Puistokansi varikon päälle on mahdollista toteuttaa varikon valmistuttua.

SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Kaavaratkaisu vastaa valtakunnallisiin tavoitteisiin (valtioneuvoston päätös 14.12.2017). Näistä kaavaratkaisun valmistelussa on erityisesti painotettu seuraavia:

- edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä
- luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittäväille ja monipuoliselle asuntotuotannolle
- edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä
- ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja

Kaavaratkaisu ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Maakuntakaava

Ympäristöministeriön 8.11.2006 vahvistamassa Uudenmaan maakuntakaavassa suunnittelualue on taajamaintojen aluetta sekä virkistysaluetta.

Ympäristöministeriön 30.10.2014 vahvistamassa Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa suunnittelualue on tiivistettävää aluetta.

Yleiskaava

Helsingin yleiskaavassa 2016 alue on asuntovaltaista aluetta A2 sekä virkistys- ja viheraluetta. Asuntovaltaista aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Korttelitehokkuus on pääasiassa 1,0-2,0. Perustellusti korttelikohtainen tehokkuus voi olla tätä suurempikin. Alueen keskeisten katujen varsilla tulee mahdollistaa liike- ja muuta toimitilaa. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60% tai enemmän on korttelimaata. Virkistys- ja viheraluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto-, ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne. Yleiskaavassa kaava-alueita sivuaa idässä sijainniltaan ohjeellinen viheryhteys, viherakseli, joka palvelee virkistysyhteytenä ja liittää viheralueet toisiinsa. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta puis-

---

tomaiseen tai luonnonmukaiseen. Kaava-alueen koilliskulmaa sivuaa yleiskaavassa myös sijainniltaan ohjeellinen pikaraitiotien linja. Nyt laadittu kaavaratkaisu on yleiskaavan mukainen.

Helsingin maanalaisen yleiskaavan nro 11830 (tullut voimaan kokonaisuudessaan 18.11.2011) mukaan alue on osittain esikaupungin pintakallioaluetta. Nyt laadittu kaavaratkaisu on maanalaisen yleiskaavan mukainen.

Asemakaavat

Varikon kohdalla, pääosalla aluetta, on voimassa asemakaava nro 6420 (vahvistettu 24.4.1971). Kaavan mukaan metsäinen kumpare ja sen ympäristö on leikkikenttäaluetta (UL), urheilukeskusaluetta (UK) ja pysäköimisaluetta (LP).

Koulutontilla (tontti 49023/3) ja sen kaakkoispuolella on voimassa asemakaava nro 10594 (vahvistettu 27.10.2000). Koulutontti on osoitettu opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (YO). Tontille on osoitettu laaja rakennusala enintään kaksikerroksiselle rakentamiselle ja 6 300 k-m² rakennusoikeutta. Koulutontin kaakkoispuolella oleva alue on osoitettu urheilu- ja virkistyspalveluiden alueeksi (UL).

Holmanmoisionpolun päässä on voimassa asemakaava 9906 (vahvistettu 17.6.1992) ja siinä Holmanmoisionpolun luoteisosa on suojaviheraluetta (EV). Holmanmoisionpolun pohjoispuolella Reposalmentien varressa olevalla yleisellä pysäköintialueella (LP) on voimassa asemakaava nro 11743 (tullut voimaan 9.1.2015).

Reposalmentien itäosan katualueella on voimassa asemakaava 8825 (vahvistettu 14.9.1984) ja Koulutanhuan katualueella asemakaava nro 7009 (vahvistettu 25.10.1974). Kaava-alueeseen kuuluu lähipalvelurakennusten korttelialueen (YL) tontti 49027/4. Tontilla on voimassa asemakaava nro 10074 (vahvistettu 28.5.1993).

Rakennusjärjestys

Helsingin kaupungin rakennusjärjestys on hyväksytty 22.9.2010.

Pohjakartta

Helsingin kaupungin kaupunkimittauspalvelut on laatinut pohjakartan.

Maanomistus

Helsingin kaupunki omistaa alueen.

Muut lähtökohdat

Selvitys alueen oloista, rakennuskannasta ja muista ympäristöominaisuuksista on kuvattu kaavaselostuksen kohdassa "Asemakaavan kuvaus" kunkin aiheen kohdalla.

SUUNNITTELU- JA KÄSITTELYVAIHEET

Vireilletulo

Kaavoitus on tullut vireille vuonna 2017 kaupungin aloitteesta.

Viranomaisyhteistyö

Kaavaratkaisun valmistelun yhteydessä on tehty yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan eri tahojen lisäksi seuraavien viranomaistahojen kanssa:

- Helen Oy
- Helen Sähköverkko Oy
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) vesihuolto
- Uudenmaan ELY-keskus
- kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä kaavan valmisteluaineiston nähtävilläolo

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteenä olevan päivitetyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) mukaisesti. Kaavahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on päivitetty kahteen kertaan. Ensimmäinen päivitys koski pääasiassa kaava-alueen pienentämistä uimarannan suunnasta ja toisessa suunnitelmapäivityksessä kaava-alueeseen lisättiin terveyskeskuksen tontti.

Vireilletulosta ja OAS:n sekä valmisteluaineiston nähtävilläolosta on ilmoitettu osallisille kirjeillä ja verkkosivuilla www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi sekä lehti-ilmoituksella Helsingin uutisissa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä valmisteluaineistoa oli nähtävillä 5.6.-30.6.2017 seuraavissa paikoissa:

- Laajasalon kirjastossa, osoite Koulutanhua 2
- verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat.

Asukastilaisuus pidettiin 14.6.2017 Laajasalon kirkossa, Reposalmentie 13

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Viranomaisten kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta kohdistuivat Kaupunginmuseon osalta Holmanmoisionpolun suojeluarvoihin sekä kulttuuriympäristön ja maisemallisten arvojen säilymiseen. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikunnan palvelukokonaisuus oli huolissaan liikuntapuiston supistamisesta. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä piti hyvänä kaavahankkeen vaikutuksia Kruunusillat-hankkeen toteutumiselle. Kannanotoissa esitetyt asiat on otettu huomioon kaavatyössä siten, että Holmanmoisionpolun vaiheista on teetetty ympäristöhistoriallinen selvitys ja liikuntapaikoille on etsitty korvaavia sijainteja Holmanmoisionpolun länsipuolelta sekä viereiseltä Itärannan kaava-alueelta.

Vastineet kannanottoihin on esitetty vuorovaikutusraportissa.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaikaneistosta kohdistuivat kaavoitusprosessiin, Laajasalon ja Reposalmentien alueen liikenteeseen, ratikkakorttelin sijoittamiseen alueelle, luontoarvoihin, virkistys- ja urheilualueiden säilymiseen sekä koulujen oppimisympäristön pienenemiseen. Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että kaavarajauksia on mietitty niin että mahdollisimman paljon liikunta-, virkistys- ja metsäalueita säilyy.

Vastineet mielipiteisiin on esitetty vuorovaikutusraportissa.

Yhteenveto muusta vuorovaikutuksesta kaavaan liittyen

- Keskustelua asukastilaisuudessa 8.1.2018 klo 18–20 Laajasalon kirkossa.
  - Viitesuunnitelmasta järjestetyn arkkitehtuurikilpailun ehdotusten esittely asukastilaisuudessa 5.3.2018 klo 18–20 Laajasalon kirkossa.
  - Kaavan ja sen viitesuunnitelmasta järjestetyn arkkitehtuurikilpailun ehdotukset esillä 26.2.–20.3.2018 näyttelytila Laiturilla. Kaavan valmistelijat paikalla esittelemässä kilpailutöitä 14.3.2018 klo 16–19.
  - Jatkotyön pohjaksi valitun kilpailuehdotuksen esittely Uutta Itä-Helsinkiä-tilaisuudessa 19.4.2018 klo 16–20 Itäkeskuksen peruskoulussa.
  - Reposalmentien uuden asuinkorttelin ja ratikkavarikkosuunnitelman sekä ympäröivien alueiden kehittämistyöpaja 8.5. klo 17–20 Laajasalon opistolla.
  - Jatkotyön pohjaksi valitun kilpailuehdotuksen esittely 26.5.2018 klo 10–14 Laajasalopäivillä.
-

Luonnosaineiston (viitesuunnitelman) erillinen nähtävilläolo 15.11.–30.11.2018

Luonnosaineiston nähtävilläolosta on ilmoitettu osallisille kirjeillä ja verkkosivuilla www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi

Luonnosaineisto oli nähtävillä 15.11.–30.11.2018 seuraavissa paikoissa:

- Verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat

Luonnosaineistoa koskeva asukastilaisuus pidettiin 22.11.2018 Laajasalon kirkossa.

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

HSY:n kannanotto luonnosaineistosta kohdistui uuden jäteveden pumppaamon sijoittamiseen alueelle. Lisäksi kannanoton mukaan kaavoituksen yhteydessä tulee selvittää uuden vesihuollon tarve ja sen kustannukset sekä huomioida riittävät tilavaraukset vesihuollon putkille ja laitteille. Alustava vesihuollon yleissuunnitelma kustannusarvioineen tulee laatia kaavoituksen yhteydessä ja esittää kaavaselostuksen osana. Pihakannen kuivatus tulee järjestää HSY:n ulkopuolisin järjestelyin.

Hankkeen paloturvallisuuden osalta kannanotoissa ei nähty kohtuuttomia ongelmia. Kaavoitetut viisikulmaiset asuinkorttelit tulevat todennäköisesti tuomaan jatkosuunnittelun yhteydessä haasteita paloturvallisuussuunnittelulle, samoin kuin kaava-alueen taasoerot ja sen myötä nostolava-autojen reitit, jotka vaativat kuitenkin jonkin verran väljyyttä toimiakseen. Suurin osa paloteknisistä kysymyksistä on ratkaistavissa rakennuslupavaiheessa.

Helen Sähköverkon kannanotossa todettiin, että Helen Sähköverkko on suunnittelemassa Reposalmentielle laajamittaista jakeluverkon investointi- ja uudistamistyötä. Työn toteutus on ajoitettu tehtäväksi Reposalmentien kadun ja talojen rakentamisen aikataulussa. Reposalmentien ratikkakorttelin sähkönjakelu tulee vaatimaan alueelle 1–2 jakelumuuntamoita. Jakelumuuntamot tulevat palvelemaan pääasiassa muutosalueen asuinkerrostalojen korttelialuetta. Pysäköintilaitos ja ratikkavarikko liittyvät sähköverkkoon omien keskijänniteliittymien (muuntamoiden) kautta. Jatko-suunnittelussa ratkaistaan, voidaanko nykyistä YO-korttelissa olevaa jakelumuuntamoita hyödyntää osittain myös hybridikorttelin sähkönjakelussa.

Kannanotoissa esitetyt asiat on huomioitu kaavamääräyksellä: Näille korttelialueille on suunniteltava ja rakennettava Helen Sähköverkon ohjeen mukainen muuntamotila. Muut kannanotot huomioidaan kaavaehdotusvaiheessa.

Vastineet kannanottoihin on esitetty vuorovaikutusraportissa.

Yhteenveto mielipiteistä

Luonnosaineiston (viitesuunnitelman) erillisen nähtävilläolon yhteydessä saadut mielipiteet kohdistuivat ratikkakorttelin sijaintiin ja kokoon, virkistysalueiden vähenemiseen sekä liikenneturvallisuuteen. Lisäksi asukkaat kokevat, että heitä ei kuulla eikä heidän mielipiteitään oteta huomioon kaavoituksessa. Osaan luonnosaineiston nähtävillä olon yhteydessä saatuihin mielipideasioihin on vastattu jo OAS-vaiheen mielipiteiden vastineissa.

Kirjallisissa mielipiteissä on tuotu esiin kriittisen palautteen lisäksi myös positiivisia seikkoja. Kritiikkiä sai erityisesti liikennemäärän kasvu, ratikkakorttelin sijainti ja koko sekä virkistysalueen pieneeminen. Raitiotien tuleamista saarelle pidettiin hyvänä ja siihen liittyvää täydennysrakentamista ymmärrettävänä asiana.

Kirjallisia mielipiteitä saapui 11 kpl.

Vastineet mielipiteisiin on esitetty vuorovaikutusraportissa.

Valmisteluaineiston muut käsittelyvaiheet

Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi alueen asemakaavan muutosluonnoksen 26.2.2019 jatkosuunnittelun pohjaksi.

Kaavaluonnos sekä luonnosaineistoa oli esillä Itäisen Helsingin suunnitteluhankkeiden Uutta Itä-Helsinkiä! -tapahtumassa kulttuurikeskus Stoassa 15.3. 2019 sekä Laajasalo-päivän yhteydessä järjestetyissä asukastilaisuudessa Laajasalon kirkossa 25.5.2019. Lisäksi kaavahankkeesta on keskusteltu ja sitä on lyhyesti esitelty muiden Laajasalaa koskevien asemakaavan muutos Hankkeiden yhteydessä.

Kaavaehdotuksen julkinen nähtävilläolo (MRL 65 §) 10.3.–8.4.2020

Kaavaehdotus esiteltiin kaupunkiympäristölautakunnalle 25.2.2020 ja lautakunta päätti 3.3.2020 asettaa kaavaehdotuksen nähtäville.

Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 30 päivän ajan.

Muistutukset

Kaavaehdotuksesta tehtiin 6 muistutusta.

Muistutuksissa esitetyt huomautukset kohdistuivat varikon sijaintiin, pikaraitiotien tarpeellisuuteen, alueen kulttuuri- ja luontoarvojen huomioimiseen, hankkeen ympäristövaikutuksiin sekä tekniisiin ratkaisuihin.

Viranomaisten lausunnot

Kaavaehdotuksesta saatiin viranomaisten lausuntoja sen ollessa julkisesti nähtävillä. Lausunnoissa esitetyt huomautukset kohdistuivat pikaraitiotien päätepysäkin sijoitukseen, vesihuoltolinjan siirtoon, mahdollisesti rakennettavaan jätevesipumppaamoon, johtokujan merkitsemiseen, HSY:lle aiheutuviin kustannuksiin sekä Holmanmoisionpolkua koskevaan kaavamerkintään.

Lausunnot saatiin seuraavilta tahoilta:

- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
- pelastuslaitos
- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala/kaupunginmuseo

Helen Sähköverkko Oy ilmoitti, ettei ole lausuttavaa.

Toimenpiteet julkisen nähtävilläolon jälkeen

Vuorovaikutusraportissa on esitetty yhteenvedot kaavaehdotuksesta saaduista muistutuksista ja viranomaisten lausunnoista sekä vastineet niissä esitettyihin huomautuksiin.

Huomautuksissa esitetyt asiat on otettu huomioon, kaavan tavoitteet huomioon ottaen, tarkoituksenmukaisilta osin.

Kaavakartan merkintöihin tai määräyksiin tehdyt muutokset:

Muistutusten johdosta:

- Kaavakarttaan on lisätty vesikaton ylimmän kohdan korkeusasemat

ELY-keskuksen lausunnon johdosta:

- Ilmanvaihtoa koskevaa kaavamääräystä on muutettu muotoon: Pihakannen alaisten pysäköinnin ja varikon ilmanvaihtojärjestelyt tulee suunnitella ja järjestää siten, ettei niistä aiheudu ilmanlaatu- tai meluhaittaa asunnoille, ulko-oleskelutiloille tai ympäristölle. Poistoilmahormit on sijoitettava ja sovitettava osaksi rakennuksia. Raitis ilma tulee ottaa riittävän etäältä päästölähteistä.
  - Asemakaavaan on lisätty määräys: Kaava-alueella alin suositeltava rakentamiskorkeus korkealta merenpinnalta suojautumista varten on +2,8 m.
-

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSL:n lausunnon johdosta:

- Asemakaavaan on lisätty määräys: VL-alueelle saa sijoittaa yhdyskuntateknisen huollon johtoja ja kaapeleita.
- Kaavaselostukseen on eritelty vesihuollon kaupungille ja HSY:lle kertyvät kustannukset.

Pelastuslaitoksen lausunnon johdosta:

- Kaavaselostuksen liitteenä olevat Laajasalon Ratikkakorttelin pelastussuunnitelma sekä Reposalmentien hybridi-korttelin pihasuunnitelma ovat tarkistettu pelastusteiden osalta.

Kaupunginmuseon lausunnon johdosta:

- Holmanmoisionpolkua koskevaa pp/h/pel -kaavamerkinnän määräystä on tarkennettu lauseella: Holmanmoisionpolun historiallisen puukujan säilymistä vaarantavia toimenpiteitä ei saa suorittaa, polun siirtämistä lukuunottamatta.

Kaavaehdotuksen jatkosuunnittelun johdosta:

- Kannenalaisella korttelialueella 49092 tonttijako on sitova – kaavamääräys on poistettu
- Kaavakartan maanalaisin kortteleihin on lisätty kaavamerkinnot: Rakennuksen alin ja ylin korkeusasema
- Kaavakartan maanalaisille tonteille on lisätty merkinnät: Ohjeellisen maanalaisen tontin numero ja poistettu merkinnät: Sitovan tontin numero.
- Sitovan tonttijaon mukainen tontinraja- ja numeromerkintä on muutettu ohjeelliseksi tontinrajamerkinnäksi.
- Tärinä- ja runkoäänimääräys on tarkennettu muotoon: Katualueelle sijoittuva raitiotie tulee suunnitella siten, ettei raitioliikenteen aiheuttama tärinä tai runkoääni ylitä tavoitteena pidettäviä enimmäisarvoja rakennusten sisätiloissa.
- Kaavakarttaan on lisätty pikaraitiotielle rv-merkintä: Raitiovaunuliikenteelle varattava katualueen osa.
- Kaavakarttaan on lisätty pel-merkintä: Alueen osa, jolla pelastus on sallittu, sijainti ohjeellinen.

Kaavakarttaan on tehty joitakin teknisluonteisia tarkistuksia.

Aineistoon tehdyt täydennykset:

- kaavaselostusta on täydennetty suunnittelu- ja käsittelyvaiheiden osalta
  - kaavaselostukseen on lisätty kappale yhdyskuntateknisen huollon yhteyden tulvasuojelusta ELY:n lausunnon johdosta
  - kaavaselostuksen liitteenä olevaa kuvausta varikon jäteilma- ja raitisilmaratkaisuista on päivitetty poistoilmaluokkien osalta ELY:n lausunnon johdosta
-

- kaavaselostusta on täydennetty ympäristöhäiriöt-kappaleessa annettujen kaavamääräysten osalta koskien ilmanvaihtojärjestelyjä ELY:n lausunnon johdosta
- kaavaselostusta on täydennetty ympäristöhäiriöt-kappaleessa YO-kortteliin kohdistuvan liikennemelun osalta ELY:n lausunnon johdosta
- kaavaselostuksessa on eritelty vesihuollon kaupungille ja HSY:lle kertyvät kustannukset HSY:n lausunnon johdosta
- kaavaselostuksen liitteeksi on lisätty maisema-analyysi sekä korkeusasemakaavio muistutuksen johdosta
- kaavaselostuksen liitteenä olevaa Asuinkortteleiden viitesuunnitelmaa on tarkennettu korkeusasemien osalta
- kaavaselostuksen liitteenä olevaa Maisemasuunnitelmaa on tarkennettu pelastusreittien mukaiseksi
- Helsingin Laajasalon itärannan asemakaava-alueen, hybridikorttelin ja Reposalmen alueen lepakkoselvitys on siirretty kaavaselostuksen luettelosta muusta kaavaa koskevasta materiaalista selostuksen liitteeksi
- kaavakartan nimiö on päivitetty
- kirjoitusvirheitä on korjattu kaavakartasta ja kaavaselostuksesta.

Julkisen nähtävilläolon jälkeen tehdyistä muutoksista on neuvoteltu asianomaisten tahojen kanssa.

Kaavaehdotuksen esittäminen kaupunginhallitukselle

Kaupunkiympäristölautakunta esitti kaupunginhallitukselle 25.2.2020 päivätyn ja 8.9.2020 muutetun asemakaavan muutos-ehdotuksen nro 12546 hyväksymistä.

Helsingissä 8.9.2020

Tuomas Hakala
vs. asemakaavapäällikkö

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	091 Helsinki Täyttämispvm	23.01.2020
Kaavan nimi	Laajasalon ratikkakortteli	
Hyväksymispvm	Ehdotuspvm	
Hyväksyjä	Vireilletulosta ilm. pvm	
Hyväksymispykälä	Kunnan kaavatunnus	09112546
Generoitu kaavatunnus		
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	9,7911	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]

Ranta-asemakaava Rantaviivan pituus [km]

Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	9,7911	100,0	57100	0,58	3,1202	47800
A yhteensä	3,4021	34,7	44100	1,30	3,4021	44100
P yhteensä						
Y yhteensä	2,0390	20,8	13000	0,64	-0,3592	3700
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	2,0100	20,5			-0,7516	
R yhteensä						
L yhteensä	2,3400	23,9			1,4544	
E yhteensä					-0,6255	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	2,1388	21,8	29900	2,1388	29900

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinntät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	9,7911	100,0	57100	0,58	3,1202	47800
A yhteensä	3,4021	34,7	44100	1,30	3,4021	44100
AK	3,4021	100,0	44100	1,30	3,4021	44100
P yhteensä						
Y yhteensä	2,0390	20,8	13000	0,64	-0,3592	3700
Y	1,6378	80,3	10000	0,61	1,6378	3700
YL	0,4012	19,7	3000	0,75	-0,0266	0
YO					-1,9704	
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	2,0100	20,5			-0,7516	
V					-0,4430	
VP	0,3219	16,0				
VL	0,9829	48,9				
VU	0,7052	35,1			-0,3086	
R yhteensä						
L yhteensä	2,3400	23,9			1,4544	
Kadut	1,1195	47,8			0,1980	
Pihakadut	0,2301	9,8				
Katuauk./torit	0,3051	13,0			0,3501	
Kev.liik.kadut	0,4826	20,6			0,8260	
LP	0,2027	8,7			0,0803	
E yhteensä					-0,6255	
EV					-0,6255	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	2,1388	21,8	29900	2,1388	29900
ma-et	1,7290	80,8	18400	1,7290	18400
ma-LPA	0,4098	19,2	11500	0,4098	11500

Kaupunkiympäristön toimiala

Asemakaavoitus

LAAJASALON RATIKKAKORTTELI, ASEMAKAAVAN MUUTOS**OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA**

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma korvaa aiemmin 15.11.2018 päivätyn suunnitelman. Suunnittelualueita on muutettu. Katualueen levenemisen myötä terveysaseman tontti on otettu mukaan suunnittelualueeseen. (Tehdyt muutokset punaisella)

Reposalmentien varteen suunnitellaan merelliselle alueelle, palvelutiloja ja raitiovaunuvarikkoa. Varikko suunnitellaan hybridirakennukseksi, jossa on varikkotoimintojen lisäksi asumista ja palveluja. Varikon ja asumisen hybridistä järjestetään arkkitehtuurikilpailu, jonka pohjalta asemakaavaa osin jatkossa valmistellaan. Reposalmentien suunnittelussa huomioidaan myös raitiotien jatkaminen Vartiosaareen.

Suunnittelijat ovat tavattavissa 14.6.2017 klo 17:30–20, Laajasalon kirkossa, Reposalmentie 13. Tervetuloa keskustelemaan suunnittelun lähtökohdista ja tavoitteista.

Suunnittelun tavoitteet ja alue

Suunnitelman aluerajaus on muuttunut. Reposalmentien pohjoispuolella oleva terveysaseman tontti on liitetty kaava-alueeseen. Aluerajaus on merkitty kuvaan punaisella.

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASSA (OAS) esitetään miksi kaava laaditaan, miten kaavoitus etenee ja missä vaiheessa siihen voi vaikuttaa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa kaavaprosessin edetessä, jolloin OAS:n päivitetty versio löytyy Helsingin karttapalvelusta kartta.hel.fi/suunnitelmat.

Laajasaloo kehitetään uudeksi raideliikenteen verkostokaupungin osaksi, joka Kruunusilltojen kautta on yhteydessä kantakaupunkiin. Tavoitteena on mahdollistaa asumista hyvälle paikalle merelliseen Helsinkiin, monipuolisten ja kehittyvien palvelujen ja joukkoliikenteen läheisyyteen. Tavoitteena on tarjota edellytyksiä hyvälle kaupunkielämälle, asumiselle ja ihmisten kohtaamiselle, yrittämiselle ja asuntotuotannolle. Kruunusillat-hankkeen raitiotietä varten luodaan edellytykset Reposalmentielle, samalla huomioiden Vartiosaaren sillalle johtava raitiotieyhteys. Huolto- ja säilytysvarikolle Reposalmentien eteläpuolella luodaan edellytykset. Varikko suunnitellaan niin sanotuksi hybridiksi, jossa on merkittävä määrä asuinrakentamista kiinni varikossa. Varikon suunnittelu perustuu arkkitehtuurikilpailuun, jonka voittaneesta ehdotuksesta kehitetään ohjauksessa viitesuunnitelma asemakaavaluonnoksen pohjaksi vuonna 2018.

Asemakaavan muutos perustuu Helsingin uuteen yleiskaavaan (kaupunginvaltuusto 26.10.2016), sen selvityksiin ja Laajasalon kaupunkibulevardin suunnitteluperiaatteisiin (kslk 2015). Yleiskaavassa esitetyt virkistys- ja viheralueet rannalla ja sen tuntumassa sekä Ilomäentien jatkeen suuntainen viheryhteys rannalle suunnitellaan uuteen yleiskaavaan perustuen.

Reposalmentillä tavoitellaan kaupungille ominaista tiivistä, toiminnallisesti aktiivista ja tehokasta rakennetta sekä hyvää kaupunkikuvaa ja monipuolisia liikkumisen mahdollisuuksia kaikille. Uudisrakentaminen suunnitellaan ympäristöön sopivaksi. Pääosa asumisesta on kerrostaloissa. Palvelujen ja yrittämisen edellyttämien tilojen sijoittamista muun muassa kadun varren kivijalkatiloihin ja muihin houkutteleviin tiloihin selvitetään. Merkittävästi uudistettava ympäristö suunnitellaan kokonaisuudeksi ja nykyisiä viheralueita ja liikuntatoimintoja säilytetään. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman rajan ylittäviä tulva- ja hulevesien hallinnan ratkaisuja sekä muita mahdollisia teknisiä muutostarpeita selvitetään. Baana-pyöräilyverkon osa suunnitellaan alueen läpi, Laajasalontien ja Vartiosaaren sillan välille.

Pohjoisessa alue liittyy Laajasalon yläkoulun ja terveysaseman tontteihin sekä Ilomäentien ja -polun rivi- ja pientaloalueisiin. Lännessä alue liittyy aiemmin suunniteltuun kauppakeskuksen alueeseen ja Laajasalon alakoulun tonttiin sekä idässä muun muassa suunniteltavaan Vartiosaaren siltaan. Alueen eteläpuolella on liikuntapuisto ja viheralueita. Uimaranta ja osa sen välittömässä tuntumassa olevasta merkittävästä metsäalueesta säilytetään.

Kaavan tavoitteet pohjautuvat muun muassa kaupungin strategiaan, strategiaohjelmiin, valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, yleiskaavan tavoitteisiin ja selvityksiin, viraston ympäristöohjelmaan, tulvasuojelun tavoitteisiin, Kruunusillat-hankkeeseen ja sen yleissuunnitelmaan, sekä toisiinsa liittyvien Pohjois-Yliskylän käynnissä olevien ja tulevien asemakaavan muutosten yhteisiin tavoitteisiin.

Osallistuminen ja aineistot

Suunnittelijat ovat tavattavissa Laajasalon kirkossa, Reposalmentie 13 14.6.2017 klo 17:30–20.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on esillä 5.6.–30.6.2017 :

- Laajasalon kirjastossa, osoite Koulutanhua 2
- verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat.

Aineistoon voi käydä tutustumassa kaupunkisuunnitteluviraston info- ja näyttelytila Laiturin asiakaspalvelussa (käyntiosoite Narinkka 2), jossa saa henkilökohtaista neuvontaa. Suunnitteluun liittyvää aineistoa päivitetään Helsingin karttapalveluun kartta.hel.fi/suunnitelmat.

Mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydetään esittämään **viimeistään 30.6.2017**. Niille, jotka ovat mielipiteen yhteydessä ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa, lähetetään tieto lautakunnan päätöksistä.

Päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma on esillä 15.11.–30.11.2018:

- verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat.

Suunnittelijat ovat tavattavissa asukastilaisuudessa Laajasalon kirkossa, Reposalmentie 13 22.11.2018 klo 18-20.

Kirjalliset mielipiteet lähetetään osoitteeseen Helsingin kaupunki, Kirjamo, PL 10, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI, (käyntiosoite: Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11–13) tai sähköpostilla helsinki.kirjamo@hel.fi.

Mielipiteet voi esittää myös suoraan suunnittelijalle. Tapaamisaika tulee sopia etukäteen. Viranomaisille ja muille asiantuntijoille järjestetään erillinen neuvottelu ja heiltä pyydetään tarvittavat lausunnot.

Kun mielipiteet on saatu, suunnittelu etenee. Keväällä 2018 valmistellaan kaavaluonnos tai sitä vastaava valmisteluaineisto, joka asetetaan nähtäville. Siinä vaiheessa järjestetään keskustelutilaisuus ja muuta tiedotusta. Tämän jälkeen valmistellaan kaavaehdotus. Kaavoituksen etenemisen vaiheet ja osallistumismahdollisuudet on kuvattu viimeisellä sivulla.

Kaavatyön etenemistä voi seurata myös tilaamalla sähköpostiin Vartiosaaren suunnittelun uutiskirjeen osoitteesta www.hel.fi/ksv/uutiskirjeet.

Osalliset

Alueen suunnittelussa osallisia ovat:

- alueen ja lähialueiden maanomistajat, asukkaat ja yritykset
  - seurat, yhdistykset ja yritykset
    - Laajasalo-Degerö-seura
    - Laajasalon pienkiinteistöyhdistys
    - Vartiosaari-seura ry
    - Vartiosaaren asukasyhdistys
    - Vartiosaaren luonto- ja eläintalliyhdistys ry
    - Helsingin seudun kauppakamari
    - Helsingin Yrittäjät
    - Helsingin seurakuntayhtymä
    - Laajasalon Palloiluhallit Oy
    - DNA Oy
    - Elisa Oyj
    - Sonera Carrier Networks Oy
    - TDC Oy
    - AinaCom Oy
    - IP-Only Telecommunications Finland
    - Helsingin luonnonsuojeluyhdistys
  - asiantuntijaviranomaiset
    - Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
    - Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaivos (HKL)
    - Helen Oy
    - Helen Sähköverkko Oy
    - Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)
    - Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
    - Asuntotuotantotoimisto (ATT)
    - Museovirasto
    - Kaupunginmuseo
    - kiinteistöviraston tonttiosasto
    - kiinteistöviraston tilakeskus
    - kiinteistöviraston geotekninen osasto
    - liikuntavirasto
    - opetusvirasto
    - pelastuslaitos
    - rakennusvalvontavirasto
    - rakennusvirasto
    - sosiaali- ja terveystieteiden virasto
    - varhaiskasvatusvirasto
    - ympäristökeskus
-

Vaikutusten arviointi

Kaavan valmistelun yhteydessä arvioidaan kaavan toteuttamisen vaikutuksia muun muassa ihmisten elinoloihin, elinympäristöön, kaupunki- ja ympäristökuvaan, luontoon, virkistykseen, maisemaan, liikkumiseen ja liikenteeseen sekä laaditaan tarvittavat selvitykset kaavaratkaisun merkittävien vaikutusten arvioimiseksi. Vaikutusten arviointia suorittavat kaavan valmisteluun osallistuvat kaupungin asiantuntijat sekä tarvittaessa muut viranomaiset ja osalliset.

Suunnittelun taustatietoa

Helsingin kaupunki omistaa suunnittelualueen. Kaavoitus on tullut viireille Helsingin kaupungin aloitteesta. HKL:n ja Kruunusillat-hankkeen kanssa on neuvoteltu raitiotievarikon tarpeesta. Kiinteistövirasto valmistelee myöhemmin asemakaavan muutoksen perusteella mahdollisesti kyseeseen tulevan maankäyttösopimuksen hakijan / tontinomistajan kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Alueella voimassa olevissa asemakaavoissa

- nro 6420 (voim. 1971) alue on merkitty urheilukeskusalueeksi (UK), leikkikenttäalueeksi (UL), puistoalueeksi (P), (LP) ja katualueeksi.
- 9906 (voim. 1993) alue on merkitty suojaviheralueeksi (EV).
- 11743 (voim. 2015) alue on merkitty yleiseksi pysäköintialueeksi (LP).
- 7009 (vahv. 1974) alue on merkitty katualueeksi.
- 10594 (voim. 2000) alue on merkitty urheilu- ja virkistyspalvelualueeksi (VU), opetustoimintaa palvelevaksi korttelialueeksi (YO) sekä puistoksi (VP).
- 8825 (voim. 1984) alue on merkitty lähivirkistysalueeksi (VL) ja katualueeksi.
- **10074 (voim. 1993) alue on merkitty julkisten lähipalvelurakennusten korttelialueeksi (YL).**

Voimassa olevassa Yleiskaava 2002:ssa alue on merkitty pientalovaltaiseksi alueeksi, asuminen; kerrostalovaltaiseksi alueeksi, asuminen/toimitila; kaupunkipuistoksi sekä kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi.

Helsingin uudessa yleiskaavassa (2016) alue on merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi (A2), asuntovaltaiseksi alueeksi (A3) sekä virkistys- ja viheralueeksi. Alueelle on merkitty myös osa viheryhteyttä, baanaverkkoa ja pikaraitiotietä.

Suunnittelualueetta koskevia selvityksiä ja suunnitelmia:

- Kruunusillat-hankkeen raitiotien yleissuunnitelma (Kruunusillat ja Helsingin kaupunki, 2016).

- Laajasalon alueellinen kehittämissuunnitelma ja kaupunkibulevardi (Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:13)
- Laajasalon kaupunkibulevardin suunnitteluperiaatteet (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Kslk 9.6.2015)
- Laajasalon kauppakeskuksen alueen asemakaavan muutosehdotus, nro 12430 (HEL 2015-001115)
- Koirasaarentien ja Ilomäentien alueiden asemakaavan muutos (HEL 2016-000535), osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- Yliskylän aluesuunnitelma 2015-2024 (Helsingin kaupunki rakennusvirasto, 2015:2)
- Vartiosaaren osayleiskaava, nro 12373 (HEL 2011-007765)
- **Laajasalon ratikkakorttelin asemakaavan muutosluonnos, kaupunkiympäristölautakunta 5.2.2019**

Alueella on nykyisin Reposalmentien molemmin puolin monimuotoisia ja vaihtelevia puistoja ja viheralueita sekä liikuntapuiston pohjoisosa. Viheralueet liittyvät osaksi laajempaa kokonaisuutta Pohjois-Yliskylässä. Reposalmentie on itäiseltä osaltaan jalankulku- pyöräily- ja huoltoreitti Reposalmen rantaan. Alueen maiseman ja luonnon kannalta tärkeä osa on merenranta. Pääosin kaakkoon suuntautuva ranta-alue sen tuntuman viheralueineen on merkittävä maisemallinen kokonaisuus liikkumiseen houkuttelevine kulkureitteineen. Kaupunki ylläpitää rannalla pukusuojia. Reposalmentien tuntumassa on koira-aitaus. Liikuntapuiston toimintoja suunnittelualueella ovat beach volley -kentät, kuntoiluvälineet, lentopallokenttä ja kuntoradan osa. Alueen eteläosa on osin alavaa ja tulvariskille altista.

Lisätiedot suunnittelijoilta

Maankäyttö

Suvi Huttunen, arkkitehti, p. (09) 31037335, suvi.huttunen@hel.fi

Liikenne

Markus Ahtiainen, liikenneinsinööri, p. (09) 310 37088, markus.ahtiainen@hel.fi

Teknistaloudelliset asiat

Jouni Kilpinen, diplomi-insinööri, p. (09) 310 37251, jouni.kilpinen@hel.fi

Julkiset ulkotilat, maisema

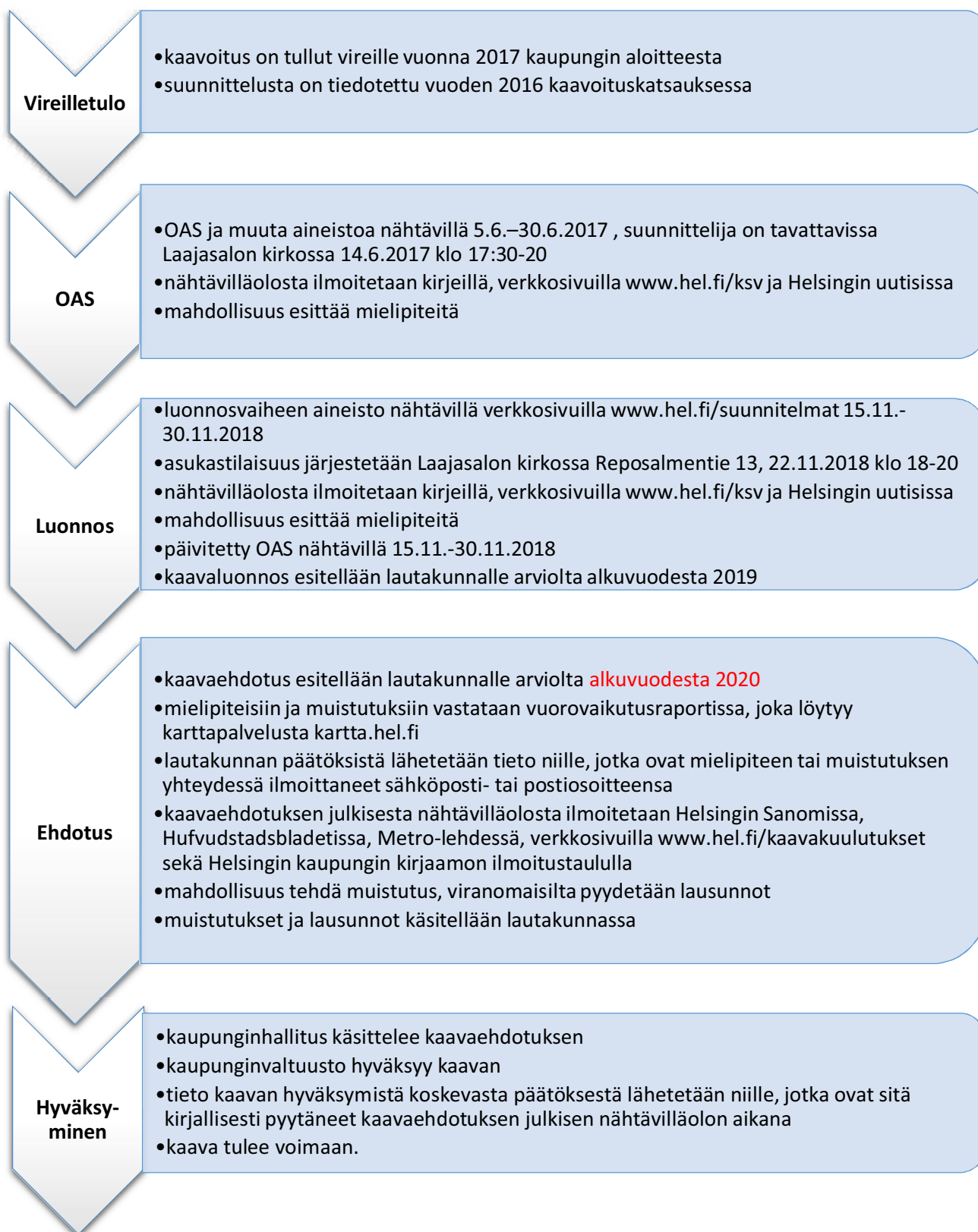
Niina Strengell, maisema-arkkitehti p. (09) 310 37072, niina.strengell@hel.fi

Vuorovaikutus

Juha-Pekka Turunen, vuorovaikutussuunnittelija, p. (09) 310 37403, juha-pekka.turunen@hel.fi

---

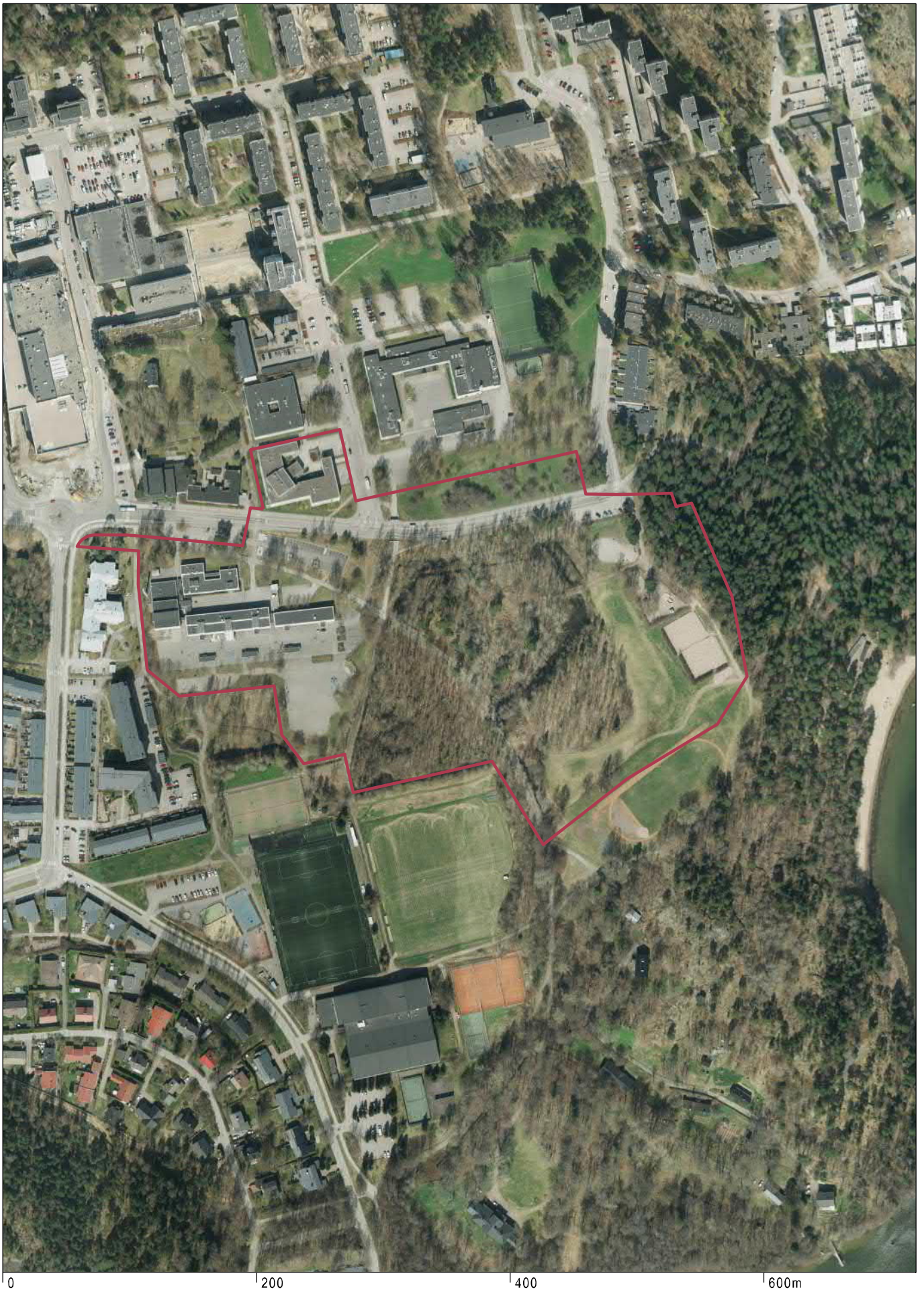
Kaavoituksen eteneminen

Sijaintikartta
 Laajasalo, Yliskylä
 Laajasalon ratikkakortteli

Helsingin kaupunki
 Asemakaavoitus
 Itäinen yksikkö / Laajasalo-tiimi

Ilmakuva
Laajasalo, Reposalmentien alue

Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus
Itäinen yksikkö/ Laajasalo-tiimi

LAAJASALO DEGERÖ

49
LAAJASALO
DEGERÖ

ma-ET
16400

ma-LPA
49092
(49072, 49089)

2.0-14.3

2.0-14.3

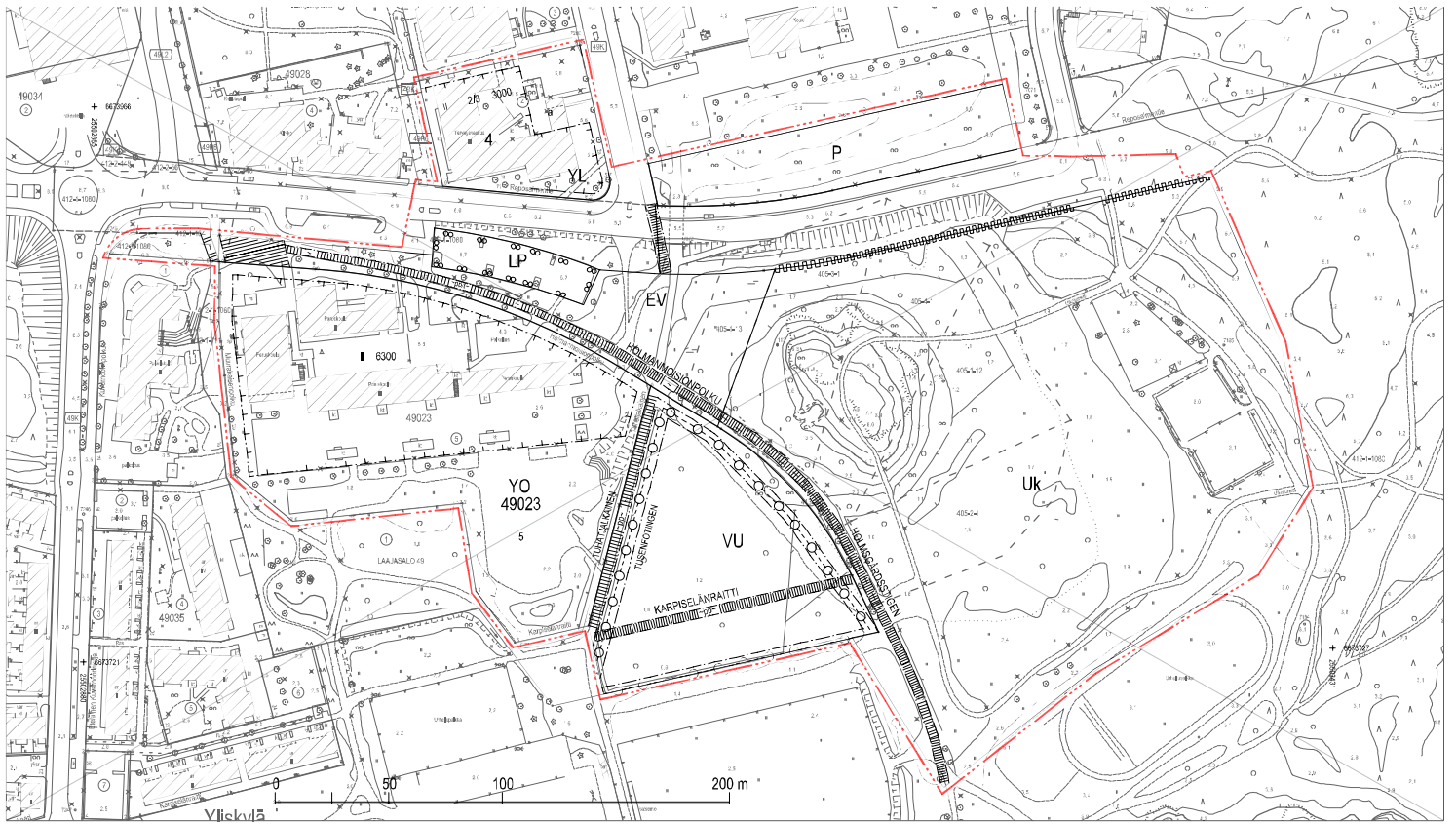
3000

A detailed topographic map of the Laajasalo Degerö area in Helsinki, Finland. The map shows building footprints, streets, and contour lines. A specific area is highlighted in purple, containing two planning zones: 'ma-ET 16400' and 'ma-LPA 49092 (49072, 49089)'. The 'ma-LPA' zone is further divided into two sub-zones, both labeled '2.0-14.3'. A contour line of 3000 is also visible within the highlighted area. Other labels on the map include '49034', '49028', '49027', '49023', '49035', and 'Yliskylä'. Grid coordinates are provided at the bottom, such as '6672650' and '6673700'.

Yliskylä

6672650

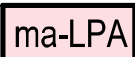
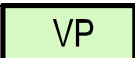
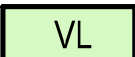
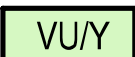
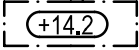
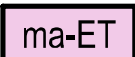
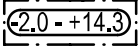

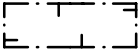

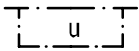

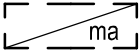

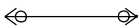

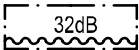
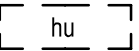
6673700

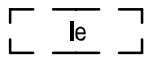

Asemakaavan nro 6420, 8825, 9906, 10594, ja 11743 osa, jonka asemakaavan muutos nro 12546 voimaantullessaan kumoaa.
 Del av detaljplan nr 6420, 8825, 9906, 10594 och 11743 som upphävs då detaljplaneändringen träder i kraft.

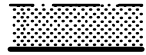
Poistuvat merkinnät ovat eri mittakaavassa kuin asemakaavan muutos.
 De strukna beteckningarna är i annan skala än detaljplaneändringen.

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

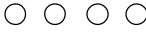
	Asuinkerrostalojen korttelialue.	3000	Ohjeellisen maanalaisen tontin numero.
	Yleisten rakennusten korttelialue.	REPOSALMENTIE	Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.
	Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue.	6800	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
	Yleinen pysäköintialue.	V	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun. Kokonaan korttelin 49092 päällä olevien rakennusalojen kerrosluvut on laskettu kansijohdan tasosta. Osittain korttelin 49092 päällä olevien rakennusalojen kerrosluvut on laskettu maantasosta.
	Autopaikkojen korttelialue. Kannenalainen tila, jolle saa rakentaa enintään 11 500 k-m ² autopaikkoja, varastoja, kiinteistöhuoltotiloja ja teknisiä tiloja. Pysäköintilaitoksen tilat saavat olla kolmessa kerroksessa.	5300+550	Ensimmäinen luku ilmoittaa asutokerrosalan enimmäismäärän, toinen liiketilan vähimmäismäärän. Lukusarja yhteenlaskettuna ilmoittaa rakennusoikeuden kerrosalaneliömetreinä.
	Puisto.		
	Lähivirkistysalue.	+14.0	Maanpinnan tai pihakannen likimääräinen korkeusasema.
	Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue. Alue on ensisijaisesti viereisen Y-korttelialueen käytössä.		Rakennuksen vesikaton ylimmän kohdan korkeusasema.
	Yhdyskuntateknisen huollon rakennusten alue. Kannenalainen tila, jolle saa rakentaa enintään 18400 k-m ² kokoisien raitiovaunun ympäristöhäiriöitä tuottamattoman säilytys- ja huoltovarikon. Varikon tilat saavat olla kolmessa kerroksessa.		Rakennuksen alin ja ylin korkeusasema.
	2 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.		Rakennusala.
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.		Alueen osa, johon saadaan sijoittaa maanalaisista tiloista maanpinnalle tai rakennukseen johtavan portaan, hissilyhteyden, hätäpoistumistien, ilmanvaihtokuilun ja näihin liittyvät tekniset tilat rakenteineen. Sijainti ohjeellinen.
	Osa-alueen raja.		Uloke. U-alueella parvekkeen saa ulottaa 3 metriä rakennusalan rajasta.
	Ohjeellinen alueen tai osa alueen raja.		Maanalainen tila, sijainti ohjeellinen. Tilaan saa sijoittaa viereisten tonttien varasto, huolto- ja teknisiä tiloja.
	Ohjeellinen tontinraja.		Merkintä osoittaa rakennusalan, joka on rakennettava koko pituudeltaan.
49	Kaupunginosan numero.		Rakennukseen jätettävä kulkuaukko, sijainti ohjeellinen.
LAAJ	Kaupunginosan nimi.		Merkintä osoittaa rakennusalan sivun, jolla rakennuksen julkisivun kokonaisääneneristävyyden liikennemelua vastaan tulee olla vähintään luvun osoittama desibelimäärä. Merkintä koskee asuntoja ja muita vastaavia tiloja.
49073	Korttelin numero.		Hulevesien hallintaan varattu alueen osa, sijainti ohjeellinen.
49092	Maanalaisen korttelin numero.		
1	Ohjeellisen tontin numero.		

Alueen osa, jolle tulee sijoittaa leikkauspaikka, jonka sijainti on ohjeellinen. Leikkauspaikan tulee olla korttelien 49073 ja 49089 yhteiskäytössä.

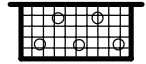
Istutettava alueen osa.

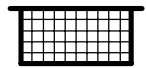
Istutettava ja tarvittaessa uudistettava puurivi.

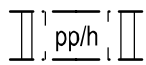
Katu.

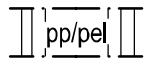
Katuaukio, jonka kautta pelastus- ja huoltoajotontille on sallittu. Aukiolle on istutettava puita.

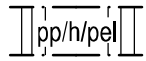
Katuaukio.

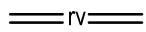
Yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa, jolla huoltoajo on sallittu. Yhteys sitova, sijainti ohjeellinen.

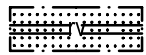
Yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa, jolla pelastusajo on sallittu. Yhteys sitova, sijainti ohjeellinen.

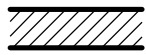
Yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa, jolla pelastus- ja huoltoajo on sallittu. Holmanmoisionpolun historiallisen puukujan säilymistä vaarantavia toimenpiteitä ei saa suorittaa, polun siirtämistä lukuunottamatta. Yhteys sitova, sijainti ohjeellinen.

Raitiovaunuliikenteelle varattava katualueen osa.

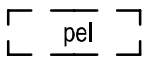
Raitiovaunuliikenteelle varattava katualueen osa, joka on toteutettava nurmiratana.

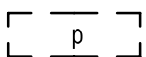
Pihakatu, jolla pysäköinti on sallittu ja jolle tulee istuttaa puita.

Yleiselle jalankululle varattu alueen osa.

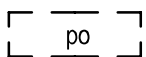
Alueen osa, jolla pelastus on sallittu, sijainti ohjeellinen.

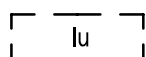
Pysäköimispaikka, sijainti ohjeellinen.

(49073)

Suluissa olevat numerot osoittavat korttelit, joiden autopaikkoja saa alueelle sijoittaa.

Jalankulun porraskäytävä, jonka sijainti on ohjeellinen.

Jalankulun luiska. Yhteys sitova, sijainti ohjeellinen.

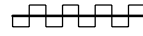
Istutettava puu, jonka sijainti on ohjeellinen.

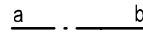
Säilytettävä tai tarvittaessa uudelleen istutettava puu.

Nuoli osoittaa sisään- ja ulosajon ohjeellisen sijainnin varikko-, huolto-, ja pysäköintitiloihin.

Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.

Julkisivuun sopiva paikalla muurattu muuri.

RAKENNUSOIKEUS JA TILOJEN KÄYTTÖ

KORTTELEISSA 49073, 49089 ja 49092

Asukkaiden käyttöön on rakennettava harraste- ja kokoontumistiloja 1,5 % asemakaavaan merkitystä kerrosalasta sekä riittävät varasto-, huolto- ja tekniset tilat sekä talopesulat. Tilat saa rakentaa asemakaavaan merkityn kerrosalan lisäksi.

Luhtikäytävät ja porrashuoneet sisältyvät asemakaavakartassa osoitettuun asuinrakennusoikeuteen.

Tontille 49089/1 tulee rakentaa 60 k-m² raitiovaunutoimintaan liittyviä sosiaaliiloja asemakaavaan merkityn kerrosalan lisäksi.

Rakennuksen kahdessa alimmassa kerroksessa saa olla liiketiloja ja julkisia palvelutiloja sekä yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja.

Liiketilat on varustettava rasvanerottelu- ja katon ylimmän tason yläpuolelle johdettavalla ilmastointihormilla.

Kunkin ohjeellisen tontin asuinrakennukseen tulee rakentaa saunatilat ja terassi joko rakennuksen ylimpään kerrokseen tai pihatasoon, joiden tulee olla koko tontin käytössä. Tilat saa rakentaa asemakaavaan merkityn kerrosalan lisäksi.

Asuntoon ja porrashuoneeseen tarvittava esteetön sisäänkäynti saadaan järjestää pihan puolelta.

Jätehuoneet tulee sijoittaa rakennukseen tai kannenalaisen pysäköinnin yhteyteen.

Sähköverkon jakelumuuntamot tulee rakentaa tonteille 49073/3 ja 49089/1 sekä kannenalaiseseen kortteliin 49092 varikkotontille 3000 ja pysäköintitontille 3001.

KAUPUNKIKUVA JA RAKENTAMINEN

KORTTELEISSA 49073, 49089 ja 49092

Rakennusten jalustaosan pääasiallisena julkisivumateriaalina tulee käyttää vaalean sävyistä paikalla muurattua tiiltä. Asuinrakennusten jalustaosan päälle rakentuvien kerrosten julkisivumateriaali tulee poiketa alempien kerrosten julkisivumateriaalista ja sen tulee olla korkeatasoista materiaalia ja väriltään vaaleampi kuin jalustaosa.

Varikon jalustaosan julkisivumateriaalina tulee käyttää vaaleansävyistä paikalla muurattua tiiltä ja ovissa tulee käyttää kuparin sävyistä metallia.

Varikon julkisivussa tulee olla ikkunat tonttien 49073/1 ja 2 sekä tonttien 49089/2 ja 3 välisellä seinällä.

Maantasokerrosten julkisivut eivät saa antaa umpinaista vaikutelmaa lukuun ottamatta varikon julkisivua.

Asuntoihin tulee rakentaa terassi, parveke tai lasitettu parveke. Rakennusten tiilisen jalustaosan parvekkeet on rakennettava kokonaisuudessaan sisäänvedettyinä. Ylempien vaaleiden kerrosten parvekkeiden tulee muodostaa yhtenäinen horisontaalinen pinta. Parvekkeet tulee toteuttaa katu- ja piha-alueisiin rajautuvilla julkisivuilla ja päädyissä sisäänvedettyinä tai yhtenäistä julkisivupintaa muodostavina. Parvekevyöhykkeen julkisivu tulee ulottaa maahan asti. Sisäpihan suuntaan avautuva parveke tulee olla ranskalainen parveke. Parvekkeissa tulee olla latta- tai pinnakaide, joka on ilmeeltään yhtenäinen muun julkisivun kanssa. Parvekkeiden lasitukset tulee tehdä yhtenäisesti.

Maantasokerroksessa tulee jokaiseen asuntoon liittyä oleskelupiha tai terassi.

Kortteleiden katot on rakennettava tasakattoisina. Rakennusten katot lukuun ottamatta korkeimpia rakennusosia on rakennettava viherkattoina. Viherkaton kasvualustan on oltava vähintään 60 mm.

PIHAT JA ULKOALUEET

KORTTELEISSA 49073, 49089 ja 49092

Kansipihat ja maanvaraiset pihat on jäseneltävä pintamateriaalein, istutuksin, kalustuksen ja valaistuksen avulla viihtyisiksi leikki- ja oleskelutiloiksi. Pihalla olevia tonttien välisiä rajoja ei saa aidata. Niillä tonteilla, joiden pihamaat rajautuvat toisiinsa, leikki- ja oleskelutilat on rakennettava tonttien yhteisiksi.

Korttelien tontit 49073/5 ja 49089/4 on rakennettava kummankin korttelin tonttien asumista palvelevaksi yhteiskäyttöiseksi piha-alueeksi. Yhteiskäyttöiset piha-alueet on rakennettava korttelikohtaisesti laadittujen kokonaissuunnitelmien mukaan.

Kansipihoilla on huolehdittava istutusten vaatimien kasvualustojen rakenteet. Kasvualustan syvyys on puuistutuksilla oltava vähintään 1,2 m, pensasistutuksilla vähintään 600 mm ja nurmialueilla vähintään 400 mm.

Asuin kerrostalokortteleissa tulee olla kansipihalle nousevat luiskat Laajasalon liikuntapuiston ja Holmanmoisionpolun suunnasta sekä porrasyhteydet Reposalmentieltä ja Rantametsänpolulta. Holmanmoisionpolulta kansipihalle nouseva luiska sekä kansipiha tulee rakentaa siten, että rakenteet kestävät pelastus- ja huoltoajon.

Kansipiha on rajattava niiltä osin, kun piha ei rajoitu rakennukseen, luiskaan tai portaikkoon paikalla muurattua tiilimuurilla, jonka korkeus ja materiaali tulee olla viereiseen julkisivuun sopiva ja kortteleittain yhtenevä.

Asuin kerrostalojen korttelialueiden sekä Kettu Repolaisen puiston tulee olla tyyliltään yhteneväiset.

Asuin kerrostalojen Holmanmoisionpolun ja Rantametsänpolun puoleisten pihojen sekä Rantametsänpolun pihakadun suunnittelussa on huomioitava yhteensovittaminen ympäristöön.

Holmanmoisionpolku tulee päällystää kivituhkalla. Holmanmoisionpolun kummallekin puolelle tulee istuttaa puurivi.

Holmanmoisionaukion ja Rantametsänpolun pihakadun vieraspysäköintipaikat on toteutettava vettä läpäisevänä pintana, kuten nurmikivellä tai vastaavalla pintamateriaalilla.

Kansipihalla ei saa olla hulevettä viivytettäviä rakenteita ma-ET -alueella.

Kansipihan lumenpudotuspaikat tulee sijoittaa tonttien 49073/1 ja 2 sekä tonttien 49089/2 ja 3 välisellä piha-alueella.

YMPÄRISTÖTEKNIikka

Maata louhittaessa ja tiivistäessä on huomioitava suojaetäisyydet siten, ettei lähimetsän puiden juuristo vahingoitu.

Varikko ja sen yhteyteen sijoittuvat asuinrakennukset on kokonaisuutena suunniteltava ja rakennettava siten, ettei varikon toiminnasta aiheudu vaaraa tai haittaa asemakaavan mukaiselle käytölle, ympäristölle tai rakenteille. Rakennuskorjaukset tulee suunnitella varikon melu, värinä- ja runkoääniriskit huomioiden.

Katualueelle sijoittuva raitiotie tulee suunnitella siten, ettei raitioliikenteen aiheuttama värinä tai runkoääni ylitä tavoitteena pidettäviä enimmäisarvoja rakennusten sisätiloissa.

Tonteilla 49073/3, 49073/4, ja 49089/1 tulee asuinrakennusten suunnittelussa ottaa huomioon Reposalmentielle suunnitellun raitiotien aiheuttaman runkomelun torjuntatarve.

Äänitasoerovaatimuksen ollessa 36 dB tai enemmän, asuntojen tulee avautua myös sellaisen julkisivun suuntaan, jolle ei ole asetettu äänitasoerovaatimusta.

Leikkiin ja oleskeluun tarkoitetut piha-alueet sekä oleskeluparvekkeet tulee sijoittaa ja tarvittaessa suojata melulta siten, että niillä saavutetaan melutason ohjearvot.

Pihakannen alaisten pysäköinnin ja varikon ilmanvaihto-järjestelyt tulee suunnitella ja järjestää siten, ettei niistä aiheudu ilmanlaatu- tai meluhaittaa asunnoille, ulko-oleskelutiloille tai ympäristölle. Poistoilmahormit on sijoitettava ja sovitettava osaksi rakennuksia. Raitis ilma tulee ottaa riittävän etäältä päästölähteistä.

Tonttien rajaseiniä ei tarvitse rakentaa. Jos rajaseiniä ei rakenneta, tulee paloteknisiä ratkaisuja suunniteltaessa käsitellä alueita yhtenä kokonaisuutena riittävän paloteknisen turvallisuustason saavuttamiseksi.

Ennen tontin rajat ylittävän hankekokonaisuuden tai sen osan rakennusluvan myöntämistä tulee hakijan laatia selvitys pelastusturvallisuudesta myös rakennuslupa-alueen ulkopuolelta koko rakentamisen tosiasialliselta vaikutusalueelta.

RAKENNETTAVUUS

Kaava-alueella alin suositeltava rakentamiskorkeus korkealta merenpinnalta suojautumista varten on +2,8 m.

ILMASTONMUUTOS - HILLINTÄ JA SOPEUTUMINEN

Tonttien vihertehokkuuden tulee täyttää Helsingin viherkertoimen tavoiteluku.

LIIKENNE, PYSÄKÖINTI JA YHDYSKUNTATEKNINEN HUOLTO

VL-alueelle saa sijoittaa yhdyskuntateknisen huollon johtoja ja kaapeleita.

Asuinrakennusten pysäköintipaikat ja varikon 40 pysäköinti-paikkaa tulee rakentaa ma-LPA merkinnällä varustetulle alueelle pihakannen alle. Pihakannen päälle ei saa rakentaa autopaikkoja.

Kortteleiden 49073 ja 49089 rakennussuunnitelmissa on huomioitava pysäköintiin, huoltoon ja varikolle johtavien sisäänkäyntien mitoitus sekä sen kautta menevä liikenne.

Korttelin 49073 ajoluiskan kautta saadaan järjestää pihakannen huolto- ja pelastusliikenne.

AK-korttelialueella autopaikkojen määrät ovat:

- Asuinkerrostalot: vähintään 1 ap/ 130 k-m².
- Myymälät: vähintään 1 ap/ 100 k-m².
- Ravintolat: vähintään 1 ap/ 150 k-m².
- Toimistot: vähintään 1 ap/ 100 k-m².

Jos tontilla on kaupungin tai ARA-vuokra-asuntoja, voidaan autopaikkojen määrää näiden osalta vähentää 20 %:lla.

Jos vähintään 50 autopaikkaa toteutetaan keskitetysti nimeämättöminä, voidaan kokonaispaikkamäärästä vähentää 10%.

Jos tontin omistaja tai haltija osoittaa pysyvästi liittyvänsä yhteiskäyttöautojärjestelmään tai muulla tavalla varaavansa yhtiön asukkaille yhteiskäyttöautojen käyttömahdollisuuden, autopaikkojen vähimmäismäärästä voidaan vähentää 5 ap yhtä yhteiskäyttöautopaikkaa kohti, yhteensä kuitenkin enintään 10 %.

AK-korttelialueilla pyöräpaikkojen määrät ovat:

- AK-korttelialueilla vähintään 1 pp/ 30 k-m², joista 75% on sijoitettava rakennuksiin, piha- tai katutasoon.
- Vieraspysäköinnin osalta vähintään 1 pp/ 1000 k-m², jotka sijoitetaan asuinrakennusten sisäänkäyntien yhteyteen.
- Toimistot: vähintään 1 pp/ 50 k-m².
- Myymälät: vähintään 1 pp/ 50 k-m².
- Ravintolat: vähintään 1 pp/ 15 asiakaspaikkaa.
- Työntekijöille (pl. toimistot) vähintään 1 pp/ 3 työntekijää.
- Asukkaiden ja vieraspysäköinnin paikoissa tulee olla runkolukitusmahdollisuus.

TONTTIJAKO

Tällä asemakaava-alueella on korttelialueella laadittava erillinen tonttijako.

Tällä asemakaava-alueella voidaan korttelialueella laatia 3D-tonttijako.

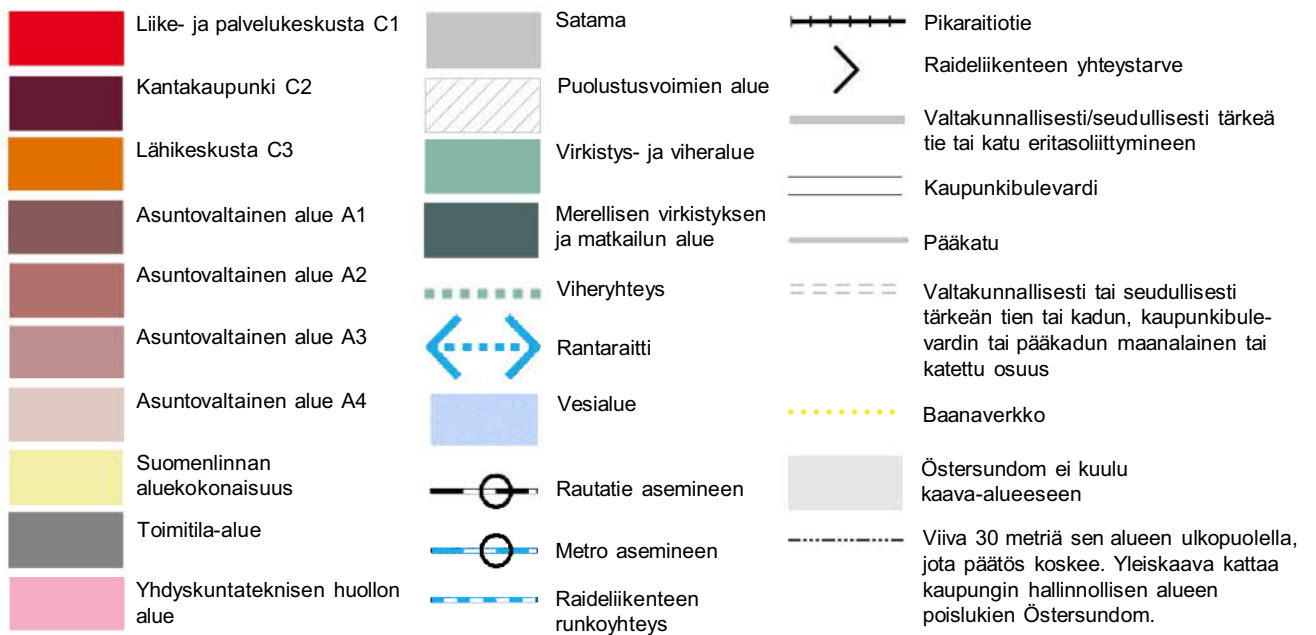
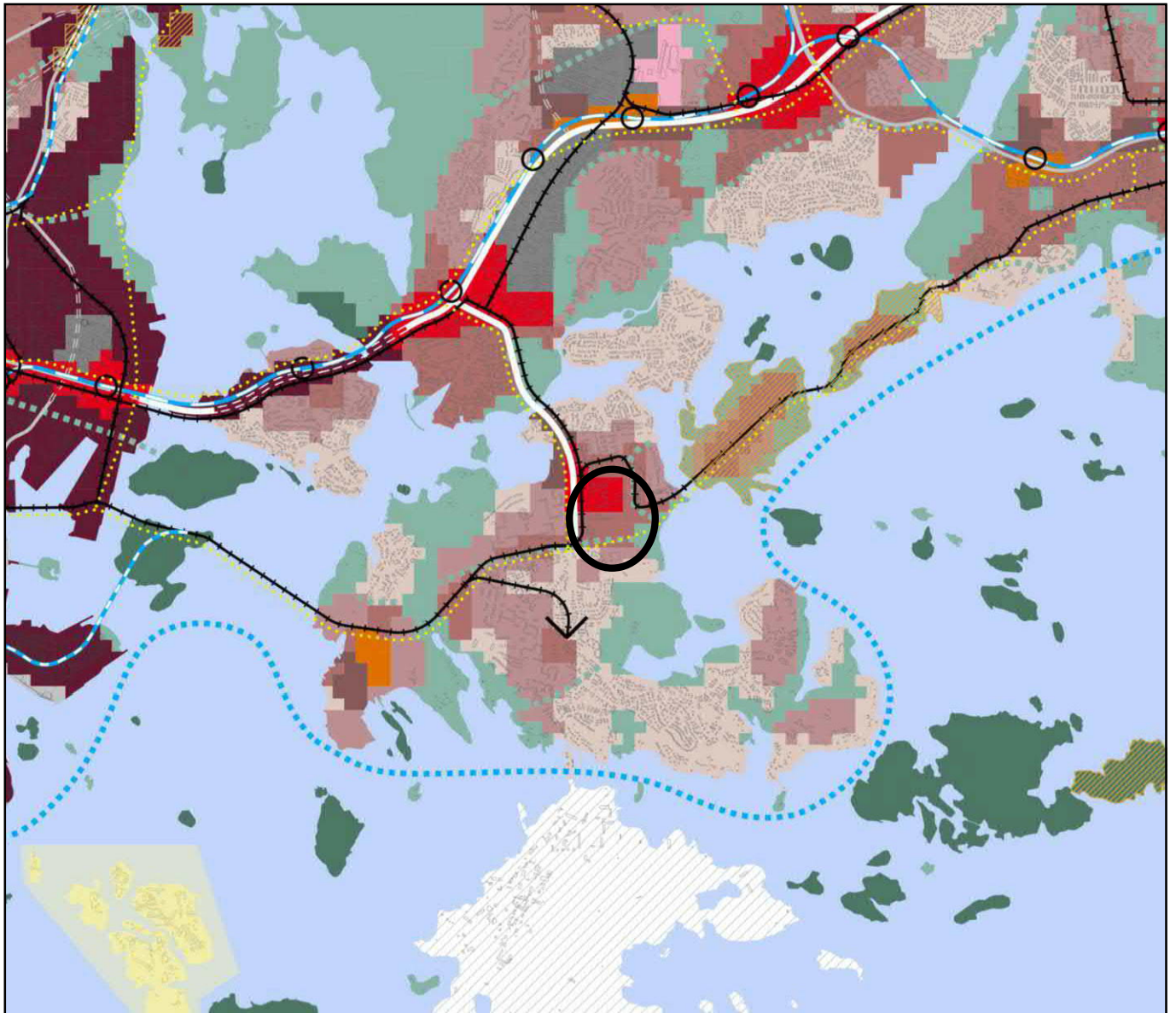

LAAJASALON RATIKKAKORTTELI

HAVAINNEKUVA

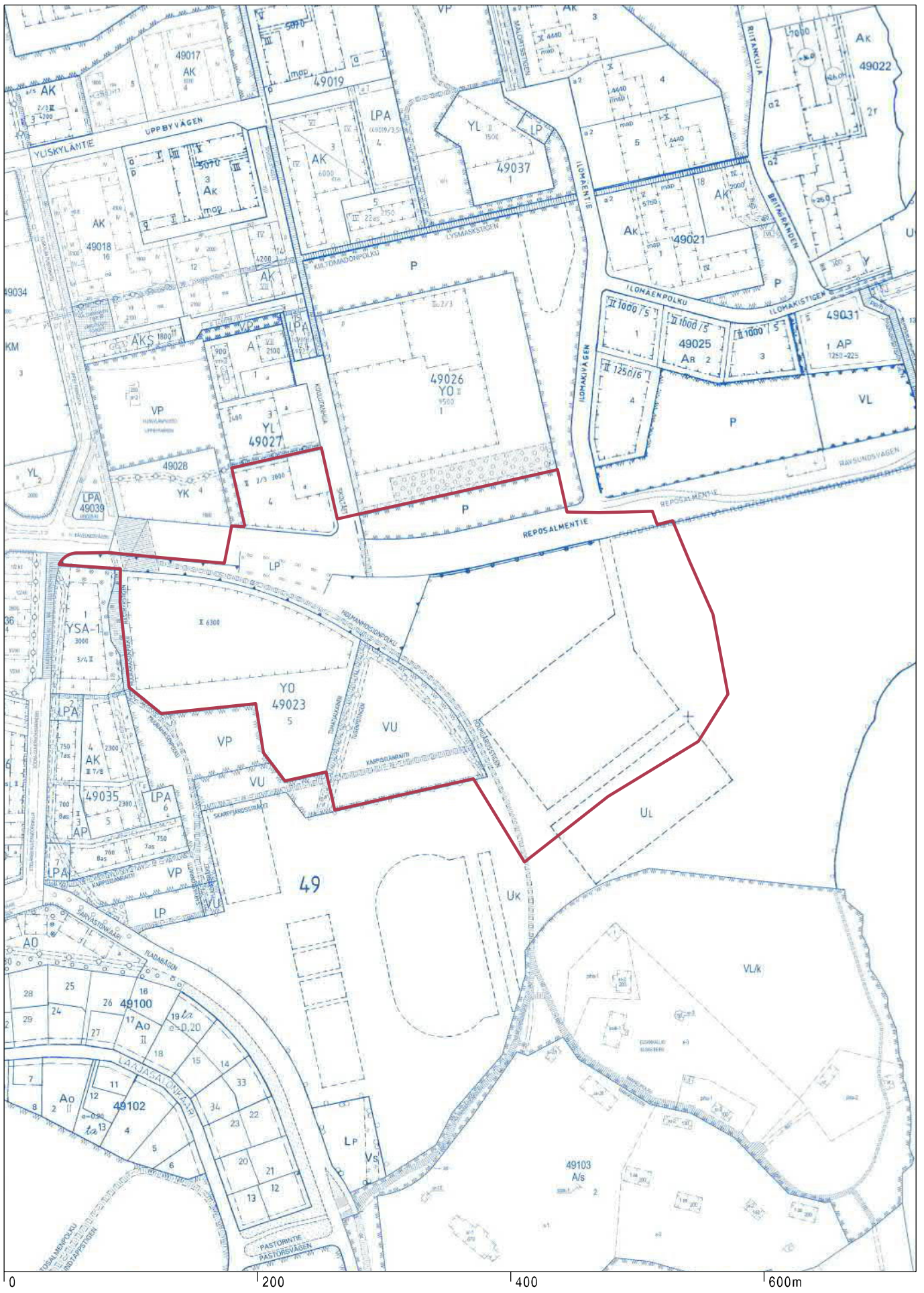
Helsingin kaupunki
 Asemakaavoitus
 Itäinen yksikkö/ Laajasalo-tiimi

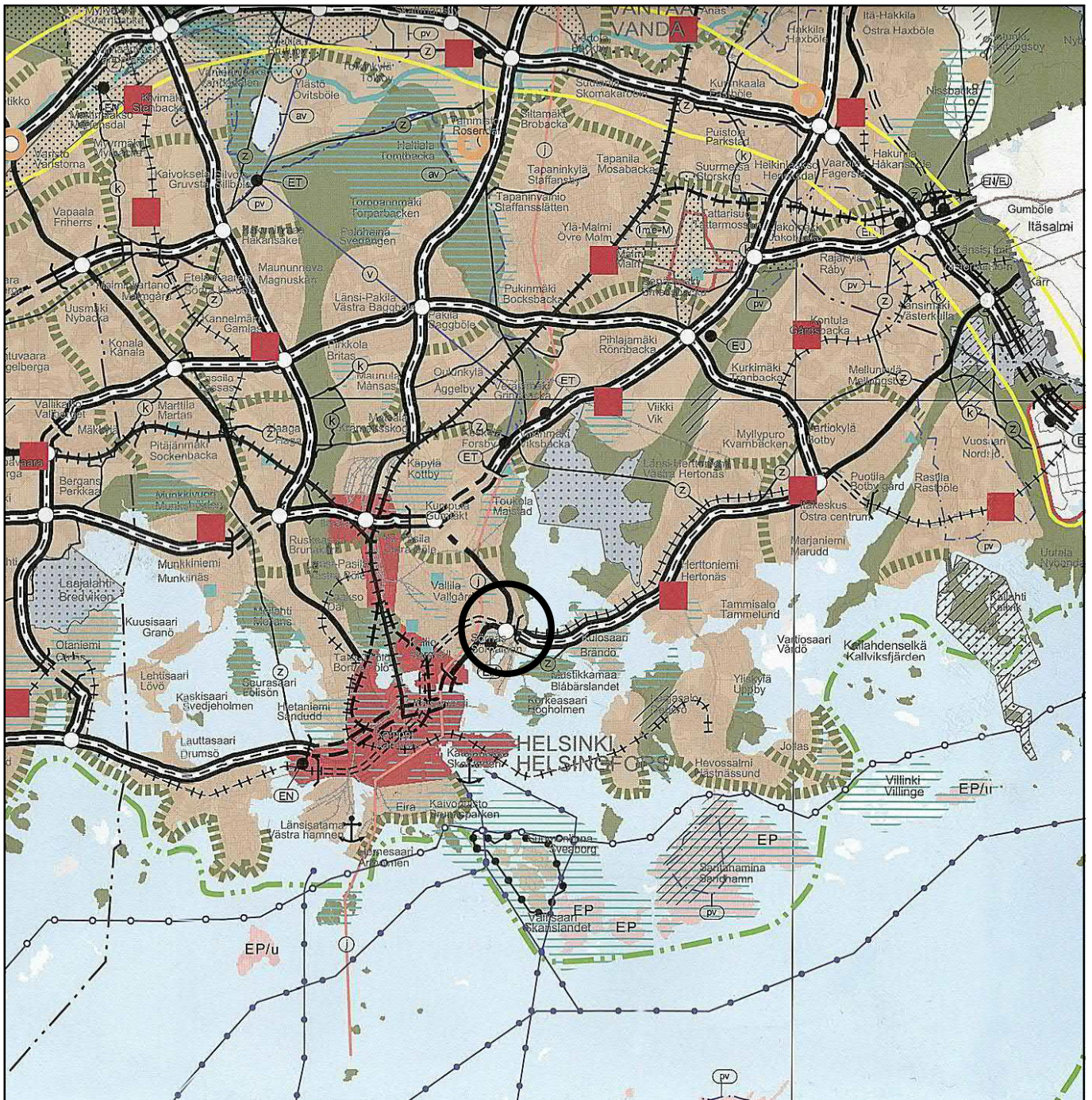
Ote Helsingin yleiskaavasta (2016)
Liite kaavaan 12546

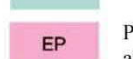

Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus
Itäinen yksikkö / Laajasalo-tiimi

Ote ajantasa-asetakaavasta
Laajasalo, Reposalmentien alue

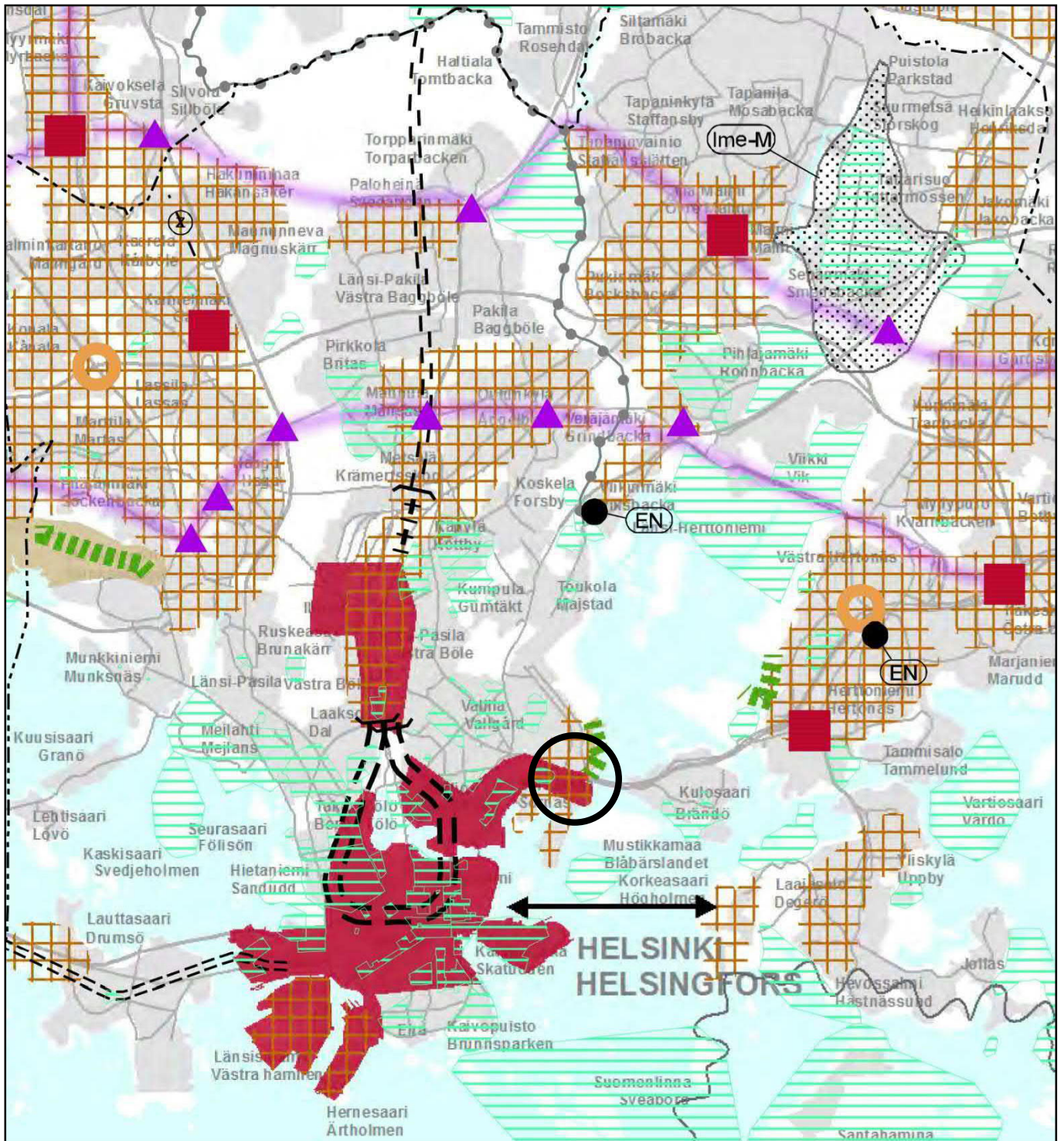
Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus
Itäinen yksikkö/ Laajasalo-tiimi

 Taajamatoimintojen alue	 EP/u Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutus-toiminta	 Päärata	 Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue, tie tai kohde
 Keskustatoimintojen alue	 ENE/EJ Energia- ja/tai jätehuoltoon varattu alue	 Yhdysrata	 Valtakunnallisesti merkittävä muinaisjäänös
 Virkistysalue	 ET Yhdyskuntateknisen huollon alue	 Liikennetunneli	 UNESCO:n maailmanperintökohde
 Viheryhteystarve	 Satama	 Laivaväylä	 Pääkaupunkiseudun rannikko- ja saaristovyöhyke -rajaus
 Luonnonsuojelualue	 Moottoriväylä	 Veneväylä	 Kunnan raja
 Puolustusvoimien alue	 Valtatie / kantatie	 400 kV voimalinja	
	 Eritasoliittymä	 Maakaasun runkoputki	
		 Raakavesitunneli	
		 Jätevesitunneli	
		 Natura 2000-verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue	

Ote maakuntakaavasta
Liite kaavaan 12546

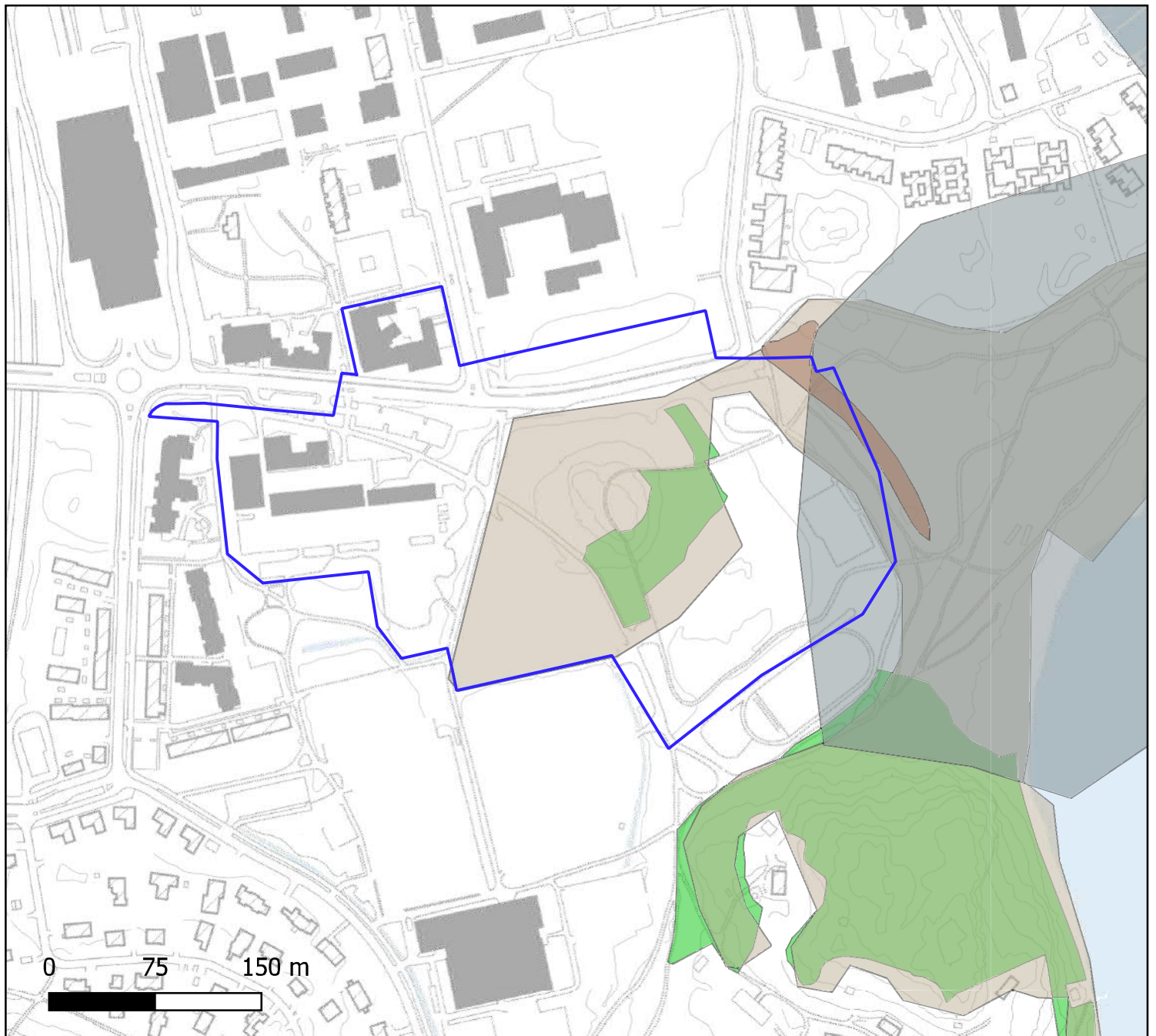
Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus
Itäinen yksikkö / Laajasalo-tiimi

Taajamatoimintojen alue	Päärata	Energiahuolon alue
Tiivistettävä alue	Liikennetunneli	Lentomelualue M (L _{Aeq} 7-22 yli 55 db)
Keskustatoimintojen alue, valtakunnan keskus	Liikennetunnelin ohjeellinen linjaus	Puolustusvoimien melualue (L _{Aeq} 7-22 yli 55 db)
Keskustatoimintojen alue	Liikenneväylän katkoviivamerkintä osoittaa vaihtoehdoisen ratkaisun tai ohjeellisen linjauksen	Natura 2000 verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue
Merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö	Liikenteen yhteystarve	Kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä alue, tie tai kohde, valtakunnallisesti merkittävä (RKY 2009)
Viheryhteystarve	Joukkoliikenteen vaihtopaikka	Kunnan raja 1.1.2013
Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta	Pääkaupunkiseudun poikittainen joukkoliikenteen yhteysväli	

Ote 2. vaihemaakuntakaavasta
Liite kaavaan 12546

Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus
Itäinen yksikkö / Laajasalo-tiimi

Alueen luontotiedot

- Laajasalon ratikkakorttelin hankerajaus
- Arvokkaat geologiset kohteet
- Arvokkaat lintualueet
- Arvokkaat lintukohteet
- Metsäkohteet

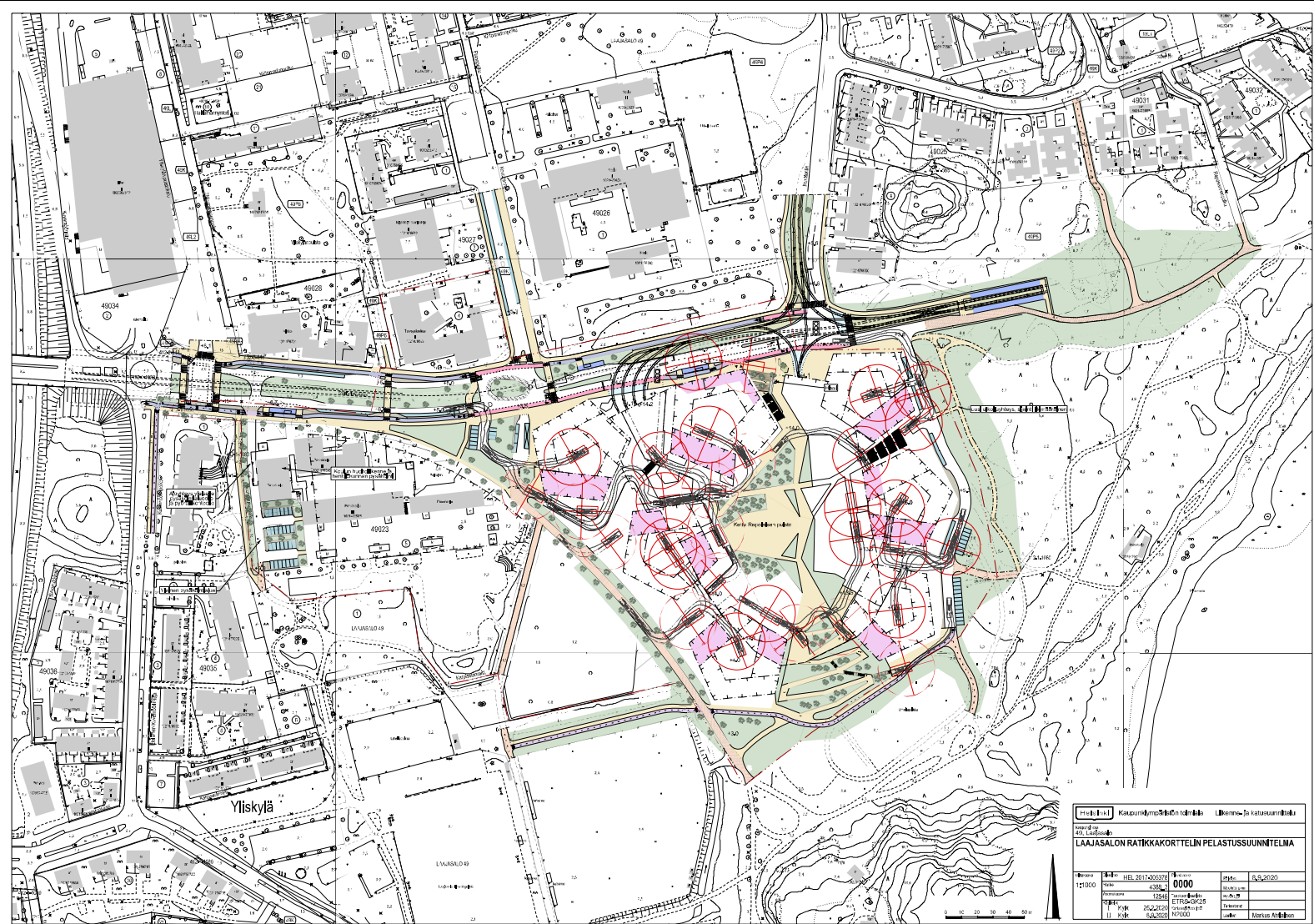

MAANOMISTUSKARTTA

LAAJASALON RATIKKAKORTTELI

- = Kaupungin omistama maa-alue
- = Kaupungin vuokraama alue
- = Yksityisen omistama alue

Keskustörmäntie 10 00030 Laajasalo LAAJASALON RATIKKAKORJATELIN PELASTUSSUUNNITELMA			
Suunnittelija: 1:1000	Hjel 2017-003371 0000	Pöytäkirja ETRIS/OK/25 6/20/2020	6/25/2020 Markus Anttila

Holmanmoisionpolku
etelän suunnasta

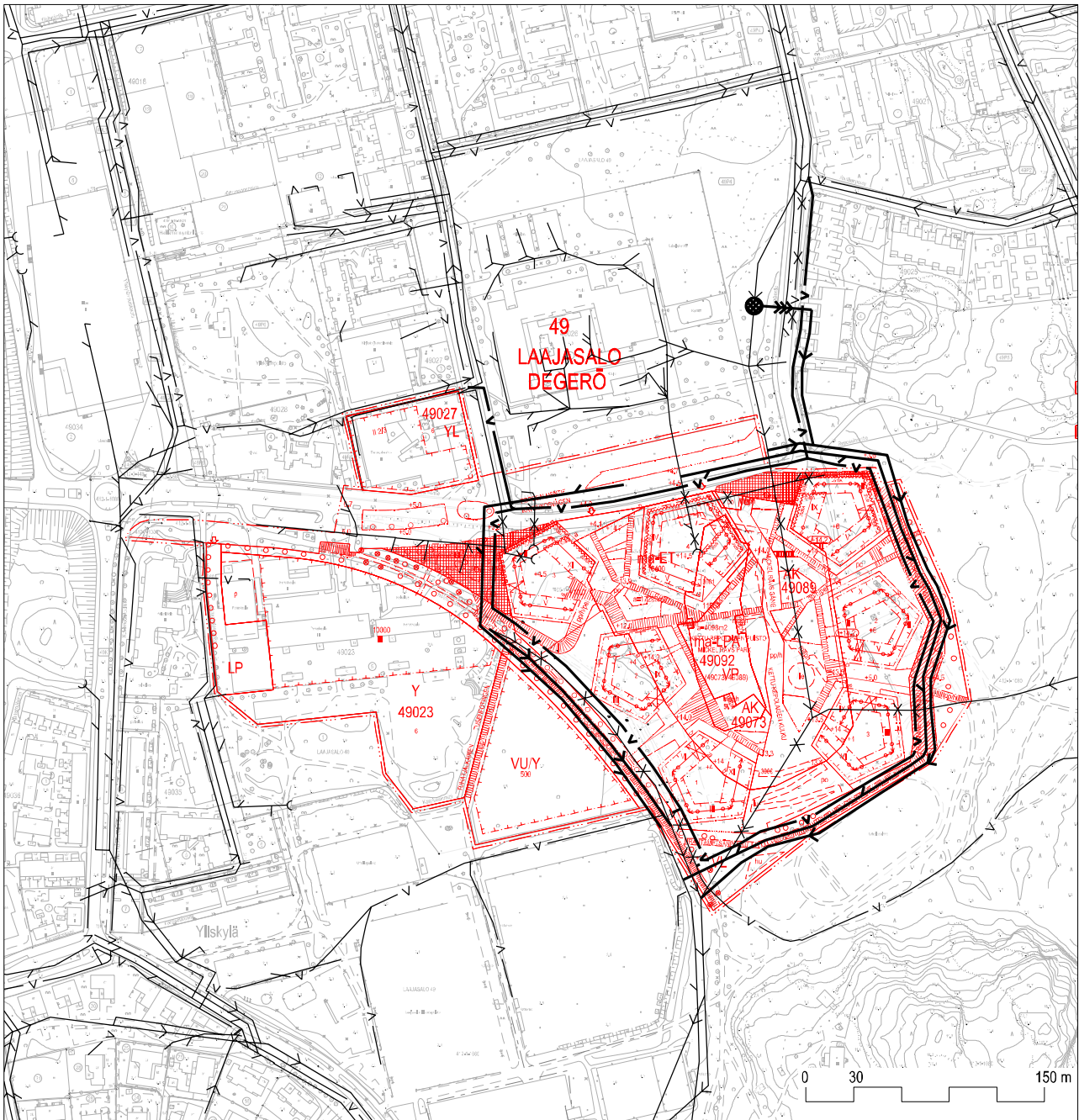
Holmanmoisionpolku
pohjoisen suunnasta

Holmanmoisionpolku
kosteikosta ratikkakorttelin
suuntaan

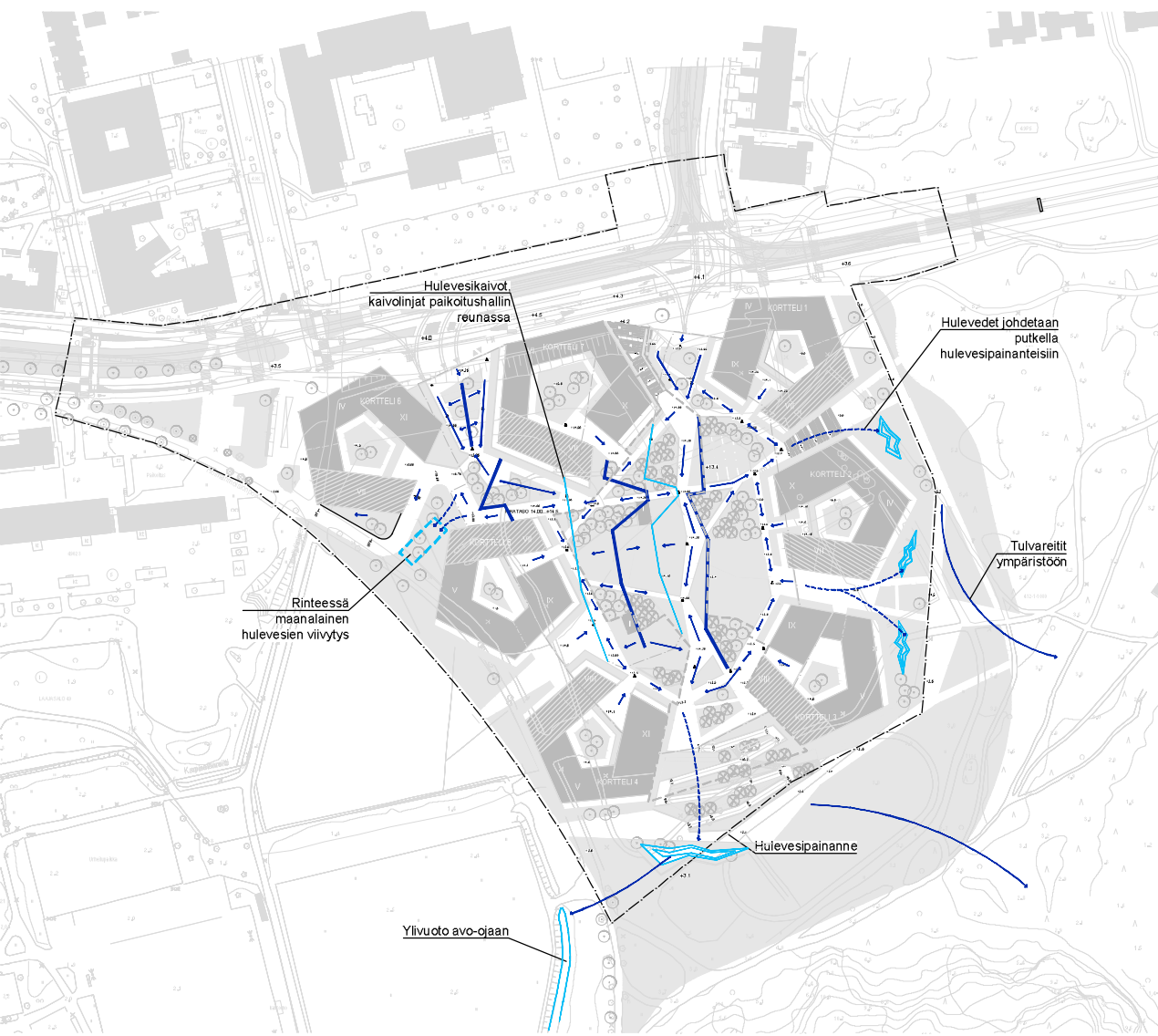
Kuvaliite Holmanmoisionpolusta

Laajasalon ratikkakortteli Vesihuolto

1 : 4000

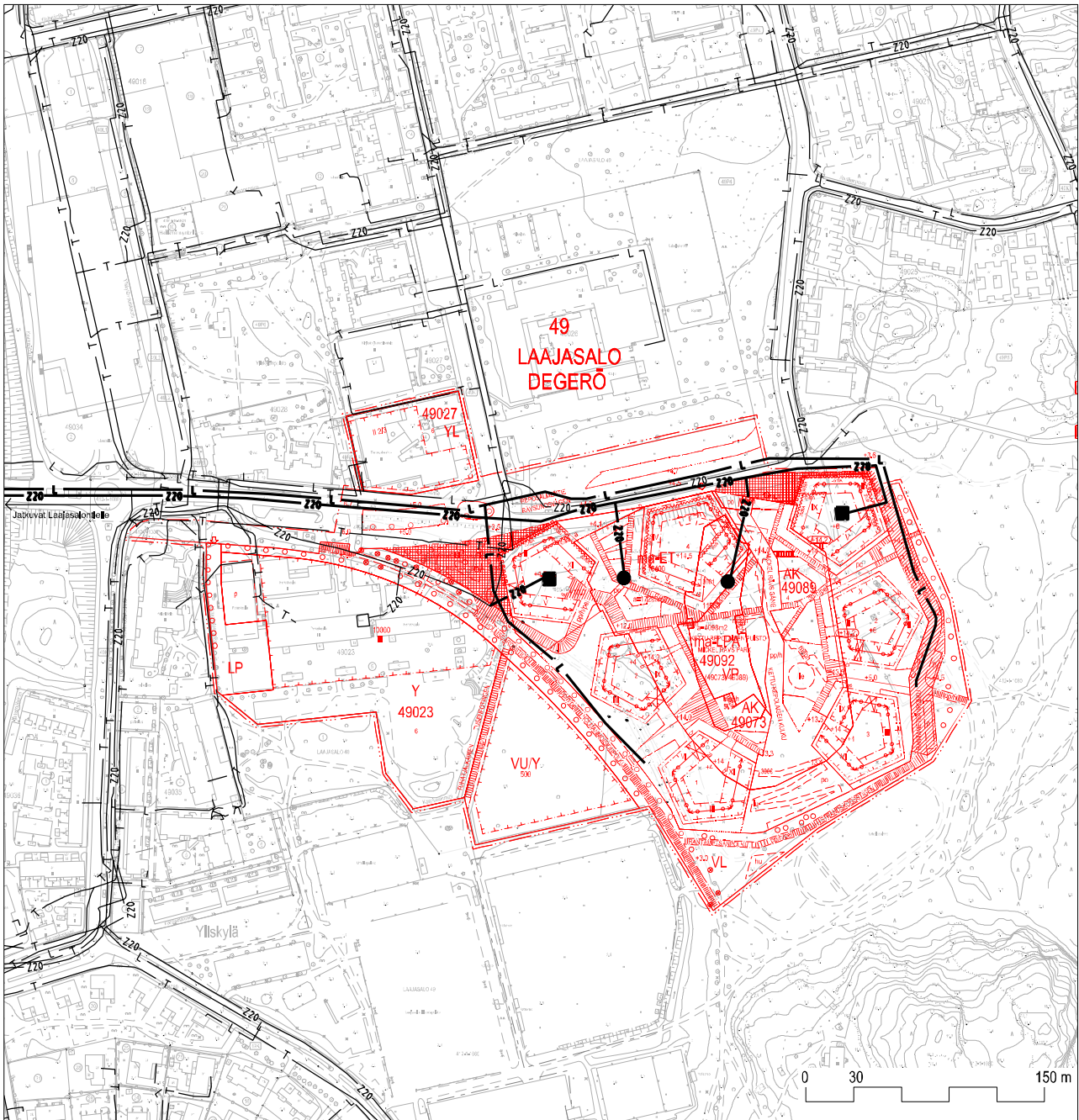
	UUSI VESIJOHTO		UUSI HULEVESIVIEMÄRI
	NYKYINEN VESIJOHTO		NYKYINEN HULEVESIVIEMÄRI
	UUSI JÄTEVESIVIEMÄRI		UUSI JÄTEVESIPUMPPAAMO
	NYKYINEN JÄTEVESIVIEMÄRI		KÄYTÖSTÄ POISTUVA
	UUSI PAINEVIEMÄRI		

- HULEVESIEN VIIVITYSPAINANNE
- MAANALAINEN HULEVESIJÄRJ. / KASETTI / PUTKI
- VEDENJAKAJA
- HULEVESIEN VALUMASUUTA
- HULEVESIEN VALUMASUUTA MAAN ALLA

	ALUEET YHTEENSÄ	51 198 m ²	1,13
	KAUPUNGIN ALUE	15 784 m ²	1,18
	LEHDON ALUE	35 414 m ²	1,10

VIERIKKORON

Laajasalon ratikkakortteli Energiahuolto ja tietoliikenne

1 : 4000

— T —	NYKYINEN TIETOLIIKENNEKAAPELI	■	UUSI MUUNTAMO
— Z20 —	NYKYINEN 20 kV:n SÄHKÖMAAKAAPELI REITTI	●	UUSI KULUTTAJAMUUNTAMO
— Z20 —	UUSI 20 kV:n SÄHKÖMAAKAAPELI REITTI	□	NYKYINEN MUUNTAMO
— L —	NYKYINEN KAUKOLÄMPÖJOHTO	— X — X —	KÄYTÖSTÄ POISTUVA
— L —	UUSI KAUKOLÄMPÖJOHTO		

LAAJASALON RAITIOVAUNUVARIKKO
HANKESUUNNITELMA
ARK-esittelyaineisto

9.1.2020

ANTTINEN OIVA ARKKITEHDIT OY

HKL - LAAJASALON RAITIOVAUNUVARIKKO, HANKESUUNNITELMA TYÖRYHMÄ

HKL, ohjausryhmä
 Leena Mätäsnieniemi
 Marko Hartikainen
 Pasi Lotvonen
 Kim Louhula
 Mika Nikola
 Antti Toivanen
 Saara Kippo, Ahma insinöörit Oy

HKL, erikoisasiantuntija
 Antero Alku, Alkutieto Oy

Helsingin kaupunki, ohjausryhmä
 Piirjo Siren
 Ulla Loukkaahuhta
 Ilkka Korpi
 Anu Kuutti
 Suvi Huttunen
 Markus Ahtainen
 Niina Strengell

Arkkitehtisuunnittelu: Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy
 Selina Anttinen
 Vesa Oiva
 Riku Rönkä
 Tomi Itäniemi
 Saara Linden
 Anna Grönlund

Liikennesuunnittelu: WSP Finland Oy
 Esa Karvonen
 Juho Kero

Rakennesuunnittelu: Sweco Rakennetekniikka Oy
 Antti Vilen
 Eero Virtanen

Pohjarakennesuunnittelu: Sipti Oy
 Teemu Rahikainen
 Juha Kujansuu

Palotekninen suunnittelu: KK-Palokonsultti Oy
 Teemu Karhula

Akustinen suunnittelu: Akukon Oy
 Timo Peltonen

TATE-suunnittelu: Sweco Talotekniikka Oy
 Martin Makoy
 Jani Sinisalo
 Jyrki Kokko
 Timo Pentikäinen
 Niina Laasonen

SISÄLLYSLUETTELO

HANKETYÖRYHMÄ JA SISÄLLYSLUETTELO	2
SELOSTUS JA LAAJUUSTIEDOT	3
RAITIOYHTEYS LAAJASALON JA REPOSALMENTIEN VARIKKO SIAINTI	4
VARIKON SIAINTI LAAJASALON KAUPUNKIRAKENTEESSA	5
VARIKON RAKENNUSPAIKKA, YMPÄRISTÖSELVITYS	6
VARIKON SIAINTI HYBRIDIKORTTELISSA	7
KORTTELUJULKISIVU JA -LEIKKAUKSET	8
HAVAINNEKUVA, VARIKON TOIMINNOT	9
VARIKON TILAOHJELMA	10
VARIKON POHJAPIIRUSTUKSET	11-13
TOIMISTO-OSAN POHJAOTE	14
VARIKON PERIAATELEIKKAUKSET	15-17
NÄKYMÄ REPOSALMENTIELTÄ	17
VARIKON JULKISIVUMATERIAALIT	18
VARIKON JULKISIVUOTTEET	19-20
VARIKON JULKISIVUT	21
VARIKONÄKYMÄ REPOSALMENTIELTÄ	22

HKL - LAAJASALON RAITIOVAUNUARIKKO

Laajasalon varikon ja asumisen hybridikorttelin arkkitehtuurikutsukilpailu järjestettiin 26.9.2017-22.1.2018. Arkkitehtuurikutsukilpailun voitti Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy ehdotuksellaan "SCAPES". Kilpailuohjelman mukaan kilpailussa haettiin ratkaisua Laajasalon raitiovaunuvarikon ja siihen liittyvän asumisen hybridikorttelin suunnitteluun sekä suunnittelijaryhmää asemakaavan viitesuunnitelman ja varikon hankesuunnitelman laadintaa varten. Lisäksi käydyn arkkitehtuurikutsukilpailun pohjalta neuvotellaan mahdollisuuksien mukaan myöhemmin varikon toteutussuunnitelman laadinnasta.

Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy jatkoi työryhmineen Laajasalon varikon ja asumisen hybridikorttelin viitesuunnittelua vuoden 2018 aikana. Asemakaavan muutosehdotuksen viitesuunnitelma valmistui vuoden 2018 lopussa, jonka pohjalta laskettiin varikolle myös alustavat rakentamiskustannukset.

Reposalmentien varikon hankesuunnitteluvaihe käynnistettiin kesäkuussa 2019 ja varikon hankesuunnitelma valmistui vuoden 2019 lopussa.

Hybridikorttelin asuinhankeiden asemakaavaehdotuksen viitesuunnitelmat on laatinut Sigge Arkkitehdit Oy ja pihasuunnitelman Maisema-arkkitehdit Byman-Ruokonen Oy yhteistyössä Helma Oy:n kanssa.

Sijainti

Laajasalon raitiovaunuvarikko on osa Laajasalon varikon ja asumisen hybridikorttelia. Laajasalon raitiovaunuvarikko sijoittuu Reposalmentien varrelle Laajasalon keskusta-alueen palveluiden välittömään läheisyyteen. Reposalmentien varrella raitiovaunuvarikon vierellä sijaitsevat Laajasalon peruskoulu ala-asteen ja yläasteen koulurakennukset, terveysasema ja Laajasalon kirkko. Reposalmentien ja lomaäntien risteysten koillispuolella on matalia asuinrakennuksia.

Rakennuspaikka rajautuu pohjoisivultaan Reposalmentiehen, länsivultaan Holmanmoisionpolkuun, eteläivultaan liikuntapuistoon ja itäivultaan Laajasalon rannan ulkoilualueeseen. Rakennuspaikka on pääosin rakentamatonta puistoaluetta.

Maankäyttö ja kaavoitus

Alueen voimassa oleva asemakaava 6420 on vuodelta 1971. Asemakaavaa varikon suunniteltu rakennuspaikka on esitetty yleiseksi alueeksi, jolle saa rakentaa leikkikentän.

Vuonna 2019 kaupunkiympäristön toimialan asemakaavoitus laati Laajasalon ratikkakorttelin (Yläskylä) asemakaavan muutusuomuksen, joka pohjautuu Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy:n laatimaan asemakaavan viitesuunnitelmaan. Asemakaavan muutusuunnos on hyväksytty kaupunkiympäristöalautakunnassa 26.2.2019.

Alueen asemakaavan muutosehdotuksen laadinta on parhaillaan käynnissä.

Kaupunkikuva

Laajasalon varikon ja asumisen hybridikortteli koostuu korttelin ytimen muodostavasta varikko-osasta sekä seitsemästä asuinkortteliosasta ja niiden rajaamista ulkotiloista. Varikkotoiminnon aktiivivat Reposalmentien katujulkisivua - samalla varikko toimii ikään kuin jalustana kansipihalle rakentuvalla yleisellä puisto-osalla.

Varikko sijoittuu korttelin keskiosaan. Varikkotoiminnon ovat näkyvässä roolissa Reposalmentien katujulkisivussa: sisäänajojen patinoituneen kuparinsävyiset taiteet ja varikon henkilöstötilojen järjestelmäjulkisivuosat rytmittävät massiivista paikalla muurattua varikon julkisivuosaa. Asuinkorttelien välissä varikko näyttyy ympäristönsä harkitun avausin – idän ja lännen puoleisista sisäänkäynti-aukkoista avautuu näkyvät sisälle varikkoon. Näin varikko on visuaalisesti läsnä asukkaiden päivittäisten reittien varrella.

Varikon laajustukset

Varikon bruttoala: 23 637 brm²

Varikon rakennuskoiteuten laskettava kerrosala: 18 395 kem²

Varikon ohjelmallinen huoneala: 22 050 hum²

Varikon bruttotilavuus: 196 850 brm³

Varikkotoiminnon

HKL:n käyttööseen rakennettava raitiovaunuvarikko tulee palvelemaan Kruunusilltojen valmistumisen jälkeen Laajasaloon liikennöivä raitiovaunulinjoja. Varikon hankesuunnitelmassa on otettu huomioon HKL:n esittämät toiminnalliset tavoitteet ja tilatarpeet. Varikon toiminta on esitetty tarkemmin HKL:n konsultin, Antero Alku – Alkuteito Oy, laatimassa varikon toimintakuvauksessa.

ANTTINEN OIVA ARKKITEHDIT OY

HKL - LAAJASALON RAITIOVAUNUARIKKO / REPOSALMENTIEN VARIKKO

3

HANKESUUNNITELMA - ARK-ESITTELYVAINEISTO

9.1.2020

Liikenne- ja pysäköinti

Hybridikorttelin liikenteelliset ratkaisut pohjautuvat varikkotoimintojen ja asumisen määrittämiin tarpeisiin. Hankesuunnitelmassa on esitetty Reposalmentien katusuunnitelman yleissuunnitelmaosuus, joka tarkentuu jatkosuunnitteluvaiheessa.

Varikon liikennöinti raiteistoinen ja huoltoajoyhteyksineen on suunniteltu HKL:n määrittämien tarpeiden mukaisesti. Varikon raiteisto on esitetty hankesuunnitelma-aineistossa WSP Finland Oy:n ja Alkuteito Oy:n laatiman suunnitelman mukaisesti. Varikon raitiovaunujen sisään- ja ulosajo sekä huoltoajoyhteyks ovat Reposalmentieltä. Varikon ohjelman mukaiset 40 autopaikkaa sijoittuvat korttelin yhteiskäyttöiseen pysäköintilaitokseen.

Varikon huoltoajolla on yhteinen sisäänajoyhteys pysäköintilaitoksen kanssa Reposalmentieltä korttelin keskiosalta. Sisäänajon jälkeen varikon ja pysäköintilaitoksen väylät erkanevat. Varikon huoltoajoväylä on kulunvalvottu nosto-ovi. Nosto-oven kautta päästään ajamaan huoltopihalle, jossa on tilaa kuorma-autojen purkaa ja lastausta varten. Huoltoajo tapahtuu yhteen suuntaan ja varikolla on oma itsenäinen ulosajoyhteys huoltohallin kulmauksessa.

Liittyminen ympäristöön

Varikolla ei ole hallintaansa jääviä ulkotiloja. Varikon edusta Reposalmentieltä kuuluu katualueeseen. Ylämäentien ja Reposalmentien risteyksestä erkaneva liittymäraide varikolle raiteisto- ja vaihdosoinen, perustusrakenteineen ja järjestelmäosineen kuuluvat varikkohankkeeseen.

Pohjarakenne

Hybridikorttelin pohjarakentamiseen liittyvät ratkaisut on esitetty tarkemmin Sipti Oy:n laatimissa suunnitelmissa.

Pohjarakentamisen osalta varikon hankesuunnitteluvaiheessa on selvitetty vaihtoehtoisia perustamisvaihtoehtoja: paalutus tai pudotustivistys pohjamaan päälle rakennettavan massanvaihdon varaan. Hankesuunnitteluvaiheessa tehdyt selvitykset ovat osoittaneet, että suunnittelu on perusteltua jatkaa paaluperusteisella vaihtoehdolla.

Rakennusten ylimmissä korkeusosamissa on huomioitu meriveden mahdollinen nousu tasolle +3,30 Laajasalon itäreunalla vuoteen 2100 mennessä.

Rakennejärjestelmä

Varikon rakennejärjestelmään liittyvät ratkaisut on esitetty tarkemmin Sweco Rakennetekniikka Oy:n laatimissa suunnitelmissa.

Varikon rakenteellinen ratkaisu perustuu paikalla valettuun betoniin kansi-laattaan ja sitä kannattaviin betoniin pilareihin ja seinäosiin. Betoniset pilarit on sijoitettu raiteiden väleihin n.9x12metrin ruudukolla. Asuntorakentaminen sijoittuu osittain varikon päälle. Asuntorakentamisen kuormat siirretään betonilaatassa kantavalle pilaristolle, jota on tiihennetty asuinrakennusten alapuolella.

Palotekniset ratkaisut

Varikon ja pysäköintilaitoksen palotekniset perusratkaisut on esitetty tarkemmin KK-palokonsultit Oy:n laatimissa paloteknisissä suunnitelmissa.

Varikon paloluokkaa on PD, jolloin paloturvallisuusvaatimusten täyttyminen todennetaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon rakennuksen ominaisuudet ja käyttö. Rakennus on paloteknisesti kaksikerroksinen, rakennuksen pääkäyttötaloukka on tuotanto- ja varastotila. Varikon ja korttelin muiden rakennusten välille ei rakenneta palomuuria vaan määräysten mukainen paloturvallisuusaste toteutetaan tavanomaisin palo-osastoinein. Varikko varustetaan automaattisella paloilmoittimella, automaattisella sammutuslaitteistolla ja akusammutuskäskytalolla.

Talotekniset ratkaisut

Varikon talotekniset ratkaisut on esitetty tarkemmin Sweco Talotekniikka Oy:n laatimissa LVI- ja sähkötekniisissä järjestelmäkuvaauksissa. Varikon LVI- ja sähkötekniiset järjestelmät on suunniteltu HKL:n suunnitteluhajuksesta vastanneiden asiantuntijoiden ohjeistusten mukaisesti.

Talotekniset ratkaisut ovat pääosin tavanomaisia ja toimintavarmoja. Varikon ilmanvaihto hoidetaan puhtaampien poistoilmaluokkien osalta suuntapaineputhaililla. Korvasilma otetaan Reposalmentien varikon julkisivusta säilytshallin päädyistä ja puhalletaan ulos julkisivusta huoltohallin päädyistä. Likaisimmat poistotilat puhalletaan asuinrakennusten vesikatrotasolle riittävän etäälle asuntojen ilmantosta.

Varikon muuntamotilojen hukkalämpöenergia kerätään talteen poistoilmasta ja kerätty hukkalämpö ohjataan kaukolämpöverkkoon toisaalla hyödynnettäväksi.

Akustiset ratkaisut

Varikkotoimintojen melu- ja värinätorjuntaan liittyvät ratkaisut on esitetty tarkemmin Alukon Oy:n laatimissa suunnitelmissa. Varikon melu- ja värinätorjuntaan liittyvät ratkaisut on suunniteltu siten, että varikon toiminnasta ei aiheudu haittaa korttelissa oleville asuinrakennukselle, muille alueen rakennuksille tai pihaluille.

Varikon sisätiloissa kulkevan raitioliikenteen runkomelu- ja värinähaitat on suunniteltu torjuttavaksi rakenteellisesti kahdessa vyöhykkeessä. Primaärieristysnä toimii varikolle toteutettava kelluva lattiarakenne, joka vaimentaa kiskoista ja vaihteista aiheutuvan värähtelyherätteen kytketymisen varikkorakennuksen runkorakenteisiin. Riittävän eristävyyden varmistamiseksi kohteeseen suunnitellaan myös sekundäärinen eristys, joka sijoittuu asuinrakennusten ja varikkorakennuksen/piharakenteen välisiin liitoksiin.

Varikon toimintaan liittyä useita melulähteitä, joista osa sijoittuu varikon sisäpuolelle ja osa katualueelle kohteen edustalle.

Jatkotoimenpiteet, vaiheittain rakentaminen

Varikon toteutussuunnittelu voidaan käynnistää asemakaavoituksen ja päätöksenteon mahdollistamassa aikataulussa, ennakoiden vuoden 2020 aikana. Varikon toteutussuunnittelu jatkuu siten, että rakennuslupa on lainvoimainen ja rakennustyöt voidaan aloittaa vuoden 2022 aikana.

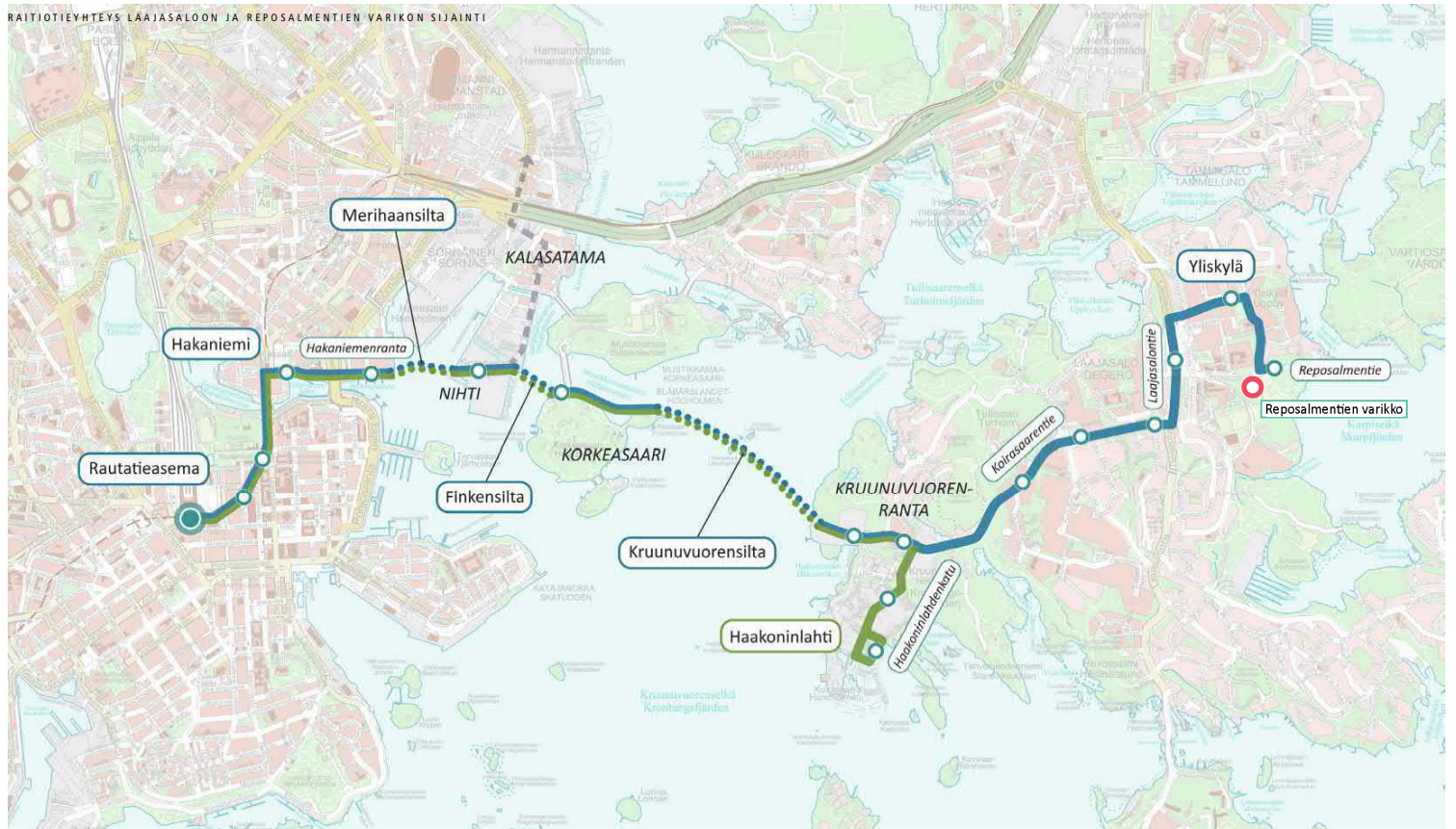
Laajasalon varikon ja asumisen hybridikorttelin rakentaminen tehdään vaiheittain. Alueellinen esirakentaminen tehdään yhtenäisesti koko korttelialueella. Varikon rakentaminen käynnistetään ensimmäisenä pohjarakentamiseen ja perustustöihin liittyvien toimenpitein. Varikon perustustöiden yhteydessä tehdään myös yhteiset perustusrakenteet (paalutukset, paalunturat) asuinkorttelien ja pysäköintilaitoksen osalta. Varikon rakentaminen jatkuu runkotöiden osalta ja saman aikaisesti varikon ulkopuolella olevien asuinkorttelin runkorakentaminen voidaan käynnistää. Varikon betonirakenteisen kannen valmistumisen jälkeen voidaan aloittaa kannen päällä olevien asuinkortteliosien ja puiston rakentaminen.

Vaiheittaisessa rakentamisessa on huomioitava väliaikainen tilanne, kun varikko on rakennettu, mutta liittyvät asuntalot vielä rakentamatta. Varikko tarvitsee väliaikaisen vesikatot ja ulkoseinät liittymäkohdissa. Myös varikon kannen läpi asuntaloihin menevät kulut on suljettava väliaikaisesti.

Varikko tulee saada toimintavalmiuteen vuoden 2025 aikana. Kruunusilltojen alueprojektin kozejot käynnistyy vuoden 2026 alussa ja liikennöinnin on arvioitu käynnistyvän vuoden 2026 lopussa.

RAITIOTIEYHTEYS LAAJASALOON JA REPOSALMENTIEN VARIKON SIIJAINTI

RAITIOTIEYHTEYS LAAJASALOON

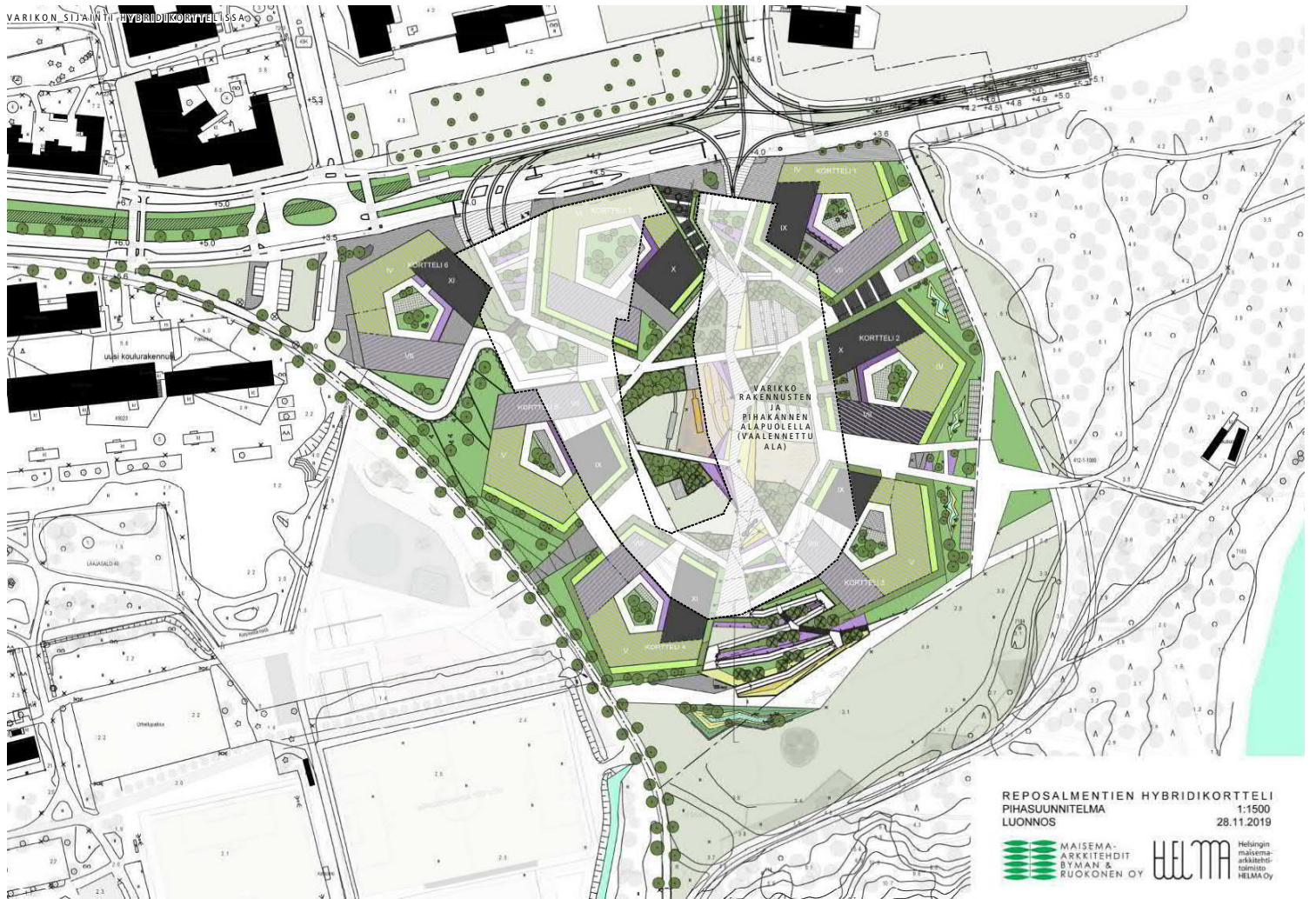
- Linja Yliskylään
- Linja Haakoninlahteen
- Pysäkki
- Keskustan päätepysäkki
- Uusi silta
- Kalasataman raitiotie
- Reposalmentien varikko

VARIKON SIJAINTI LAAJASALON RAUPUNKIRAKENTEESSA

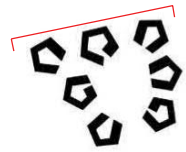

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
 PIHASUUNNITELMA 1:1500
 LUONNOS 28.11.2019

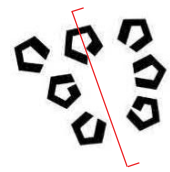
KORTTELIJULKISIVUT JA -LEIKKAUKSET

Asuinkorttelien suunnitelmat esitetty tarkemmin Sigge Arkkitehdit Oy:n laatimassa asemakaavan viitesuunnitelmassa

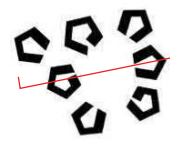

ALUEJULKISIVU REPOSALMENTIELLE

Asuinkortteli 49089/1   Varikko, ulosajo   Portaati kansipihalle   Huoltoajajäykkönsä   Varikko, toimitilat   Varikko, sisäänajo   Asuinkortteli 49073/3

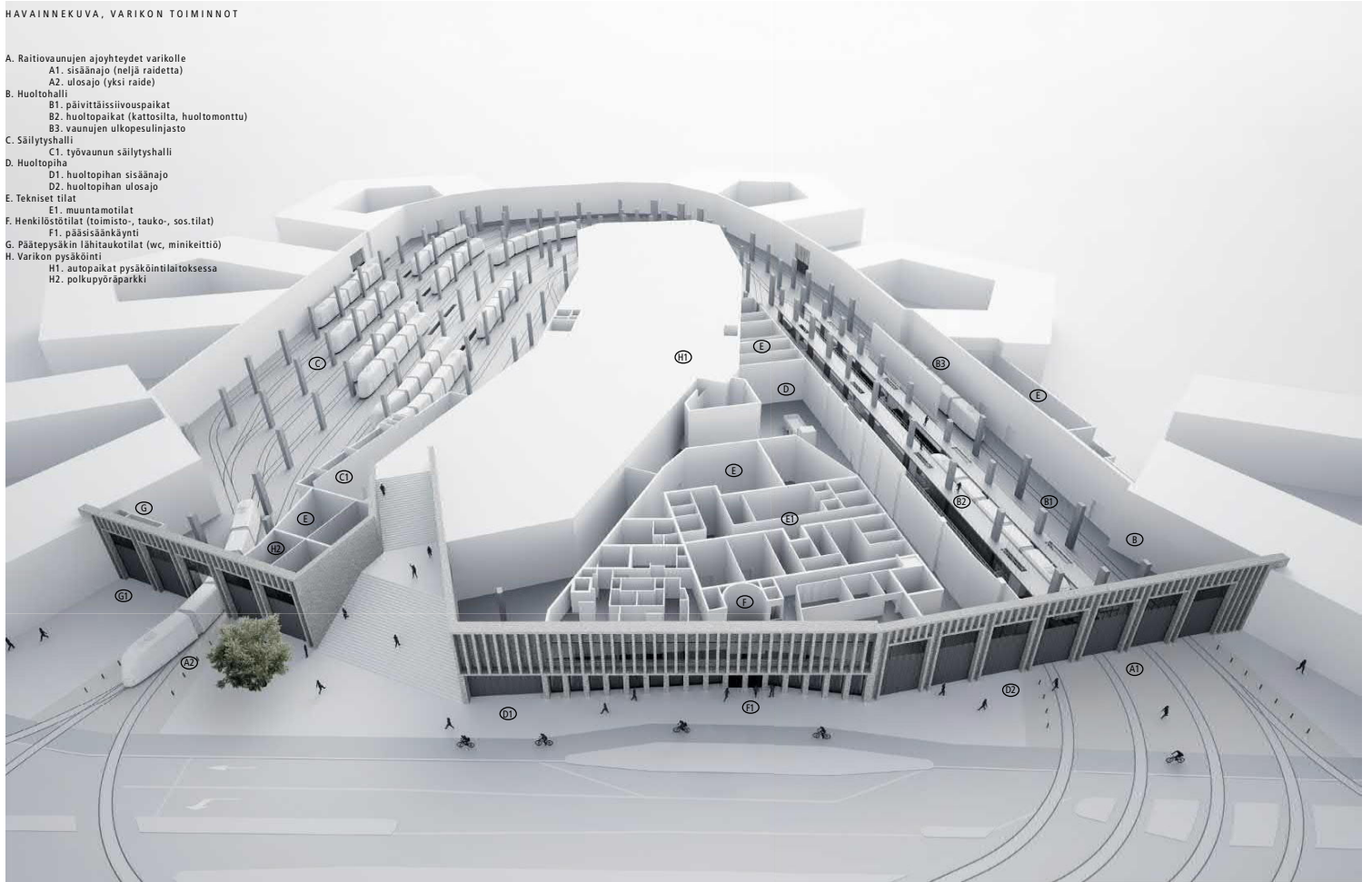
ALUELEIKKAUS A-A, POHJOINEN-ETELÄ   Reposalmentie   Varikko, toimitilat   Varikko, tekn.tilat   Pysäköintilaitos   Varikko, säilytshalli   Maisema-amfi

ALUELEIKKAUS B-B, ITÄ-LÄNSI   Holmanmoisionpolku   Asuinkortteli 49073/2   Varikko, huoltohalli   Pysäköintilaitos   Varikko, säilytshalli   Asuinkortteli, 49089/2   Rantametsänpolku

HAVAINNEKUVA, VARIKON TOIMINNOT

- A. Raitiovaunujen ajoyhteydet varikolle
  - A1. sisäänajo (neljä raidetta)
  - A2. ulosajo (yksi raide)
- B. Huoltohalli
  - B1. päivittäissiivouspaikat
  - B2. huoltopaikat (kattosilta, huoltomonttu)
  - B3. vaunujen ulkopesulinjasto
- C. Säilytyshalli
  - C1. työvaunun säilytyshalli
- D. Huoltopiha
  - D1. huoltopihan sisäänajo
  - D2. huoltopihan ulosajo
- E. Tekniset tilat
  - E1. muuntamotilat
- F. Henkilöstötilat (toimisto-, tauko-, sos.tilat)
  - F1. pääsisäänkäynti
- G. Pääte pysäkin lähitaikotilat (wc, minikeittiö)
- H. Varikon pysäköinti
  - H1. autopaikat pysäköintilaitoksessa
  - H2. polkupyöräparkki

VARIKON TILALUETTELO

**HKL, LAAJASALON RAITIOVAUNUVARIKKO/REPOSALMENTIEN VARIKKO
TILALUETTELO 3.1.2020**

tilan nimi	
Vaunujen huolto- ja säilytys	
Huoltohalli	3445 m ²
Huoltohallin huoltomonttu ja alustilat	2219 m ²
Ylähuoltotilat	851 m ²
Pesupaikka	193 m ²
Säilytshalli	8992 m ²
Työvaunutila	196,5 m ²
Huoltomonttu	169,5 m ²
Työvaunutilaan liittyvät aputilat	54 m ²
Harja-auton säilytys-/latauspaikka	46 m ²
Laitteet	
Keskusjärjestelmä	49 m ²
Painelma ja pölypoisto	43 m ²
Hiekantäyttö	26,5 m ²
Varastot	
Huoltopihan varastosarasto	96 m ²
VSS/Varaosavarasto	110,5 m ²
Säilytshallin varasto	77,5 m ²
Varikon huolto	
Huollon sisäänajo	298,5 m ²
Huoltoapila	687,5 m ²
Huoltohallin sivouskeskus	24,5 m ²
Jätepuristintila	99,5 m ²
Jätehuone	29 m ²
Vaaralliset jätteet	19 m ²
LII-järjestelmät	50,5 m ²
Akkuhuone	30 m ²
Kemikaalitila	24,5 m ²
Yhteensä	17831,5 m²
Henkilöstötilat	Mitoitusperuste: Kuljettaja 100, huolto- ja kunnossapitohenkilöitä 20
Sosiaalitalat yhteensä 120 henkilölle (enint. n.30Hö samanaikaisesti tilassa)	
Pukutilat (sis.pesutila, wc:t, sauna)	155,5 m ²
Päätöspöykkiä lähtökotia	21 m ²
Taukutilat + lepötilat + työtöitä 30 henkilölle	136 m ²
Neuvottelutila 16hio (iläkerran aulan yhteydessä)	27,5 m ²
Neuvottelutila 10hio (iläkerran aulan yhteydessä)	21 m ²
Toimistotila/monitila (alakerta)	63,5 m ²
Toimistotila/monitila (yläkerta)	78,5 m ²
WC-tilat (toimistotilojen yhteydessä)	10 m ²
WC-tilat (huoltohallissa)	9,5 m ²
Toimistojen varasto	3,5 m ²
Henkilöstötilojen sivoustita	13 m ²
Polkupyöräparkki	44,5 m ²
Yhteensä	583,5 m²

Liikennetilat	
TK	5 m ²
Aula 1	35 m ²
PRS 1	27 m ²
Hissi	6 m ²
Käytävä 1	30 m ²
PRS 2	32 m ²
PRS 3	33 m ²
Varauuskäytävä (PRS 2)	16 m ²
Varauuskäytävä (PRS 3)	16,5 m ²
Aula 2	63,5 m ²
Käytävä 2	50 m ²
Säilytshalli TK	7 m ²
Säilytshallin poistumisportaat	95,5 m ²
PRS 4	5,5 m ²
Savusuikku + PRS 5	71 m ²
Säilytshallin hätäpoistumiskäytävä ja liittyvät portaat	417 m ²
Yhteensä	910 m²

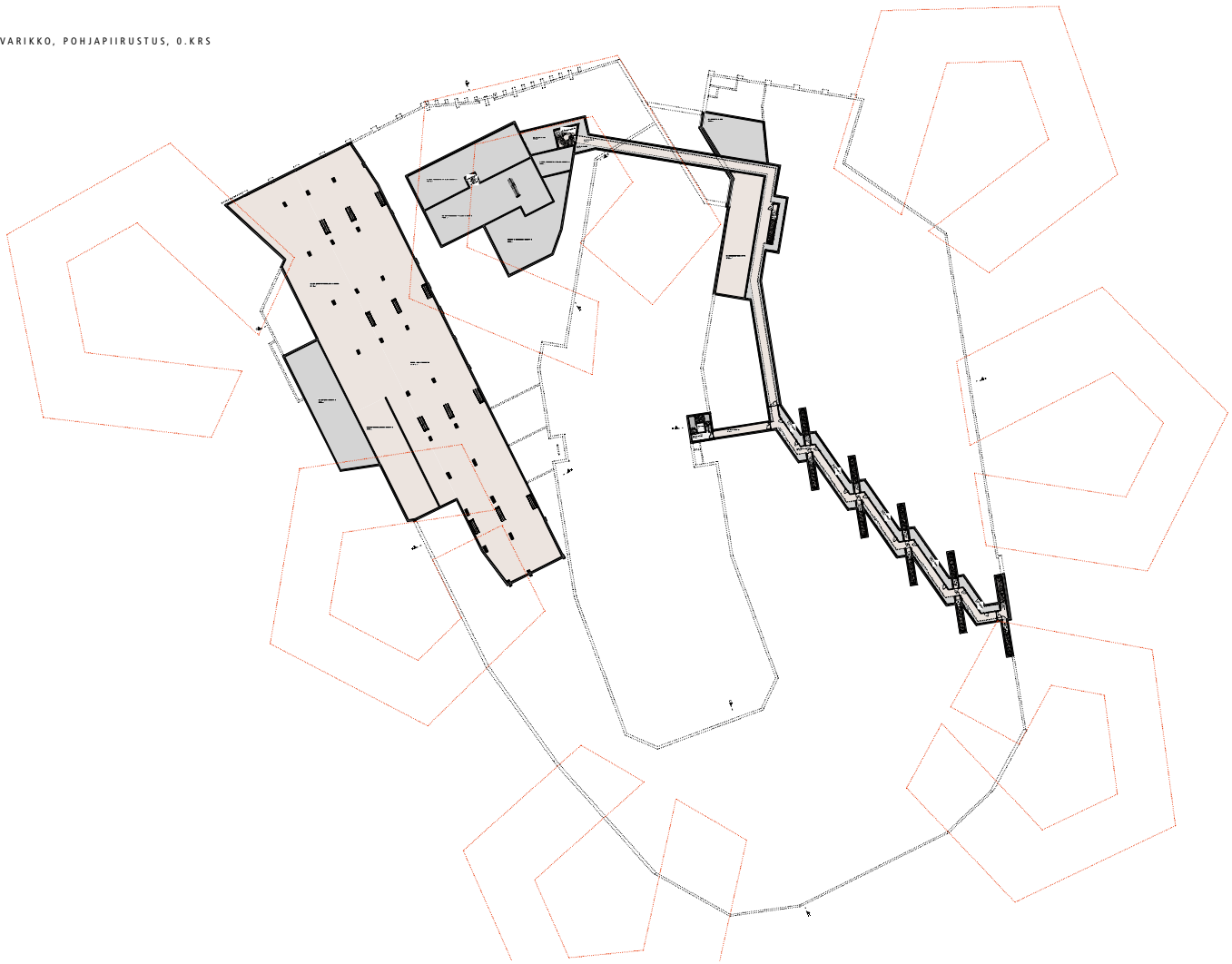
Tekniset tilat	
Kätkä palvelot	
Kytinlaite	44,5 m ²
Kytinlaite jäähdytys	9,5 m ²
Muuntamo M9	13,5 m ²
Radan syöttöasema, relehuone	11 m ²
Tekn.s.	14 m ²
Varaosavarasto	8,5 m ²
Kaasusammutuskuone	18,5 m ²
Kytinlaitos	38 m ²
SPK	40,5 m ²
Haalaukku alustilaan	5 m ²
Varikkoa palvelot	
Muuntamo M7	14 m ²
Muuntamo M8	13,5 m ²
Jäähdytys M7	4,5 m ²
Jäähdytys M8	4,5 m ²
Kytinlaitos	58,5 m ²
Kytinlaitos jäähdytys	4,5 m ²
Varikon syöttöasema, relehuone	18 m ²
Kierteistöä palvelot	
Teletila	26,5 m ²
Teleoperaattotila	7,0 m ²
Muuntamo T1	10 m ²
Muuntamo T2	9,5 m ²
Jäähdytys T1, T2	6,5 m ²
Muuntamotilojen käytävä	86 m ²
Teletila/tekninen tilavarasto	78,5 m ²
Tekniset tilat säilytshallin puolella	
Savunpoistokeskus	15 m ²
Telehuone	7,5 m ²
Varikko tele	10 m ²
Savunpoiston ohjaukkeskus, paloilmotintila	8,5 m ²
Sprinklerpumppaamo/-keskustila	52,5 m ²
Energiaenergiatila	158 m ²
IVHK+LH	
LH+IVKH 1	195 m ²
IVKH 2	230,5 m ²

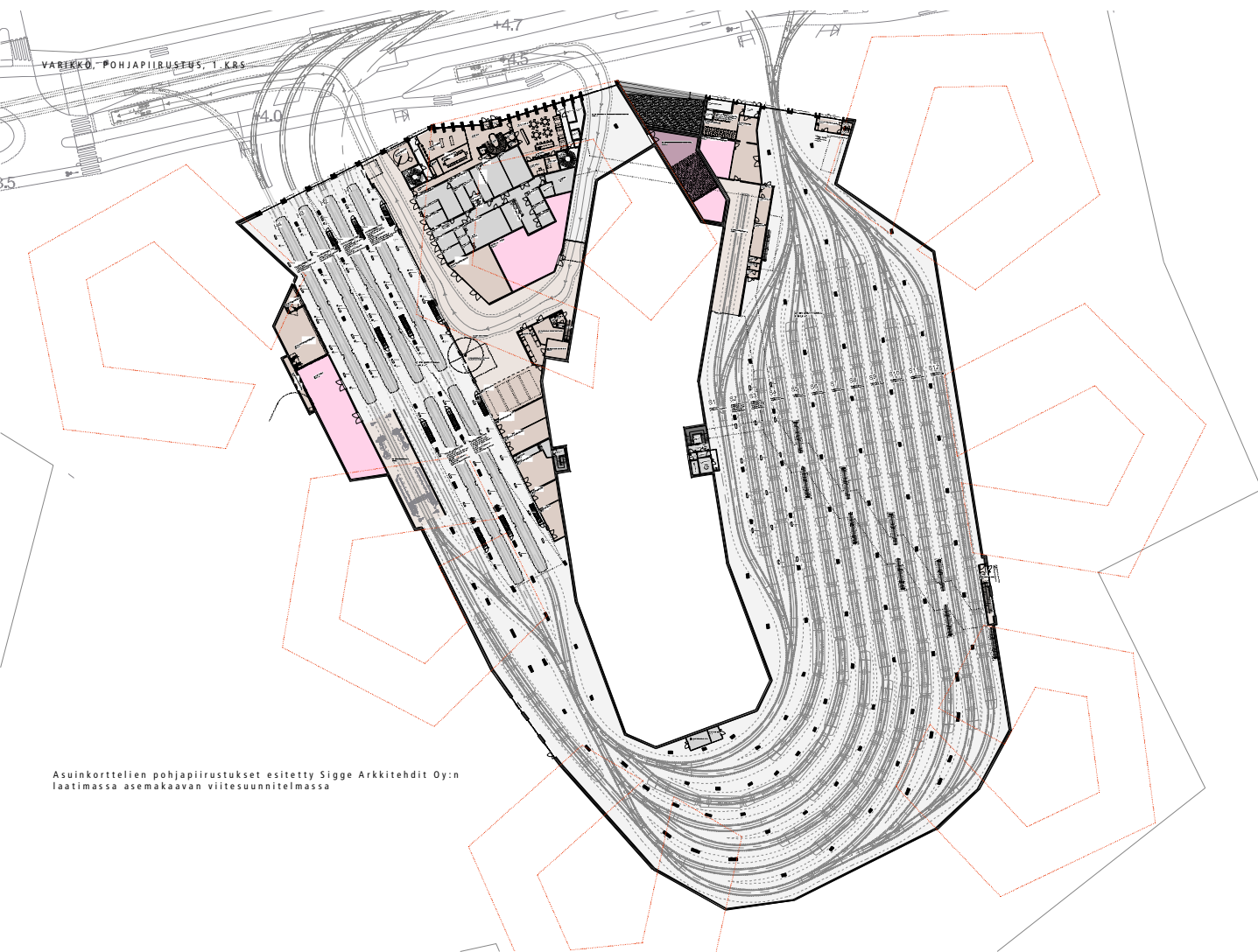
Alustilat kellaritilassa	
Teknisten tilojen alustila	589 m ²
Pesulinaston alustila	193 m ²
IVKH1 alustila	188,5 m ²
IVKH2 alustila	230,5 m ²
Sprinklerallas	106,5 m ²
Kaapeli- ja TATE-rettit hätäpoistumistunnelissa	195,5 m ²
Yhteensä	2725 m²

varikon tilat yhteensä	22050 m²
-------------------------------	----------------------------

Varikon henkilöstön ja asiainn auto- ja pyöräpaikat	
Autopaikat, pysäköintialueissa	40 ap
Pyöräpysäköintipaikat, varikoon liittyvässä polkupyöräparkissa	50 pp

VARIKKO, POHJAPIIRUSTUS, 0.KRS

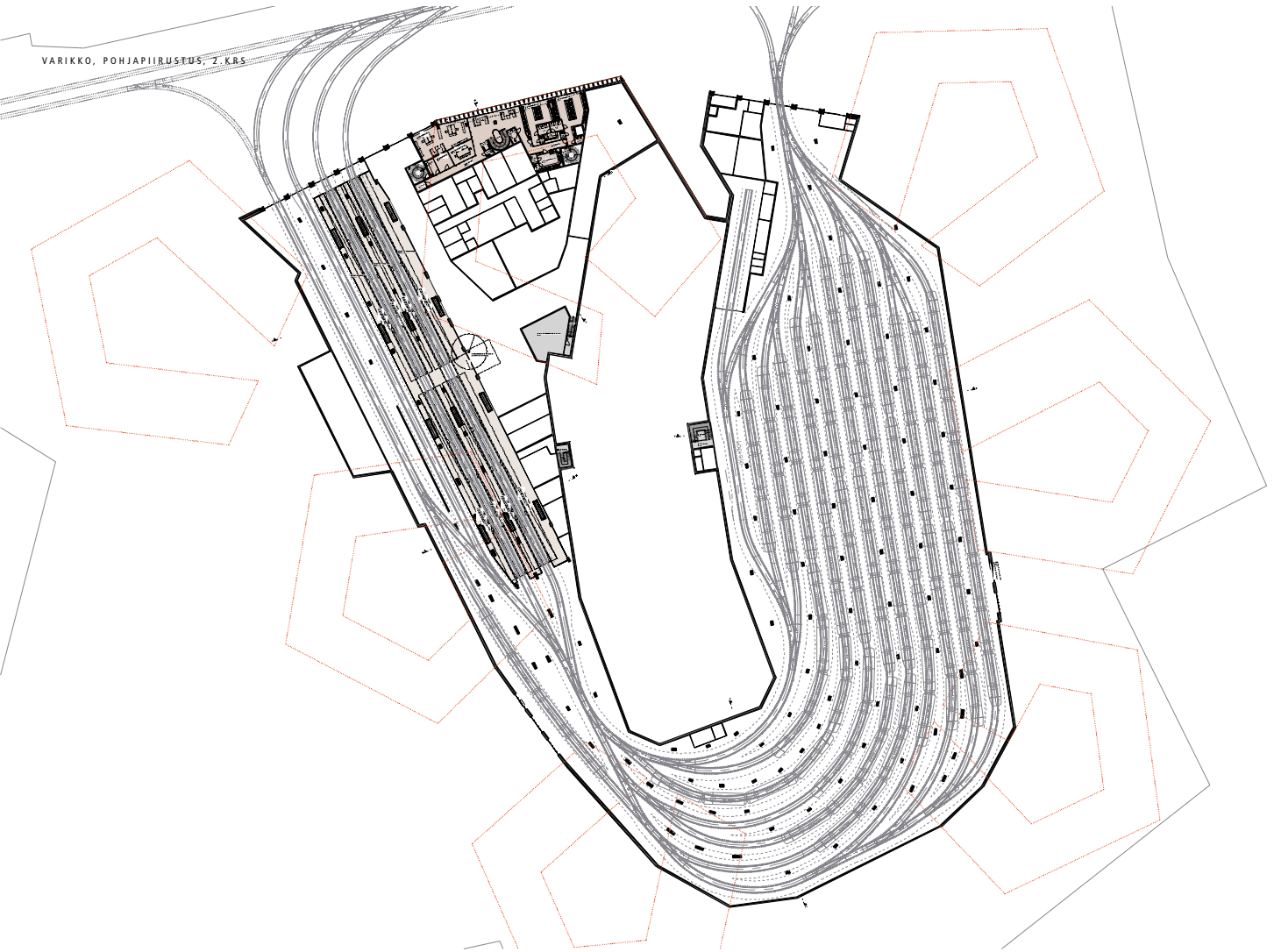

Asuinkorttelien pohjapiirustukset esitetty Sigge Arkkitehdit Oy:n
laatimassa asemakaavan viitesuunnitelmassa

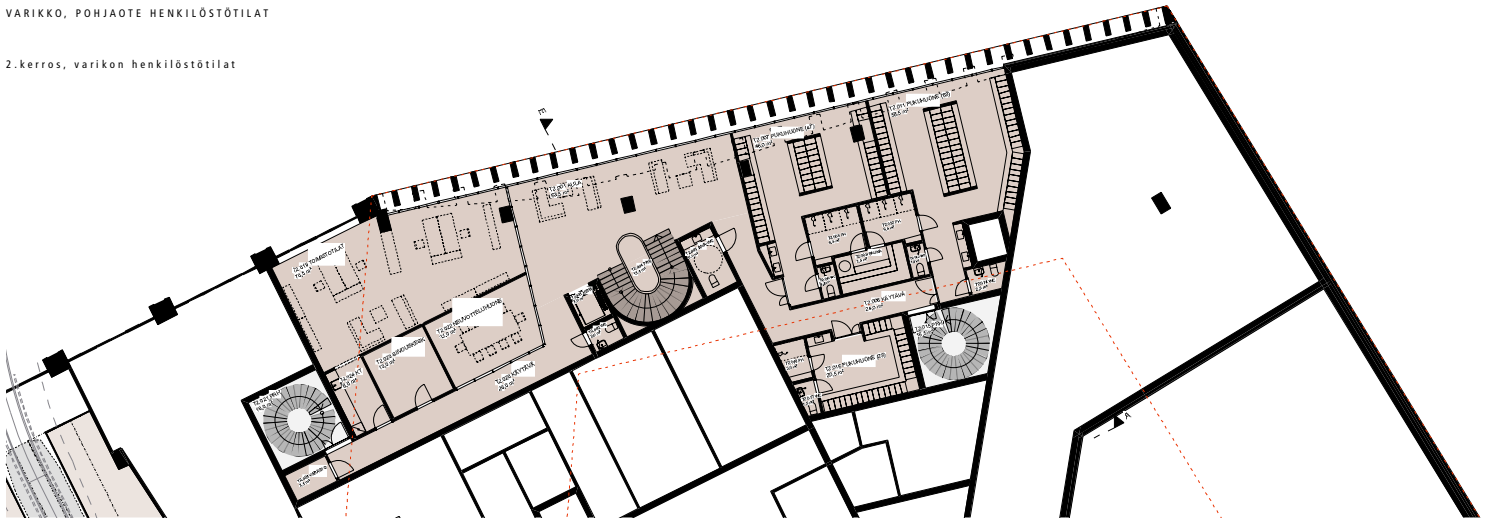

VARIKKO, POHJAPIIRUSTUS, 2. KRS

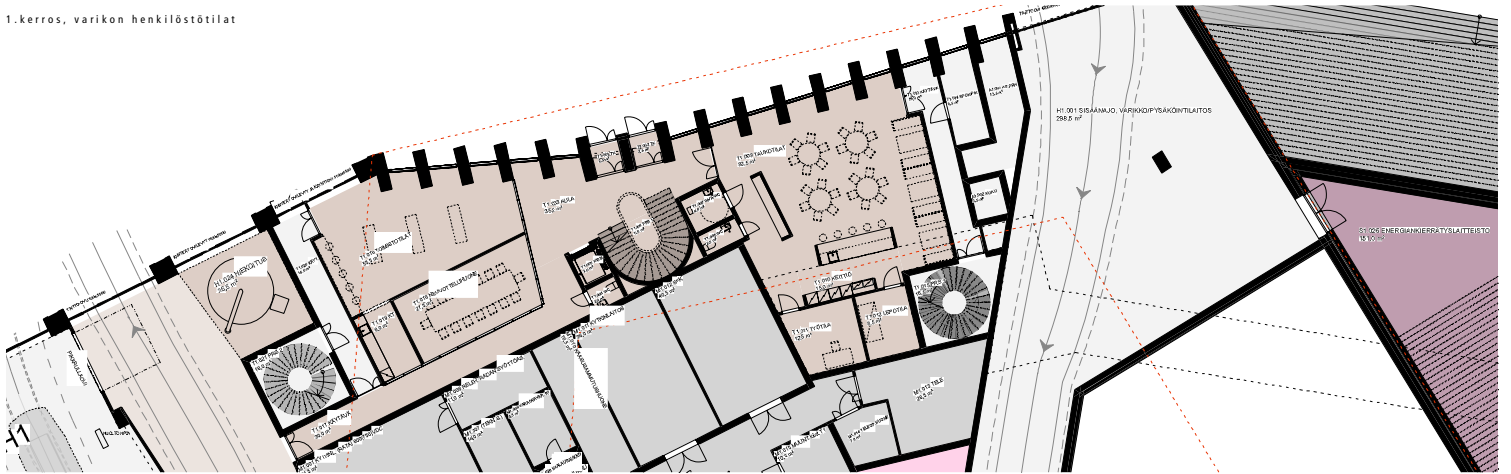

VARIKKO, POHJAOTE HENKILÖSTÖTILAT

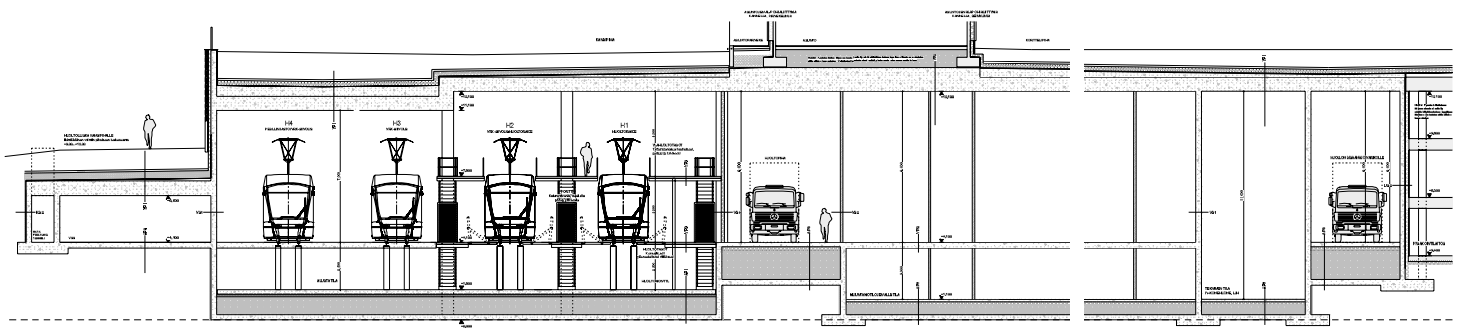
2.kerros, varikon henkilöstötilat

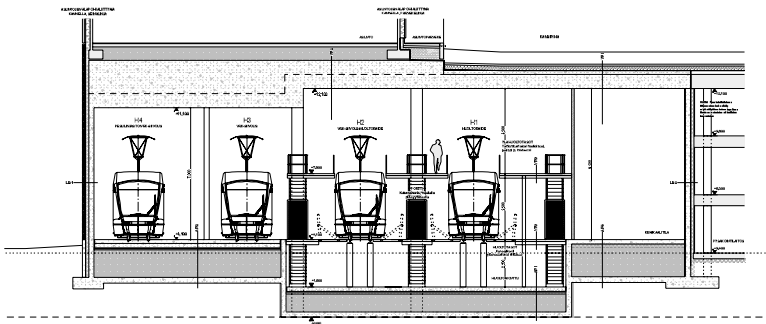
1.kerros, varikon henkilöstötilat

VARIKKO, LEIKKAUSPIIRUSTUKSET

A-A, Leikkaus huoltohallin kohdalta

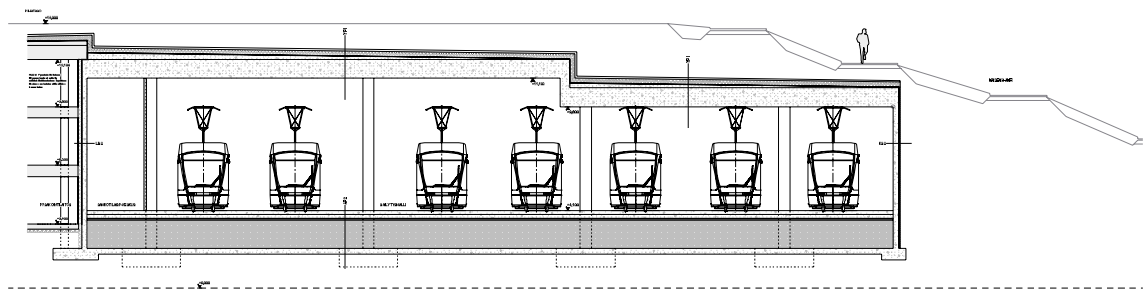
B-B, Leikkaus huoltohallin kohdalta

RAKENNETYYPIT:

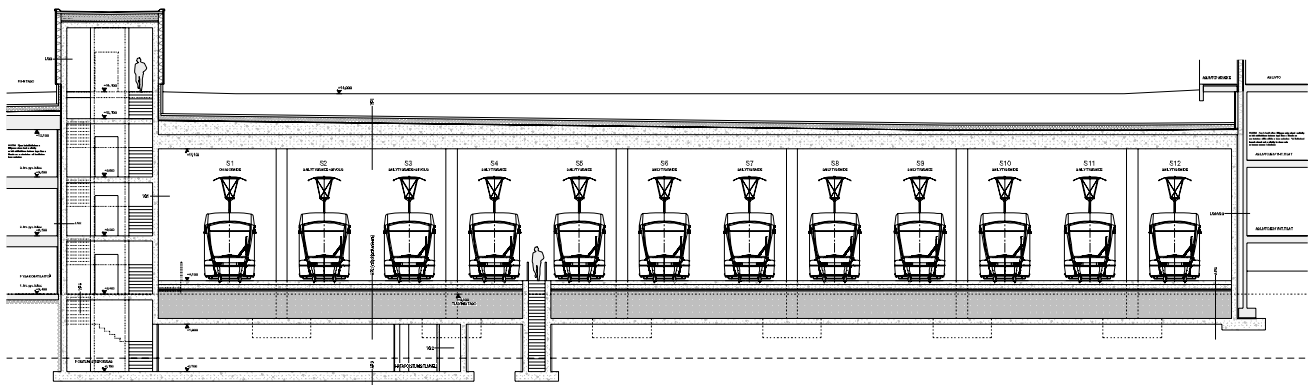
- AP1 Maanvarainen betoni-laatta-alapohja, huoltomonttu
- AP2 Maanvarainen betoni-laatta-alapohja, säilytyshalli
- AP3 Kantava betoni-laatta-alapohja, huoltotunneli
- AP4 Maanvarainen betoni-laatta-alapohja, huoltopiha
- AP5 Maanvarainen betoni-laatta-alapohja, toimistotilat
- AP6 Maanvarainen betoni-laatta-alapohja, sähkötilojen alustia
- AP7 Kantava betoni-laatta-alapohja, sprinklerallas
- AP8 Maanvarainen betoni-laatta-alapohja, VSS
- VP1 Paikallavalettu betoni-laattavälipohja, toimistotilat
- VP2 Betoninen kuori-laattavälipohja, muuntamotilojen välipohja
- VP3 Teräsrakenteinen huoltotaso
- VP4 Paikallavalettu betoni-laattavälipohja, huoltohalli
- YP1 Betonirakenteinen pihakansi, käännetty katto, varikon yläpohja

- YP2 Betonirakenteinen kansilaaatta asuintalojen kohdalla, varikon yläpohja
- KS1 Vesitiivis betoniseinä, huoltotunnelin seinä
- KS2 Kantava betoniseinä, vedeneristetty varikon ulkoseinä maaluiskauden kohdalla
- KS3 Vesitiivis betoniseinä, huoltomontun seinä
- US1 Varikon kantava ulkoseinä, paikalla muurattu julkisivu
- US2 Varikon ja pysäköintilaitoksen väliseinä, väliaikainen lämmöneriste
- US4 Varikon betonirakenteinen ulkoseinä asuinkorttelin suuntaan, väliaikainen lämmöneriste
- VS1 Kantava betoniväliseinä
- VS2 Muurattu väliseinä
- VS3 Varikon kantava seinä asuinkorttelia vasten
- VS4 Huoltohallin ja huoltopihan välinen seinä
- VS5 Toimistotilojen seinät, kuivat tilat
- VS6 Toimistotilojen seinät, märkätilat

VARIKKO, LEIKKAUSPIIRUSTUKSET

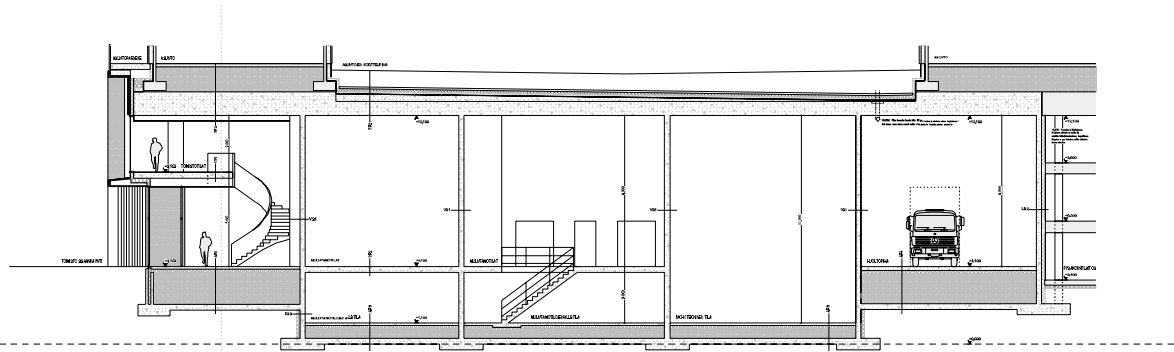

C-C, Leikkaus maisema-amfin kohdalta

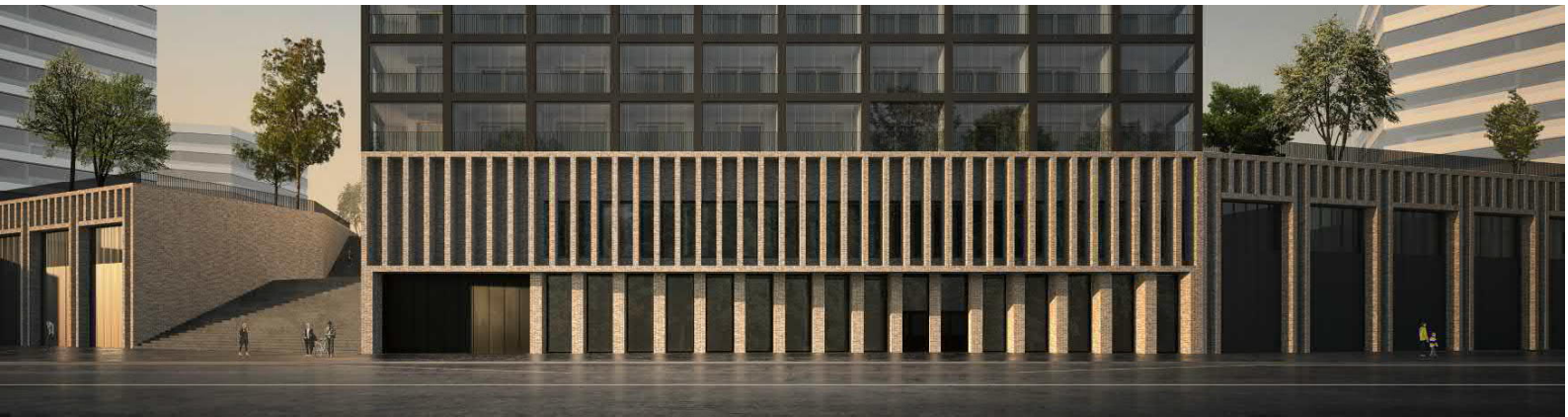

D-D, Leikkaus säilytshallin kohdalta

VARIKKO, LEIKKAUSPIIRUSTUKSET

E-E, Leikkaus toimistotilojen kohdalta

NÄKYMÄ REPOSALMENTIELTÄ

VARIKKO, PÄÄJULKISIVUMATERIAALIT

1. PAIKALLA MUURATTU TIILI
Petersen Tegel Mursten D91
(228x108x40mm)
Harmaa muurauslaasti

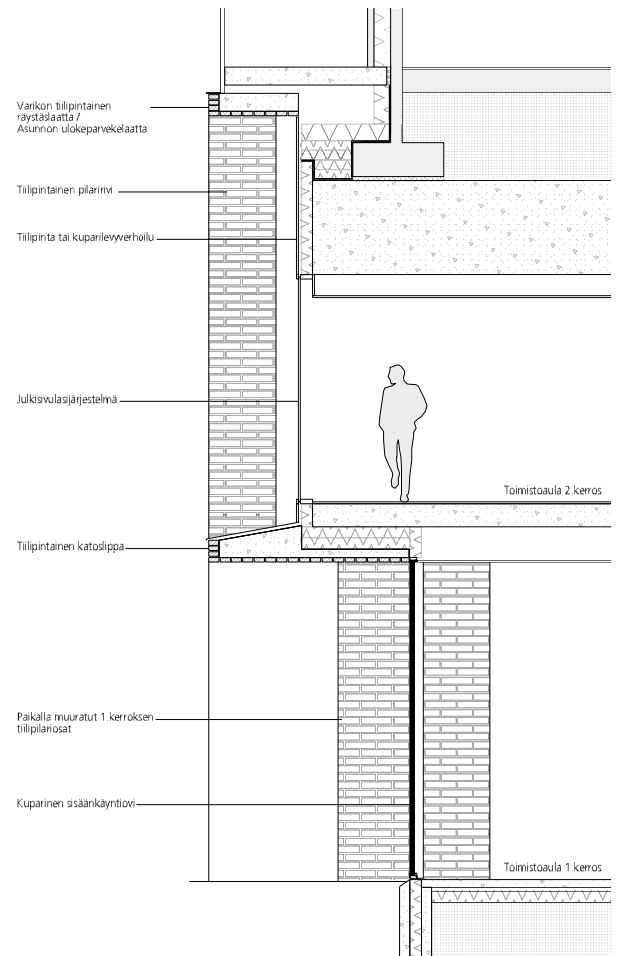
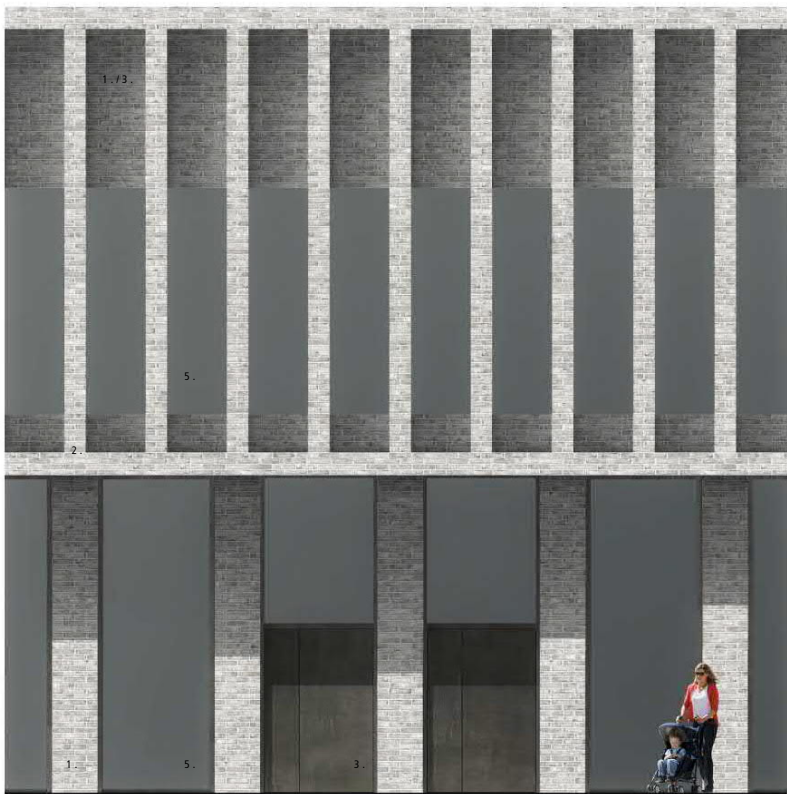
2. ERIKOISMUURAUUS
Erikoismuurattu julkisivuosa,
tiili ja muurauslaasti kuten
paikalla muurattu julkisivu

3. PATINOITU KUPARI
Varikon taitto-ovet
Muut sisäänkäytävät ja
julkisivujen umpiosat

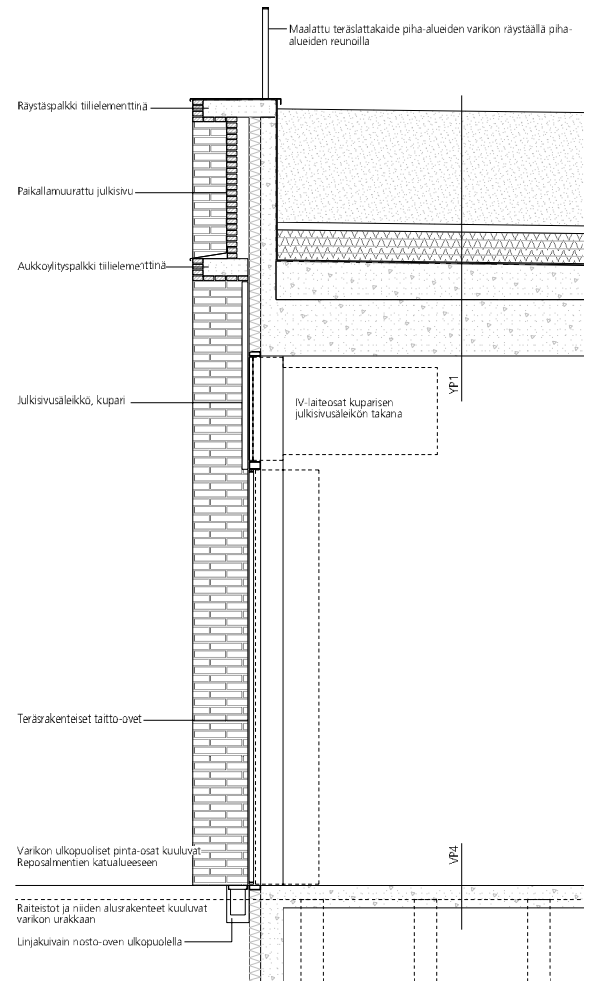
4. PATINOITU KUPARISÄLE
Taitto-ovien yläpuolella olevat
julkisivusäleiköt (takana IV-laitteosia)

MUUT JULKISIVUMATERIAALIT:

5. JULKISIVULASIJÄRJESTELMÄ
Julkisivujen ikkunaosat profiilijärjestelmää,
kirkas lasitus, profiiliosat maalattu
patinoitun kuparin sävyyn
6. TERÄSLATTAKAIDE
Pihakannen reunalla (varikon räystäällä)
teräslattakaide, maalattu patinoitun kuparin sävyyn

VARIKKO, JULKISIVUOTE SISÄÄNAJO-OVISTA

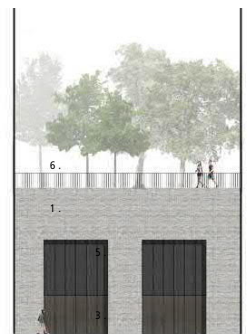
VARIKKO, JULKISIVUT

Varikon Reposalmentien julkisivu

Varikon julkisivu länteen asuinkorttelien suuntaan

Varikon julkisivu itään

Julkisivumateriaalit:

1. Paikalla muurattu tiili
2. Erikoismuuraus
3. Patinoitu kupari
4. Patinoitu kuparisäle
5. Julkisivulasijärjestelmä
6. Teräslattakaide

ANTTINEN OIVA ARKKITEHDIT OY

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI | ASEMAKAAVAN VIITESUUNNITELMA | 10.8.2020

 LEHTO | SIGGE ARKKITEHDIT

TYÖRYHMÄ

Helsingin kaupunki, ohjausryhmä

Pirjo Siren
 Ulla Louhekaanhuha
 Ilkka Korpi
 Anu Kuutti
 Senni Hottunen
 Markus Ahtainen
 Anni Bööm
 Niina Korngell

HKL raitiovaunuvarikko

HKL

Asuinkorttelit

Lehto Asunnot Oy
 Jussi Rantanen
 Topi Kekki
 Jarno Leponen

Arkkitehtisuunnittelu, asuinkorttelit

Hybridikorttelin kokonaisuunnitelma, konsepti, tarkennettu asemakaavaluonnosvaiheen viitesuunnitelma ja telijän oikeus
 Antti Oiva arkkitehdit Oy

Asuinkorttelien asemakaavaehdotusvaiheen viitesuunnittelu asemakaavaluonnoksen pohjalta

Sigge Arkkitehdit Oy
 Raimo Lehtinen
 Aarne Niemelä
 Quenda Kivonen
 Johanna Kujala
 Heta Jaakkola
 Anni Koskela

Arkkitehtisuunnittelu, HKL raitiovaunuvarikko

HKL vaarikon hankesuunnitelma
 Pääsuunnittelu Antti Oiva arkkitehdit Oy

Maisemasuunnittelu

Maisema-arkkitehti Byman & Ruokonen Oy ja Helsingin maisema-arkkitehtitoimisto HELMA Oy
 Eeva Byman
 Maja Siki
 Tuuli Salovuori

Rakennesuunnittelu

Insinööritoimisto Mäkeläinen Oy
 Matti Mäkeläinen
 Juhana Tuikka

Geotekninen suunnittelu

Sipi Oy
 Juhana Kujansuu

TATE-suunnittelu

Optiplan Oy
 Jaakko Järvinen
 Jani Muonioja

Akustinen suunnittelu

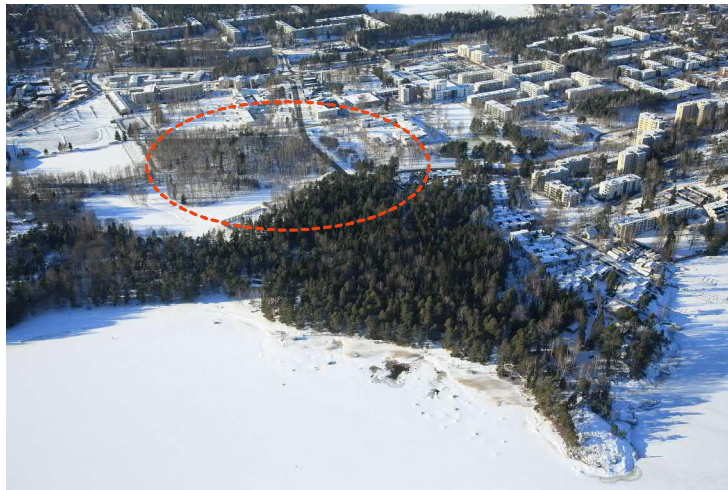
A insinöörit Oy
 Timo Huhtala

Palotekninen suunnittelu

Palokassat Oy
 Jere Sulkama

SISÄLLYSLUETTELO

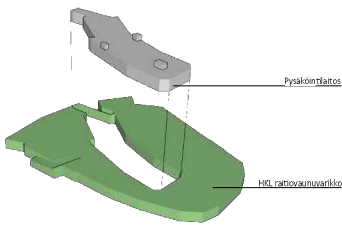
Sisällysluettelo	02
Sijainti ja kaupunkirakenne	03
Selostus	04 - 06
Hävainnekuva, viistoilmakuva	07
Asemapiirustus	08
Pihasuunnitelma	09
Pohjapiirrokset 1. kerros	10
Pohjapiirrokset 2. kerros	11
Pohjapiirrokset 3. kerros	12
Pohjapiirrokset 4. kerros	13
Pohjapiirrokset 5. kerros	14
Pohjapiirrokset 6. kerros	15
Pohjapiirrokset 7 - 13. kerros	16
Aluejulkisivut	17
Alueleikkaukset	18
Julkistavo- ja leikkaukset	19 - 21
Hävainnekuva, puiston suunnasta	22
Hävainnekuva, puiston suunnasta	23

Ilmakuva alueesta

Littyminen kaupunkirakenteeseen

Pysäköintilatos

HKL raitiovaunuvarikko

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI

Yleistä

Hybridikorttelin kokonaisuunnitelma perustuu Anttinen Oiva arkkitehti Oy:n laatimaan kansainvälisen arkkitehtuurikilpailun voittaneeseen ehdotukseen 'Scope' (2018) sekä kilpailuehdotuksen pohjalta Anttinen Oiva arkkitehtien laatimaan tarkennettuun asemakaavan viitesuunnitelmaan (15.11.2018). Laajasalon raitiovaunuvarikosta on laadittu erillinen hankesuunnitelma (9.1.2020 / HCL / Anttinen Oiva arkkitehti Oy).

Sijainti

Reposalmentien hybridikortteli sijaitsee Laajasalon kesusta-alueen välittömässä läheisyydessä Korttelialuetta rajaavat etelä- ja itäpuolella merelliset ulkoilmastoet. Liikennehyteydet alueella ovat hyvät ja ne täydentävät varikon rakentamisen myötä kun Laajasalon uusien raitiovaunuojien liittäminen alkaa. Reposalmentien varikon edessä olevalla pikantation: pääteyppäältä pääsee noin 15 minuutissa keskustaan.

Kaupunkikuva

Hybridikortteli koostuu useista eri toiminnallisista osista. Yläosan muodostaa HCL:n raitiovaunuvarikko, jonka sisällä on koko korttelialuetta palveleva pysäköintilatos. Varikkoa ympäröi seitsemän asuinkortteliä, joiden väliset ulkotilat liittävät pikalinjan maastokulkusäikeen ja ulkoortaan ympäröivään kaupunkimiljään ja puistoon.

Asuinkorttelit liittyvät varikko-osaan siten, että varikon kannen päälle rakentamista on pyritty välttämään. Reposalmentien varrella korttelialueen keskellä oleva kortteli 7 on muusta asuinkorttelista poiketen sijoitettu kokonaan kannen päälle. Hybridikorttelin ympäri ja sen läpi kulkevat kevyen liikenteen reitit liittävät sen ympäristöön.

Hybridikortteli jakautuu myös tilalliseen en viiohyökköön. Uloin viiohyökkö muodostuu matalammista, II-II kerroksista rakennuksista (luittabelli). Maassa ja mauroitban kulkusäike ja palveluista rakentaminen sijoituu ympäröivän kaupunkirakenteen mittakaavaan ja tekee kokonaisuudesta helposti lähestyttävän. Rakennukset ja ympäristö puisto luonnottavat näin toisiinsa. Korttelien 1-6 sijoittuvat maastokulkusäikeen ja viiohyökköön. Asuinkorttelien korkeus kasvaa vaiheittain alueen sisäosia kohti niin, että korkeampi rakentaminen (IV-VI) on sijoitettu kansiphan reunalle. Rakennukset on suunniteltu siten, että mahdollisimman monesta suunnasta avautuu pitkä ja esteettömät näkymät ympäristöön.

Korttelirakenne on yhdistelmä lähiympäristön vaihtelevaa mittakaavaa sekä esi- ja kantakaupungin umpikorttelirakenteen piirteitä.

Suunnittelualueen eteläpuolella olevaa urheilukenttää esitetään siirrettäväksi lounaaseen suoran juoksuradan osuuden suuntaisesti.

HKL raitiovaunuvarikko

It's erillinen HCL varikon hankesuunnitelma, jossa varikon suunnittelun lähtökohdat on kuvattu tarkemmin suunnitteluasetelmän.

Asuinkorttelit

Suunnitteluratkaisussa korostuu luonnonläheisyys, yhteisöllisyys ja pitkä näkyvät ympäristöön. Ratkaisu mahdollistaa monipuolisen ja muunneltavan asutuskäytön.

Asuinkorttelien ulkokehän matalammat osat antavat mahdollisuuksia pien- ja rivitalomaisen asumisen. Maastokorkeuksiin voidaan tarvittaessa sijoittaa myös laadikkaita asuntoja ja niihin liittyä maastoon tai kansiphanle avautuvia ulkotiloja. Pyrkimyksenä on yhdistellä luonnonläheisen ja urbaanin asumisen parhaita puolia.

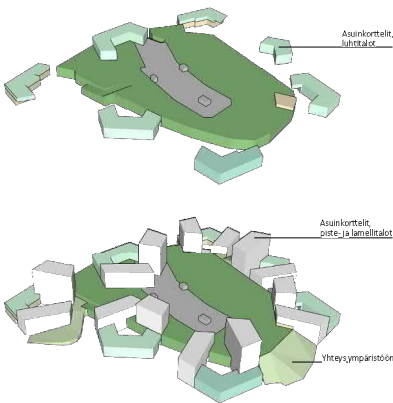
Asuinkorttelien julkisivut on jaoteltu zvytyyunnassa siten, että maastosta kansiphan tasolle julkisivut ovat tilpeltäisiä ja niiden väsuoliset, pite- ja lamellitilojen julkisivut ovat visuaalisesti kevyitä ja suoraviivaisia. Arkkitehtuurissa ilmestyy on pyritty ajattomaan eleettömyyteen. Matala viiohyökkö on pääosin pallalla muurattu väliseinätään vaalean tai harmaan väyistä niillä. Parvekkeiden väylykseen tilinmuunnostensa voidaan varioida korttelikohtaisesti. Korkeampien rakennusten julkisivut ovat korostetun horisontaalisia, ruuhkamaista sulokkuperäisyyden väliahoilla. Hienovaraisia variointia voidaan tehdä rakennuskorkeuksien: Korkeampi rakennusissa yhdistää valokoneen sein, joka kasvaa laboratorua setään hybridikorttelista heikkalisen ja kokonaisuutensa väkötelmä. Korkeampien rakennusten parvekkeiden ja -tausteinat sekä mahdollisuuksien mukaan parvekkeista vorttollaan puolia. Kaksi parvekkeet kasetaan työkorkeilla lastukilla.

Asuikaiden yhteistilat (lehtotilat, pesulat, saunat) on sijoitettu joko rakennusten ylimpiin kerroksiin tai pitkäsuon näköalapaikalle. Polkupyöräpaikat ja säilyttilat ovat helposti saavutettavia ja sijoitettu asuinrakennusten sisäänkäyntien yhteyteen. Asuinrakennusten yhteistilat on mitoitettu rakennusvuoksoonan yhteistilojen mitoitussuojien mukaisesti. Asuinrakennuksiin ei rakenneta maanalaista kellaritiloja.

Asuinkorttelien yhtenäläkkö rakennusotus on asemakaavaehdotuksen laadintavaiheessa kasvanut asemakaavaluonnoksen nhdien hieman alle 5 %.

Liiketilat

Liiketilat on kesätetty Reposalmentien varseen korttelien 1 ja 6 maastokorkeuksien. Korttelin 7 Reposalmentien varrella olevat varikon toimistotilat rinnastuvat luonnonlaan em. liikeiltoihin. Korttelin 1 liikeiltojen yhteyteen on esitetty HCL:n varikokotomittihin liittyvä pääteyppäkin välittömässä läheisyydessä sijaitseva taustotila. Korttelissa 3 on julkiselle kansiphanalle avoituu kahvila.

Asuinkorttelit, luittatilat

Asuinkorttelit, pite- ja lamellitilat

Yhtey ympäristöön

Liikenne ja pysäköinti

Hybridikorttelin liikenteelliset ratkaisut perustuvat varikon toiminnasta ja asumisesta johtuvaan tarpeeseen. Varikon liikennejärjestelyt on esitetty tarkemmin varikon hankesuunnitelmassa. Varikon ohjelman mukaiset autopaikat sijoittuvat hybridikorttelin yhteisötiloihin pysäköintialueeseen.

Hybridikorttelin autopaikat on luokiteltu yhteisen kolmiolokkiseen pysäköintialueeseen korttelin leikkolokon. Pysäköintialueen sisään ja ulosajo on Reposalmentien, Pysäköintialueesta on hiisi- ja porraslyhteydet korttelin pajoille, joiden kautta kuljetaan asuinrakennuksiin. Korttelin 7 on myös suora hiisiliinen sisäliikenne pysäköintialueeseen.

Kansipihalle on pelastus- ja huoltoajayhteyksiä Holmanmiesojenpuolta. Pelastustie kiittää maantasossa koko korttelikokonaisuutta.

Korttelin itä- ja länsipuolen päätykatu päättyvät päkivekadun korttelin 1-6 saattoliikennettä ja huoltoajaa. Pitokatuojen välimatkat ovat sisäntoukoiden yhteydessä korttelien välissä. Sisäntoukakuille sijoituu myös kattaisissa esteettöissä vieraspyäköintialueissa autopaikkoja. Vierasaupapaikat on sijoitettu kaatumäntien ja korttelialueen itäpuolelle.

Pihat ja oleskelualueet

Pihakannen ja siihen liittyvien muiden ulkoiltojen ratkaisut on esitetty tarkemmin maisema-arkitehdit Byman & Ruokonen Oy ja Heima Oy:n laatussa pihä- ja maisemasuunnitelmassa.

Korttelin laaja pihakansi on jaettu julkiseen yhteiskäyttöön pihakansiin ja asuin korttelin käytössä olevaan pihakansiin. Tavoitteena on korkealaatuinen ja monipuolinen käytettävä tilallinen kokonaisuus, jossa on asuinympäristön metsäinen ja merellinen tunnelma. Maantasossa pihat on jätetty asuin korttelien välisiin aulisoihin ja liikennealueisiin sekä asuin korttelien omiin sisäpihoihin.

Pohjarakenteet

Hybridikorttelin pohjarakentamisen liittyvät ratkaisut on esitetty tarkemmin Sipti Oy:n laatussa selvityksessä.

Pohjarakentamisen osalta on selvitetty pääasiantiloinen laatu perustamistoimenpiteitä rakennuksen perustamista paallun varaan tai pudotustilastetyn maan varaan.

Rakennusten alimmissa korkeusarvissa on huomioitu meriveden mahdollinen nousu.

Rakenneratkaisut

Asuin korttelien rakennusjärjestelmään liittyvät ratkaisut on esitetty tarkemmin insinöörintoimisto Mäkeläinen Oy:n laatussa selvityksessä ja suunnitelmissa.

Rakennuksen rungon muodostavat kantavat ja/tai jäykistävät teräsbetoniainat. Välit ja välipöyhien kantavina rakenteina ovat palkit tai teräsbetoniainat. Perustustouiden leikkolokkissa ovat massiivbetonielementtejä tai palkiavalettuja teräsbetoniainat ja portaat ovat elementtiportaita. Kohteen ulkosinät ovat sisäntoukoiden ja palkki murautuu tukitoukissa tai rapatuja ja levyntasa julkisivuja sekä palkkioiden taustalla betonielementtejä. Sisäntoukkojen seinälaatat väliseinät tehdään levy- tai tilirakenteisina.

Talotekniset ratkaisut

Asuin korttelien talotekniset järjestelmään liittyvät ratkaisut on esitetty tarkemmin Optiplan Oy:n laatussa selvityksessä. Asuinrakentamassa täytetään tavonomaina taloteknisiä ratkaisuja. Rakennusten vesikalotte ei saa sijoittaa Y-kohteisiin, kaikkien tarvittamat muutokset sijoitetaan korttelien 1 ja 6.

Palotekniset ratkaisut

Asuin korttelien palotekniset perusratkaisut on esitetty Paikossa Oy:n laatussa paloteknisessä selvityksessä. Asuinrakennusten pelastustiet toimitteet viitesuunnitelman mukaisesti.

Autotoujan asennetaan suunnitteluratkaisujen vaatimat palotekniset laitteet. Autotoujan savunpoito toteutetaan koneellisesti. Poistomenetelmä on pihalle alle olevien porrastouiden kautta, josta toimivat myös osana RVI varikon poistumisjärjestelyjä. Autotoujan päättään sekä pihakannen että Reposalmentien kautta. Osastoivien ja kantavien rakenteiden luokitteletaan seinäin mukaisesti.

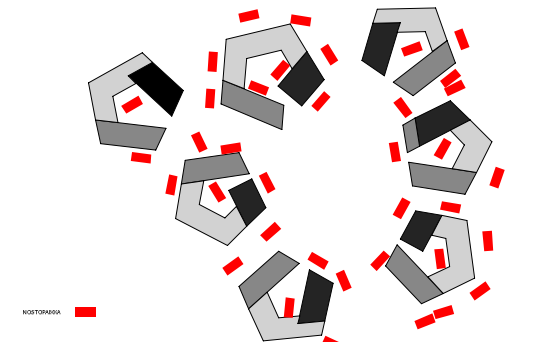
Asuinrakennusten poistuminen suunnitellaan asuinympäristön mukaisesti. Asuinympäristössä on korkeiden valituissa jalo ylä uloskäytävä, ja viereet tai korkeimmissa rakennuksissa vaadittavat katu uloskäytävä. Viereet suunnitellaan asetuksen mukaisesti. Asuinrakennusten pelastustiet toimitteet alustavat viitesuunnitelman mukaisesti. Asuinrakennukset varustetaan asetuksen vaatimilla paloteknisillä laitteilla. Savunpoito toteutetaan asetuksen mukaisesti. Osastoivien ja kantavien rakenteiden luokitteletaan seinäin mukaisesti. Pelastustoukoiden vaunnot järjestelyt huomioidaan suunnitelmassa.

Akustiset ratkaisut

Akustiset ratkaisut on esitetty tarkemmin A-insinöörit Oy:n laatussa liikenne selvityksessä. Merkittävimmät meluolamattat kohteeseen ympäristössä ovat Reposalmentien, liian liian ja laajaalonte sekä Reposalmentien ja liian liian suunnitelu kulkuväylien pitävyyden osalta.

Selvityksen perusteella todettiin, että leikin ja ulko-oleskeluun tarkoitettuja asuin korttelien sisäpihoilla sekä suurimmat osat asuin korttelien välissä pihakansiin päivä- ja yöajan ohjelmat täyttyvä porrasreitua lähtää ottamista.

Ratkoitelleikkenteen tässä- ja runkoiluortoujantaan liittyviä vaimennusratkaisuja sijoitetaan sekä varikon ratarakenteisiin ja perustuksiin sekä asuinrakennusten kantavien rakenteiden, perustuksiin sekä Reposalmentien varassa radiaaudeleille maanpinnalla. Reposalmentien laatuun liittyvien rakenteiden osalta ratarakenteissa sekä perustamisissa otetaan huomioon runkomelun- sekä tähtäintoujanta.

ASUINKORTTELIEN LAAJUUSTIEDOT

Korttelin nro	Kerrosala (m²)	Kuusi-koikka (m²)	Di-Kerrosala (m²)	Huoneisto (huone)	Asuinympäristö (m²)	Auioalue (m²/1000-m²)	Auioalue, vettä (m²/1000-m²)	Asuinympäristö (m²/1000-m²)	Pätkätilat (m²/1000-m²)	Pätkätilat, vettä (m²/1000-m²)
1	10,14	1,500	1,500	285	77	18	1	177	1	
2	16,4	4,500	0	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
3	10,01	1,500	1,00	1,500	162	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
4	10,01	4,400	0	4,400	2015	94	19	1	0	213
5	10,04	4,400	0	4,400	900	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
6	10,31	6,150	1,50	6,900	1,500	96	19	1	1	212
7	10,4	3,150	0	3,150	1,120	1,28	1,00	1	0	212
Kuusi-koikka		12,206	1,200	64,100	7945	659	2,04	41	1,2	1,460

Yhteispöytä 1 on liian suuri ja liian pieni.

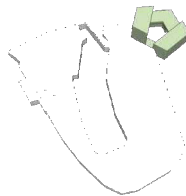
PYSÄKÖINTIALUEEN LAAJUUSTIEDOT

Rakennus nro	Kuusi-koikka (m²)	Kerrosala (m²)	Huoneisto (huone)	Asuinympäristö (m²)
K1	1,985	1,985	1,985	1,985
K2	1,985	1,985	1,985	1,985
K3	1,985	1,985	1,985	1,985
Kuusi-koikka		5,955	5,955	5,955

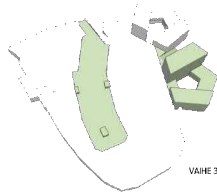
Häiriöalueen mukainen suunnitelu.

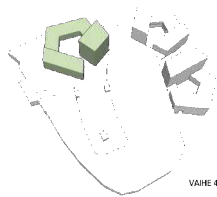
VAIHE 1 - Ramovauuvarikko

VAIHE 2 - Kortteli 1, osa pysäköintialoksesta

VAIHE 3 - Kortteli 2, osa pysäköintialoksesta

VAIHE 4 - Kortteli 7, kun varikko on valmis

Rakentaminen vaiheittain

Ehdotus vaiheittain rakentamisesta ja työmaan alustava aluesuunnitelma on esitetty tarkemmin Lehto Asumus Oy:n erillisessä kaaviossa. Alustava kaavio rakentamisen vaiheista myös ohessa.

Maanrakennustyöt on riskien minimoimiseksi suositeltavaa tehdä kerralla koko korttelin alueelta. Korttelin varikkotoimintojen käynnistyminen on sitolassa Kruunusillan valmistusaikatauluun. Varikko ja pääosa pitkäkestoisesta toteutetaan ensimmäisessä rakentamisvaiheessa.

Vaiheittaisessa rakentamisessa on huomioitava väliaikainen tilanne, kun varikko on rakennettu, mutta siihen liittyvät asuinrakenteet vielä rakentamatta. Varikko tarvitsee väliaikaisen vesikatkon ja ulkoiset liittymäkohdat. Myös varikon kannen läpi asuntaloihin menevät kullit on suljettava väliaikaisesti. Jätösajoneuvoissa tulee huomioida, vierailevatkin varikon kannen rakentamisesta johtuen rakentamisaikaisen luonnituksen, esim. nosturit tai muut laitteet.

Rakentamistajajärjestyksessä tulee huomioida työmaan logistiikka. Työmaan alustava aluesuunnitelma on esitetty erillisessä kaaviossa.

Rakentaminen alkaa korttelista 1 ja jatkuu myötäpäivään varikon ympäri korttelin 6, jota rakennetaan viimeisenä. Korttelin 7 rakennustyöt aloitetaan heti kun se varikon valmistusaikataulun mukaan on mahdollista.

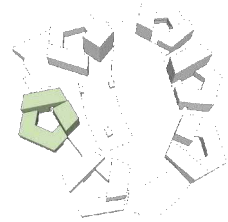
Kannen päälle rakentamisessa tulee myös huomioida, että kannen päälle rakennettavat asuntalot tulee olla suunniteltu mitään pitkäle ennen kannen toteutusta, jotta kansi ja sitä tukevat rakenteet voidaan toteuttaa taloudellisesti.

VAIHE 5 - Kortteli 3

VAIHE 6 - Kortteli 4

VAIHE 7 - Kortteli 5

VAIHE 8 - Kortteli 6

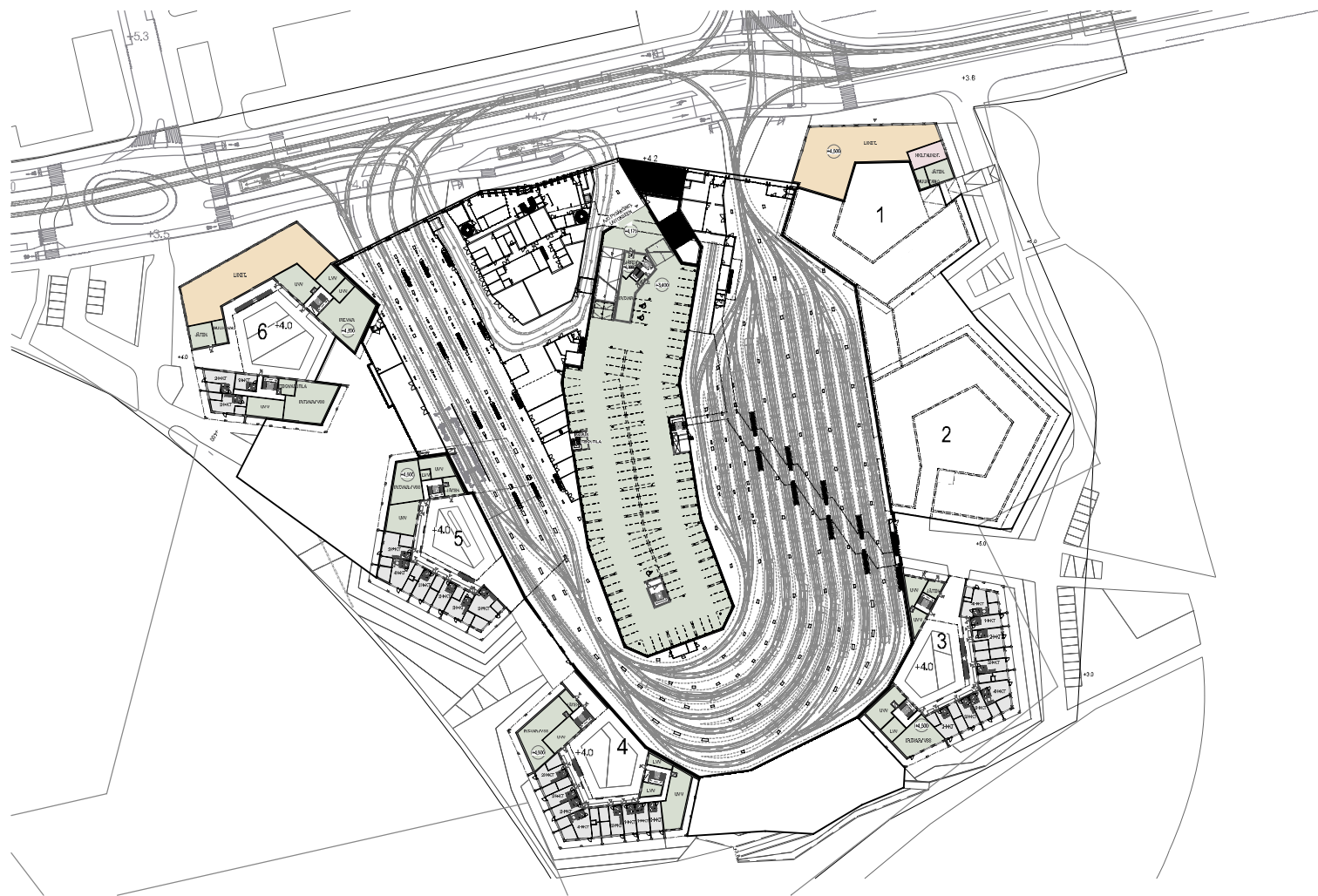

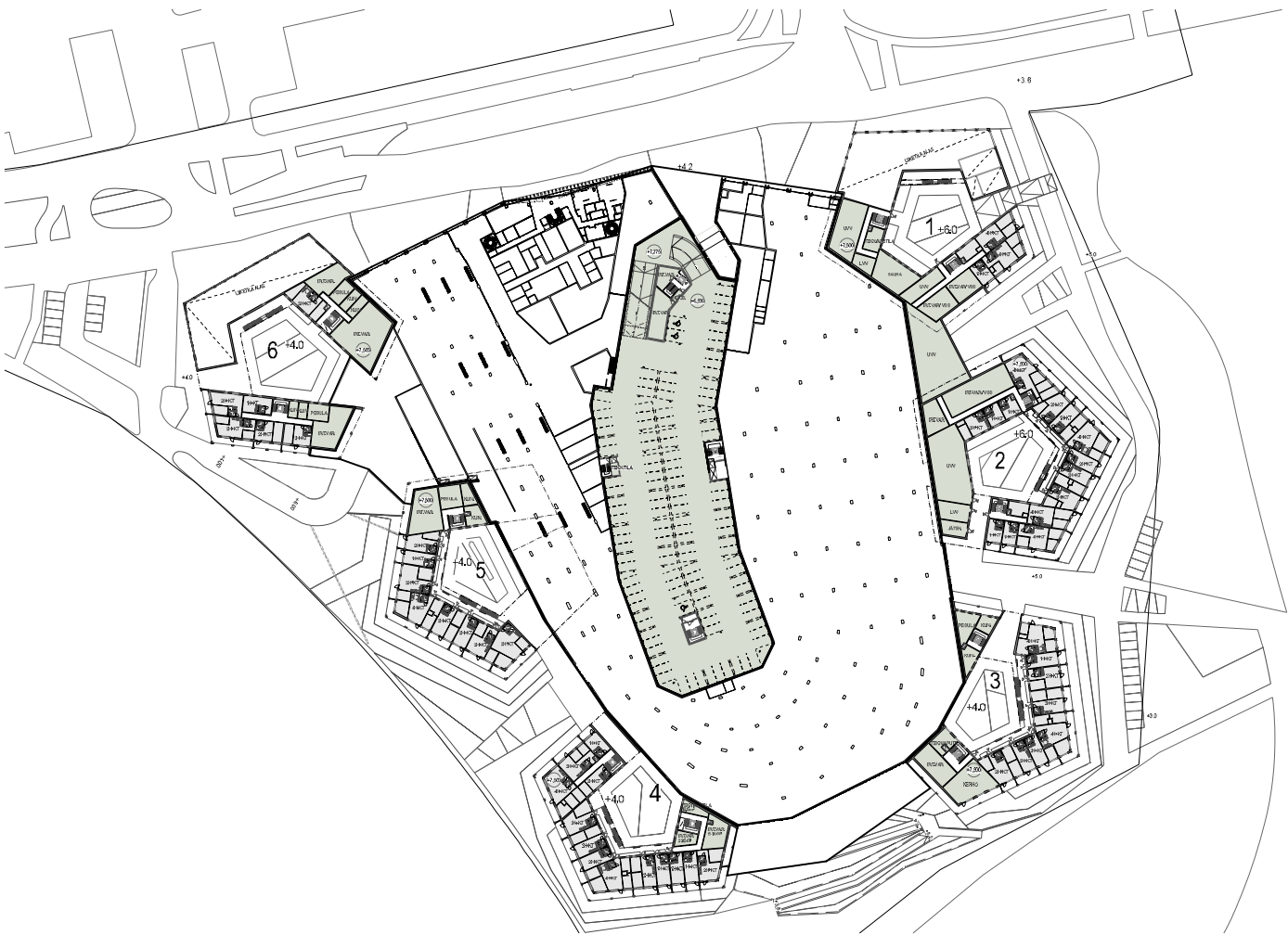

- KASVILLISUUS**
- SÄILYTTÄVÄ KASVILLISUUS / METSÄALUE
  - SÄILYTTÄVÄ LEHTPUU
  - SÄILYTTÄVÄ HAVIPUU
  - POISTETTAVA PUU
  - ISTUTETTAVA LEHTPUU
  - ISTUTETTAVA HAVIPUU
  - ISTUTETTAVA PIKKUPUU / RINGOLLINEN PENSAS
  - ISTUTETTAVA KOYNNÖS
  - ISTUTETTAVA PENSAS
  - ASUNTOPIHAT, ASUKKAIDEN OMAT ISTUTUKSET JA VIILEMMIT
  - PERENNAISTUTUS, KUKKOVAAT PERENNAT
  - PERENNAISTUTUS, HEINÄT
  - UUSI NURMI
- PINNOITTEET**
- BETONIKIVEYS
  - MAATILU
  - KIVITILUA
  - LUONNONKIVEYS, LANKKULAATTA
  - LEIKKIHIEKKA
  - NURMIKIVEYS
  - TURVA-ALLUSTA, TEKONURMI
  - MAHARUOHVIERHAKATTO
  - NIITYKATTO
  - LUONNONKIVIRYHMÄ
- RAKENTEET**
- TUUMAMUURI, CORTEN-TERÄS, NÄKYVÄ KORKEUS
  - ISTUTUSLUMPUUSIEN YMPÄRILLÄ 400 MM, KESKIREITIN REUNALLA 400-700 MM
- VARUSTEET JA KALUSTEET**
- PENKKI, TAIDEPENKKI ERIILISEN SUUNNITELMAN MUKAAN, PUUTA JA METALLIA
  - PÖLLYSVALAISIN
  - POLLARIVALAISIN
  - RAITTOILINAPYLVÄS JA RIPUSTETTU VALAISIN
  - MAAVALAISIN

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
PIHASUUNNITELMA
LUONNOS
1:1000
6.8.2020

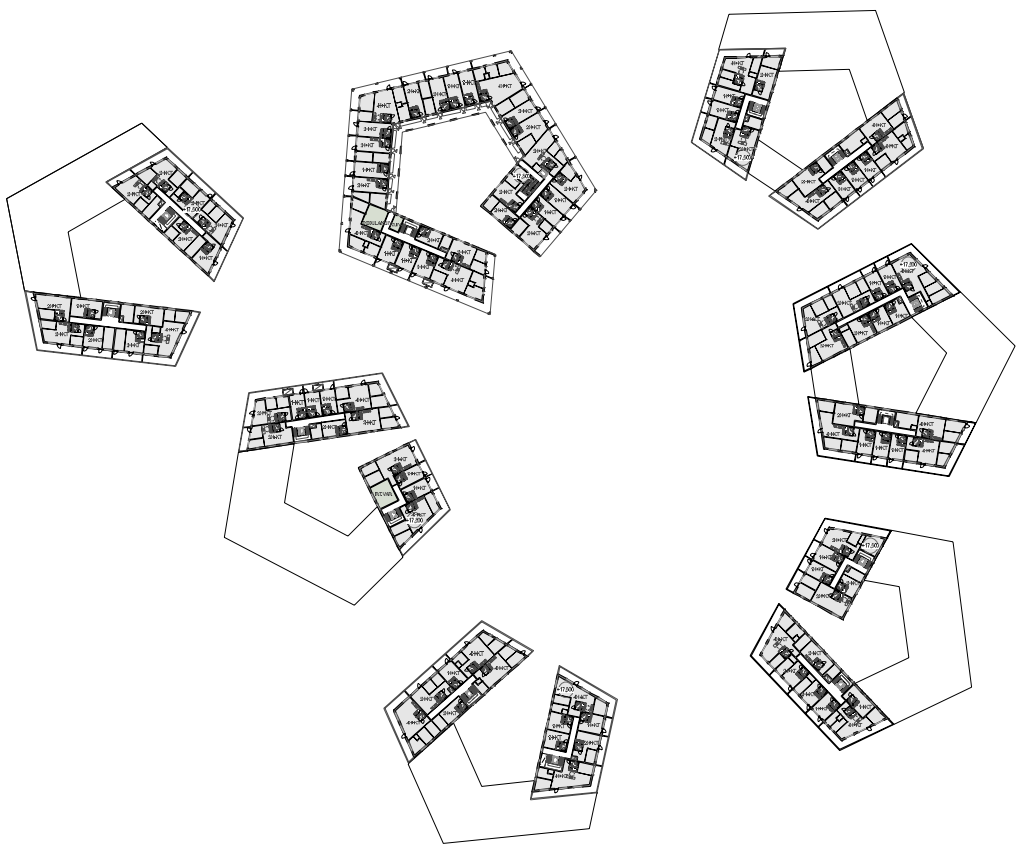

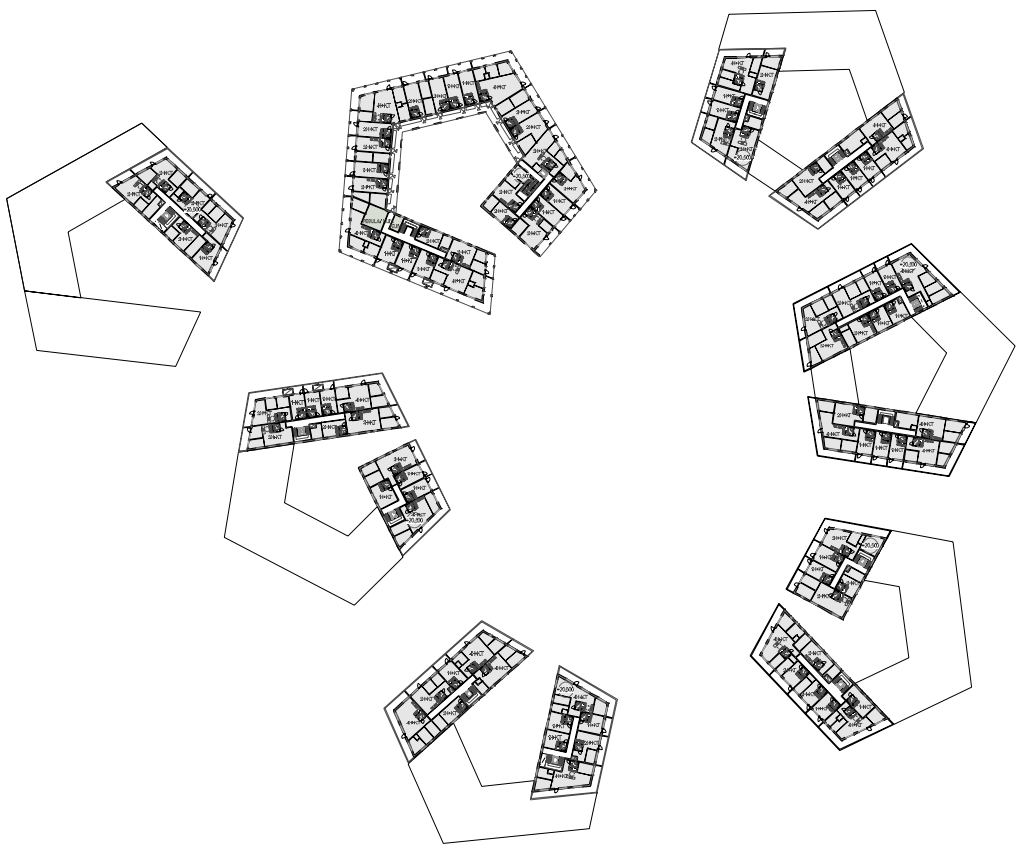

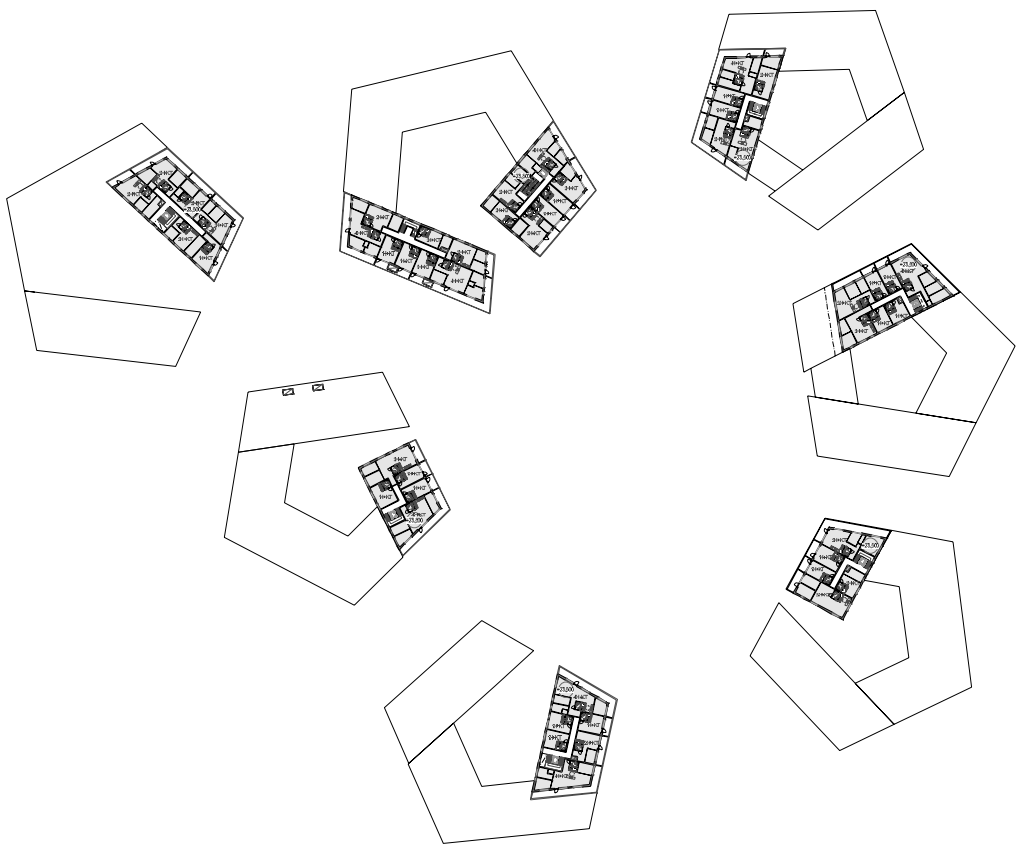

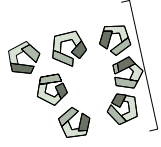
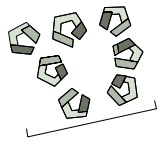
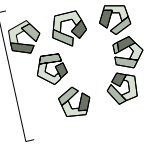
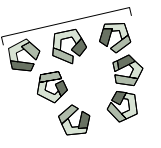

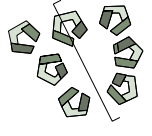

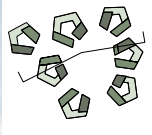

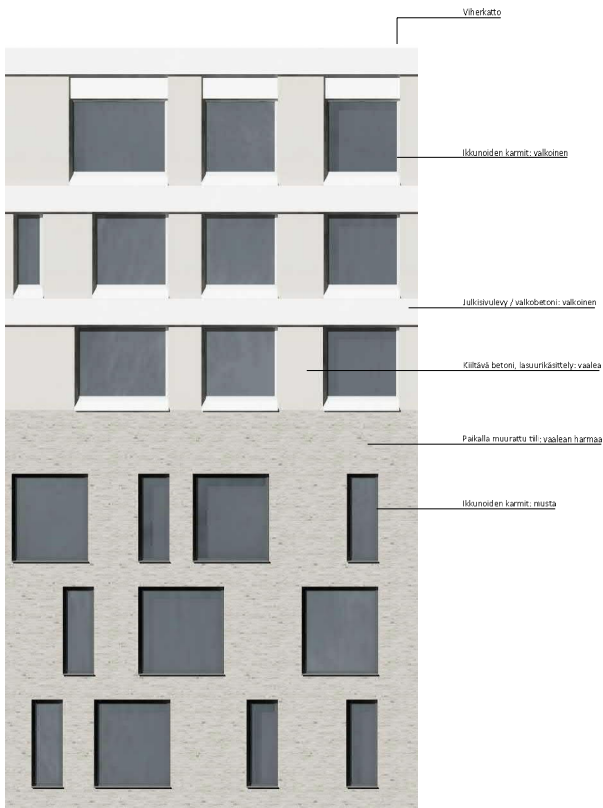

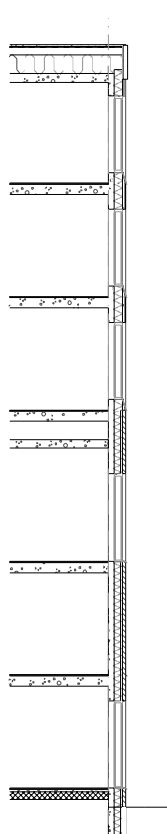
ALUELEIKKAUS A - A

ALUELEIKKAUS B - B

JULKISIVUOTE, ASUINKORTTELIN SISÄPIIHA

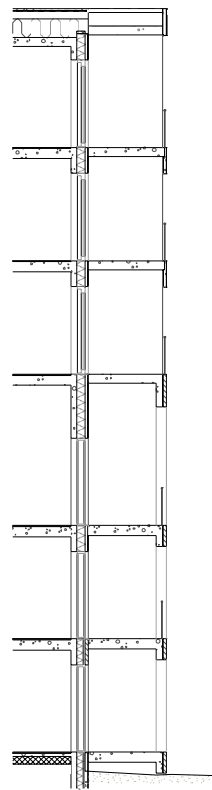
LEIKKAUS

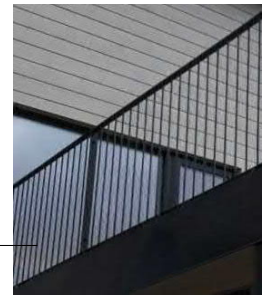
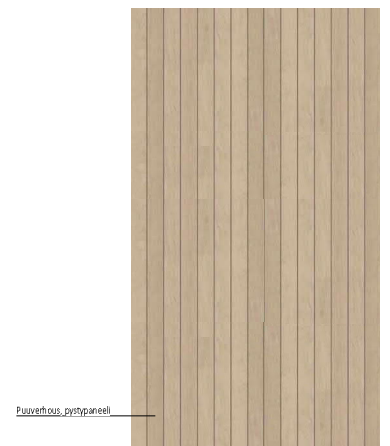
JULKISIVUMATERIAALIT

JULKISIVUOTE, PARVEKKEET

LEIKKAUS

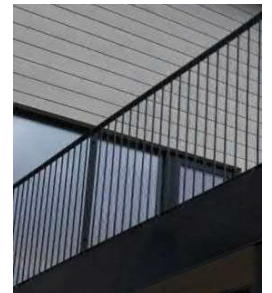
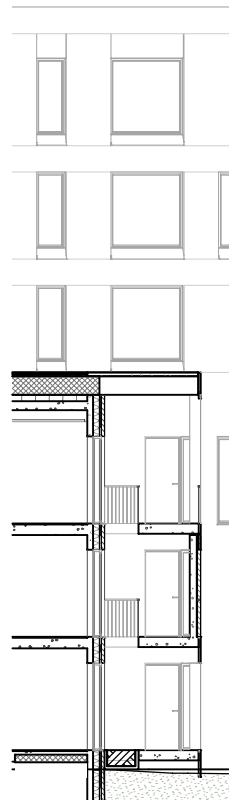

JULKISIVUMATERIAALIT

JULKISIVUOTE, LUHTIKÄYTÄVÄT

JULKISIVUMATERIAALIT

KORTTELI 5, HAVAINNELEIKKAUKSIA

KOULUTUSTALOJEN KERROSTALOT
vesikaton ylin korkeusasema n. +28.000

ILOMÄENTIEN KERROSTALOT
vesikaton ylin korkeusasema n. +37.000

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
vesikaton ylin korkeusasema n. +47.200

RITANIJUAN TERASSITALOT
vesikaton ylin korkeusasema n. +26.400

Laajasalon ratikkakoritelli

Maisemasuunnittelu / Yleissuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

MAISEMA-
ARKKITEHDIT
BYMAN &
RUOKONEN OY

Helsingin
maisema-
arkkitehti-
toimisto
HELMA Oy

Työpajankatu 2a C 5, 00580 Helsinki, +358 44 989 7042, +358 44 989 5084
toimisto@helmatoimisto.fi

Nykytila lyhyesti

Suunnittelualueen länsilaidalla sijaitsee historiallinen tielinjaus Holmanmoisionpolku. Polun linjausta siirretään sen keskivaiheella länteen uuden rakennuksen tieltä, jolloin sen linja samalla selkeytyy ja reitin kaari jäntevöityy. Tarkasteltavan linjaosuuden alku- ja loppupäässä on säilytettäviä arvokkaita puistopuita ja uudelle linjalle palautetaan puukujanne. Puukujanteen puut ovat vaahteroita.

Tarkasteltava osuus päättyy ennen rantaa ja päätteenä on erityisen komea luonnonmuistomerkiksi merkitty hopeapoppeli. Toinen alueen luonnonmuistomerkeistä on vanha kilpikaarnainen mänty. Se sijaitsee kauempana suunnittelualueen ulkopuolella, sen itäpuolella.

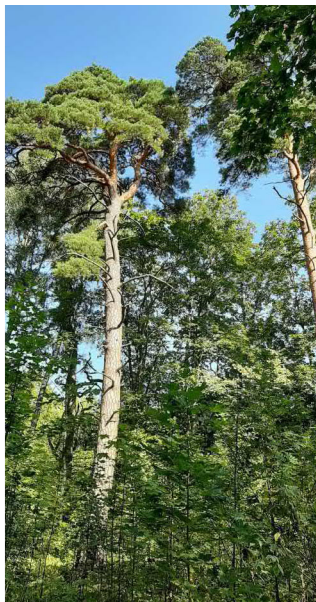
Tontin nykytilan kasvillisuutta kuvaa hyvin keskellä sijaitseva kalioharjanne, jota ympäröi kosteikkopainanne.

Metsäisen harjanteen ympärille on rakennettu kuntorata, joka alkaa ja päättyy suunnittelualueen eteläpuolella sijaitsevalta urheilukentältä. Urheilutoiminnot siirtyvät kokonaan pois suunnittelualueelta sen viereen rakennettavaan urheilupuistoon. Paikalle jäävä laakso jää oleskelulle ja pelailulle vapaaksi nurmialueeksi.

1)

2)

3)

4)

Kuvia nykytilasta. 1) Kosteikkopainanne Holmanmoisionpolun varrella. 2) Reposalmen hiekkaranta. 3) Männyt tontin keskiosassa olevan kallion laella. 4) Luonnonmuistomerkiksi merkitty hopeapoppeli Holmanmoisionpolun varrella.

Konsepti: "Rantaraitiotie"

Kettu repolaisen puiston konsepti ammentaa paikalle syntyvästä ainutlaatuisesta urbaanin raitiovaunutoiminnan ja luontoarvoiltaan rikkaan Itä-Helsinkiläisen rantamaiseman yhdistelmästä; raitiovaunuliikenne ja merenranta yhdistyvät "Rantaraitiotie"-konseptiksi.

Puiston halki kulkiessaan kävijä pääsee kuvitteellisen rantaraitiovaunun kyytiin, joka vie kulkijan Reposalmentien raitiovaunuarikon kaupunkimaisesta kolkeesta Laajasalon rauhoittavaan rantamaisemaan. Hallin toiminnot nousevat näkyviin kannelle, mehevän kasvillisuuden ja rantamaisemalle ominaisten heinien ja mäntyjen kytkiessä raitiovaunuarikon alueen olemassa olevaan maisemaan ja tunnelmaan.

Kannen alla tapahtuva raitiovaunujen elämä tulee esiin kannen päällä monen eri mittakaavan eleinä. Hallin raitiokiskojen linjat kohoavat kannelle kiveysraitoina. Raiteiden linjat kulkevat toimintojen alueiden läpi, jolle on pysähtynyt "raitiovaunuja": kuntoilulaitteita tekonorumen pinnalle piirtyvillä vaunun kokoisilla värialueilla, leikkivälineitä ja oleskelupaikkoja. Pieniä "vaunuja" ovat myös esimerkiksi nurmikiviraiteillaan kääntyilevät aurinkotuolit ja soraraitteillaan seisovat istutuslaatikot. Puiston pääraitin valaistus toteutetaan erikoisvalaistuksena, joka muodostuu raitiolinjoihin käytettävistä pylväistä ja niiden välissä riippuvista valaisimista. Puiston teemaa voimistaa sinne sijoitettava käytöstä poistettu raitiovaunu, joka seisoo nurmen päällä omilla teräskiskoillaan. Vaunu voi toimia esimerkiksi näyttelytilana ja esimerkkinä raitioliikenteen historiasta Helsingissä.

Puistoon voidaan sijoittaa myös paikalle erityisesti suunniteltu taideteos, esimerkiksi kiveksen raidelinjoihin asennettavat interaktiiviset valot jotka tuovat iltaisin kotiin palaavien raitiovaunujen liikkeen kannen alla näkyväksi puiston vierailijoille ja kantta reunustavien talojen asukkailla.

Konseptikaavio.

Kettu repolaisen puisto

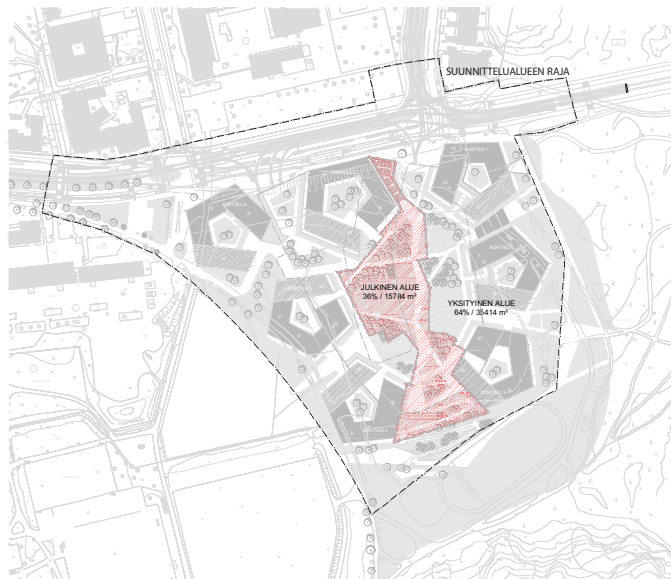
Kettu repolaisen puisto on Laajasalon hybridikorttelin julkinen osa, joka kulkee koko korttelin läpi Reposalmentieltä etelään. Puisto on kaikille avoin virkistymisen ja pysähtymisen paikka. Puistoa reunustavat molemmin puolin yksityiset piha-alueet, jotka rajautuvat puistoon istutuksiin ja corten-teräksisin tukimuurein. Kansialue jakautuu keskeltä kahteen eri korpsoon. Kansirakenteen korot vaihtuvat niin, että länsipuolella kansi on korkeammalla ja kasvillisuus nostetaan kummuiksi. Itäpuolella kansi on matalammalla ja kasvialustat upotetaan kansirakenteeseen.

Koko pihaa jäsentävät kolmion malliset ja monikulmaiset istutusalueet, nurmi-alueet ja toiminnalliset alueet. Myös puiston läpi kulkeva julkinen raitti toistaa kolmiomuotoa. Raitti muodostuu kolmikulmaisten aukoiden ketjusta, jossa raitin leveisiin kohtiin syntyy luontevia pysähtymisen paikkoja. Julkisen raitin varrella syntyy kasvillisuudeltaan ja tilallisuudeltaan vaihteleva maisema-reitti johon toiminnot liittyvät. Kannta kiertävät muut kulkureitit (samalla pelastustiet) muodostavat oman kannella risteilevän verkostonsa.

Puiston toiminnallisia alueita ovat julkiset leikkipaikat, kuntoilualue, kahvion terassi ja raitin varrella olevat oleskelualueet. Kannen yksityisille alueille sijoittuvat ovat oleskelu, leikkipaikka, kaupunkiviljely ja näköalapaikat, joilta on mahdollista nähdä rakennusten matalakerroksisempien osien yli hybridikorttelin ympäristöön.

Kasvillisuus on monipuolista ja runsasta. Kasvillisuudella korostetaan tonttiin liittyvien metsän ja ranta-alueen tunnelmaa. Kasvillisuuden volyymin vaihtelulla luodaan tilallista jaksotusta suurelle kansipihalle. Istutettavien pensasalajien lajeina käytetään sekä matalia että korkeita havu- ja lehtipensaita. Kannella istutetaan runsaasti suuria havu- ja lehtipuita. Raitin ympäristöön sijoitetaan mäntyjä, joiden ympärille lehtipuut sommitellaan. Rakennusten vierustoilla olevien asuntopihojen läheisyyteen istutetaan hedelmäpuita tai kukkivia pikkupuita (kuten pilvikirsikka, koristeome-napuu, pihlajat). Julkisen raitin varrella istutetaan laajoja perenna-alueita. Perennalajeina käytetään sekä paahdetta kestäviä kukkivia perennalajeja (kuten komeamaksaruoho ja kurjenpolvi) että heiniä (kuten viiruhelvi ja rantavehniä).

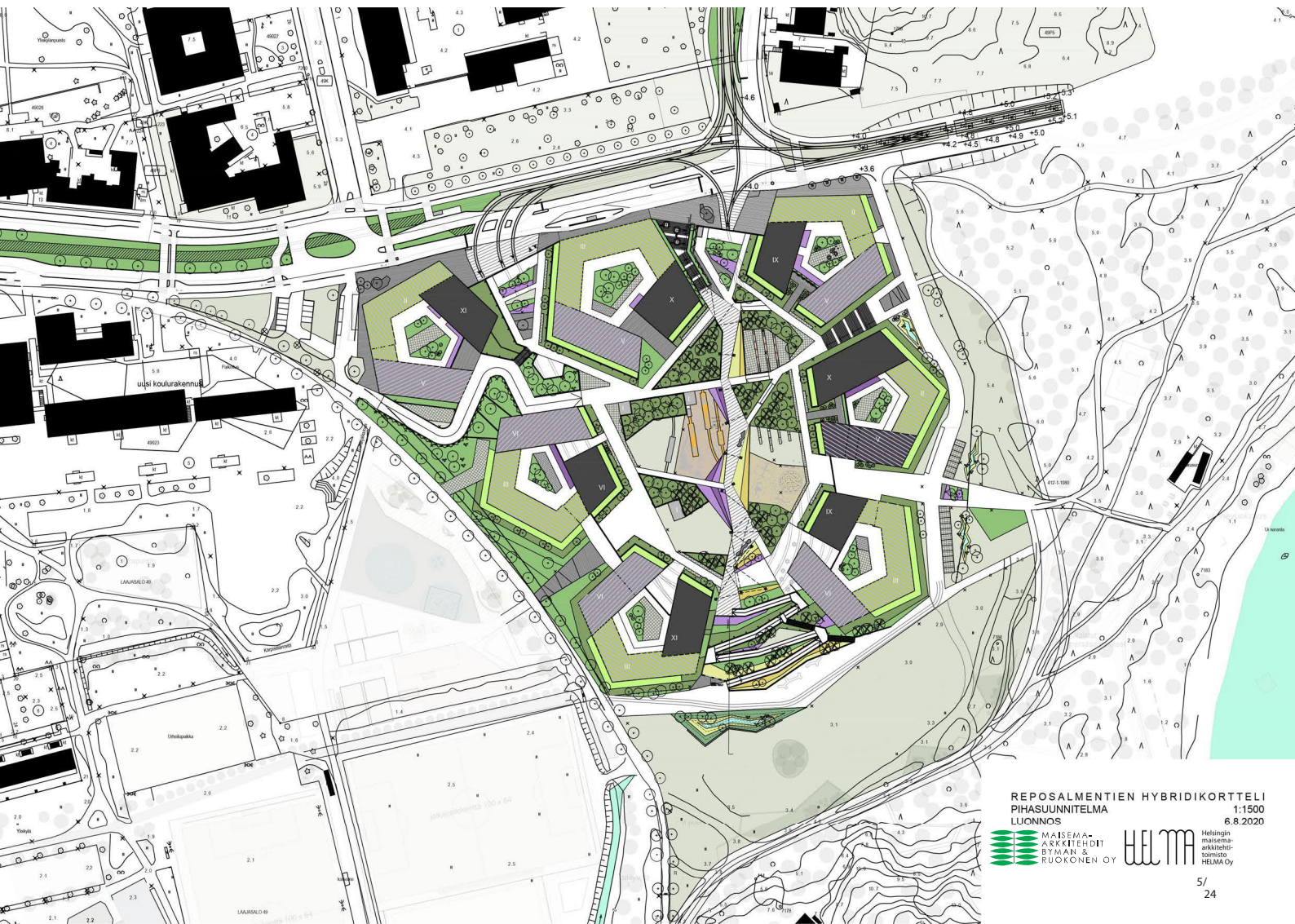
Kansi mitoitetaan siten, että suurten puiden tarvitsema kasvialustatapaisuus ja puiden ankkurointi on mahdollista. Kasvialustoissa käytetään biohiiltä, joka parantaa kasvialustan kykyä pidättää vettä ja ravinteita. Se myös parantaa maaperän laatua ja rakennet-

Julkisen ja yksityisen alueen jakautuminen.

ta toimimalla kasvialustana maaperän mikrobeille. Kannen pinnoitteissa ja rakenteissa käytetään mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleja. Julkinen raitti erottuu muusta ympäristöstä erikoiskiveyksellä, joka toteutetaan graniittilaatoilla. Kannen oleskelualueita ja näköalapaikkoja korostetaan myös muista kulkupinnoista erottuvalla maatiilellä. Kulkuväylät ovat betonikiveystä. Istutusalueille sijoitetaan suuria luonnonkiviä. Leikki- ja kuntoilualueilla pinnoitteina käytetään nurmea, tekonurmea ja

haketta. Kiipeilypuiston välineet ottavat materiaali-maailmansa ja värinsä raitiovaunuista. Raitin itäpuoleiselle leikkialueella puolestaan ilme on luonnonmukaisempi ja metsäisempi, leikkivälineissä suositaan puuta ja luonnosta inspiraationsa saaneita välineitä. Kannella on osoitettu lumen kasaukselle lumitiloja. Kannen reunoille on esitetty myös kaksi lumenpudotuspaikkaa. Pudotetut lumet tulee siirtää tiputuspaikalta pois jatkosijoitusalueelle.

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
PIHASUUNNITELMA
LUONNOS

1:1500
6.8.2020

MAKEMMA-
ARKITEHDIT
BYMAN &
RUOKONEN OY

Helmingin
maaseima-
arkkitehti-
toimisto
HELMA Oy

- KASVILLISUUS**
- SÄILYTTÄVÄ KASVILLISUUS / METSÄALUE
  - SÄILYTTÄVÄ LEHTIPUU
  - SÄILYTTÄVÄ HAVUPUU
  - POISTETTAVA PUU
  - ISTUTETTAVA LEHTIPUU
  - ISTUTETTAVA HAVUPUU
  - ISTUTETTAVA PIKKUPUU / RUNGOLLINEN PENSAS
  - ISTUTETTAVA KÖYNNÖS
  - ISTUTETTAVA PENSAS
  - ASUNTOPIHAT, ASUKKAIDEN OMAT ISTUTUKSET JA VEJELMÄT
  - PERENNAISTUTUS, KUKKIVAT PERENNAT
  - PERENNAISTUTUS, HEINÄT
  - UUSI NURMI
- PINNOITTEET**
- BK BETONIKIVEYS
  - MT MAATIILI
  - KT KIVTUHKKA
  - LUONNONKIVEYS, LANKKULAATTA
  - LEIKKIHIEKKA
  - NURMIKIVEYS
  - TURVA-ALUSTA, TEKONURMI
  - TURVA-ALUSTA, HAKE
  - MAKSARUOHVIHERKATTO
  - NIITYKATTO
  - LUONNONKIVIRYHMÄ
- RAKENTEET**
- TUKIMUURI, CORTEN-TERÄS, NÄKYVÄ KORKEUS
  - ISTUTUSKAMPUIEN YMPÄRILLÄ 400 MM, KESKIREITIN
  - REUNILLA 400-700 MM
- VARUSTEET JA KALUSTEET**
- PENKKU, TAIDEPENKKU ERILLISEN SUUNNITELMAN MUKAAN, PUUTA JA METALLIA
  - PYYLIVALAISIN
  - POLKARIVALAISIN
  - RAITIOJUNAPYYLIVAS JA RIPUSTETTU VALAISIN
  - MAVALAISIN

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
 PIHASUUNNITELMA
 LUUNNOS
 1:1000
 6.8.2020

MAISEMA-
 ARKITEHDIT
 SYMAN &
 RUKONEN OY

HELMMA
 Helsingin
 maisema-
 arkkitehti-
 toimisto
 HELMA OY

Aksonometria Kettu repolaisen puistosta. Koko kansipihaa jäsentävät kolmion malliset ja monikulmaiset istutusalueet, nummialueet ja toiminnalliset alueet. Myös puiston läpi kulkeva julkinen raitti toistaa kolmiomuotoa.

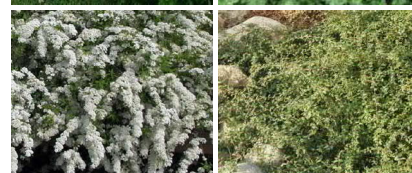
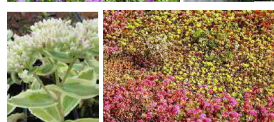
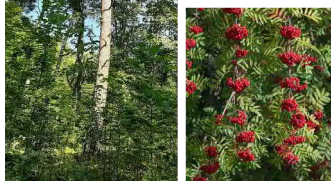
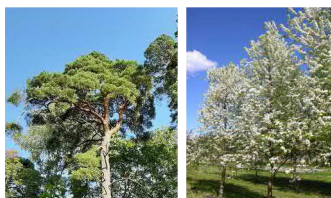
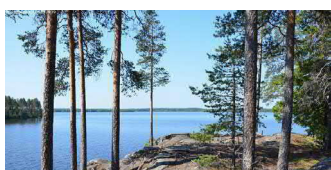
- KASVILLISUUS**
- SÄILYTETTÄVÄ KASVILLISUUS / METSÄALUE
  - SÄILYTETTÄVÄ LEHTIPUU
  - SÄILYTETTÄVÄ HAVUPUU
  - POISTETTAVA PUU
  - ISTUTETTAVA LEHTIPUU
  - ISTUTETTAVA HAVUPUU
  - ISTUTETTAVA PIKKUPUU / RINGOLLINEN PENSAS
  - ISTUTETTAVA KÖYNNÖS
  - ISTUTETTAVA PENSAS
  - ASUTONPIHAT, ASUKKAIDEN OMAT ISTUTUKSET JA VIILELMÄT
  - PERENNAISTUTUS, KUKKIVAT PERENNAT
  - PERENNAISTUTUS, HEINÄT
  - UUSI NURMI
- PINNOITTEET**
- BETONKIVIEYS
  - MAATIILI
  - KIVITUHKA
  - LUONNONKIVIEYS, LANKKULAATTA
  - LEIKKIHEIKKA
  - NURMIKIVIEYS
  - TURVA-ALUSTA, TEKONURMI
  - TURVA-ALUSTA, HAKE
  - MAKSARUOHVIHERKATTO
  - NIITYKKATTO
  - LUONNONKIVIRYHMÄ
- RAKENTEET**
- TUKIMUURI, CORTEN-TERÄS, NÄKYVÄ KORKEUS
  - ISTUTUSKUMPUJEN YMPÄRILLÄ 400 MM, KESKIREITIN REIKINÄLLÄ 400-700 MM
- VARUSTEET JA KALUSTEET**
- PENKKU, TAIDEPENKKU ERIILISEN SUUNNITELMAN MUKAAN, PUUTA JA METALLIA
  - Pylväsvalaisin
  - Pöytävalaisin
  - RAITIOVAUNUVAIVAS JA RIPUSTETTU VALAISIN
  - MAVALAISIN

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
 PIHASUUNNITELMA
 LUONNOS
 1:500
 6.8.2020

MAISEMA-
 ARKITEHDIT
 SYMAN &
 RUKONEN OY

HELMA
 Helsingin
 maisema-
 arkkitehti-
 toimisto
 HELMA OY

Kasvillisuus

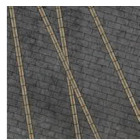
Kasvillisuus on monipuolista ja runsasta, ja sillä korostetaan tonttiin liittyvien metsän ja ranta-alueen tunnelmaa. Istutettavien pensasalueiden lajeina käytetään erikokoisia havu- ja lehtipensaita.

Julkisen raitin varrelle istutetaan laajoja perenna-alueita. Perennalajeina käytetään sekä paahdetta kestäviä kukkivia perennalajeja (kuten komeamaksaruoho ja kurjenpolvi) että heiniä (kuten viiruhelvi ja rantavehänä).

Kannelle istutetaan runsaasti suuria puita. Kansi mitoitetaan siten, että niiden tarvitsema kasvualustapaksuus ja puiden ankkurointi on mahdollista. Rakennusten vierustoilla olevien asuntojen läheisyyteen istutetaan kukkivia pikkupuita (kuten piivikirsikka, koristeomenapuu, pihlajat).

Materiaalipaletti

"Raitiovaunun" reitti kulkee kannella erilaisina pinnoitetailjeina.

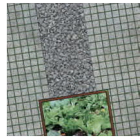
Maatiiliraivat
betonikivellä

Maatiilialueilla
ladontakuvio

Vanhat raiteet
nurmella

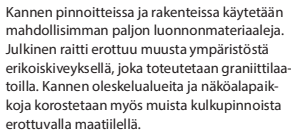
Sorakaista
istutuslaatikoiden
alla

Nurmikivikaista
auriongottoituoliin
alla

Värialueet
tekonurmella

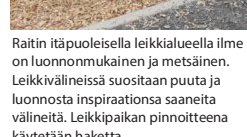

Kannen pinnoitteissa ja rakenteissa käytetään mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleja. Julkinen raitti erottuu muusta ympäristöstä erikoiskiveyksellä, joka toteutetaan graniittilaa-toilla. Kannen oleskelualueita ja näköalapaik-koja korostetaan myös muista kulkupinnoista erottuvalla maatiilillä.

Raitinvarren tukimuurit ovat corten-teräksisiä. Paikalle erityisesti suunnitellut taidepenkit tarjoavat pysähtymisen ja lepäilyn paikkoja reitin varrella.

Kiipeilypuiston välineet ottavat mate-riaalimaailmansa ja värensä raitiovau-nuista.

Raitin itäpuoleisella leikkialueella ilme on luonnonmukainen ja metsäinen. Leikkivälineissä suositaan puuta ja luonnosta inspiraationsa saaneita välineitä. Leikkipaikan pinnoitteena käytetään haketta.

Reposalmientien sisääntuloportaat ja puiston eteläpäädyn maisema-amfi ovat vaaleaa betonia tai betonilaa-toitusta. Erityisissä kohdissa, kuten istutusaltaissa ja oleskelunurmen reunalla, käytetään väriilasibetonia.

Reposalmentie

Reposalmentien varrelle muodostuu mielenkiintoisia aukiotiloja ja vaihteleva kulkureitti rakennusten monikulmisen muodon ansiosta.

Aukioille korttelin 6 ja 1 edessä sijoitetaan oleskelun mahdollistavat tilaan erikseen suunniteltavat taidepenkit. Aukioille sijoitetaan myös näyttävä suuri lehtipuu (kuten vaahtera) sekä kukkivia pikkupuita.

Reposalmentieltä on myös raitiovaunujen ja huoltoajon sisäänajo halliin. Näissä kohdissa, joissa ajo risteää kevyen liikenteen kanssa, risteyskohtaan sijoitetaan huomiopollarit, jotka varoittavat saapuvasta tai lähtevästä liikenteestä. Myös kiveyksen tyyppi vaihtuu näissä kohdissa.

Aukiot ja jalankulun alue päällystetään maatiilellä, joka sointuu yhteen raitiovaunuhallin julkisivun tiilimateriaalin kanssa. Huomiokohdat tehdään betonilaatoituksella.

Reposalmentien korttelia vastapäätä sijaitsee koulu. Koulun edustan liittyminen katuun muotoillaan uudelleen. Kasvillisuus jäsenellään uudelleen käyttäen hedelmäpuita. Inspiraationa on säännöllinen hedelmätarhan istutuskuvio, ja puulajeina käytetään erilaisia hedelmä- ja marjapuita.

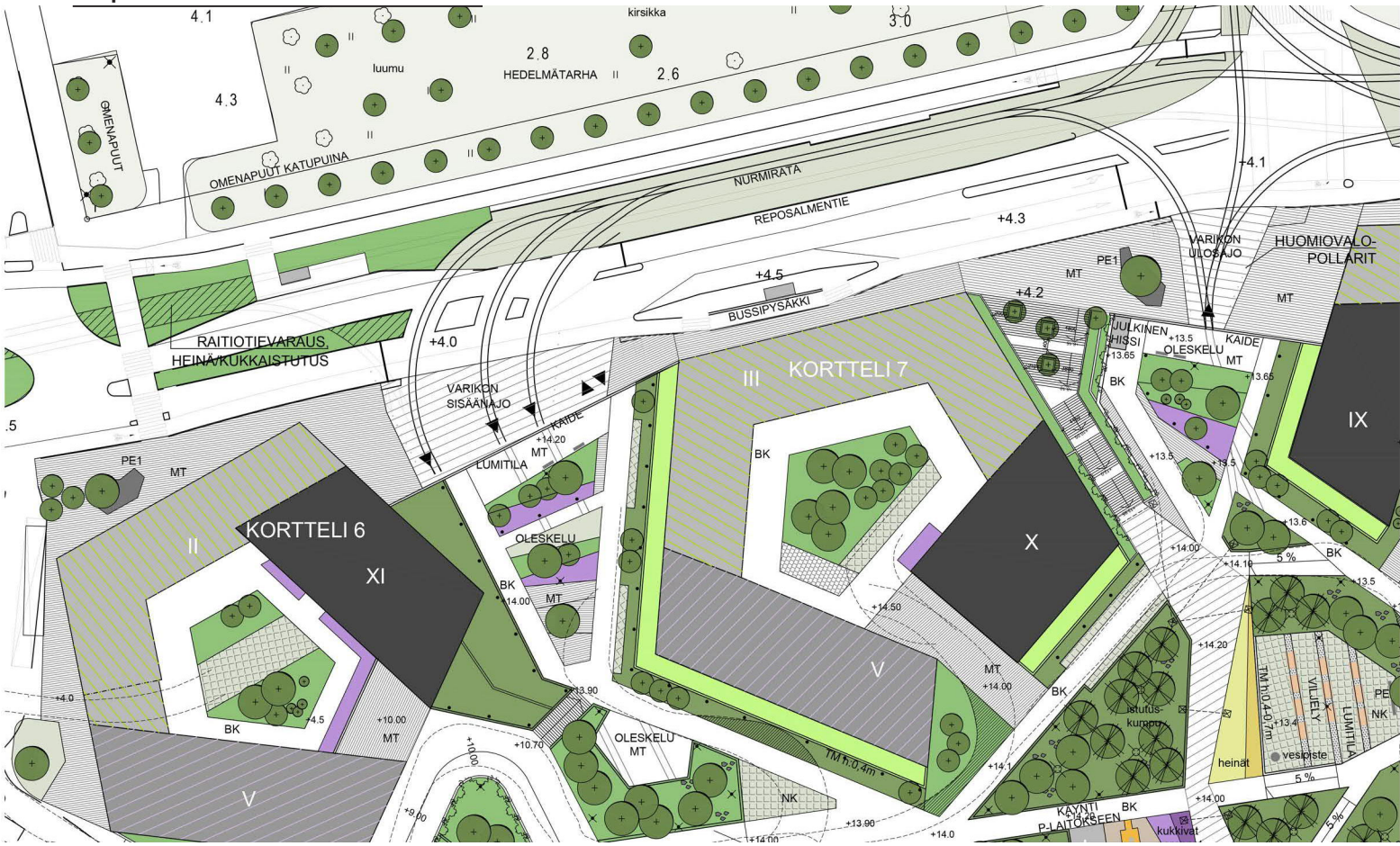

Helsingin
maisema-
arkkitehti-
toimisto
HELMA Oy

Laajasalon hybridikortteli / Yleissuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

Reposalmentie

Helsingin
maisema-
arkkitehti-
toimisto
HELMA Oy

Laajasalon hybridikortteli / Yleisuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

REPOSALMENTIE
TARKENNOS 1:500

12/
24

Sisääntuloportaat

Reposalmentielle kannelle kulkevat suuret sisääntuloportaat. Portaiden laidoilla on pensasistutukset ja köynnöksiä, ja portaiden alun maanvaraiseen osaan istutetaan kolme pikkupuuta istuskeluportaiden sekaan. Kannen puistosta portaita pitkin valua vihreä kutsuu nousemaan portaita ylemmälle tasolle ja tekee pitkäköhköistä portaista miellyttävämmät kulkea.

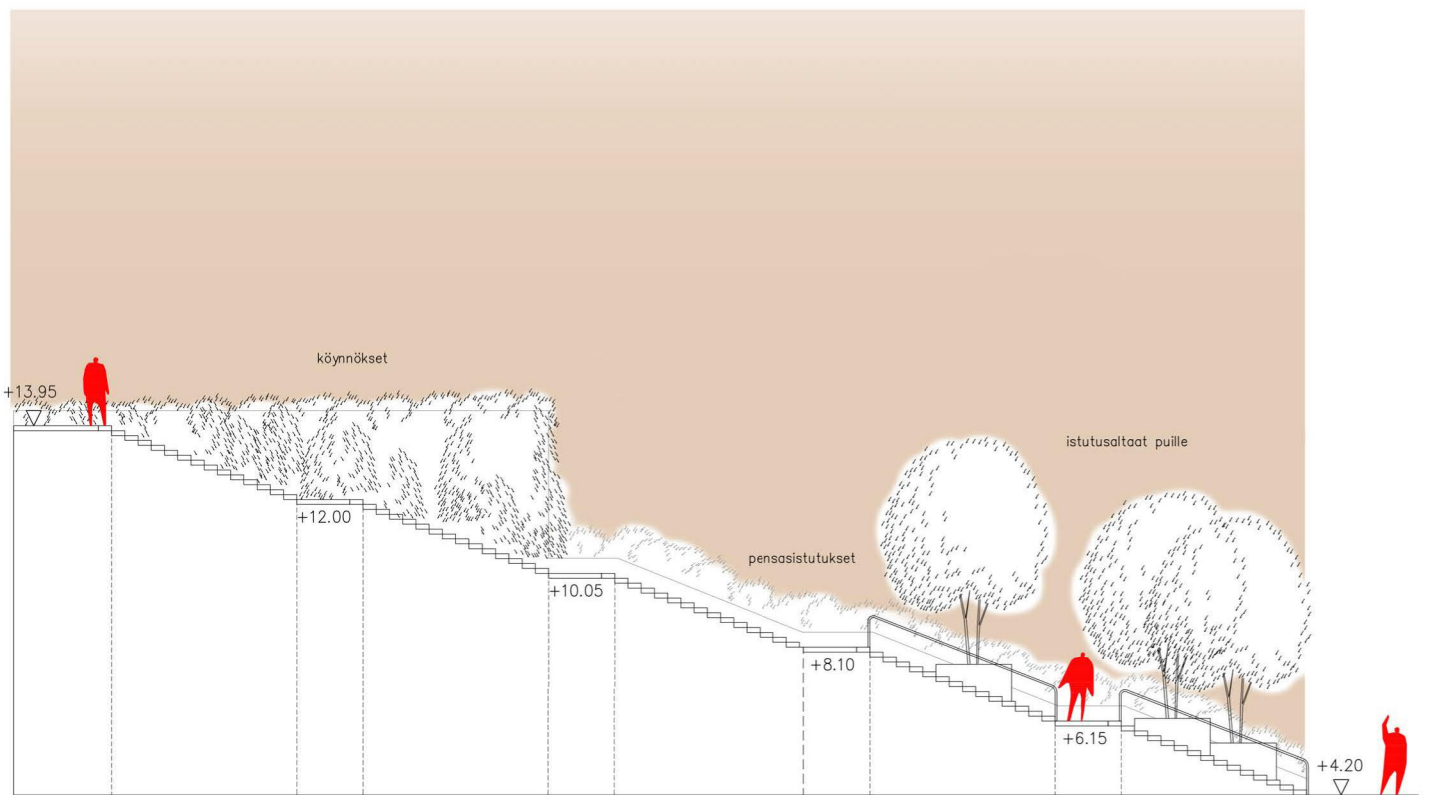
Portaiden pinta on vaaleaa betonia tai betonilaatoitusta ja istutusaltaat paikalla valettua kiillotettua betonia, jossa on joukossa värilasia, joka kimaltaa valon osuessa siihen kuten rantahiekan joukossa olevat veden hiomat kivet.

Portaat eivät ole lämmitetyt.

Esteetön käynti kannelle on portaiden vieressä sijaitsevalla hissillä tai esteetöntä luiskaa pitkin korttelin 6 takaa, josta on myös pelustusajo.

Sisääntuloportaat

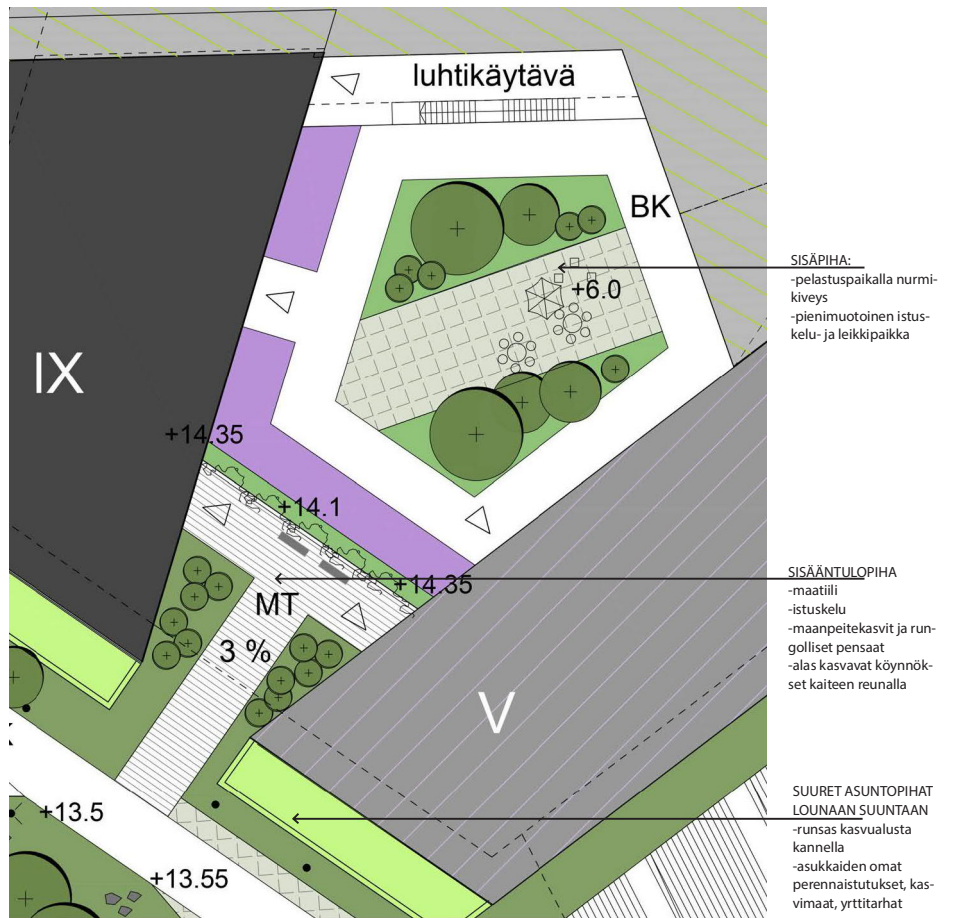
Asuntopihat ja sisäpihat

Kortteleiden ympärillä maantasokerrosta kiertävät yksityiset asuntopihat. Alimpien kerrosten asuntoihin liittyvä piha on 3 metriä leveä nurmipintainen tila, jonka asukkaat voivat sisustaa mielensä mukaan. Asuntopihat liittyvät asuntojen terasseihin esteettömästi.

Kortteleiden sisään jää koko korttelin yhteinen piha, jossa on puu- ja pensasistutuksia sekä nurmipintaa. Jokaisessa korttelissa lukuun ottamatta korttelia 7 on myös yläpiha, jossa on sisäänkäynnit kannelta. Näiden näköalatasainten kohdalla sisäpihalla on perenna- ja köynnösistutukset tuomassa vertikaalista vihreää tilaan.

Sisäpihan pinnoitteena on betonikivi ja nurmikivi ja näköalatasanteella maatiili.

Kalusteet ja varusteet ovat osittain siirrettäviä.

Maisema-amfi

Maisema-amfi laskeutuu laaksoon mutkittelevana, esteettömänä reittinä. Luiskien väliin muodostuviin tiloihin jäsenyvät kasvillisuus ja oleskelualueet. Amfin keskivaiheilla kulkee vaihtoehtoinen porrastreitti puiston tasolta kannelle.

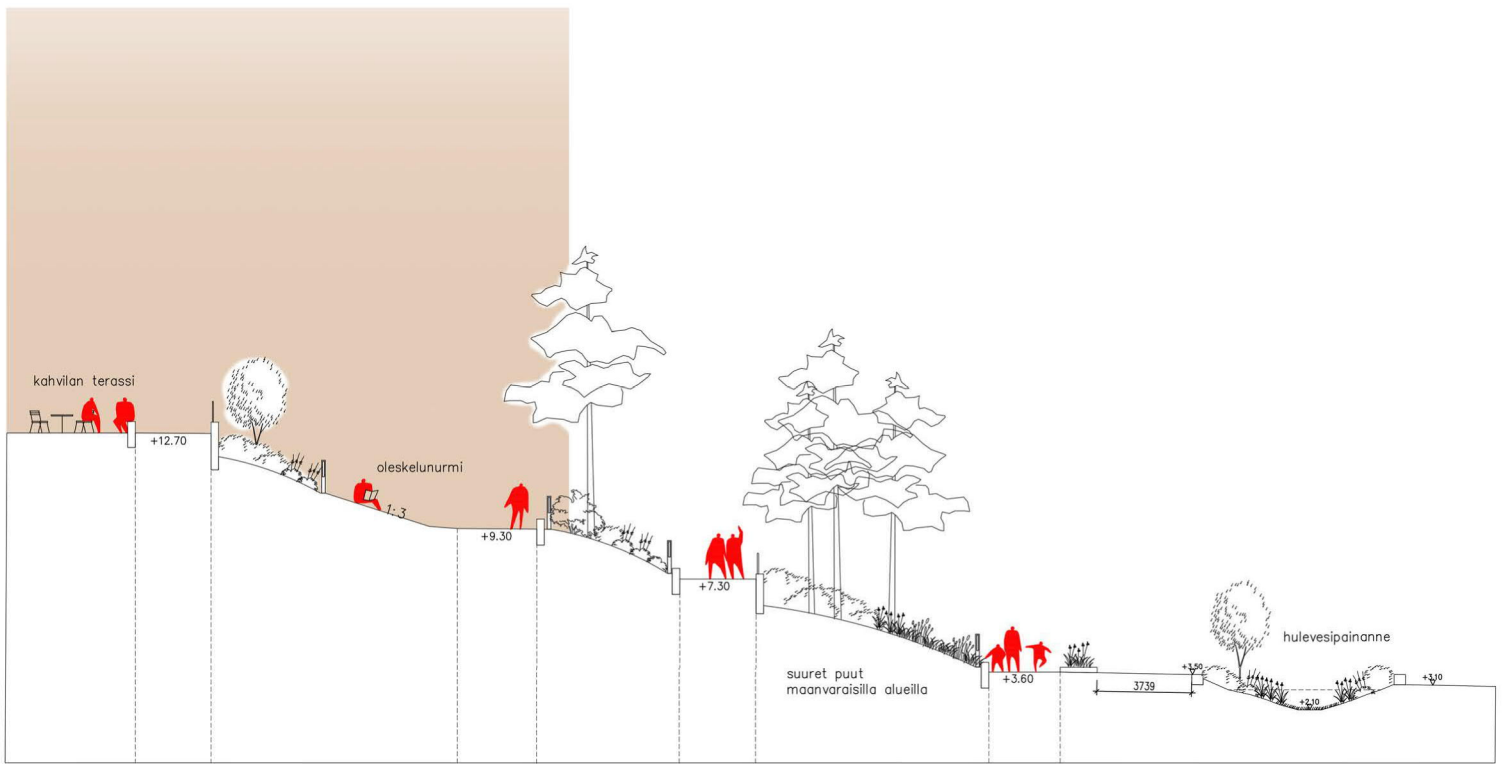
Maanvaraisella alueella voidaan istuttaa suuria puita, joilla on mahdollisuus kasvaa täyteen mittaansa. Puina maisema-amfissa käytetään mäntyä ja kukkivia pikkupuita. Puiden lisäksi luiskien välille syntyvillä terasseilla on erikorkuisia pensas-, perenna- ja heinäistutuksia.

Maisema-amfi valaistaan pollarivalaisimilla ja amfin mänttyryhmät valaistaan erikoisvalaistuksella samoin kuin kannen keskeiset puuryhmät.

Amfi liittyy puistoon aukiolla, jonka toisella laidalla on myös alueen hulevesien viivytyspainanne. Aukion ja puistotilan muotokieli tontin eteläpuolen puistossa jatkaa kannen kolmiomuotoa.

Maisema-amfin rakenteet ovat vaaleaa betonia ja yksityiskohdissa, kuten auringonottoaikan rakenteissa käytetään samaa tekniikka kuin sisään-tuloportaissa, joissa vaalean paikallavaletun betonin joukkoon on lisätty värillistä lasia, joka hiottuna kimaltelee monivärisenä

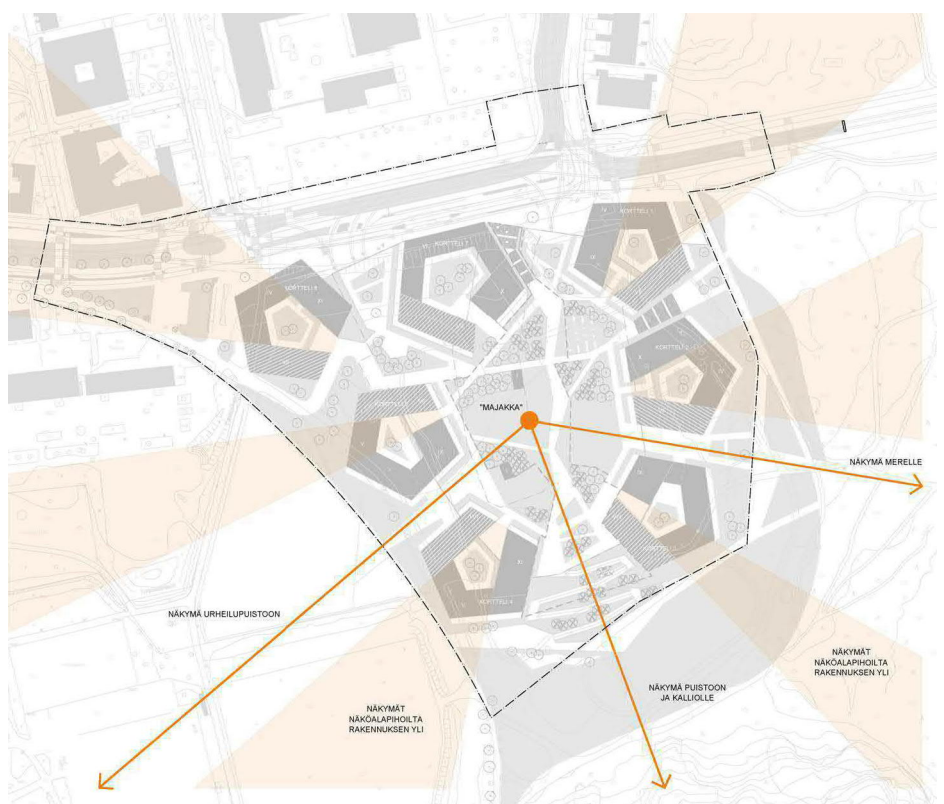

Näköalapaikat ja oleskelu

Kannelle muodostuu jokaiseen kortteliin (poislukien kortteli 7) näköalapaikka, josta näkee korttelin matalimman rakennusmassan yli ympäristöön.

Tämän lisäksi kannella on myös neljä julkista näköala/katselutansannetta, joista kaksi tontin eteläreunassa sijaitsevaa näköalata-sannetta toimii samalla myös lumenpudostuspaikkana.

Tontin keskellä olevalle leikkipaikalle sijoitetaan korkea näkötor-nimainen leikkiväline, jonka päältä avautuu näkymä myös merelle korttelin 3 läpi ja maisema-amfin yli.

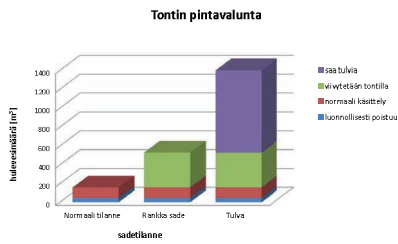

Hulevedet

Kannen hulevedet jaetaan kolmeen valuma-alueeseen. Länsireunan hulevedet johdetaan maisemoidun luiskan alle korttelin 6 eteläpuolelle maanalaiseen säiliöön.

Keskkipihan hulevedet kallistetaan autohallin molemmiin puoliin ja lasketaan putkella tai kennolla puiston puolella sijaitsevaan hulevesien viivytyspainanteeseen.

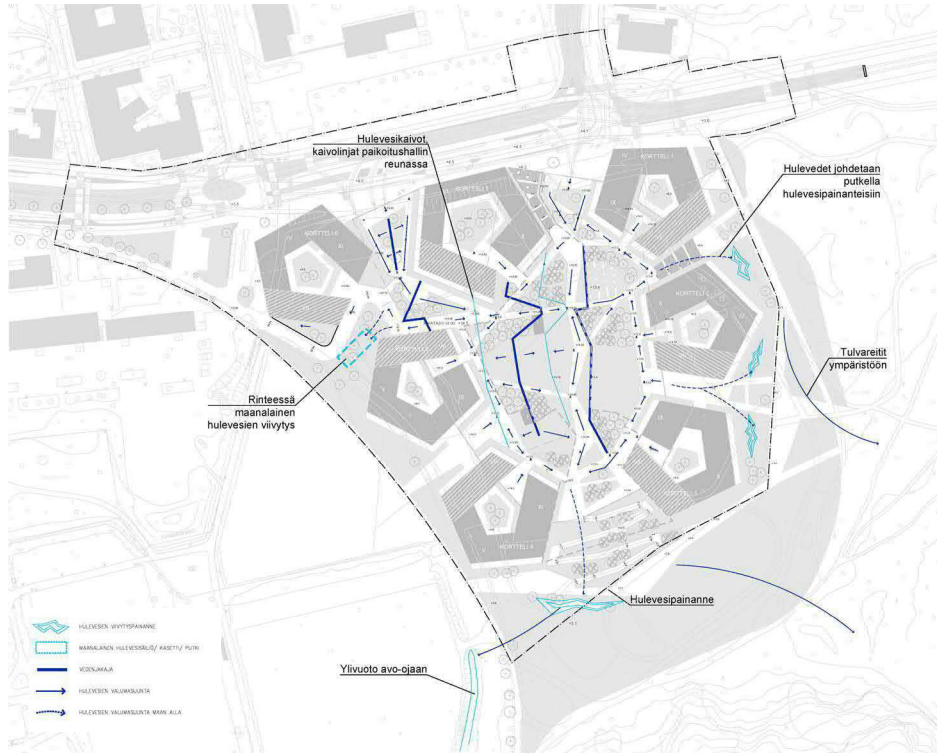
Itälaidan hulevedet kerätään kahteen pisteeseen ja johdetaan putkella tai kennostolla kolmeen pienempään hulevesipainanteeseen korttelin maanvaraiselle alueelle.

	Sade [l/s]	Sateen kesto [min]	Pintavalunta [m³]	Pintavalunta tontille [m³]
Mitollussade (kerran 2 vuodessa)	150	10	294	158
Ranka sade (kerran 10 vuodessa)	167	30	294	529
Tulva (kerran 50 vuodessa)	265	50	488	1399

Tulokset Käsiteltävät ja tontilta poistuvat pintavalunnat kuutioina

	Normaalitilanne	Ranka sade	Tulva
luonnollisesti poistuu	46	46	46
normaali käsittely	112	112	112
viivytetään tontilla		371	371
kaas tulvia			870

Rakennettu tontti 2°

Alueen tyyppi	mettä, nitty	katto	asfalttipiha	sorapinta	nurmpiha	katiomaasto	yhteensä
Valumakerroin	0,1	0,8	0,7	0,2	0,1	0,3	
	Pinta-ala, m²	Pinta-ala, m²	Pinta-ala, m²	Pinta-ala, m²	Pinta-ala, m²	Pinta-ala, m²	Pinta-ala, m²
	23148	3935	16613	756	3595		48047

Helsingin maisema-arkkitehtitoimisto HELMA Oy

Laajasalon hybridikortteli / Yleissuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

Kannen kasvualustat

Kannen kasvualustojen paksuudet vaihtelevat kasvillisuuden mukaan. Puille varataan 1000 mm kasvualustaa, pensaille ja perenoille 500 mm ja nurmelle 300 mm.

Kansi mitoitetaan siten, että suurien puiden tarvitsema kasvialustatapaisuus ja puiden ankkurointi on mahdollista.

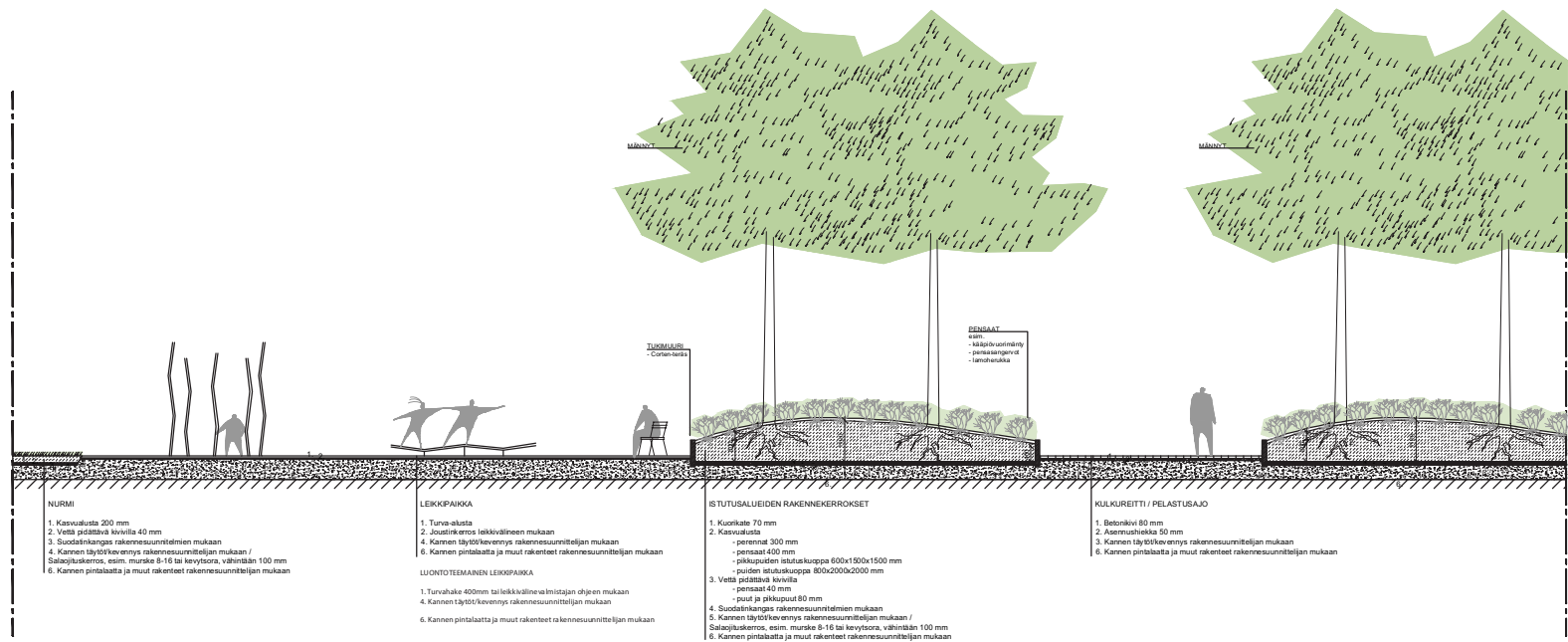
Kasvialustoissa käytetään biohiiltä, joka parantaa kasvialustan kykyä pidättää vettä ja ravinteita. Se myös parantaa maaperän laatua ja rakennetta toimimalla kasvialustana maaperän mikrobeille.

	STUTUS A: SUURET PUUT
-kanta	50 mm
-kasvialusta	1000 mm
-vedepölykerros	50 mm
-suodatin	35 mm
-autoklammit	35 mm
-jurtakölp	1105 mm
-kannen väkeliikat	
Kulupaino:	n. 1200 kg/m ²
WV-käyttö:	n. 1700 kg/m ²
Puun paino:	n. 400 kg
so puu	n. 800 kg
	STUTUS B: PENSAAT / KORKEAT PERSIKAT
-kanta	25 mm
-kasvialusta	500 mm
-vedepölykerros	50 mm
-suodatin	35 mm
-autoklammit	35 mm
-kannen väkeliikat	880 mm
Kulupaino:	n. 750 kg/m ²
WV-käyttö:	n. 1000 kg/m ²
Kannen paino:	n. 90 kg/m ²
	STUTUS C: NURMIKKO / MATAAT MAAPERÄPERSIKAT
-kanta	400 mm
-kasvialusta	50 mm
-vedepölykerros	35 mm
-suodatin	445 mm
-kannen väkeliikat	
Kulupaino:	n. 465 kg/m ²
WV-käyttö:	n. 665 kg/m ²

Kannen painotietokaavio.

Kasvialustojen tyyppipoikkileikkaukset

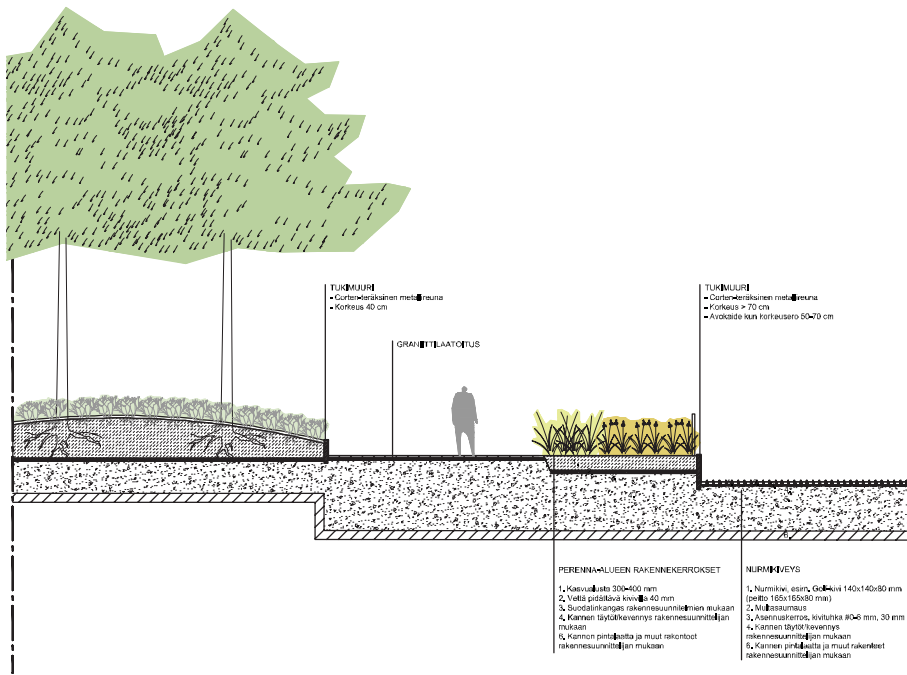

PERIAATELEIKKAUS 1

PERIAATELEIKKAUS KANSIPIHA-ALUEEN RAKENNEKERROKSISTA 1:100

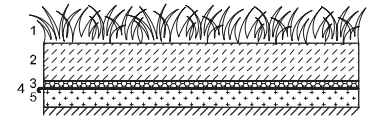

Laajasalon hybridikortteli / Yleissuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

20 mm	1	maksaruohomatto (esim. EG-trading)
11 mm	2	vedenpitomatto
25 mm	3	salaojamatto
10 mm	4	juurisuojaletku kumibitumikermi
	5	kumibitumikermit (määritellään tapauskohtaisesti)
	6	alusrakente

MAKSARUOHOKATTO

40 mm	1	esikasvatettu niittymatto, Sempergreen maksaruoho-niittymatto (maahantuojat Envire Oy)
120 mm	2	kasvuajusta, Envire viherkattokasvuajusta
20 mm	3	vedenpito- ja salaojitusmatto, Sempergreen salaojamatto 2D
	4	vesikatkon juurisuojaus ja rakenteet rakennesuunnitelmien mukaan
	5	

NIITYKKATTO

VIHERKATTOJEN RAKENNETYYPIT

PERIAATELEIKKAUS 2

PERIAATELEIKKAUS KANSIPIHA-ALUEEN JULKISESTA REITISTÄ 1:100

Helsingin maisema-arkkitehti-toimisto HELMA Oy

Laajasalon hybridikortteli / Yleissuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

Valaistus

Korttelin valaistus toteutetaan neljällä erilaisella valaisintyyppillä.

Julkisen raitin valaistus on koko korttelin rantaraitio-konseptin inspiroima. Valaistus toteutetaan käyttäen 8-10 metriä korkeita raitiolinjapylväitä, joiden väliin ripustetaan roikkuvat valaisimet. Raitin pohjois- ja eteläpäässä on valaistussaiheen solmukohtat, joissa valaisinvaajerit muodostavat raitiolinjojen kaltaisen sokkelon risteyskohtaan.

Kannen muiden alueiden yleisvalaistus toteutetaan 6 metriä korkeilla pylväisvalaisimilla.

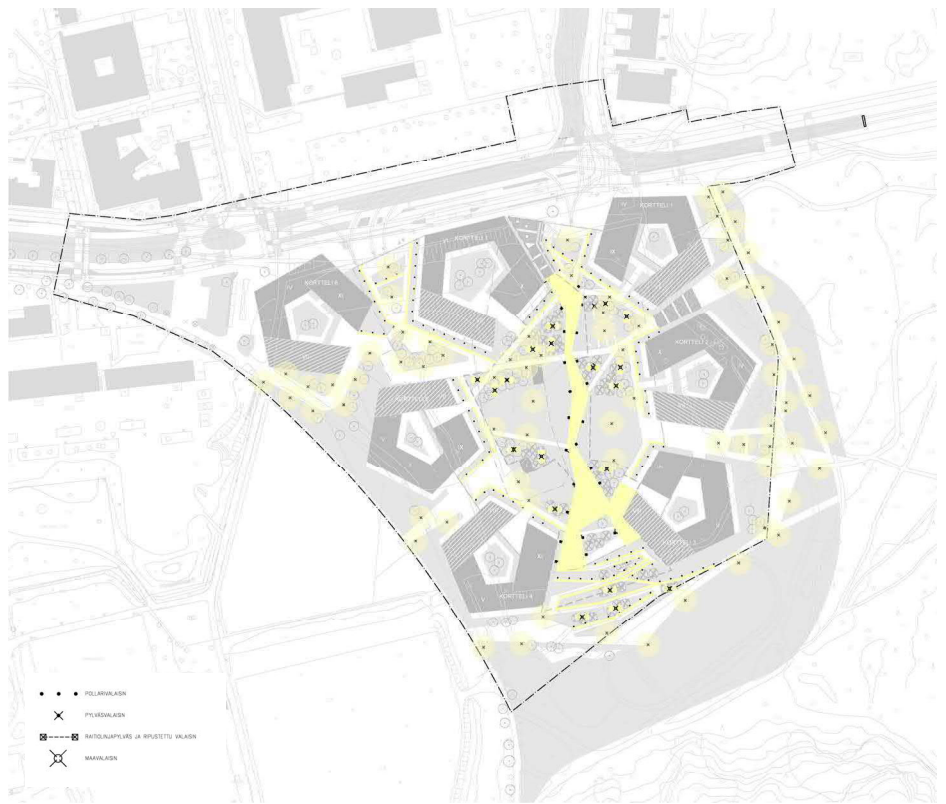
Muussa tunnelmavalauksessa näköalatasanteilla, rakennuksia kiertävillä reiteillä käytetään pollarivalaisimia, joissa valo suunnataan raitille, pois päin alimman kerroksen asunnoista.

Pihan keskialueelle metsäisiin saarekkeisiin asennetaan myös muutamia maavaloja valaisemaan puita varsinkin mäntyjä alhaalta päin.

Mahdollinen kannen taidevaloteos voidaan toteuttaa esim. valokivillä jotka välkähtävät raitiovaunujen liikkeessä hallissa niiden alla.

Tyyppiesimerkkejä puistossa käytettävistä valaisimista. Vasemmalta oikealle: pollarivalaisin, pylväisvalaisin, vaijerissa roikkuva erikoisvalaistus, raitiovaunun vaijeripylväs valaisinpylväänä, valokivi.

Valaistuskavio.

Helsingin maisema-arkkitehtitoimisto HELMA Oy

Laajasalon hybridikortteli / Yleissuunnitelma asemakaavan laadintaa varten / 6.8.2020

Holmanmoisionpolun ympäristöhistoriallinen selvitys

Holmanmoisionpolun ympäristöhistoriallinen selvitys

Niina Strengell ja Sofia Kangas
Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala, 2018

Kannen kuva:

Näkymä uimarantaan johtavalta tieltä kohti Holmanmoisionpolkua ja Yliskylän koulua (nykyinen Laajasalon ala-aste).

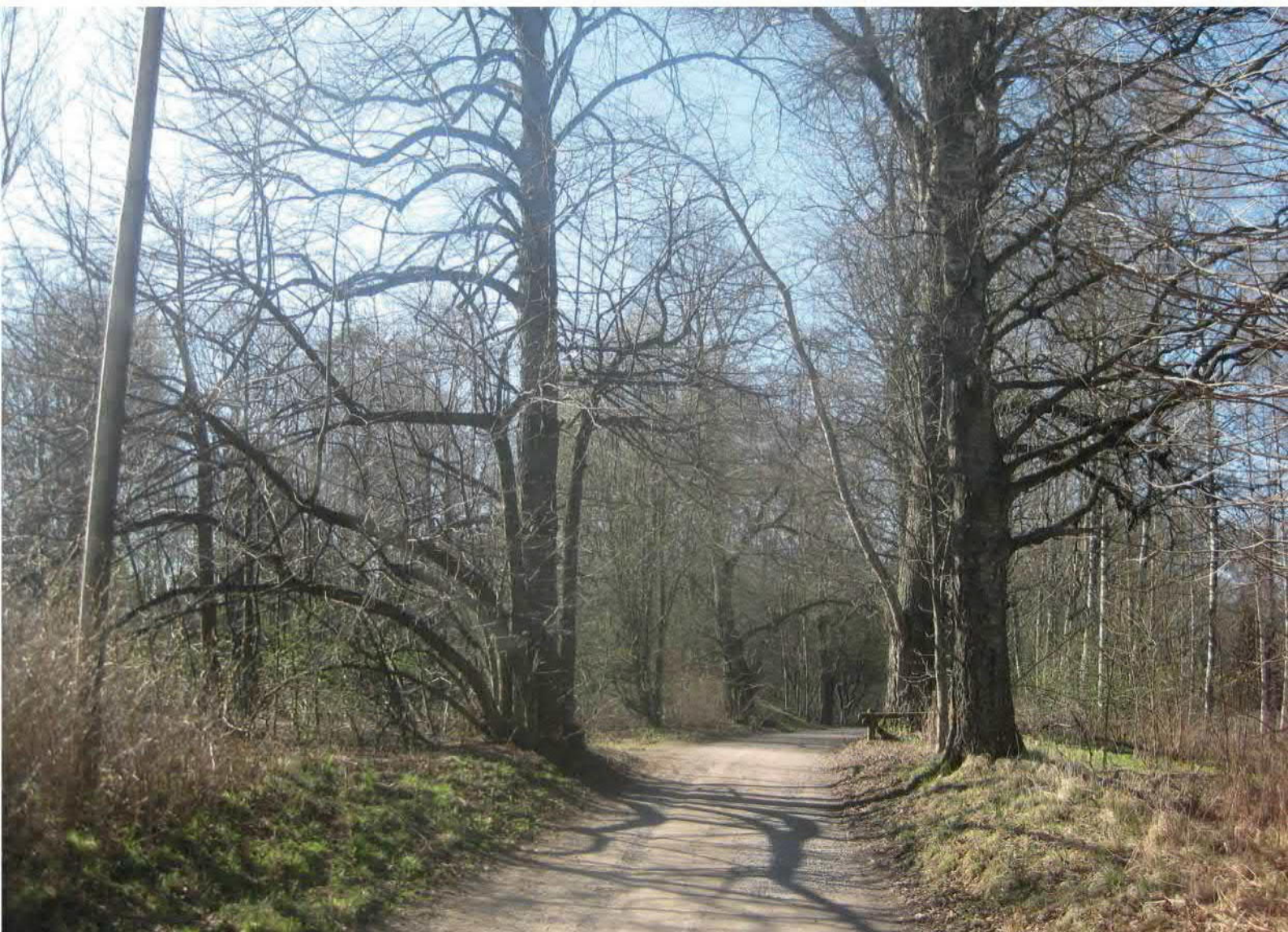
Eeva Rista SER 1970. Helsingin kaupunginmuseo.

Aluksi

Ympäristöhistoriallinen selvitys on laadittu Reposalmentien varteen tulevan raitiovaunuvarikkokorttelin asemakaavoitustyön pohjaksi. Selvityksen ovat laatineet maisema-arkkitehti Niina Strengell ja maisema-arkkitehtiharjoittelija Sofia Kangas Helsingin Kaupunkiympäristön toimialalla Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelun Aluesuunnittelu-yksikössä.

Ympäristöhistoriallinen selvitys käsittelee Holmanmoisionpolkua, joka on ollut oleellinen osa Laajasalon maisemaa yli 200-vuoden ajan. Aikoinaan Holmanmoisionpolku johti Yliskylän kartanolta Degerön kartanolle. Reitille on ollut ominaista kautta aikojen sen tunnusomainen puolikaaren mallinen linjaus sekä kaksipuoliset puukujanteet, joiden puusto on ollut sekalajista.

Holmanmoisionpolun eteläosaa lähellä Degerön kartanoa. Aidattu kujannepuu on luonnonmuistomerkkinä suojeltu hopeapoppeli, jonka ympärysmitta on 455cm.

Holmanmoisionpolku

Polun kuvaus ja nykytila

Holmanmoisionpolku (Holmgårdstigen) sijaitsee Laajasalossa, saaren koillisosassa. Se on ollut saapumisreitti Degerön kartanoon jo 1700-luvun loppupuolelta lähtien. Holmanmoisionpolun vanhin osa on jäännös Yliskylän kartanolta Degerön kartanolle johtaneesta pitkästä kaarevasta puukujanteesta, joka on säilynyt kevyen liikenteen reittinä. Degerön kartano sijaitsee nykyisin samalla paikalla kuin 1700-luvulla, mutta polun linjaus on vanhojen karttojen perusteella jonkin verran muuttunut. Holmanmoisionpolulle on ollut ominaista kautta aikojen puolikaarenmuotoinen linjaus ja reittiä reunustanut puukujanne.

Nykyään Holmanmoisionpolku on noin 1,6 km pituinen reitti. Se alkaa pohjoisesta Reposalmentieltä ja kulkee Laajasalon peruskoulun sivuitse kaartuen Laajasalon urheilupuiston läpi, jolloin Elsankallio ja Degerön kartano-alue jäävät polun itä- ja kaakkoispuolelle. Kartanolta reitti jatkuu Sarvastonkaaren suuntaisena Holmanmoisionpolun rivitalojen vierestä Sarvaston aluepuiston läpi Jollaksentielle asti, tämä osa polusta on rakennettu 1960-luvulla. Nykyään polku on yhdistetty jalankulun ja pyöräilyn reitti, ajoyhteys Degerön kartanolle ja Mankelipolun kiinteistöille sekä toimii myös yleisten alueiden huoltoväylänä.

Holmanmoisionpolun pintamateriaalina on pääasiassa kivituhka tai sora. Polun pohjoisosa Tuhatjalkaisen risteykseen asti sekä osa Sarvastonkaaren suuntaisesta osasta on kuitenkin päällystetty asfaltilla. Reitin leveys vaihtelee 2,3-4,0 metrin välillä.

Holmanmoisionpolun puolikaaren muotoinen osuus kuuluu Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöihin ja kaaren eteläosa Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus nimiseen RKY-alueeseen osana Degerön kartanoa. Degerön kartano ympäristöineen on myös maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

Puukujanne

Holmanmoisionpolun kartanolle johtavalla osuudella on monilajinen puukujanne. Polun varrella kasvaa varsin iäkäästä puustoa, muun muassa puistolehmuksia, vaahteroita, rauduskoivuja ja hopeapoppeleita, sekä

muun muassa joitain mäntyjä ja lehtikuusia. Säännön mukainen istutus luo yhtenäisyyttä lajiston vaihteluun. Osa kujanteen puista on kuitenkin kaadettu ja metsäosuuden kohdalla kujanne häviää.

Yksi kujanteen puista on rauhoitettu luonnonmuistomerkki. Tämä polun keskivaiheilla urheilukenttien lähistöllä sijaitseva rauhoitettu hopeapoppeli (*Populus alba*) on yksi suurimmista lajinsa edustajista Helsingissä. Vuonna 2003 tehdyissä mittauksissa puun ympärysmitta oli 455 cm ja pituus 22,5 metriä. Poppeli on ympäröity matalalla suoja-aidalla.

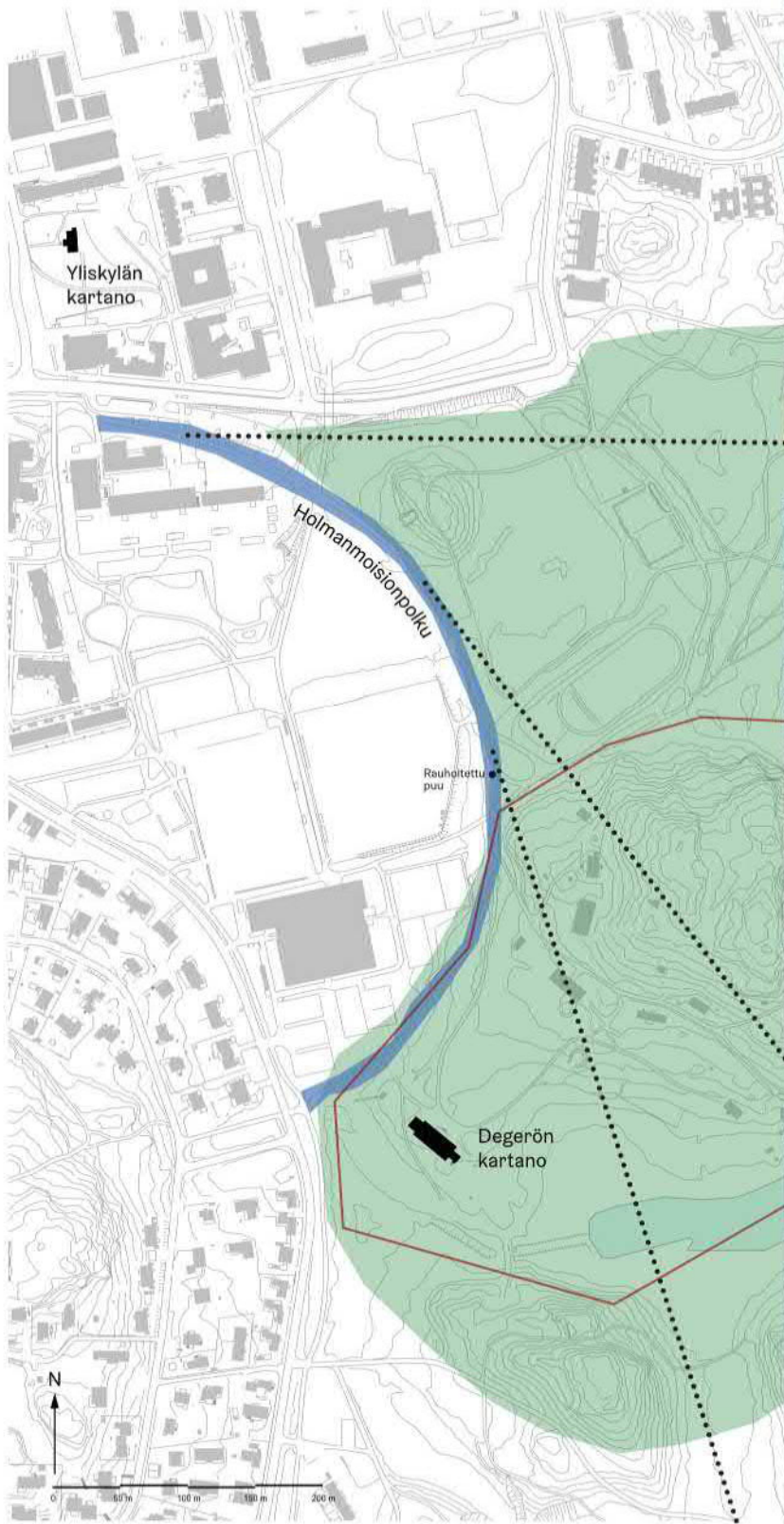
Maanomistus ja kaavoitustilanne

Helsingin kaupunki omistaa Holmanmoisionpolun. Polun keskiosa on sisäisesti vuokrattu Liikuntaviraston käyttöön osana Laajasalon urheilupuistoa.

Vuoden 2002 yleiskaavassa Holmanmoisionpolun puolikaaren muotoinen osuus määriteltiin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi.

Holmanmoisionpolku jakaantuu neljään eri asema-kaavaan. Pohjoisosassa kaavassa (9906, vahvistunut v. 1992) polku on yleiselle jalankululle varattu alueen osa. Kaavan pohjakartassa näkyy, että polun kujannepuita on vielä tuolloin ollut nykyistä enemmän. Keskiosan kaavassa (6420, vahvistunut v. 1971) Holmanmoisionpolku on yleiselle jalankululle varattu alueen osa. Kaavan pohjakartassa näkyy, että polun kujannepuut ovat muodostaneet hieman epäsäännöllisen, mutta yhtenäisen puurivin aina Degerön kartanolle asti. Puita on ollut polun kummallakin puolella. Eteläosan kaavassa (11882, vahvistunut vuonna 2010) polku on esitetty jalankululle ja pyöräilylle varattuna alueen osana, jossa historiallisen puukujan säilymistä vaarantavia toimenpiteitä ei saa suorittaa. Tässä kaavassa oleva polun osa sijaitsee VL/k-alueella eli lähivirkistysalueella, joka on varattu kunnan tarpeisiin. Kaavamääräyksessä on lisäksi, että maanrakennustöitä suunniteltaessa tulee olla yhteydessä kaupunginmuseoon. Eteläisimmän osan kaavassa (7415, vahvistunut vuonna 1977) Holmanmoisionpolku on esitetty yleiselle jalankululle ja pyöräilylle varattuna alueen osana.

Kulttuuriympäristörajaukset

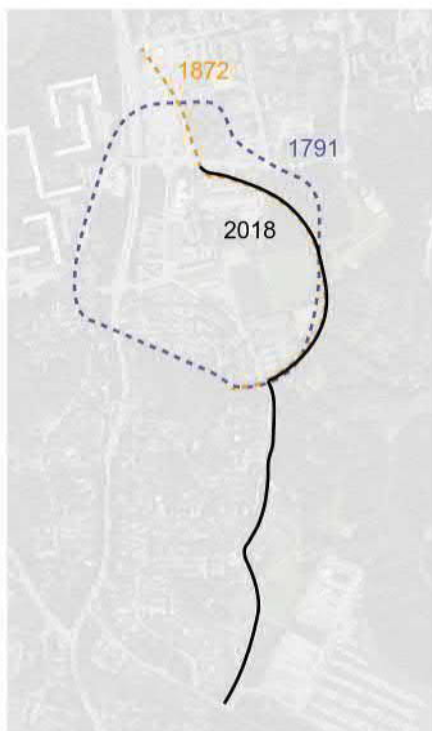

- Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- Arvoympäristö
- RKY-alue - Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Holmanmoision pohjois- ja eteläosissa on säilynyt kujaneistutuksia, polun keskiosissa kujannepuusto on kadonnut.

Degerön kartano vuoden 1845 paikkeilla, Erik Westerlingin piirroksessa Zacharias Topeliuksen teoksessa Finland framstäldt i teckningar, 1845. (<www.doria.fi>)

1776-1805
Kuninkaan kartasto

1791-1796
Kuninkaallinen merikartasto

Holmanmoisionpolun ja Degerön kartanon historiaa

Degerön kartano muodostui 1600-luvun keskivaiheilla kolmesta rälssitilasta, ja se sai säterivapauden 1675. Vuonna 1798 siitä erotettiin Stansvikin, Jollaksen ja Villingin kartanot. Alkuaikoina Degerön kartanoa kutsuttiin Holmgårdiksi. Holmanmoisionpolku sai nimensä tästä kantatilan nimestä, jota käytettiin jo 1700-luvulla.

Varhaisimmat karttamerkinnot Degerön kartanolle johtaneesta polusta ovat Kuninkaan kartastossa vuosilta 1776-1805 sekä Kuninkaallisessa merikartastossa vuosilta 1791-1796. Peltojen viertä kaarena kulkeva polku johti kartanolle ja jatkui siitä kehänä peltoalueiden ympäri takaisin Yliskylän kartanolle. Kartoista ei erota oliko polun varrella kujannepuuistutuksia vielä tuolloin. Kummassakin kartassa Holmanmoisionpolun linjaus kulkee polun pohjoisosan kohdalla nykyistä idempänä, sillä se kiertää pienen kallioselänten sen itäpuolelta.

Laajasalon vanhimmat rakennukset tuhoutuivat 1700-luvun alkupuolella iso- ja pikkuvihan aikana. Kartanon säilyneet rakennukset ovat pääosin 1800-luvulta, esimerkiksi päärakennus rakennettiin vuonna 1818. Kartanon maisematyylinen puisto perustettiin muutama vuosikymmen myöhemmin, kun Platon Rokassowski oli kartanon omistajana vuosina 1850-1873. Degerön puukujanne ei ole säännönmukaisen suora vaan tyylin mukaisesti vapaasti kaarena maastoon sijoittuva. Puukujanteen sijainti avoimien peltoalueiden keskellä korosti sen merkitystä maisemassa.

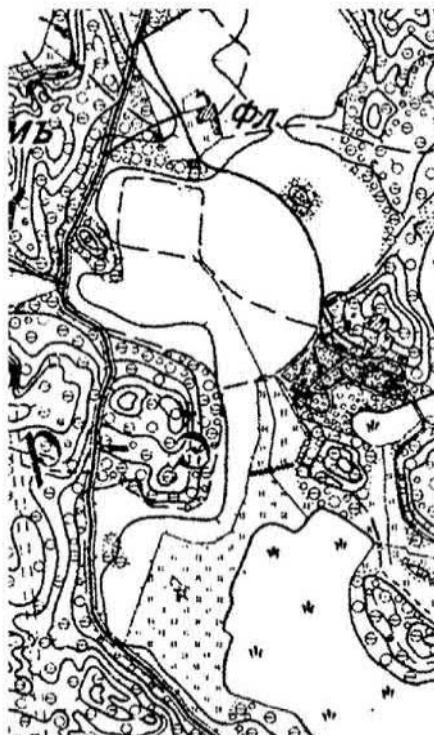
Vuosien 1872-1873 venäläiseen topografikarttaan ei ole merkitty kujannepuuistutuksia, mutta polun linjaus ja kaareva muoto muistuttaa jo selvästi nykyistä reittiä. Polku kulki niittyjen poikki kartanolle. Karttaan ei ole merkitty, jatkuuko reitti kartanon länsipuolella, mutta sen voi olettaa noudattaneen aiempaa kehämäistä linjausta. Karttaan on piirretty myös reitti kallioiden yli Laajasalon eteläosiin.

1870-luvulta 1950-luvulle päärakennusta käytettiin lähinnä kesäasuntona. Laajasalon kartanoiden omistajat olivat tyypillisesti virkamiehiä, ja kulkuyhteydet töihin Helsinkiin olivat talvella niin hankalat, ettei ympärivuotinen asuminen Degerössä ollut mahdollista. Rannikkoalueiden tiestö oli aluksi melko heikkoa, joten höyrylaivat olivat tärkeitä kulkuvälineitä kartanoiden asukkaille 1800-luvulta 1900-luvun alkupuolelle. Myös purje- ja moottoriveneitä käytettiin kaupungin ja kesäasunnon välisiin matkoihin. Degerön kartanolla oli oma laituri Karpinselän rannalla. Tieyhteys kanta-kaupunkiin parani 1910-luvun lopulla uusien siltayhteyksien myötä, jolloin tiestön muuttuessa tärkeämmäksi meren merkitys kulkureittinä alkoi vähentyä.

Kartanoon kuuluivat myös laajat viljelysalueet, maata viljeltiin 1940-luvulle asti. Pellot eivät kuitenkaan soveltuneet viljelyyn erityisen hyvin, joten kartanossa oli myös suuri karja, mm. kymmeniä lehmä. Karjasta luovuttiin vuonna 1954, kun suurin osan kartanon maista myytiin Helsingin kaupungille. Päärakennus lähiympäristöineen jäi kuitenkin vielä aiemmille omistajille, ja Degerö onkin Helsingin seudun vanhoista kartanoista ainoa, joka on yhä saman suvun omistuksessa.

1872-1873
Topografikartta

1902
Venäläinen topografikartta

1933

Degerön kartanon heinäpeltoja vuonna 1953.
C. Grünberg, Helsingin kaupunginmuseo.

1932
Ilmakuva

1956
Ilmakuva

1969
Ilmakuva

1945 kiinteistökartassa Holmanmoisionpolun eteläinen jatke muistuttaa linjaukseltaan nykyistä Laajasalonkaarta, eikä jatku vielä Jollaksentielle asti. Toisen maailmansodan jälkeen kartanon länsipuolelle valmistui Laajasalonkaaren rintamamies- ja omakotitaloalue. Vuoden 1962 opaskarttaan on merkitty Holmanmoisiontie, joka alkaa Yliskyläntien risteyksestä ja päättyy pian kartanon jälkeen Laajasalonkaareen.

1970-luvulla Holmanmoisionpolun pohjoisosan varteen rakennettiin koulu ja urheilukenttiä kartanon entisten peltojen paikalle. Myöhemmin liikuntapuiستoon rakennettiin myös urheiluhalleja. Rantaviiva on siirtynyt vähitellen kauemmas polusta Pikku-Sarvaston merenlahden umpeenkasvamisen takia.

Ilmakuvien perusteella Holmanmoisionpolun nykyinen Jollaksentielle ulottuva eteläosa syntyi 1960-luvun loppupuolella, tätä aiemmin reitti kiersi peltoalueet niiden länsipuolelta. Vuoden 1969 ilmakuvassa pellot ovat hävinneet, ja niiden tilalla on pohjois-eteläsuuntainen reitti. Sarvaston aluepuisto polkuineen sai nykyisen muotonsa 1970-1980-luvulla. Samoihin aikoihin Holmanmoisionpolun varteen rakennettiin rivitaloja. Iso-Sarvaston sataman toiminnasta näkyy joitain merkkejä jo 1976 ilmakuvassa, mistä satama kasvoi 1990-luvun loppua kohti nykyiseen laajuuteensa.

Vuonna 2011 tehdyssä inventoinnissa Holmanmoision puolikaaren muotoinen osuus on määritelty kaupunkirakenteelliseksi puistoakseliksi, joka on kaupunkirakenteelliselta ja kasvilajistolliselta arvoltaan merkittävä, mutta kunnoltaan heikko. Puisto on kasvanut osin umpeen, osa aiemmista peltoalueista metsittynyt ja

kadunvarsien ja ojien vesakoituminen estää näkyvyyttä. Reitin hahmo on luonteeltaan katkonainen. Reitin metsäisillä osuuksilla lehtipuukujannetta on hankala hahmottaa, eikä polun yhteys kartanohon hahmotu polulla liikkuesa yhtä selkeästi kuin ennen. Samalla kartano on menettänyt merkitystään maiseman keskuspaisteenä.

Ennen vuotta 1946 Holmanmoisionpolusta käytettiin nimeä Puistotie (Allévägen). Tämän jälkeen reitistä käytettiin nimeä Holmanmoisiontie (Holmgårdsvägen), mikä on nähtävissä esimerkiksi vuoden 1962 opaskartassa. Vuonna 1970-luvulla nimi muutettiin edelleen käytössä olevaksi Holmanmoisionpoluksi (Holmgårdsstigen).

1976
Ilmakuva

1997
Ilmakuva

2017
Ilmakuva

Ilmakuva Laajasalosta vuodelta 1955. Kuva on rajattu niin, että Holmanmoisionpolun monilajinen puukujanne kulkee kuvassa keskellä oikeassa reunassa sijaitsevalta Yliskylän kartanolta kohti vasemman reunan metsäsaarekettä. P.O. Jansson. Helsingin kaupunginmuseo.

Näkymä Laajasalontieltä Yliskyläntien risteyksestä etelään vuodelta 1970. Holmanmoisiontie on kuvan keskellä vasemmalle erkaneva hiekkatie. Simo Rista SER. Helsingin kaupunginmuseo.

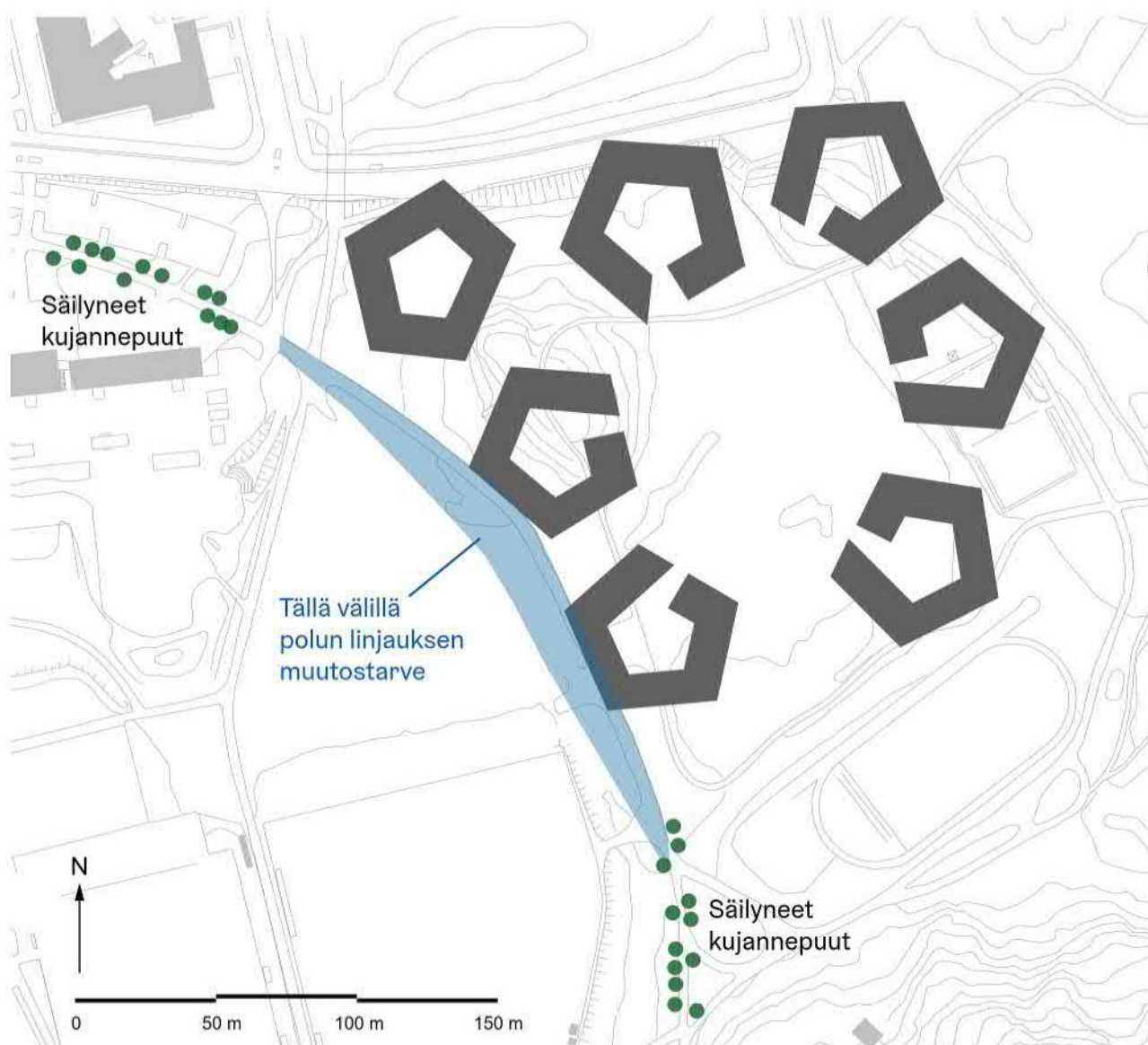
Asemakaavamuutos

Repomäentien varteen on tulossa uusi raitiovaunuvarikon ja asumisen hybridikortteli. Raitiovaunuvarikko liittyy Kruunusiltojen uuden raitiotieyhteyden liikennöintiin. Varikolle ei löytynyt muuta sopivaa paikkaa raitiovaunulinjan varrella. Raitiovaunuvarikon tilatarve on melko suuri ja tarkasta yhteensovittamisesta huolimatta varikko sijoittuu siten, että Holmanmoisionpolun linjasta polun keskivaiheilla pitää siirtää länteenpään enimmillään 15 metriä. Siirtotarve koskee noin 150 metrin matkaa. Muutama pohjoisosan vanhoista kujannepuista mahdollisesti menetetään. Kujanteen kartanonpuoleinen osuus säilyy ennallaan. Holmanmoision polun siirron yhteydessä on mahdollista ennallistaa kujannetta istuttamalla uudet kaksipuoliset kujannepuuistutukset.

Säilyvät ja istutettavat kujannepuut

Holmanmoisionpolun kartanolle johtavan monilajisen puukujanteen puiden ikä ja kunto vaihtelevat. Reposalmentien puoleisessa päässä, koulun vieressä olevan kujannepätkän puille on tehty kuntoarvio vuonna 2015 ja huonokuntoisimmat puut on poistettu. Holmanmoisionpolun kaaren eteläosissa olevan kujanneosuuden puut ovat puolestaan kasvaneet metsäisessä ympäristössä, mikä näkyy myös puiden hoitotavassa. Puiden latvustoja ei ole hoitoleikattu intensiivisesti ja muutaman puun tyvivesat ovat saaneet kasvaa vapaasti melko paksuiksi rungoiksi.

Ennallistettava kujanneosuus istutetaan vaahteroilla, joka on yksi puukujanteen nykyisistä lajeista. Vaahteraan päädyttiin puun nopeakasvuisuuden vuoksi. Kujannepuut istutetaan 12 metrin välein.

Holmanmoisionpolku vuonna 2018.

Lähteet

Painetut lähteet

Alanen, T. ja Kepsu, S. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere 1989.

Harju, E.-S. ja Tiilikainen H. Kuninkaallinen merikartasto 1791-1796 - C.N. af Klerckerin johtama kartoitus-työ Suomenlahdella. AtlasArt. Jyväskylä 2009.

Hautamäki, R. Kartanot kaupungissa. Helsingin kartanoympäristöjen kaupunkimaistuminen, säilyttäminen ja yhteensovittaminen kaupunkirakenteeseen. Aalto-yliopiston julkaisusarja Doctoral Dissertations, 4/2016. Helsinki 2015.

Helsingin kadunnimet - toinen korjattu painos, 1981. Helsingin kaupungin julkaisuja 24. Helsinki 1992.

Helsingin kadunnimet 2. Helsingin kaupungin julkaisuja 32. Helsinki 1979.

Helsingin kaupunginmuseo. Huviloita Laajasalossa. Tutkimuksia ja raportteja 1/2009, toim. Ulla-Maija Laurila. Porvoo 2009.

Kailari, K. Maalaismaisemista Itä-Helsingiksi. Itä-Helsingin Kulttuuriseura ry. Helsinki 2005.

Painamattomat ja Internet-lähteet

Arle, H. Inventering över den vedartade växtligheten i parken på Degerögård. Lopputyö, Överby Trädgårdsskola. 1998.

Hautamäki, R. Helsingin kartanoympäristöt - yhteen-veto syksyn 1998 inventoinnista. Rakennusvirasto, viherosasto. 1999.

Helsingin kaupungin karttapalvelu. <http://kartta.hel.fi>

Museovirasto: valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1573

Suhonen, V.-P. ja Heinonen, J.: Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kyläpaikat 2011. Kohdeluettelo. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=114258&ttyyppi=pdf&kansio_id=91

Valokuvat nykytilanteesta vuodelta 2018:
Niina Strengell

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.

SELVITYS LAAJASALON VARIKON SIJAINNISTA

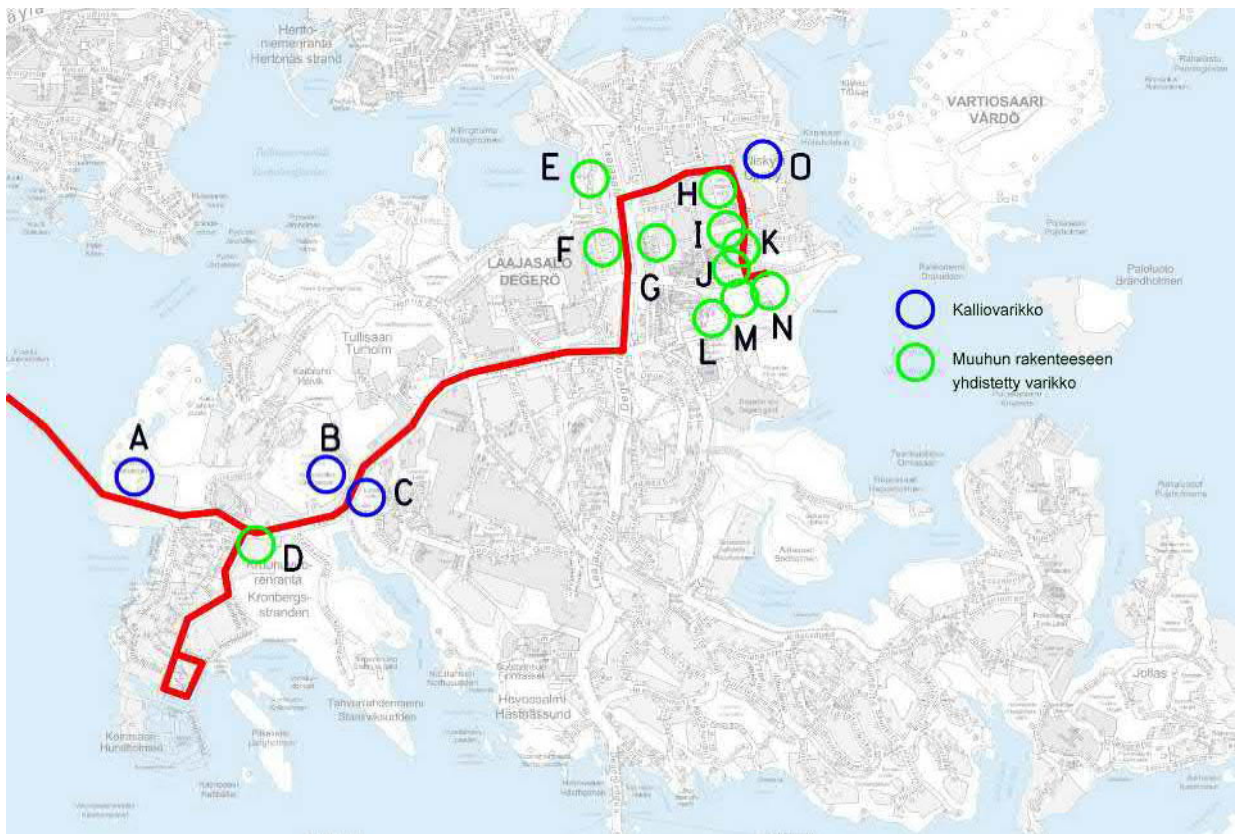
Markus Ahtiainen

Helsingin kaupunki

Kaupunkiympäristön toimiala 2019

SELVITYS LAAJASALON VARIKON SIJAINNISTA

Kruunusillat raiteen liikennöintiin tarvittavan raitiovaunukaluston varikko toiminnan sijoittamista on selvitetty, nykyisille varikoille, Laajasalon alueelle ja Roihupeltoon. Nykyisille varikoille ei mahdu Kruunusillat raiteen kalustomäärä, eikä kyseisen kokoiselle kalustolle ole tarvittavia päivittäishuollon tiloja. Roihupeltoon pitäisi rakentaa siirtoraide, joka 2-raiteisena maksaisi raidejokerin keskimääräisellä kilometrihinnalla noin 60 milj.euroa. Raiteelle ei ole näköpiirissä riittävää matkustajakysyntää liikennöinnin aloittamiseksi näköpiirissä olevan maankäytön (yleiskaava) toteutuessa. Raide jäisi siirtoraiteeksi. Paitsi siirtoraideinvestointi niin myös siirtoajo muodostaisi vuositasolla mittavia kustannuksia. Raidejokerin varikolle Roihupeltoon ei myöskään ole järjestettävissä riittäviä tiloja. Raiteelle Roihupeltoon ei ole käytettävissä riittävästi asemakaavan mukaista katutilaa liikennöinnin kannalta tarkoituksenmukaisimmalle linjausvaihtoehdolle. Tämän tilan järjestäminen ei ole prosessina mielekästä siirtoraideita varten. Laajasaloon rakennettava varikko ei tuo ylimääräisiä rakenteita tai siirtoliikennetarvetta. Siirtoliikenteen kustannukset on arvioitu Koskelaan olevan n. 1,4 milj.euroa vuodessa (vuoden 2015 ajokustannukset nykyisin käytettävällä kalustolla). Isommat korjaukset (mm. pyörähionta) on työkuineinvestointien ja ammattityöntekijöiden työn kannalta kuitenkin tarpeen keskittää harvemmillä varikoilla (Koskela). Kaikki olemassa olevat varikot joutuvat merkittävien korjaustöiden kohteeksi ja muitakin uusia varikoita joudutaan tekemään. Varikon sijoittamista Laajasaloon on arvioitu jo siitä lähtien kun raitiotieliikenne alkoi näyttää todennäköiseltä joukkoliikennetarpeelta Laajasaloon (2010-luvun vaihde). Tuolloin ei tosin vielä tiedetty kaluston tarkkaa kokoa tai määrää. Arvioidut vaihtoehdot ovat jaettavissa kahteen eri kategoriaan kalliovarikoihin ja muuhun rakenteeseen yhdistettyihin varikoihin. Täysin erillistä maanpäällistä varikkoa paremmin teollisuusalueille soveltuvine ominaispiirteineen ei ole pidetty mahdollisena sijoittaa Laajasaloon.

KALLIORATKAISUT

Kallioratkaisuissa yhteinen riskitekijä on louhiminen jo rakennetussa ympäristössä sekä kallion myöhemmin esille tuleva odotettua heikompi laatu.

1. Kruunuvuorenrannan vanhat kallioluolat (varmuusvarastot, A)

Kruunuvuorenrannan vanhat kallioluolat ovat aiemmin olleet öljysäilytyksen käytössä. Luolia on kaksi ja ovat pitkiä melko jyrkästä alaspäin laskevia tiloja. Luolien pohja on alimmillaan – 50 metrissä. Kallioluolien muoto, koko ja pohjan ominaisuudet eivät sellaisenaan olisi toimineet valmiina tilana vaan lisälouhintaa ja rakentamista olisi jouduttu tekemään huomattavan paljon. Käytettävissä olleen tiedon mukaan olisi ollut varsin todennäköistä, että kalloluolan sisään olisi pitänyt rakentaa kahdennettu rakenne (halli). Näin olleen kallion sisään sijoittamisella ei olisi syntynyt erityisiä säästöjä itse varikon osalta verrattuna maan päälliseen halliin. Ajorampille olisi kertynyt huomattavasti mittaa. Sen toteutettavuus arvioitiin haastavaksi suuaukko olisi pitänyt sijoittaa melko kauas. Suuaukoksi sopivia paikkoja ei ole paljon tarjolla kallioseinämien muodossa. Suuaukko olisi pitänyt erittäin todennäköisesti sijoittaa korttelirakenteeseen suurelta osin päältä avattavana betonirakenteena.

2. Gunillankallio-Kaivoskallio (B,C)

Gunillankalliossa rajallisista rampin toteutusmahdollisuuksista johtuen lattiapintaa ei olisi saatu laskettua niin alas, että riittävät tilat olisivat järjestyneet. Lisäksi päältä avattavaa rakennetta olisi syntynyt niin paljon, ettei avokalliosta olisi jäänyt jäljelle käytännössä juuri mitään. Kallion päälle tulisi kuitenkin joka tapauksessa rakenteita, jotka muuttaisivat avokallion luonnetta haitallisesti. Sisään ja ulosajon järjestämistä rajoitti Koirasaarentien geometria, joka on sovitettu kallioiden (Gunillankallio ja Kaivoskallio) väliin. Lisähaasteita muodostuu rakentamiskorkeuksista ja mahdollisen rakenteen kuivatuksesta. Kaivoskallioon sijoittamiselle ei nähty senkään vertaa edellytyksiä mitä Gunillankallioon.

3. Riitankallio (O)

Riitankallioon ainoa mahdollinen ajoyhteys olisi ollut sen pohjoispuolelta Marunakujalta. Ajoyhteyden järjestäminen toisi puistokaistaleelle noin 100 m pitkän huoltohallin (ei mahdu kallioalueelle). Raiteet sekä sisään, että ulosajoon sekä varikon tarvitseman huoltoyhteyden. Kyseinen puistokaistale on myös tärkeä hulevesireitti, joka on selvästi alempana mihin tulvakorkeuksiin pitkällä aikavälillä katsotaan tarpeelliseksi varautua (Helsingin kaupungin tulvastrategia). Yhteyden tulee jatkossakin toimia tulvareittinä (sadantatulva). Varikon järjestelyt tulee myös tehdä siten, että tulvatilanteissa, joihin varaudutaan, vesiä ei pääse varikolle. Raideyhteyden järjestäminen varikolle katkaisisi tulvareitin.

Yleiskaavassa rakentamisalueeksi osoitettu kallioalue on sinänsä varsi laaja ja keskiosiltaan korkeusasemat mahdollistaisivat sellaisten holvattujen kalliotunnelien tekemisen, jotka mahdollistaisivat raitiovaunujen säilyttämisen. Kallioalue laskee kuitenkin voimakkaasti sivustoiltaan ja rinteiden yläosassa kulkee yksityisten tonttien raja. Idässä lähimmät rakennukset sijaitsevat melko ylhäällä kalleilla. Lännessä kallion alapuolella. Varikon luolajärjestelyt (säilytys- ja järjestelyraiteet) eivät aivan mahdu kokonaisuudessaan kallion korkeimmalle osalle. Kalliota jouduttaisiin melko todennäköisesti avaamaan päältä erityisesti kallioalueen lounaisosasta. Toimenpiteet pitäisi toteuttaa

yksityisessä omistuksessa olevien tonttien kanssa yhteistyössä. Tällaisen järjestelyn osalta ei ole etukäteen arvioitavissa löytyykö yhteisesti hyväksyttävää lopputulosta tarvittavassa aikataulussa. Kaupunki ei halua pakottaa yksityisiä maanomistajia tällaisiin yhteisjärjestelyihin. Alueen länsipuolisista tonteista valtaosa ei ollut kiinnostunut tonttikohtaisesta täydennysrakentamisesta, kun sitä tiedusteltiin käynnissä olevan asemakaavoitustyön yhteydessä.

MAAN PÄÄLLISET RATKAISUT

Näille ratkaisuille yhteisenä ominaisuutena voidaan katsoa varikon sijoittuminen jo rakennettuun ympäristöön. Tästä seuraa rakennukselle ja varikkotoiminnalle kohdistuva kaupunkikuvallinen korkea vaatimustaso. Laajat järjestelyraiteet, avokentät tai esteettisesti heikkolaatuiset hallirakenteet eivät tule kyseeseen.

4. Haakoninlahdenkadun ja Koirasaarentien risteyksen kortteli (D)

Koirasaarentien ja Haakoninlahdenkadun kaakkoisnurkan kortteliä arvioitiin varikkohybridiksi. Tuossa kohteessa kadun kohtien välillä, joista kortteliin voisi ajaa raitiovaunulla on liikaa korkeuseroa riittävän tasaisen lattiapinnan muodostamiseksi. Kohteessa ei olisi mahdollisuutta yhden ajoliittymän ratkaisulle. Lisäksi korttelimaaksi käytettävissä oleva tila osoittautui liian suppeaksi.

5. Laajasalontien varren korttelit (E,F,G)

Laajasalontien muuttamiseksi nykyisen suunnittelun mukaiseksi tehtiin ensimmäisiä suunnitelmia 2010-luvun taitteessa, kun kauppakeskuksen alueen nykyinen asemakaava oli pitkälle valmisteilla. Tarkastelun pohjalta havaittiin Laajasalontien varren soveltuvuus varikkotoiminnalle kauppakeskuksen kohdalla erittäin huonoksi. Yliskylänlahden kohta arvioitiin potentiaalisemmaksi. Myöhemmin kun Laajasalontien varren ja raitiotien suunnittelu on edennyt, on arvioitu tarkemmin myös Yliskylänlahden kohtaa. Ajoyhteyden järjestäminen Laajasalontieltä vaatii erittäin paljon tilaa koska vaunujen sisään ja ulosajoon tarvittavaa järjestelytilaa ei ole helposti järjestettävissä Laajasalontielle, kun varaudutaan siihen, että Laajasalontielle olisi myös linjaliikennettä. Lisäksi Laajasalontien on erittäin vilkasliikenteinen ja ajon ohjaaminen aiheuttaa haittaa muulle liikenteelle. Sisään ja ulosajoa varten pitäisi sivukadulla olla riittävästi tilaa; vähintäänkin noin 75m (noin korttelin verran) Laajasalontien reunasta lähimmälle ovelle. Tästä syystä varikko ja siihen kytkeytyvä kortteli työntyisi merialueen päälle täyttömaalle.

6. Ilomäentien ja Marunapolun vierustan puistoalueet (h,I,J,K)

Kyseisille alueille sijoittaminen edellyttäisi varikolla tarvittavien toimintojen (huolto ja säilytys) sijoittamista erilleen. Toimintojen välinen ja suurelta osin muukin järjestelyraiteisto sijoittuisi kadulle ja toimintojen väliin. Tämä olisi kaupunkikuvallisesti huonoa ympäristöä ja varikkotoiminnan haitat olisivat vaikeammin hallittavissa. Varikon integrointi muuhun korttelirakenteeseen kaupunkikuvallisesti kestäväällä tavalla olisi erittäin vaikeaa, ellei mahdotonta.

7. Reposalmentien varsi (L,M,N)

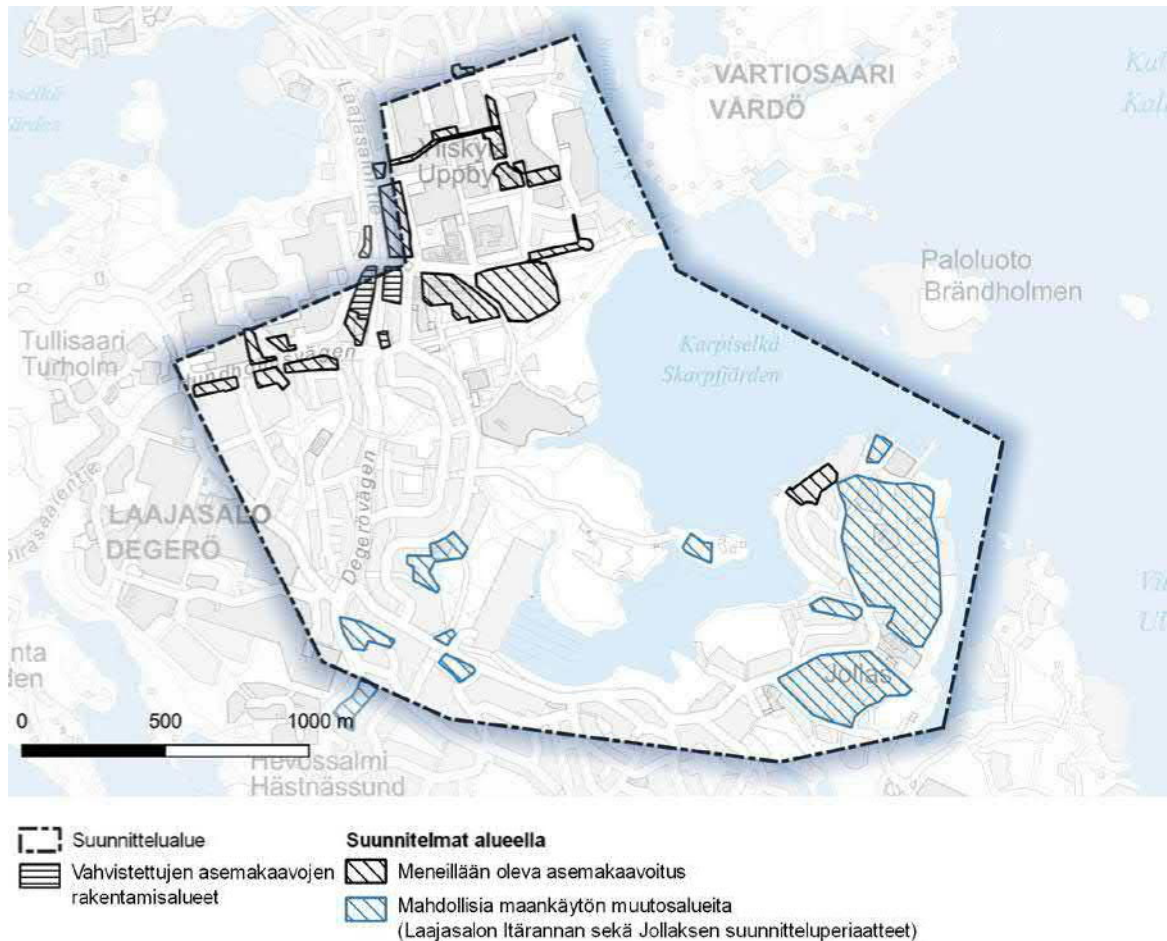
Reposalmentien varren yleiskaavan mukaiset rakentamisalueet muodostavat suurempia kokonaisuuksia. Ilomäentien itäpuolelle sijoittuva varikkokortteli arvioitiin mahtuvan alueelle kolmella eri tavalla joko pohjoispuolelle siten, että Reposalmentie linjataan etelämmäksi tai Reposalmentien eteläpuolelle. Ensimmäinen ratkaisutapa toisi uuden melko suuren korttelikokonaisuuden lähelle nykyisi tontteja. Jäljempi toteutusvaihtoehto olisi sijoittunut varsin lähelle uimarantaa ja itä-länsi suuntaisesti siten, että se olisi ollut järjestelyraiteista johtuen tilankäytöllisesti epäedullinen. Varikon alle olisi jäänyt metsäistä virkistysaluetta ja uimarantaa palvelevia alueita. Nämä katsottiin huonoiksi tavoiksi toteuttaa varikko. Ilomäentien länsi ja Reposalmentien eteläpuolella olevalle alueelta löytyi sen sijaan mahdollinen sijoituspaikka. Sijoittaminen tuohon paikkaan mahdollistuu siten, että Reposalmentien linjaus siirretään mahdollisimman pohjoiseen ja varikon toiminta järjestetään läpi ajettavaksi etelään päin kiillautuvaan muotoon. Sisäänajon järjestäminen melko hiljaiselta kadulta onnistuu. Myös kortteliin sijoittuva muu rakentamien katsottiin mahdolliseksi. Varikon rakenteita ei katsottu mahdolliseksi sijoittaa Holmanmoisionpolun lounaispuolelle. Tältä pohjalta laadittiin varikon luonnos varikon esimerkkiratkaisuksi, joka oli varikkokorttelin suunnittelukilpailun yksi lähtötieto. Kilpailun voittaneen ehdotus perustuu sijoituspaikasta tehdyn arviointityön mukaiseen ratkaisuun merkittävästi tarkentuneena.

LAAJASALO, YLISKYLÄ-JOLLAS, METSÄ- JA PUUSTOISEN VERKOSTON SUUNNITELMA 9.12.2019 / Sitowise Oy

1 Tausta

Laajasalon itäosassa, Yliskylän alueella on käynnissä *Laajasalon ratikkakorttelin, Koirasaarentien ja Ilomäentien* sekä *Laajasalon kauppakeskuksen alueen* asemakaavoitus. Lisäksi Jollaksessa on meillä *Hepokalliontie-Puuskanimentien* asemakaavoitus. Muita alueen suunnitelmia ovat Laajasalon itärannan ja Jollaksen alueet, joista on laadittu *Laajasalon itärannan suunnitteluperiaatteet* sekä *Jollaksen suunnitteluperiaatteet*.

Kuva 1. Suunnittelualueen rajaus.

Tarkastelualueella on Helsingin yleiskaavassa osoitettu viheryhteydet Elsankalliolta Kaitalahteen Koirasalmentietä myöten sekä Elsankalliolta pohjoiseen Yliskylän Riitankujan pohjoispuoleiselle viheralueelle. Virkistys- ja viheralueina yleiskaavassa on osoitettu Elsankallion-Aittasaaren alue, Iso-Sarvaston eteläisiä ranta-alueita sekä Jollaksenlahden ja Saunalahden väliset puistoalueet (Kuva 2).

Yleiskaavan Kaupunkiluonto -liitekartassa on osoitettu metsäverkosto ja kehitettävät metsäverkostoyhteydet. (Kuva 3). Metsäverkoston yhteys sijoittuu Villinki - Meri-Rastila -vihersormelle. Kehitettäviä metsäverkostoyhteyksiä ei ole osoitettu suunnittelualueelle.

9.12.2019

2 Tavoite

Suunnitelmassa osoitetaan yleiskaavan viheryhteydet ja kaupunkiluonto-teemakartan metsäverkostoyhteydet. Metsä- ja puustoisien verkoston yhteyksiä tarkastellaan yksityiskohtaisemmalla tasolla maankäytön suunnitelmat huomioiden. Tavoitteena on tuoda esiin metsä- ja puustoisien verkoston kehitettävät kohteet suhteessa alueen maankäytön suunnitelmiin.

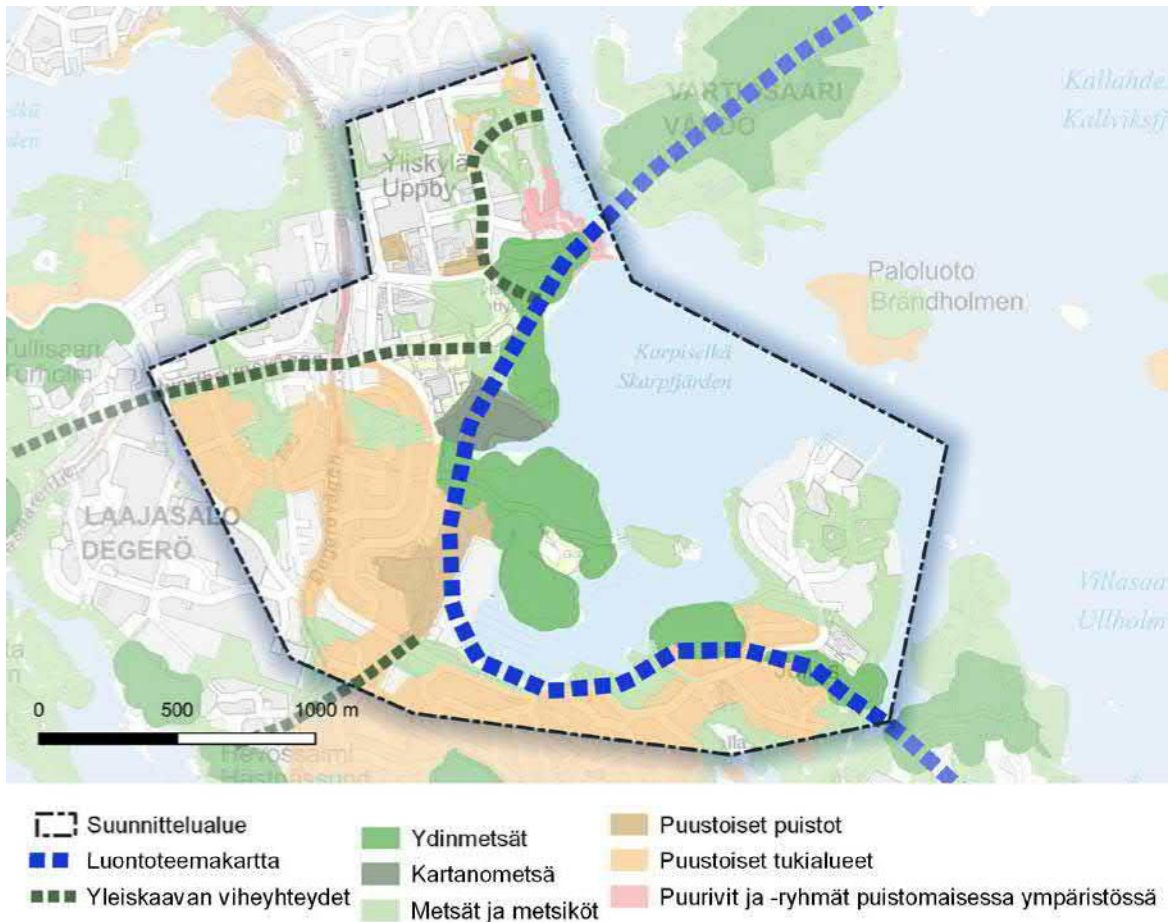
3 Nykytila

Nykytila-analyysi on laadittu pohjautuen seuraaviin aineistoihin:

- Helsingin yleiskaava 2016 viheryhteydet ja viheralueet
- Helsingin yleiskaava 2016 luontoteemakartan metsäverkosto
- Asemakaavojen viheralueet
- HSY:n puustoaineistot 2018
- Helsingin ilmakuvat 2018
- Suunnitelmien tiedot

Tarkastelualue on pohjoisosaltaan suurimmaksi osaksi tiiviisti rakennettua ympäristöä, jossa metsä- ja puustoisia ympäristöjä on pienialaisina alueina rakennetun ympäristön sisällä käsittäen metsiköitä, puustorivejä sekä puustoisia puistoja. Suunnittelualueen eteläosaa ja länsiosaa luonnehtivat pientaloalueet, joissa puustoisuutta on runsaasti pihaympäristöissä. Laajasalossa suunnittelualueen mereen rajautuva itäosa on luonteeltaan metsäinen ja keskeinen osa metsä- ja puustoista verkostoa Jollaksesta Laajasalon itärannan kautta edelleen Vartiosaareen. Yleiskaavan kaupunkiluontoteemakartassa osoitetut metsäverkoston yhteydet on esitetty teemakartassa suuripiirteisesti osoittamaan ensisijaisesti yhteystarpeet. Lähtöaineiston perusteella suunnittelualueen puustoiset ja metsäiset ympäristöt on luokiteltu Helsingin metsä- ja puustoinen verkosto -oppaan alueluokkiin (Kuva 4).

9.12.2019

Kuva 4. Metsä- ja puustoinen verkosto suunnittelualueella nykytilanteessa. Kartalla on esitetty myös yleiskaavan viheryhteydet sekä kaupunkiluontoteemakartan metsäverkosto ja kehitettävät yhteydet. Voimassa olevat asemakaavat on huomioitu nykytila-analysissä.

4 Suunnitelma metsä- ja puustoisesta verkostosta tarkastelualueella

Suunnitelmassa on osoitettu metsä- ja puustoisesta verkoston yhteydet alueen maankäytön suunnitelmat huomioiden. Metsä- ja puustoisesta verkoston yhteydet on luokiteltu metsä- ja puustoisesta verkoston oppaan mukaisesti kolmeen luokkaan: runkoyhteydet, alueelliset yhteydet ja paikalliset yhteydet. Lisäksi puustoiset ympäristöt on luokiteltu metsä- ja puustoisesta verkoston mukaisesti luokkiin. Metsä- ja puustoisesta verkoston suunnitelma ja kehittämiskohteet on esitetty liitteessä 3.

Helsingin yleiskaavassa 2016 suunnittelualueelle on osoitettu asumiseen varattuja alueita, joiden osalta tällä hetkellä ei ole tarkempia maankäytön suunnitelmia. Näiden alueiden tarkemman suunnittelun yhteydessä on tarpeen tarkastella mahdollisia muutoksia metsä- ja puustoisesta verkoston yhteyksiin.

Villinki – Laajasalo – Vartiosaari – Meri-Rastila -runkoyhteys sijoittuu suunnitelma-alueelle muakailen ranta-alueita. (Kuva 5). Runkoyhteys vastaa vihersormea sekä Kaupunkiluontoteemakartan metsäverkostoyhteyttä, joka on luonteeltaan pääosin metsäinen (liite 2). Runkoyhteys on suhteellisen ehyt eikä siinä ole merkittäviä katkoksia. Sarvaston aluepuisto (Kultapossunpuisto) on nykyisin pääasiassa avointa puistoympäristöä. Sarvaston aluepuiston (Kultapossunpuisto) puustoisuutta suositellaan vahvistettavaksi istuttamalla puuryhmiä sekä lisäämällä kasvillisuuden kerroksellisuutta siten, että alueen poikki vahvistuisi puustoinen jatkumo. Runkoyhteys voi kaventua Poikkilaakson ala-asteen kohdalla, koska koulukiinteistön pohjoispuoleista metsäkaistaletta voidaan tulevaisuudessa tutkia rakentamiskohteena. Mikäli rakentamista tulevaisuudessa osoitetaan

9.12.2019

alueelle, tulee tällöin runkoyhteyden ylläpitämiseksi toteuttaa yhteyden vahvistamista koulukiin- teistön länsi- ja eteläpuolella siten, että puustoinen ja kerroksellinen yhteys voidaan säilyttää.

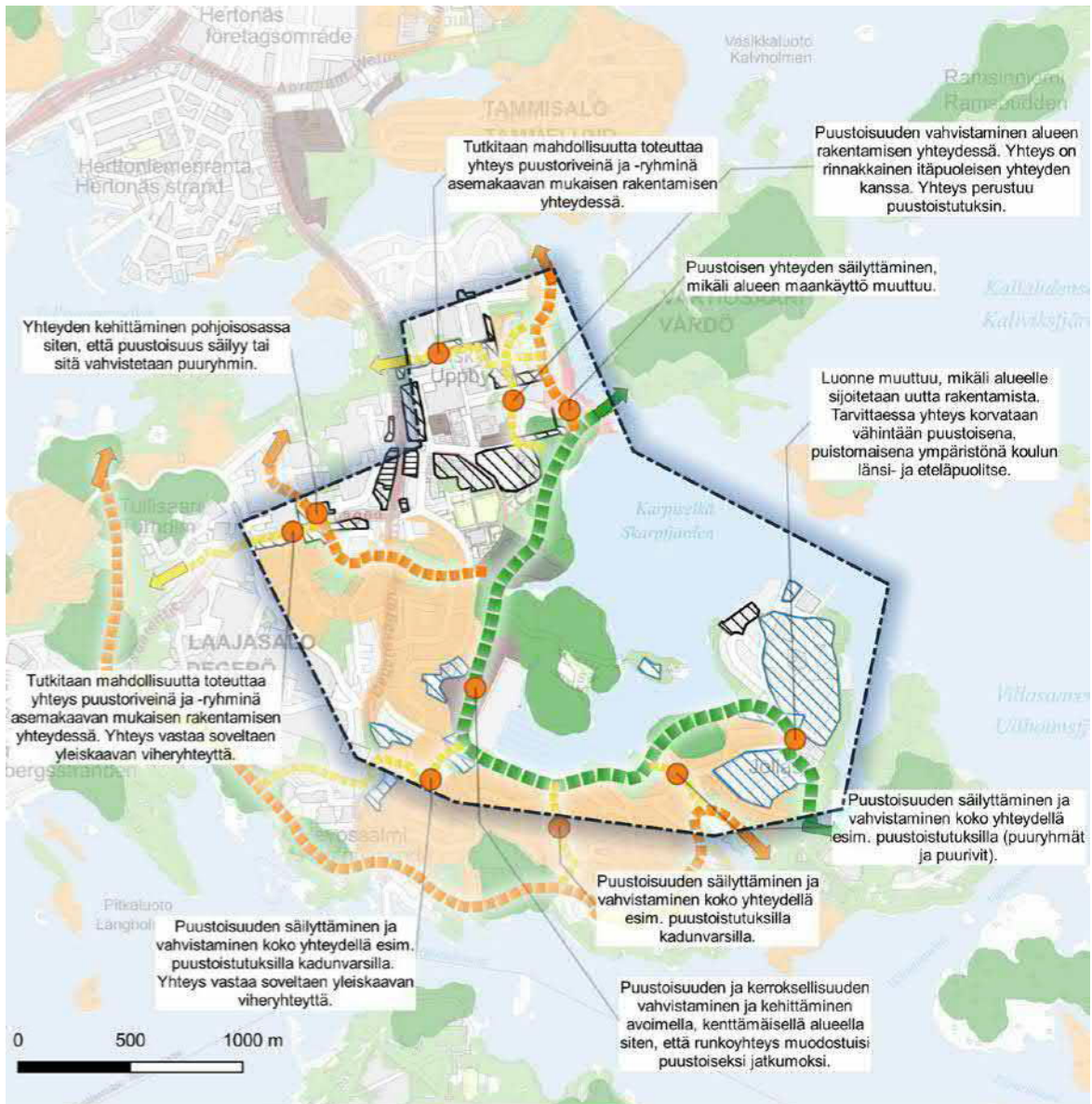
Runkoyhteyttä tukemaan on osoitettu **paikalliset yhteydet** runkoyhteydeltä alueelliselle, Laajasalon etelärantaa myötäilevälle yhteydelle Mesaanikujaa myöten sekä Takilatietä myöten. Luonteeltaan paikalliset yhteydet ovat puustoisia ja muodostuvat puuriveistä.

Alueellisia yhteyksiä ovat Laajasalon etelärantaa myötäilevä yhteys, joka jatkuu edelleen Kaitalahden kautta Tullisaareen. Kyseinen yhteys sijoittuu suunnittelualueen ulkopuolelle. Yhteys perustuu Helsingin metsä- ja puustoisien verkoston runko- ja alueellisten yhteyksien suunnitelmaan (luonnos 11/2019).

Suunnittelualueen **alueelliset yhteydet** yhdistävät Sarvaston alueen yhtenäiset metsä- ja kartano- ympäristöt Tullisaaren alueeseen ja edelleen pohjoiseen, Herttoniemeen. Alueellisia yhteyksiä on osoitettu kaksi, jotka perustuvat Helsingin metsä- ja puustoisien verkoston runko- ja alueellisten yhteyksien suunnitelmaan (luonnos 11/2019). Läntinen yhteys on luonteeltaan vaihteleva käsit- täen metsiköitä ja niitä yhdistäviä puustoisia osia. Yhteyttä suositellaan kehitettäväksi rakentamis- alueiden kohdalla siten, että puustoisuus turvataan. Pohjoinen yhteys yhdistää itärannan laajat metsäiset alueet Herttoniemeen. Yhteyden luonne on etelä- ja pohjoisosastaan urbaani, puustoi- siin alueisiin tukeutuva. Keskiosa on metsäinen.

Paikallisina yhteyksinä on osoitettu edellä mainitut runkoyhteyttä tukevat yhteydet Laajasalon etelärannalle sekä kolme muuta paikallista yhteyttä. Yliskylässä paikallisista yhteyksistä etelä- pohjoissuuntainen on alueellisen yhteyden rinnakkaisyhteys ja luonteeltaan urbaani. Alueen maankäytön toteuttamisen yhteydessä suositellaan yhteys huomioitavaksi siten, että puustoisuus säilyy tai sitä kehitetään puuryhmin ja -rivein kaupunkirakenteen sisällä. Poikittainen paikallinen yhteys sijoittuu rakentamisalueille. Tämän yhteyden kohdalla suositellaan tutkimaan mahdolli- suutta toteuttaa puurivejä ja -ryhmiä kadun varteen. Kolmas paikallinen yhteys vastaa Helsingin yleiskaava 2016:sta viheryhteyttä Reposalmentien varressa.

9.12.2019

Kuva 5. Suunnitelma metsä- ja puustoisien verkoston yhteyksistä suunnittelualueella.

5 Suunnitelmien vaikutukset

Suunnittelualueen pohjoisosassa suunnitelmien maankäyttö muuttaa jonkin verran nykyisiä puustoisia ympäristöjä, mutta alueen puustoiset ympäristöt ovat kaupunkirakenteen sisällä ja melko

9.12.2019

pienialaisia ja pirstaleisia jo nykyisin. Paikallisten yhteyksien kehittämällä voidaan turvata puustoiset yhteydet. Puustoisuuden lisäämisen keinoja ovat mm. puurivit ja -ryhmät sekä puistot ja puistikot.

Laajasalon ratikkakorttelin asemakaava-alue käsittää yhtenäisen asuinkäyttöön varatun alueen, joka nykyisin on luonteeltaan metsäistä. Asemakaavan toteuttaminen muuttaa alueen luonteen, mutta metsä- ja puustoiseen verkostoon sillä ei ole merkittävää verkostoa heikentävää vaikutusta. Runkoyhteys säilyy yhtenäisenä rannanmyötäisenä yhteytenä.

Runkoyhteys voi kaventua Poikkilaakson ala-asteen kohdalla, koska koulukiinteistön pohjoispuoleista metsäkaistaletta voidaan tulevaisuudessa tutkia rakentamiselle. Runkoyhteyden sijaintia on tällöin tarve muuttaa koulukiinteistön kohdalla, mikä edellyttää myös yhteyden kehittämistä uudella osalla puustoistutuksin ja monikerroksellisena kasvillisuutena. Mikäli runkoyhteyttä on tarve muuttaa ala-asteen kohdalla, muuttuu sen luonne paikallisesti. Runkoyhteyttä tukemaan on osoitettu paikallisia yhteyksiä Runkoyhteydeltä Laajasalon etelärannan suuntaiselle alueelliselle yhteydelle.

Tässä tarkasteltujen suunnitelmien vaikutukset metsä- ja puustoiseen verkostoon ovat paikallisia. Suunnitelma sisältää suositukset yhteyksien kehittämiseksi, joka turvaa metsä- ja puustoisien verkoston yhteydet alueella.

9.12.2019

Sitowise Oy

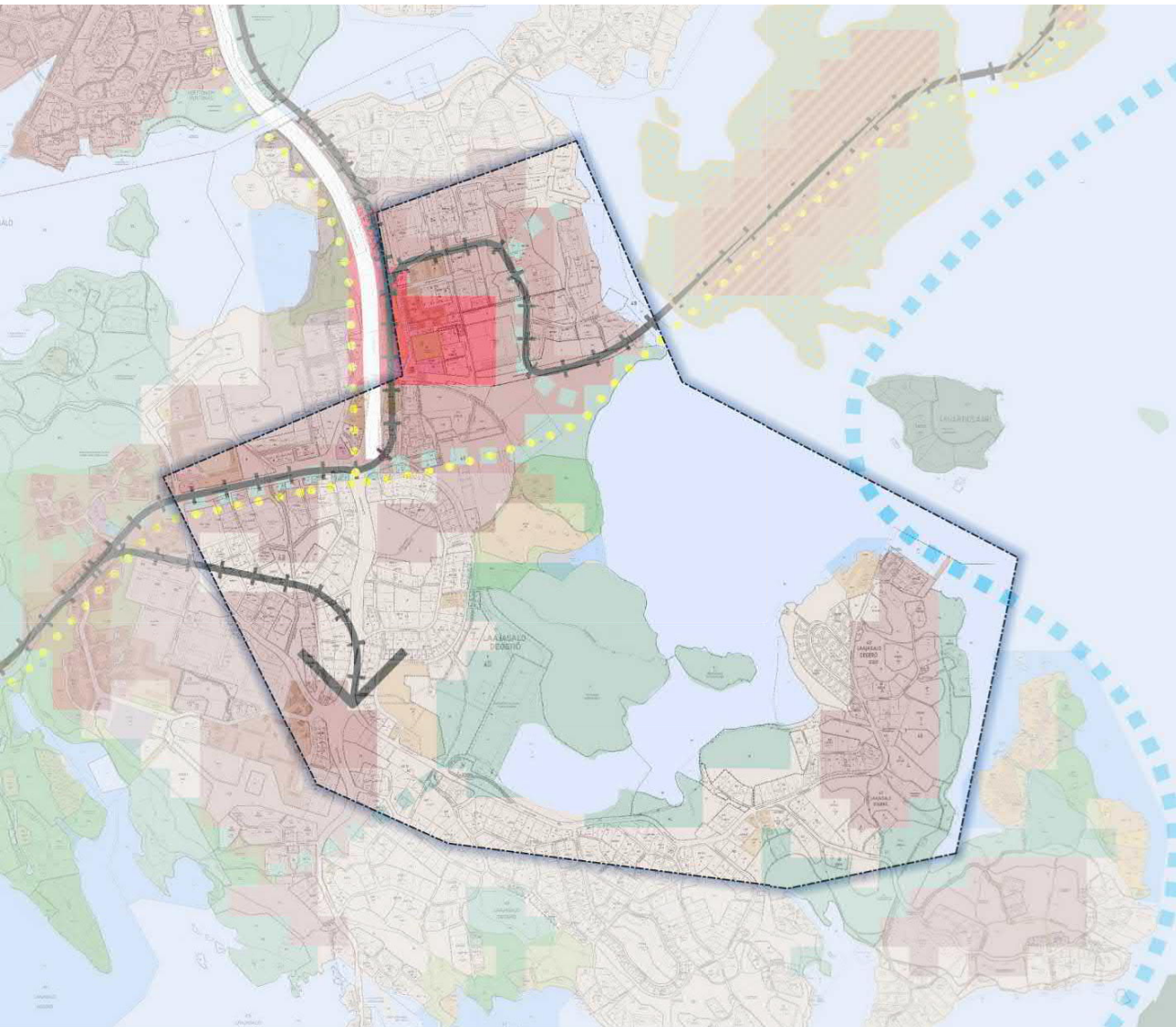
Lauri Erävuori

Liitteet

Liite 1	Ajantasa-asemakaava ja Helsingin yleiskaava 2016
Liite 2	Metsä- ja puustoinen verkosto, Nykytila vahvistetut asemakaavat huomioituna
Liite 3	Metsä- ja puustoisien verkoston suunnitelma 2019

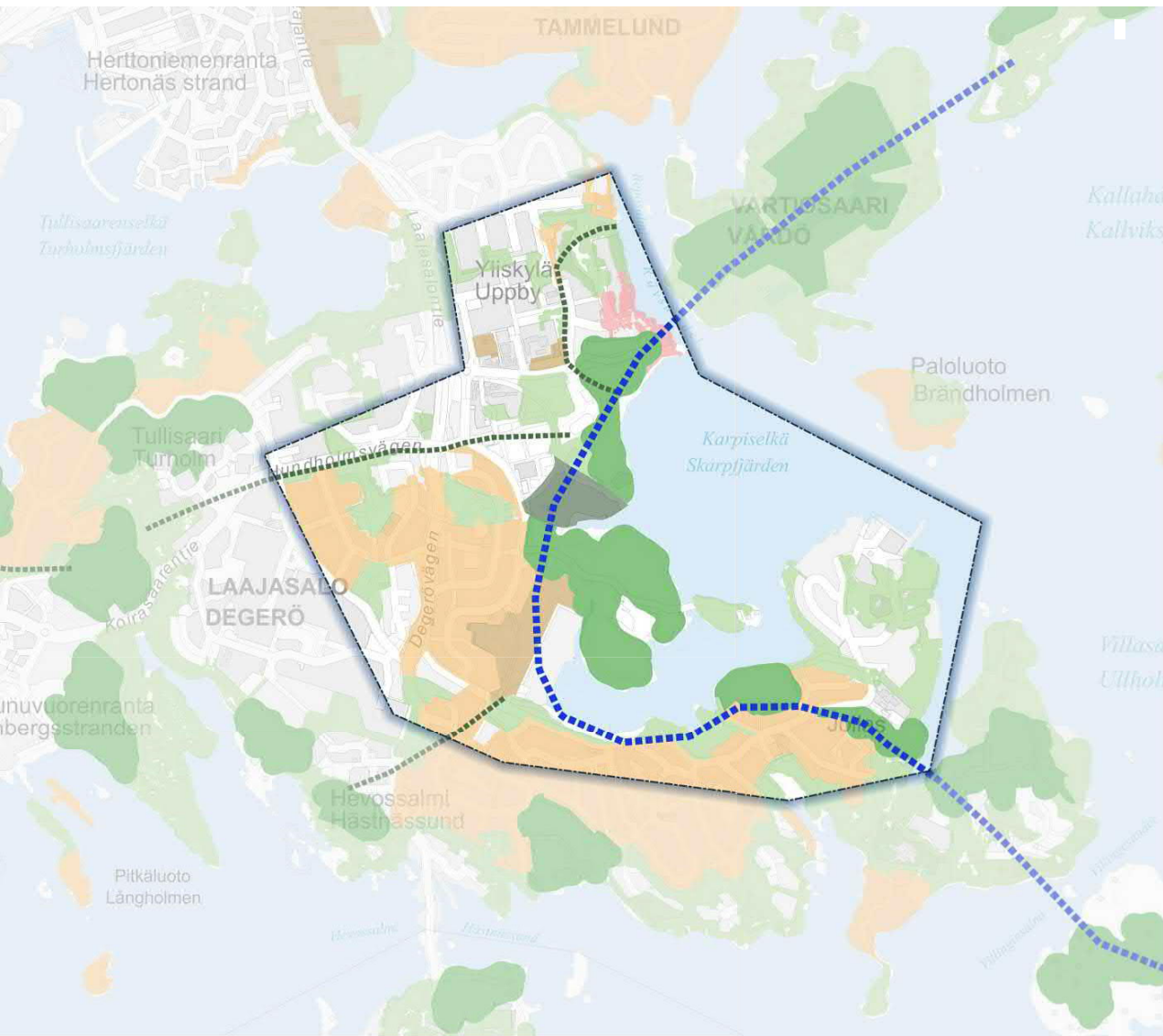
LAAJASALO YLISKYLÄ - JOLLAS
Kaavatilanne:
Ajantasa-asemakaava sekä
Helsingin yleiskaava 2016

☐ Suunnittelualue

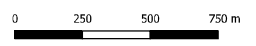
0 250 500 m

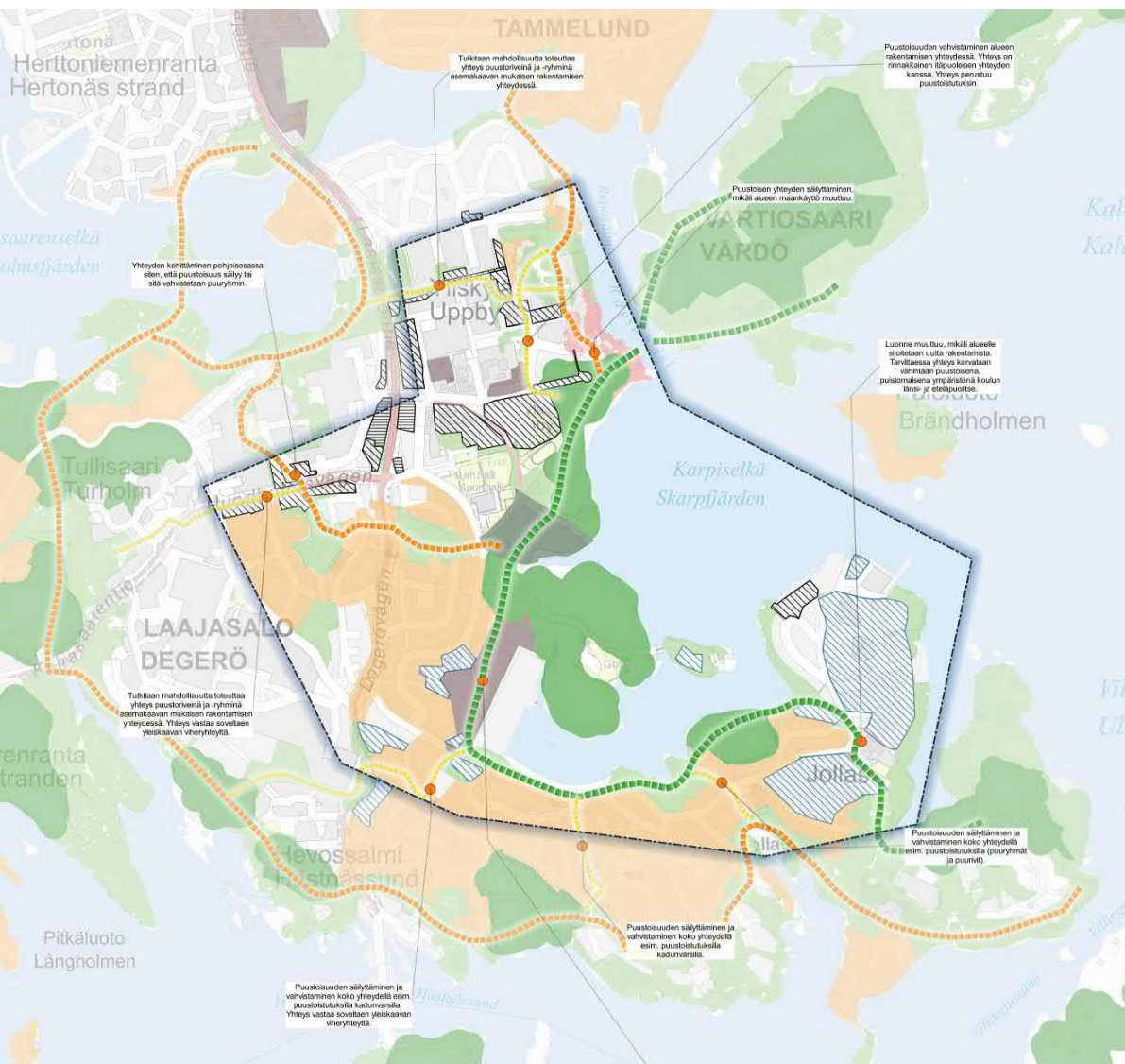

LAAJASALO, YLISKYLÄ - JOLLAS
Metsä- ja puustoinen verkosto
nykytilassa (huomioitu voimassa oleva
asemakaava)

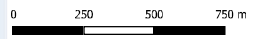
- Suunnittelualue
- Nukkepuustoiset tukialueet
- Ydinmetsät
- Metsät ja metsiköt
- Kartanometsä
- Puustoiset tukialueet
- Puustoiset puistot
- Puurivit ja -ryhmät puistomaisessa ympäristössä
- Yleiskaavan viihteytydet
- Metsäverkosto (Luontoteemakartta)

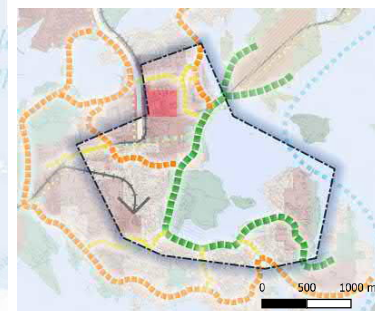

LAAJASALO, ULISKYLÄ - JOLLAS
Metsä- ja puustoinen verkosto, suunnittelu
09.12.2019

- ☐ Suunnittelualue
- ▨ Muutosalat
- ▨ Suunnitelmien rakentamissalat
- ▨ Mahdollisia maankäytön muutosalueita (Laajasalon Itäraunan sekä Jollaksen suunnitteluperiaatteet)
- ▨ Vahvistettu asemakaava, rakentamissalat
- Kehittämiskohteet
- Kehittämissuositus
- Metsä- ja puustoisien verkoston yhteydet
- Runkoyhteys
- Alueellinen yhteys
- Paikallinen yhteys
- Metsä- ja puustoisien verkoston osat
- Ydinmetsät
- Kartanometsä
- Metsät ja metsiköt
- Puustoiset puistot
- Puustoiset tukialueet
- Puurivit ja -ryhmät puistomaisessa ympäristössä

Metsä- ja puustoisien verkoston yhteydet ja Helsingin yleiskaava 2016

Laajasalon ratikkakortteli

Liikennemeluseritys

1616340.1

10.1.2020

TIIVISTELMÄ

Tässä selvityksessä tutkitaan tie- ja raideliikenteen aiheuttamia äänitasoja Laajasalon ratikkakorttelin asuntotonttien julkisivuilla ja oleskelualueilla. Selvityksessä esitetään myös laajemmin koko kaava-alueen liikennemelutasot.

Selvityksen kohteena olevat asuntotontit ovat osa niin sanottua ratikkakorttelia, jonka keskiöön kuuluu Kruunusiltojen pikaraitiovaunuyhteyttä palveleva raitiovaunuvarikko. Asuntotontit asettuvat varikon ympärille ja osin sen päälle muodostaen näin varikon kanssa Helsingissä uudenlaisen hybridikokonaisuuden. Asuinrakennusten talotyyppit ovat lamelleja, jotka muodostavat seitsemän viisikulmaista pienkorttelia. Asuinrakennusten korkeus ja kerrosluku vaihtelee.

Merkittävimmät melunlähteet kohteen ympäristössä ovat Reposalmentie, Ilomäentie, Laajasalontie, Reposalmentielle ja Ilomäentielle suunniteltu kulkeva pikaraitiovaunuyhteys sekä kohteen yhteyteen rakennettavan varikon kautta tapahtuva liikenne. Oheisten väylien liikennemäärät on kuvattu kohdassa 2.2.

Kohteen oleskelualueella vallitsevat keskiäänitasot on esitetty liitteessä 1. Selvityksen perusteella todettiin, että leikkiin ja ulko-oleskeluun tarkoitetuilla asuntokorttelien sisäpihoilla sekä suurimaksi osaksi asuntokorttelien välistä pihakantta päivä- ja yöajan ohjeavot täyttyvä pohjoisreunaa lukuun ottamatta.

Ulkoivapan ääneneristävyyden mitoitus on esitetty kohdassa 5.2. Selvityksen perusteella todettiin, että ulkovaipan ääneneristys on mitoitettava liikennemelua vastaan käyttäen äänitasoeroisuutena kuvassa 5 esitettyjä äänitasoeroisuutena.

Parvekkeiden ääneneristävyyden mitoitus on esitetty kohdassa 5.3. Selvityksen perusteella todettiin, että parvekkeiden ääneneristys on mitoitettava liikennemelua vastaan käyttäen kuvassa 6 esitettyjä äänitasoeroisuutena.

Kappaleessa 5.4 on käsitelty meluselvitykseen liittyviä epävarmuuksia. Kokonaisuutena selvitys on laadittu siten, että tulokset eivät pyri aliarvioimaan melutasoja. Näin ollen selvityksen tuloksena esitettyjen meluntorjuntavaatimusten voidaan arvioida olevan riittävät, vaikka epävarmuuksia esitettyihin tuloksiin väistämättä liittyykin.

Kappaleessa 6 on kuvattu aluesuunnittelun näkökulmasta raitiotieliikenteen tärinän- ja runkomeluntorjunnan periaateratkaisut. Vaimennusratkaisuja sijoitetaan sekä varikon ratarakenteisiin ja perustuksiin sekä asuinrakennusten kantaviin rakenteisiin, perustuksiin sekä Reposalmentien varressa radanpuoleisille maanpaineseinille. Reposalmentielle suunniteltavan raitiotien osalta ratarakenteissa sekä perustamistavoissa otetaan huomioon runkomelun- sekä tärinätorjunta. Suunnitteluratkaisut näiltä osin täsmentyvät jatkosuunnittelussa.

Espoossa 10.1.2020

A-INSINÖÖRIT SUUNNITTELU OY

Laajasalon ratikkakortteli

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	2
1 JOHDANTO	4
1.1 Tilaaja	4
1.2 Tekijät	4
1.3 Kohde ja selvityksen tarkoitus	4
2 LÄHTÖTIEDOT	5
2.1 Maastomalli ja rakennukset	5
2.2 Liikenne	6
2.2.1 Tieliikenne	6
2.2.2 Raideliikenne	6
3 VAATIMUKSET	8
3.1 Valtioneuvoston päätös 993/1992 melutason ohjearvoista	8
3.2 Hetkellinen enimmäisäänitaso $L_{A,max}$	8
3.3 Kohteessa sovellettavat vaatimukset	8
4 MALLINNUS	9
5 TULOKSET	11
5.1 Äänitasot ulko-oleskelualueilla	11
5.2 Ulkovaipan ääneneristys	11
5.3 Parvekkeiden meluntorjunta	13
5.4 Epävarmuudet	14
6 TÄRINÄ JA RUNKOMELU	14
LIITTEET	15
LÄHTEET	15

1 JOHDANTO

1.1 Tilaaja

Lehto Asunnot Oy
Väritehtaankatu 8
01300 Vantaa

Topi Kekki
topi.kekki@lehto.fi

p. 044 595 2406

1.2 Tekijät

A-Insinöörit Suunnittelu Oy
Bertel Jungin aukio 9, 02600 Espoo
puh. 0207 911 888, fax. 0207 911 778

DI Joni Kemppainen
joni.m.kemppainen@ains.fi

p. 0207 917 404

DI Timo Huhtala
timo.huhtala@ains.fi

p. 0207 911 560

A-Insinöörit Suunnittelu Oy
Ilmarisenkatu 18 A, 2. krs, 20520 Turku
puh. 0207 911 888, fax. 0207 911 312

DI Tuukka Lyly
tuukka.lyly@ains.fi

p. 0207 911 839

1.3 Kohde ja selvityksen tarkoitus

Rakennuskohde: Laajasalon ratikkakortteli
Osoite: Reposalmentie (korttelit 49073 ja 49089)
00840, Helsinki

Tehtävä: Liikennemeluserveys

Selvityksen kohteena olevat asuntotontit ovat osa niin sanottua ratikkakorttelia, jonka keskiöön kuuluu Kruunusiltojen pikaraitiovaunuyhteyttä palveleva raitiovaunuvarikko. Varikon toteuttaa ennen asuntorakennuksia Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL) arviolta vuosina 2023-2025 ja se ei kuulu tämän selvityksen piiriin. Asuntotontit asettuvat varikon ympärille ja osin sen päälle muodostaen näin varikon kanssa Helsingissä uudenlaisen hybridikokonaisuuden.

Asuinrakennusten talotyyppit ovat lamelleja, jotka muodostavat seitsemän viisikulmaista pienkorttelia. Asuinrakennusten korkeus ja kerrosluku vaihtelee. Pysäköintilaitos sijaitsee varikon keskellä omana yksikkönään, jonne sijoitetaan kaikki asuntotonttien edellyttämät autopaikat. Vieras- ja liiketilojen paikat sijoitetaan katualueille. Varikon ja pysäköintitontin päälle sijoittuu yleinen puistoalue ja asuntotonttien piha-alueet. Osa asuntokortteleiden piha-alueista on osoitettu yhteiskäyttöiseksi.

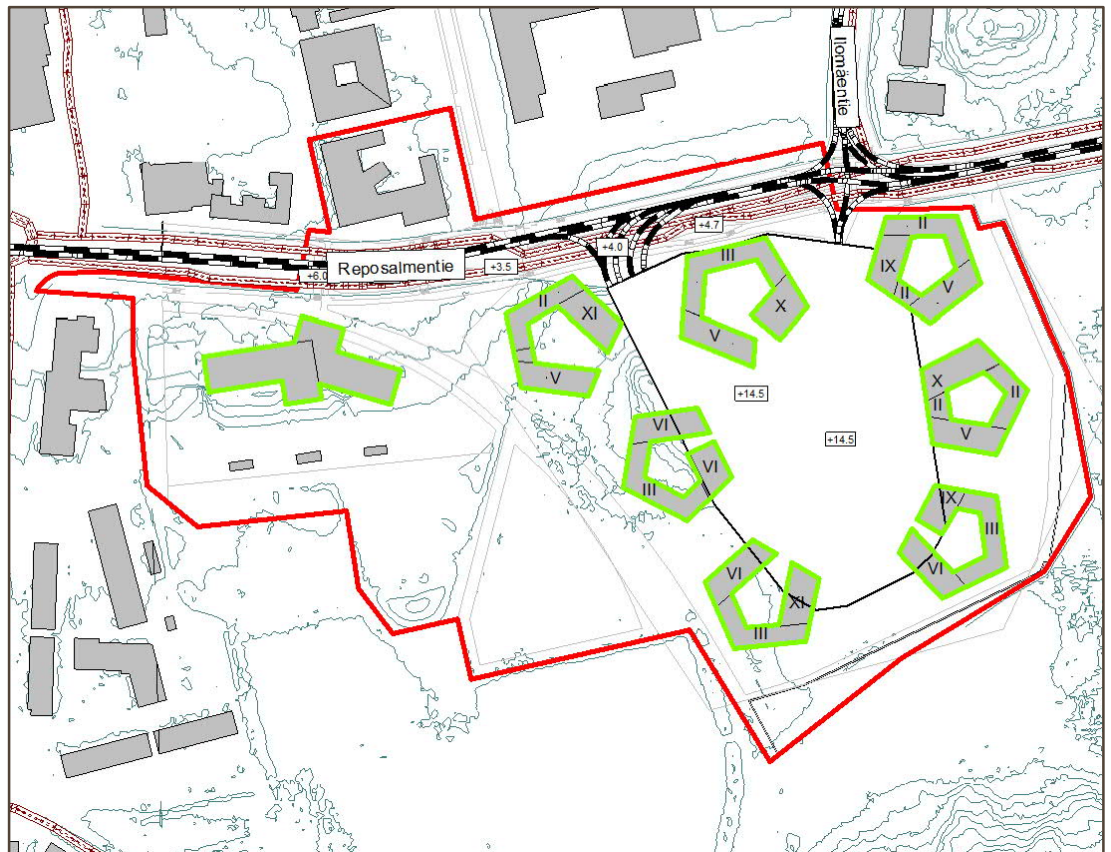
Kaava-alueeseen kuuluu myös Reposalmentien eteläpuolella oleva koulu, joka puretaan ja tilalle rakennetaan uusi. Lisäksi Reposalmentien pohjoispuolella sijaitseva terveysasema sisältyy kaava-alueeseen. Myös näiden alueiden liikennemelun ennustetilanne sisältyy selvitykseen.

Tässä selvityksessä tutkitaan tie- ja raitieliikenteen tuottamia melutasoja kohteen Laajasalon ratikkakortteli julkisivuille ja piha-alueille. Selvityksessä tarkastellaan piha-alueen sijoitusta sekä määritetään julkisivuilta ja parvekkeilta vaadittavat äänitasoerot siten, että melutasojen ohjeavrot saavutetaan. Selvityksen lopussa on lisäksi esitetty raitiotieliikenteen tärinän- ja runkomeluntorjunnan periaateratkaisut aluesuunnittelun näkökulmasta.

2 LÄHTÖTIEDOT

2.1 Maastomalli ja rakennukset

Selvitys perustuu Anttinen Oiva arkkitehdit Oy:n 8.11.2019 ja 28.11.2019 päivättyihin pääpiirustuksiin sekä Maanmittauslaitokselta saatuun avoimeen pohjakartta-aineistoon. Kartta sisältää alueen korkeustiedot sekä rakennusten ja liikenneväylien sijainnit: <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoimen-tietoaineiston-cc-40-lisenssi>. Korttelin rakennusmassojen ja liikenneväylien sijainnit on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Kaava-alueen ja Laajasalon ratikkakorttelin rakennusmassojen ja liikenneväylien sijainnit. Selvitysalue on rajattu kuvaan punaisella. Ratikkakortteli koostuu seitsemästä viisikulmaisesta kerrostalosta kuvassa keskellä oikealla. Lisäksi Reposalmentien eteläpuolella oleva koulu puretaan ja tilalle rakennetaan uusi. Uudet rakennusmassat on merkitty kuvassa vihreällä.

2.2 Liikenne

2.2.1 Tieliikenne

Kohteen läheisyydessä sijaitsevat merkittävät melulähteet ovat Reposalmentie, Ilomäentie ja Laajasalontie. Teiden ennustetut liikennemäärät, nopeusrajoitukset sekä raskaan liikenteen osuudet on saatu kohteeseen tehdyn viitesuunnitteluvaiheen meluselvityksestä [1], jonka tietojen ajantasaisuuden Helsingin kaupunki on vahvistanut. Keskiarxivuorokauden liikennemäärät, nopeusrajoitukset sekä raskaan liikenteen osuus on esitetty eri tieosuuksille taulukossa 1.

Yö- ja päiväajan liikennemäärät lasketaan oletuksella, että 90 % keskiarxivuorokausiliikenteestä ajoittuu päiväajalle (klo 7–22) ja loput yöajalle (klo 22–7).

Taulukko 1. Laskennassa käytetyt keskiarxivuorokauden liikennemäärät

Tieosuus	KAVL* Ennuste v. 2040 [ajon/vrk]	Nopeus- rajoitus [km/h]	Raskaan liikenteen osuus
Laajasalontie (Koirasaarentie- Reposalmentie)	25 700	50	7 %
Laajasalontie (Reposalmentie-Kuukiventie)	33 400	50	7 %
Reposalmentie (Laajasalontie- Koulutanhua)	8400	40	7 %
Reposalmentie (Koulutanhua- Ilomäentie)	7500	40	7 %
Reposalmentie (Ilomäentiestä itään)	6900	50	7 %
Ilomäentie	2000	40	7 %

2.2.2 Raideliikenne

Helsingin kaupunki on päättänyt niin sanotun Kruunusillat-pikaraitiovaunuyhteyden toteuttamisesta kantakaupungin ja Laajasalon välille ja lisäksi tätä palvelevan uuden varikon toteuttamisesta. Pikaraitiovaunuyhteyden on arvioitu olevan käytössä vuonna 2026 ja yhteyttä palvelevan varikon on suunniteltu olevan tuolloin käytettävissä. Helsingissä raitioliikenne palvelee noin välillä 05:00-01:00.

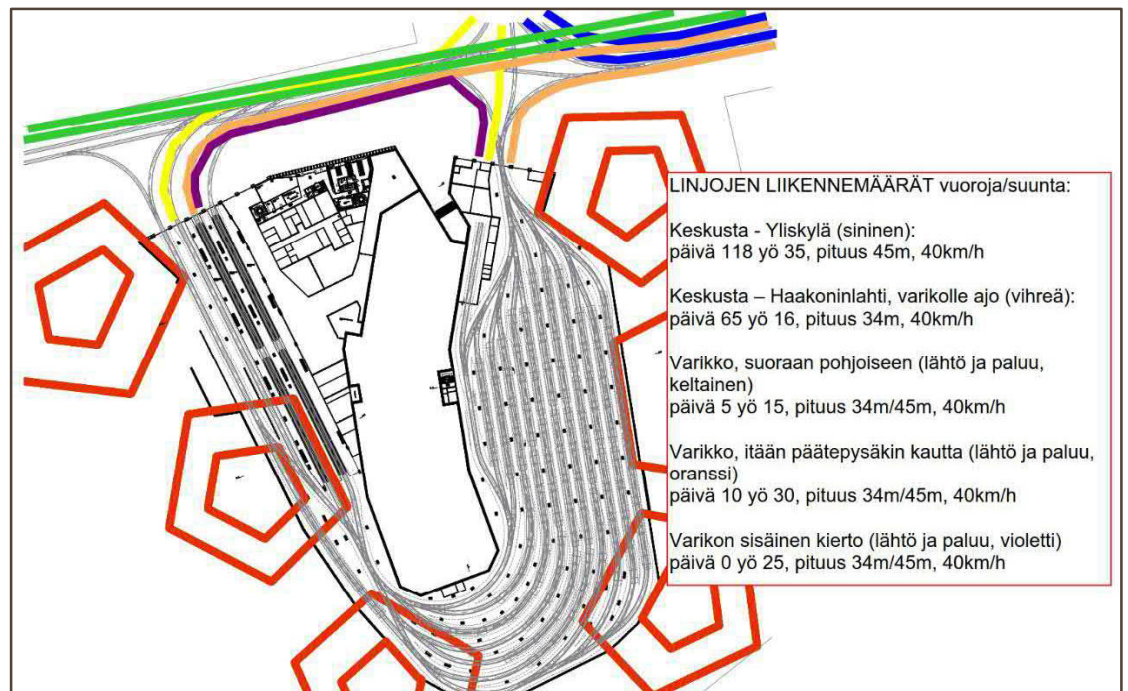
Kohteen pohjoispuolelle suunnitellun raitiotien kautta kulkevien raitiovaunujen ennustetut liikennetiedot on saatu pääosin kohteeseen tehdyn viitesuunnitteluvaiheen meluselvityksestä [1]. Helsingin kaupunki tarkensi ja täydensi tietoja erityisesti varikon liikenteen osalta. Raitiovaunujen tyypit, lukumäärät, keskimääräiset pituudet ja arvioidut nopeudet kohteen kohdalla on esitetty erikseen yö- ja päiväajalle taulukossa 2.

Taulukko 2. Laskennassa käytetyt raitioliikennetiedot. Lukumäärät on ilmoitettu ohituksina suuntaa kohti.

Artic-raitiovaunut	Junan pituus [m]	Junan nopeus [km/h]	Junien lukumäärä (vuoroja/suunta) Päivä (klo 7-22)/ Yö (klo 22-7)
			Ennuste
Raitioliikennelinjat			
Keskusta - Yliskylä (Reposalmentien päätepysäkki – Ilomäentietä pohjoiseen)	45	40	118/35
Keskusta – Haakoninlahti (varikolle ajo)	34	40	65/16
Varikon raitioliikenne			
Varikko, suoraan pohjoiseen (lähtö ja paluu)	34/45	40	5/15
Varikko, itään päätepysäkin kautta (lähtö ja paluu)	34/45	40	10/30
Varikon sisäinen kierto	34/45	40	0/25

Kuvassa 2 on esitetty raitiotielinjojen reitit kohteen läheisyydessä. Alueella on huomattavan paljon liikennöintiä yöaikaan. Erityisesti varikon osalta suuri osa liikenteestä ajoittuu yöaikaan. Varikon kautta tapahtuvan liikenteen osalta sisäänajo tapahtuu kuvassa vasemmalta ja ulosajo oikealta puolelta.

Kuva 2. Raitiotielinjojen reitit kohteen Laajasalon ratikkakortteli läheisyydessä.

3 VAATIMUKSET

3.1 Valtioneuvoston päätös 993/1992 melutason ohjearvoista

Valtioneuvoston päätöksessä 993/1992 [2] on määritelty melun A-painotetun ekvivalenttitason $L_{A,eq}$ enimmäisarvot ulko- ja sisätiloissa. Päätöksessä määritetyt suurimmat sallitut äänitasot on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Valtioneuvoston päätöksen 993/1992 mukaiset suurimmat sallitut ohjearvot

Sovellettava alue	Melun A-painotetun ekvivalenttitason enimmäisarvo $L_{A,eq}$	
	Päiväaikaan (klo 7-22)	Yöaikaan (klo 22-7)
Ohjearvot ulkona		
Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevat alueet	55 dB	45 / 50 dB*
Loma-asumiseen käytettävät alueet, leirintäalueet, taajamien ulkopuolella olevat virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet	45 dB	40 dB
Ohjearvot sisällä		
Asuin, potilas ja majoitushuoneet	35 dB	30 dB
Opetus- ja kokoontumistilat	35 dB	-
Liike- ja toimistohuoneet	45 dB	-

*Yöohjearvo vaihtelee riippuen siitä, onko kyseessä uusi vai vanha alue. Uusilla alueilla yöohjearvo on 45 dB ja vanhoilla alueilla 50 dB. Oppilaitoksia palvelevilla alueilla ei sovelleta yöohjearvoa.

3.2 Hetkellinen enimmäisäänitaso $L_{A,max}$

Ympäristöoppaan 108 [3] mukaan sisätilojen melutasoja voidaan tarkastella myös enimmäisäänitasoina toistuvien tie- ja raideliikenteen yöajan meluhuippujen osalta. Kun tarkastellaan rakennuksen julkisivuun kohdistuvaa yöaikaista äänitasoltaan toistuvan tyypillisen ohiajon enimmäisäänitasoa $L_{A,max}$ vastaavana sisätilojen suositusarvona käytetään asumiseen tarkoitettujen tilojen osalta arvoa 45 dB.

Asemakaavoituksessa sovellettavan ohjeen [4] mukaan sisätilojen melutasoja voidaan tarkastella vastaavasti myös toistuvien raideliikenteen vaihteista ja kaarrekirskunnasta aiheutuvien yöajan meluhuippujen osalta.

3.3 Kohteessa sovellettavat vaatimukset

Kohteen korttelien rakennusten asuintiloissa noudatetaan valtioneuvoston päätöksessä 993/1992 määritettyjä ohjearvoja, jolloin Tällöin liikenteestä aiheutuva keskiäänitaso ei saa ylitää päiväaikana $L_{A,eq,7-22} = 35$ dB tai yöaikana $L_{A,eq,22-7} = 30$ dB.

Raideliikenteen osalta huomioidaan yöaikaisista ohituksista, kaarrekirskunnasta ja vaihdekolinasta aiheutuvat meluhuiput asuintiloissa ympäristöoppaan 108 [3] ja asemakaavoituksessa sovellettavan ohjeen [4] mukaisesti. Kun tarkastellaan rakennuksen julkisivuun kohdistuvaa yöaikaista äänitasoltaan toistuvan tyyppillisen melutapahtuman enimmäisäänitasoa $L_{A,max}$ vastaavana sisätilojen ohjearvona käytetään asumiseen tarkoitettujen tilojen osalta arvoa 45 dB.

Asemakaavoituksessa sovellettavan ohjeen [4] mukaisesti kaava-alue on tulkittu meluselvityksessä ns. vanhaksi alueeksi, koska kyseessä on olemassa olevan alueen täydennysrakentaminen. Tällöin kohteen oleskelualueilla ja parvekkeilla liikenteestä aiheutuva A-painotettu keskiäänitaso ei saa ylittää päiväaikana ($L_{A,eq,7-22}$) 55 dB eikä yöaikana ($L_{A,eq,22-7}$) 50 dB.

4 MALLINNUS

Meluselvityksissä käytettävä melumallinnusohjelmisto CadnaA 2019 sisältää pohjoismaiset tie-, liikenne-, raideliikenne- ja ympäristömelun laskentamallit. Ohjelmistosta on voimassa oleva ylläpitösopimus, joka takaa, että käytössä on aina viimeinen versio ohjelmistosta.

Melumallinnus perustuu pohjakartta-aineistosta luotavaan kolmiulotteiseen maastomalliin. Ohjelmisto ottaa huomioon maan ja rakennusten pintojen akustiset ominaisuudet. Laskennassa huomioon otettavien heijastusten määrä on 2. Mallinnuksessa maanpinta mukaan lukien tiet on asetettu kauttaaltaan heijastavaksi. Rakennuksille ja meluesteille on asetettu Helsingin ohjeen [4] mukaisesti absorptiosuhde $\alpha = 0,21$ (1 dB heijastusvaimennus). Ohjelmisto laskee melun leviämisen maastossa tai rakennetussa ympäristössä liikennemäärien, ajonopeuksien ja raskaan liikenteen suhteellisten osuuksien perusteella.

Liikenteen aiheuttamat A-painotetut keskiäänitasot on laskettu päiväaikaan ($L_{A,eq,7-22}$) ja yöaikaan ($L_{A,eq,22-7}$). Melun leviämisen havainnollistamiseksi liitteessä 1 on esitetty mallinnuksen tuloksena saadut melukartat, jotka tässä selvityksessä on laskettu käyttämällä 5 metriä tiheää laskentapisteverkkoa. Melukartat on laskettu 2 metriä maanpinnan yläpuolella.

Melukartoissa keskiäänitasot on esitetty erivärisinä vyöhykkeinä, joiden leveys on 5 dB. Vyöhykkeet on lisäksi jaettu pienempiin osiin mustilla viivoilla 1 dB välein. Meluvyöhykkeet on piirretty karttoihin silloin, kun A-painotettu keskiäänitaso ylittää 45 dB. Meluesteet on esitetty melukartoissa sinisellä värillä.

Liitteessä 1 on julkisivuille kohdistuvan melun suurimmat äänitasot esitetty numeroarvoina julkisivun pinnan kohdalla ilman julkisivusta tulevaa heijastusta. Laskenta on tehty rakennuksen jokaisen kerroksen korkeudella 2 m lattiatason yläpuolella. Liitteissä on esitetty ainoastaan korkeussuunnassa suurimmat äänitasot.

Raitiotien keskiäänitason ja enimmäisäänitason laskennassa otettu huomioon kaarrekirskunta ja vaihdekolina Helsingin ohjeen mukaisesti. Keskiäänitason laskennassa kaarrekirskunta on mallinnettu viivalähteenä, jonka A-painotettu äänitehotaso L_{WA} on laskettu käyttämällä vaunun ohituksen äänienergiatasona $L_{JA} = 118,8$ dB [4]. Laskennassa on otettu huomioon ohitusten lukumäärä, sekä kapeakaistaisuuskorjaus 5 dB.

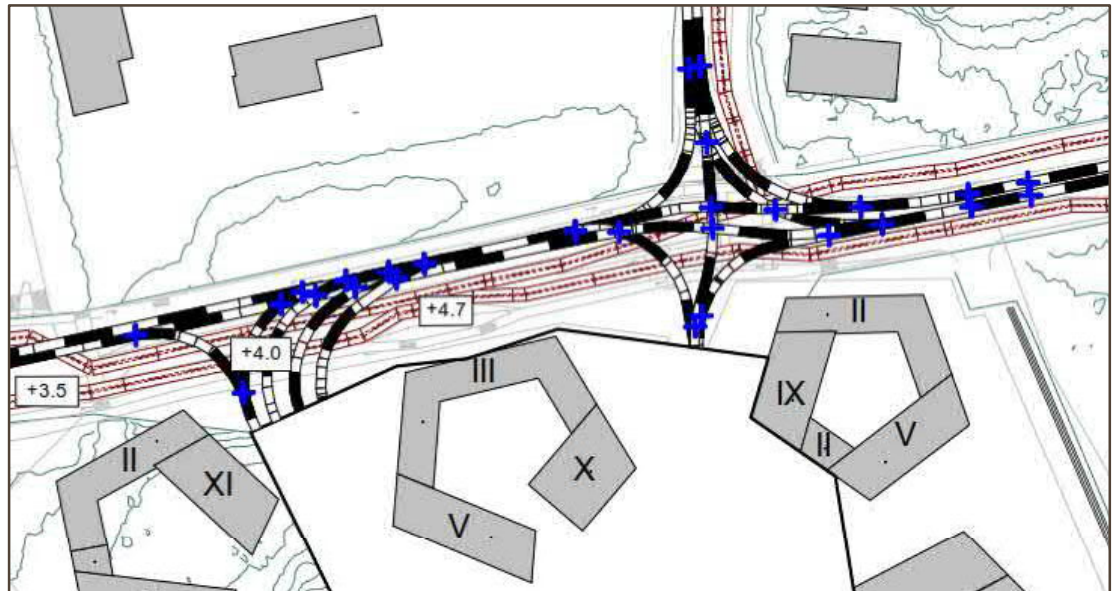
Risteysalueelle on mallinnettu seitsemäntoista suunnanvaihtovaihdetta (Y-vaihte) sekä yhdeksän ristikkovaihdetta (X-vaihte) pistelähteenä vaihteen kohdalle 0,3 m korkeudelle. Keskiäänitasojen laskennassa pistelähteen A-painotettu äänitehotaso L_{WA} on laskettu käyttämällä ohituksen äänienergiatasona $L_{JA,14km/h} = 112,5$ dB vaunun nopeuden ollessa 14 km/h [4]. Mikäli

todellinen nopeus vaihteen kohdalla poikkeaa tästä, Helsingin ohjeen mukaisesti äänienergia-
tasolle on mahdollista tehdä nopeuden perusteella korjaus, mutta tässä tapauksessa sitä ei
todettu tarpeelliseksi. Laskennassa on lisäksi otettu huomioon vaunujen lukumäärä sekä im-
pulssimaisuuskorjaus 5 dB.

Vaihdekolinan enimmäisäänitasojen laskennassa käytetään hetkellistä enimmäisäänitasoa
 $L_{AFmax} = 89$ dB lähtöarvoa 5 m etäisyydellä ja ajonopeudella 14 km/h. Tämän perusteella enim-
mäisäänitasojen laskennassa pistelähteen A-painotettu äänitehotasona on käytetty $L_{WA,max} =$
111dB.

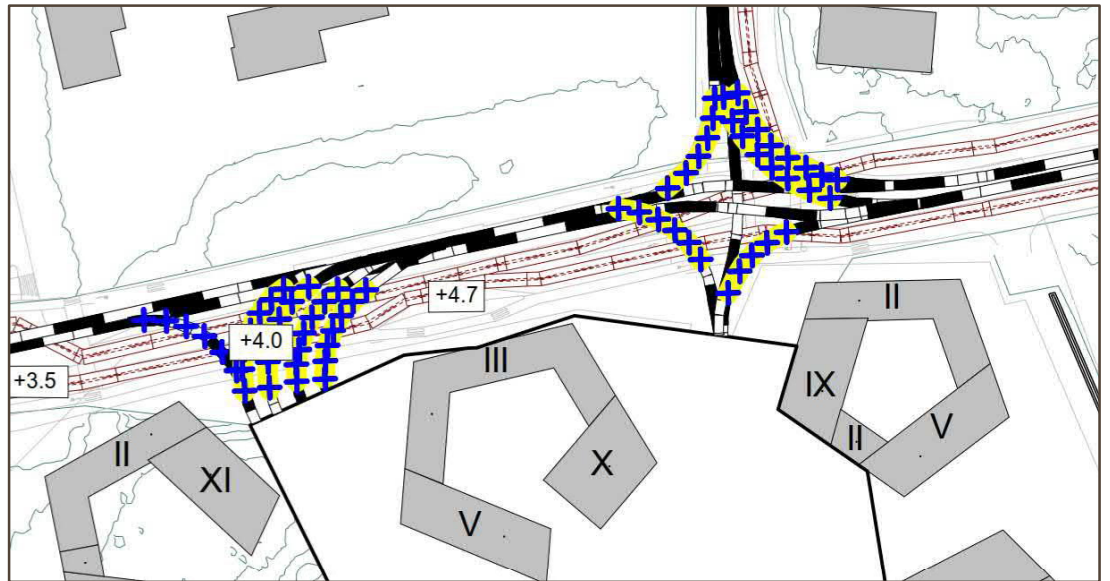
Keskiäänitasojen laskennassa kaarekirkskunta ja vaihdekolina on laskettu samanaikaisesti tie-
ja raideliikenteen kanssa. Enimmäisäänitasojen laskennassa vaihdekolinan ja kaarekirkskun-
nan aiheuttamat suurimmat äänitasot julkisivuilla on määritetty tarkastelemalla jokaisen piste-
lähteen vaikutus erikseen.

Kuvassa 3 on esitetty keski- ja enimmäisäänitasojen laskennassa huomioidut raitiotien vaihteiden
sijainnit kohteen läheisyydessä.

Kuva 3. Mallinnuksessa huomioidut raitiotien vaihteet (merkitty sinisellä) kohteen läheisyydessä.

Kuvassa 4 on esitetty laskennassa huomioidut kaarresäteiltään alle 50 m kaarteiden sijainnit.

Kuva 4. Mallinnuksessa huomioituiden raitiotien kaarteiden kohteen läheisyydessä. Keskiäänitasojen laskennassa kaarteet on mallinnettu viivalähteinä (merkitty keltaisella) ja enimmäisäänitasojen laskennassa kaarteet mallinnettu useana pistelähteenä (merkitty sinisellä).

Kuvassa 4 varikon sisäänkäynnin vasemmanpuoleisin raitiotien kaarre on huomioitu vain enimmäisäänitasojen laskennassa, koska kyseisellä osuudella ei ole tiedossa säännöllistä liikennettä.

5 TULOKSET

5.1 Äänitasot ulko-oleskelualueilla

Kohteen ulko-oleskelualueet on suunniteltu sijoitettavan varikon ja pysäköintitontin päälle ja asuntokorttelien sisäpihalle.

Kohteen rakennusten ulko-oleskelualueilla noudatetaan valtioneuvoston päätöksessä 993/1992 määritettyjä ohjearvoja, jolloin Tällöin liikenteestä aiheutuva keskiäänitaso ei saa ylittää päiväaikana $L_{A,eq,7-22} = 55$ dB tai yöaikana $L_{A,eq,22-7} = 50$ dB.

Kohdealueella vallitsevat äänitasot on esitetty liitteen 1 melukartoissa. Liitteen melukartoista nähdään, että päiväajan 55 dB vaatimus täyttyy ennustetilanteessa vihreällä ja valkoisella merkityllä alueella (Liite 1, s. 1) ja yöajan 50 dB vaatimus täyttyy vaaleanvihreällä ja valkoisella merkityllä alueella (Liite 1, s. 2). Päivä- ja yöajan ohjearvot täyttyvät kaikilla asuntokorttelien sisäpihoilla sekä suurimaksi osaksi asuntokorttelien välistä pihakantaa pohjoisreunaa lukuun ottamatta.

5.2 Ulkovaipan ääneneristys

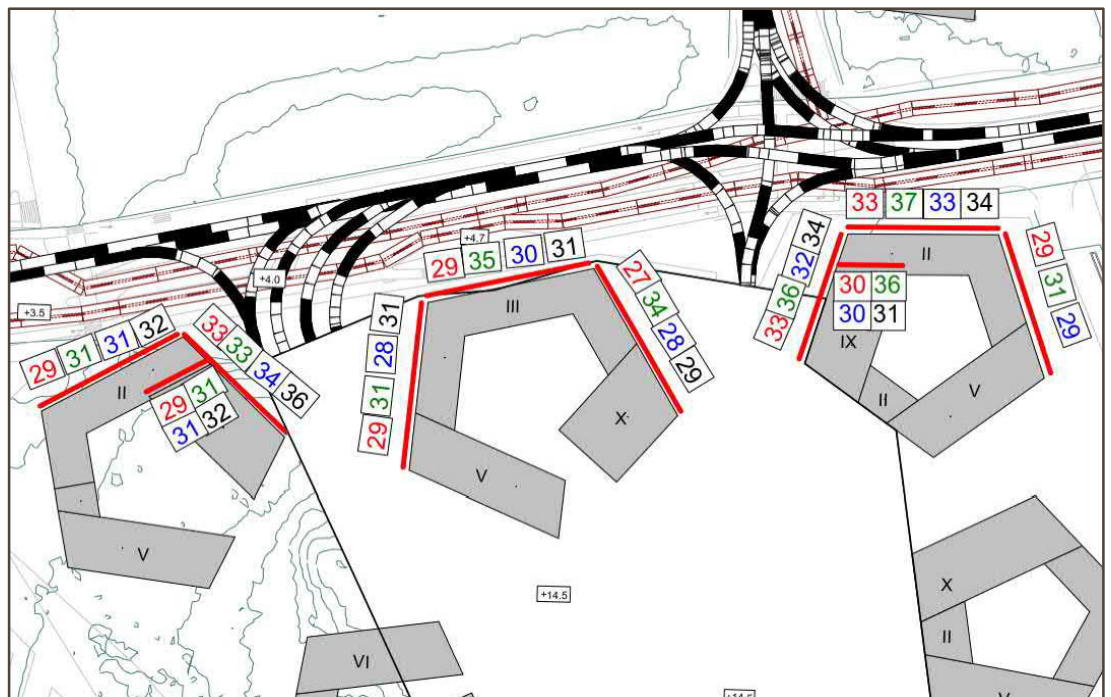
Asuintilojen osalta noudatetaan valtioneuvoston päätöksessä 993/1992 määritettyjä ohjearvoja, jolloin liikenteestä aiheutuva keskiäänitaso ei saa ylittää päiväaikana $L_{A,eq,7-22} = 35$ dB tai yöaikana $L_{A,eq,22-7} = 30$ dB.

Rakennuksen ulkovaipan ääneneristysvaatimus ilmoitetaan julkisivuun kohdistuvan äänitason ja sisällä sallittavan äänitason erona $\Delta L_{A,vaad}$. Kohteen julkisivuille kohdistuvat, liikenteestä aiheutuvat suurimmat keskiäänitasot on esitetty liitteen 1 (s.1-2) melukartoissa. Melukartoista nähdään, että suurimmat julkisivuille kohdistuvat keskiäänitasot ovat päiväaikaan 69 dB ja yöaikaan 67 dB. Näistä yöajan keskiäänitaso on mitoittava ja sen perusteella muodostuva suurin äänitasoerosuositus on $\Delta L_{A,vaad} = 37$ dB. Tämä kuvastaa alueen (erityisesti varikon) vilkasta liikennöintiä yöaikaan.

Raideliikenteen yöajan ohituksista aiheutuu kohteen julkisivulle suurimmillaan 78 dB enimmäisäänitaso ja sen perusteella suurin äänitasoerosuositus on $\Delta L_{A,vaad} = 33$ dB.

Lisäksi on laskettu asemakaavoituksessa sovellettavan ohjeen mukaisesti [4] kohteen julkisivuille kohdistuvat raideliikenteen vaihdekolinasta ja kaarrekirskunnasta aiheutuvat suurimmat yöajan enimmäisäänitasot. Vaihdekolinasta suurimmat julkisivuille kohdistuvat enimmäisäänitasot ovat yöaikaan 79 dB. Vaihdekolinan enimmäisäänitasoista muodostuva suurin äänitasoerosuositus on $\Delta L_{A,vaad} = 34$ dB. Kaarrekirskunnan suurimmat julkisivuille kohdistuvat enimmäisäänitasot ovat yöaikaan 81 dB. Kaarrekirskunnan enimmäisäänitasoista muodostuva suurin äänitasoerosuositus on $\Delta L_{A,vaad} = 36$ dB.

Julkisivuihin kohdistuvista keskiäänitasoista (Liite 1), raideliikenteen yöajan ohitusten enimmäisäänitasoista sekä vaihdekolinasta ja kaarrekirskunnasta aiheutuvista enimmäisäänitasoista lasketut äänitasoerosuositukset on esitetty kuvassa 5. Tulokset on esitetty julkisivuille, joille on selvityksen perusteella tulossa yli 30 dB äänitasoerosuositus.

Kuva 5. Julkisivuille muodostuvat 30 dB ylittävät ulkovaipan äänitasoerosuositukset $\Delta L_{A,vaad}$. Tie- ja raideliikenteen keskiäänitasoista aiheutuvat vaatimukset on esitetty vihreällä. Raideliikenteen yöaikaisista ohituksista aiheutuvista enimmäisäänitasoista aiheutuvat vaatimukset on esitetty punaisella. Vaihdekolinan yöaikaisista enimmäisäänitasoista aiheutuvat vaatimukset on esitetty sinisellä ja kaarrekirskunnan yöaikaisista enimmäisäänitasoista aiheutuvat vaatimukset on esitetty mustalla.

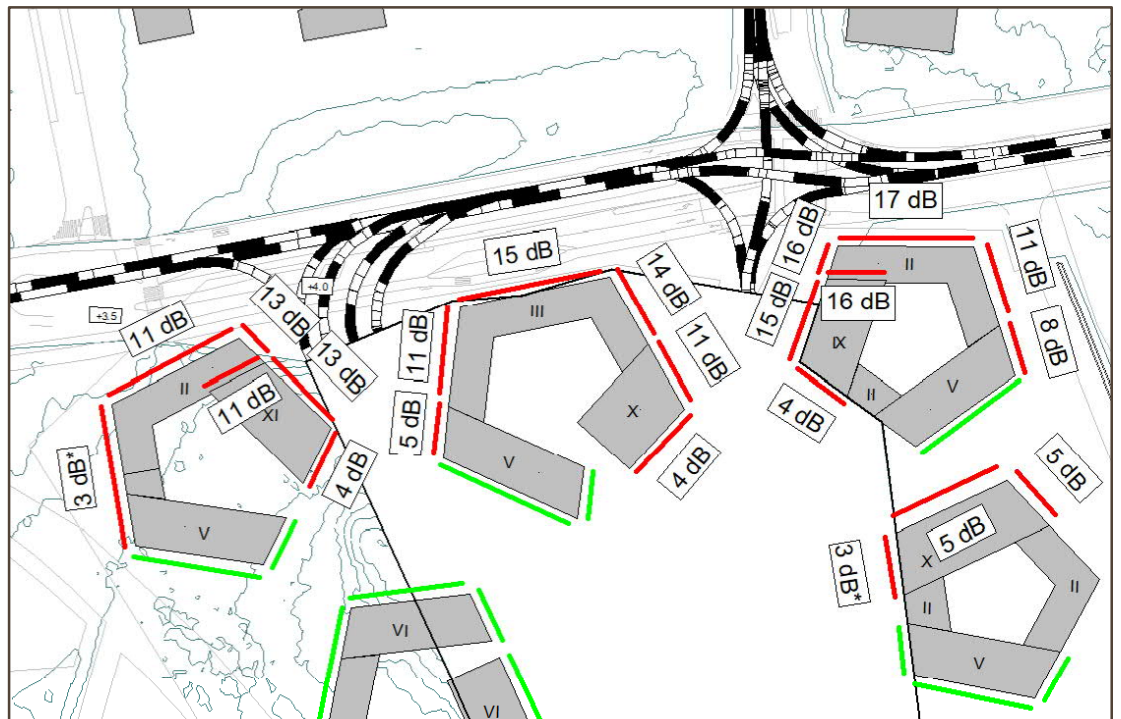
Ulkovaipan ääneneristys tulee mitoittaa rakennusten julkisivuilla siten, että se täyttää asuintiloissa kuvassa 5 esitetyt äänitasoero-suositukset.

5.3 Parvekkeiden meluntorjunta

Kohteen parvekkeilla noudatetaan valtioneuvoston päätöksessä 993/1992 määritettyjä ohjeita, jolloin Tällöin liikenteestä aiheutuva keskiäänitaso ei saa ylittää päiväaikana $L_{A,eq,7-22} = 55$ dB tai yöaikana $L_{A,eq,22-7} = 50$ dB.

Lasitetun parvekkeen äänitasoero-suositus ilmoitetaan parvekelasitukseen kohdistuvan äänitason ja parvekkeella sallittavan äänitason erona $\Delta L_{A,vaad}$. Parvekkeille kohdistuvat, liikenteestä aiheutuvat suurimmat keskiäänitasot on esitetty liitteen 1 melukartoissa. Mitoittavaksi muodostuu yöajan keskiäänitasot. Kuvassa 6 on esitetty punaisella julkisivuittain parvekkeille muodostuvat äänitasoero-suositukset $\Delta L_{A,vaad}$ siltä osin kuin parvekkeita on esitetty tämän hetkisisissä suunnitelmissa eri julkisivuille.

Lasittamattomana parveke on ulkotilassa ja julkisivusta takaisin heijastuva ääni kasvattaa parvekkeella vallitsevaa äänitasoa. Lasitetun parvekkeen äänitasoeroa laskettaessa lasitukseen ja parvekkeen muihin vaipparakenteisiin kohdistuvaa heijastusta ei oteta huomioon, sillä tällöin ääni heijastuu lasituksen pinnasta pois päin, eikä vaikuta parvekkeella muodostuvaan äänitasoon. Näin ollen, mikäli parvekettä ei lasiteta, on parvekkeelle muodostuva äänitaso julkisivuheijastuksesta johtuen noin 3 dB korkeampi kuin parvekelasitukseen kohdistuva äänitaso. Tästä syystä kaikki parvekkeet, joiden lasitukseen kohdistuva äänitaso on liitteen 1 päiväajan melukartoissa vähintään 53 dB ja liitteen 1 yöajan melukartoissa vähintään 48 dB tulee lasittaa.

Kuva 6. Suunnitelmien mukaiset parvekkeiden sijainnit merkittynä punaisella ja vihreällä sekä lasitettujen parvekkeiden äänitasoero-suositukset $\Delta L_{A,vaad}$ (punaisella merkityt julkisivut).

Parvekkeiden ääneneristys tulee mitoittaa siten, että se täyttää kuvassa 6 esitetyt äänitasoero-suositukset $\Delta L_{A,vaad}$. Julkisivuilla, joilla äänitasoero-suositukseksi on merkitty 3 dB*, parvekkeilla voidaan käyttää tavanomaista parvekelasitusta eikä sitä tarvitse erikseen mitoittaa. Vihreällä merkityillä julkisivuilla (kuten myös kohteen eteläisimpien asuinkorttelien julkisivut, jotka eivät näy kuvassa) parvekkeet voidaan jättää lasittamatta.

5.4 Epävarmuudet

Epävarmuuksia meluselvityksessä liittyy erityisesti lähtötietoihin ja raitiotien mallintamiseen. Koska raitiotietä Reposalmentielle ei vielä ole suunniteltu eivät liikennemäärät ole vielä tarkalleen tiedossa. Liikennemäärien arvioinnissa on kuitenkin pyritty huomioimaan suurimmat mahdolliset liikennemäärät eli pahin mahdollinen tilanne. Muutokset liikennemäärissä ovat kuitenkin yleensä pieniä ja vaikuttavat keskiäänitasoihin vain marginaalisesti.

Hetkellisiin enimmäisäänitasoihin liikennemäärät eivät vaikuta. Hetkellisten enimmäisäänitasojen osalta epävarmuudet liittyvät eri vaihdetyyppien ja kaarteiden melupäästöihin. Lähtötietoina on kuitenkin käytetty tuoreen Helsingin asemakaavoituksessa sovellettavan meluselvitysohjeen mukaisia arvoja, jotka edustavat parasta käyttökelpoista tietoa. Vaihteiden ja kaarteiden meluvaikutuksia voidaan kuitenkin alentaa huolellisella suunnittelulla sekä kunnossapidolla esimerkiksi kaarteissa kiskojen rasvaamisella. Tästä huolimatta melupäästöt vaihtelevat olosuhteiden ja kaluston kunnon mukaan.

Raitiotien mallintamisessa epävarmuutta liittyy erityisesti kaarteiden ja vaihteiden melupäästöön, tulevaan käytettävään kalustoon ja vaihdetyyppihin sekä vaihdekolinan pienitaajuisuuteen. Lisäksi enimmäisäänitasojen laskennassa on oletettu, että raideliikenteen ohitukset, vaihdekolina ja kaarrekirskunta eivät tapahdu samanaikaisesti vaan ne ovat yksittäisiä melutapah-tumia. Yöaikaisen liikennöinnin suuri osuus ja toistuvuus lisää häiritsevyyttä. Enimmäisäänitasojen osalta sisämelun tavoitetasona voisi olla perusteltua soveltaa myös käytettävää suositusarvoa $L_{A,max}$ 45 dB pienempää tavoitetasoa.

Julkisivuihin kohdistuvien melutasojen osalta Reposalmentien suuntaan on tämän hetkisissä suunnitelmissa asuntojen osalla koko julkisivun kattava parvekevyöhyke. Tämän vaikutusta ei ole huomioitu liitteessä 1 esitetyissä julkisivuun kohdistuvissa melutasoissa. Käytännössä parvekevyöhyke alentaa kuitenkin noin 1...3 dB julkisivuihin kohdistuvia melutasoja. Vaimennus vaikutus on esitetty standardissa SFS-EN ISO 12354-3.

Kokonaisuutena selvitys on laadittu siten, että tulokset eivät pyri aliarvioimaan melutasoja. Näin ollen selvityksen tuloksena esitettyjen meluntorjuntavaatimusten voidaan arvioida olevan riittävät, vaikka epävarmuuksia esitettyihin tuloksiin väistämättä liittyykin.

6 TÄRINÄ JA RUNKOMELU

Raitiovaunujen liikennöinti katualueella ja varikon sisällä aiheuttaa alusrakenteisiin värähtelyä, joka kytkeytyessään asuinrakennusten rakenteisiin voi ilmetä asunnoissa tärinänä tai runkomeluna. Tärinän ja runkomelun osalta sovelletaan ääniympäristöasetuksen sovellusohjeen [5] mukaisia ohjearvoja, jolloin tärinän tunnusluku $v_{w,95}$ saa olla enintään 0,30 mm/s ja runkomelun tunnusluku L_{prm} enintään 30 dB varikon sisäisen liikenteen osalta ja enintään 35 dB kadulla tapahtuvan liikennöinnin osalta.

Runkomeluntorjunta varikon sisäisen liikenteen osalta toteutetaan kaksivaiheisena. Primäärieristys toteutetaan ratarakenteessa asentamalla runkomelueristin kiskojen alla olevan betonilaatan ja tukirakenteiden väliin. Varikon päälle sijoittuvien rakennusten osalta sekundäärieristys asennetaan varikon kannen ja rakennuksen kantavien rakenteiden väliin. Varikon sivuille tulevien asuinrakennusten osalta sekundäärieristys asennetaan rakennusten perustusten ja vasta-anturoiden väliin. Asuinrakennusten ja varikon välillä ei ole äänisilloja, vaan ne ovat rakenteellisesti kauttaaltaan irrallaan. Tämä on otettu huomioon myös talotekniikan hormien suunnittelussa.

Varikon sisäisen liikenteen tärinätorjunta toteutetaan toteuttamalla varikon alapohja massiivisena jäykkänä betonirakenteena. Lisäksi mahdollisten varikon ja asuinrakennusten perustuspaalujen suunnittelussa tarkistetaan näiden resonanssitaajuuudet, jotta tärinän kytkeytyminen asuinrakennuksiin näiden välityksellä olisi minimaalista.

Reposalmentien raitiotien osalta tärinän- ja runkomeluntorjunta toteutetaan osana ratahankeä. Pehmeiden maalajien alueilla tärinätorjunta toteutetaan tarvittaessa tukemalla rata tehokkaasti esimerkiksi paalulaatalla kovan maaperän varaan. Kovien maalajien alueella runkomeluntorjunta toteutetaan tarvittaessa asentamalla ratarakenteeseen runkomeluvaimennin esimerkiksi sepelin- tai betonilaatanalusmatto. Jotta runkomelun kytkeytyminen asuinrakennuksiin vältetään maan pintakerrosten osalta, asennetaan Reposalmentien puoleisille maanpainesiinille runkomelueristin. Eristin asennetaan sokkelin pintaa ja suojataan EPS-levyillä.

Tärinän- ja runkomeluntorjunta suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä eri osapuolien kesken (asuinrakennukset, varikko, katu, rata). Suunnitteluratkaisuja tarkennetaan jatkosuunnittelussa ja lähtötietoina hyödynnetään mm. maaperän koetiivistysten yhteydessä tehtävien mittausten sekä varikon rakentamisen ja koekäytön yhteydessä tehtävien mittausten tuloksia. Eri osapuolien välisiä vastuurajoja ja suunnitteluperiaatteita on kuvattu tarkemmin Laajasalon varikon hankesuunnitteluvaiheen selvityksessä [6].

LIITTEET

1. Melukartat ja julkisivuille kohdistuvat tie- raideliikenteen keskiäänitasot (2 s.)

LÄHTEET

1. 180636-2 Reposalmentien hybridikortteli, viitesuunnitteluvaihe, liikennemeluserveys. 2018. Akukon Oy.
2. Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista. Suomen säädöskokoelma, nro 993/1992
3. Rakennuksen julkisivun ääneneristävyden mitoittaminen. 2003. Helsinki, ympäristöministeriö, ympäristöopas 108.
4. Liikennemeluserveyksen laatiminen maankäytön suunnitteluun. 2019. Helsingin kaupunki, Maankäytön yleissuunnittelu.
5. Ympäristöministeriön ohje rakennuksen ääniympäristöstä. 2018. Helsinki, ympäristöministeriö.
6. 180636-4 Laajasalon varikko, hankesuunnitteluvaihe 16.12.2019. Akukon Oy.

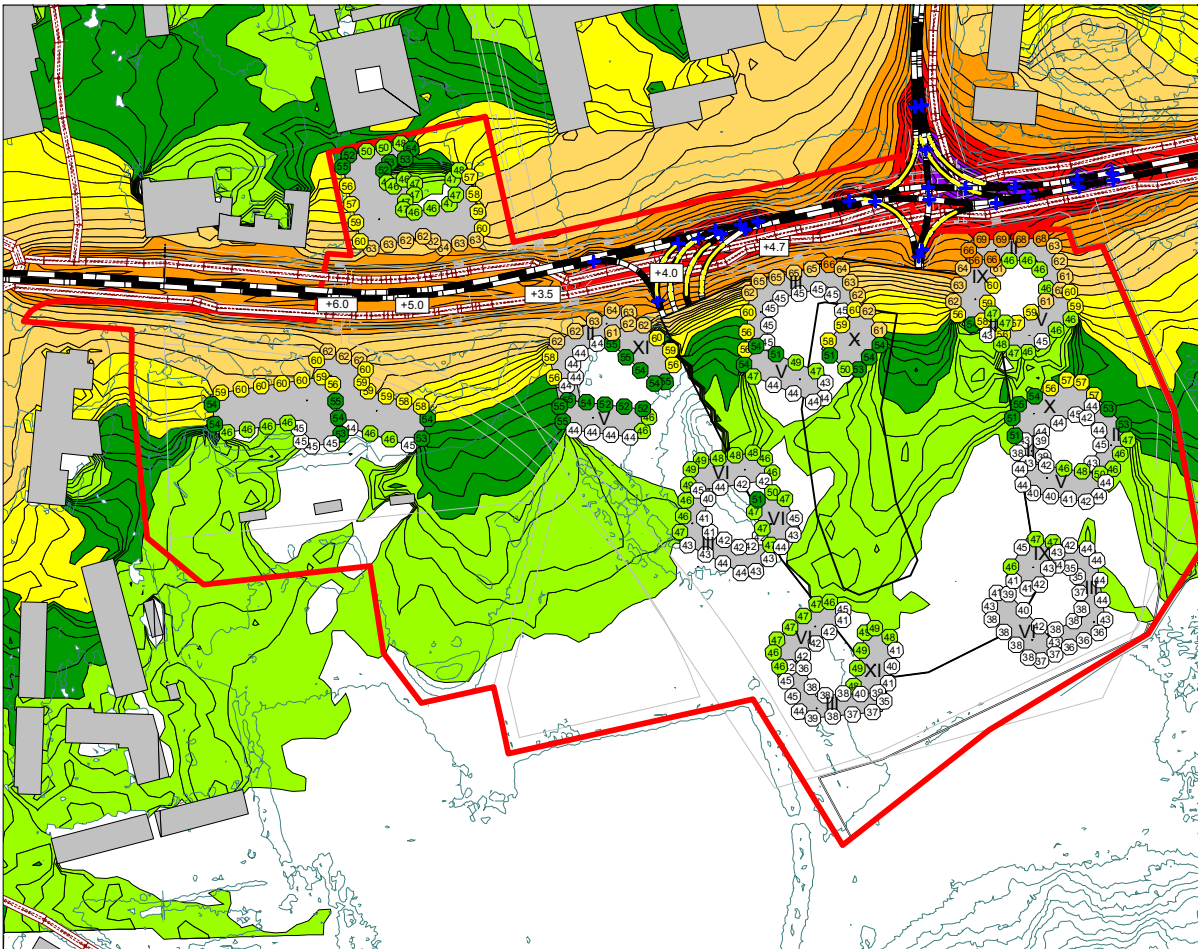
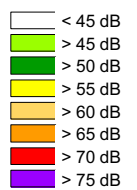
Laajasalon
Ratikkakortteli
Reposalmentie
00840 HELSINKI

**ENNUSTE V. 2040
päiväaikaan LA,eq,7-22**

Melukartta
Tie- ja raiteliikenteen melutasot 2 m maanpinnan yläpuolella julkisivuvehjastuksen kanssa Kahdeksankulmioiden sisällä olevat numeroarvot Julkisivulle kohdistuvat korkeussuunnassa suurimmat tie- ja raiteliikenteen melutasot asuinkerroksissa ilman julkisivuvehjastusta

Raitiotielinejat ja määrät (vuorja/suunta):
- Keskuks - Viiskylä: päivä 65, yö 16, 40km/h
- Keskuks - Haakoninlahti, vankolle ajo päivä 65 yö 16, 40km/h
- Vanikko, suoraan pohjoiseen (lähtö ja paluu) päivä 5 yö 15, 40km/h
- Vanikko, lään päätepuolelta kautta (lähtö ja paluu) päivä 10 yö 30, 40km/h
- Vanikon sisäinen kierto (lähtö ja paluu) päivä 0 yö 25, 40km/h
Tiiliennemäämät
- Reposalmentie, Laajasalontie-koulutanhua KAVL 8400, raskas 7%, 40km/h
- Reposalmentie, koulutanhua-ilomäentie KAVL 7500, raskas 7%, 40km/h
- Reposalmentie, ilomäentiestä tiään KAVL 6900, raskas 7%, 40km/h
- Ilomäentie KAVL 2000, raskas 7%, 40km/h
- Laajasalontie (Koiraasaarentie-Reposalmentie) KAVL 25700, raskas 7%, 50km/h
- Laajasalontie (Reposalmentie-Kuukiventie) KAVL 33400, raskas 7%, 50km/h

A-painotettu keskiäänitaso päiväaikaan LA,eq,7-22

1616340.1
LIITE 1, s. 2(2)
18.12.2019

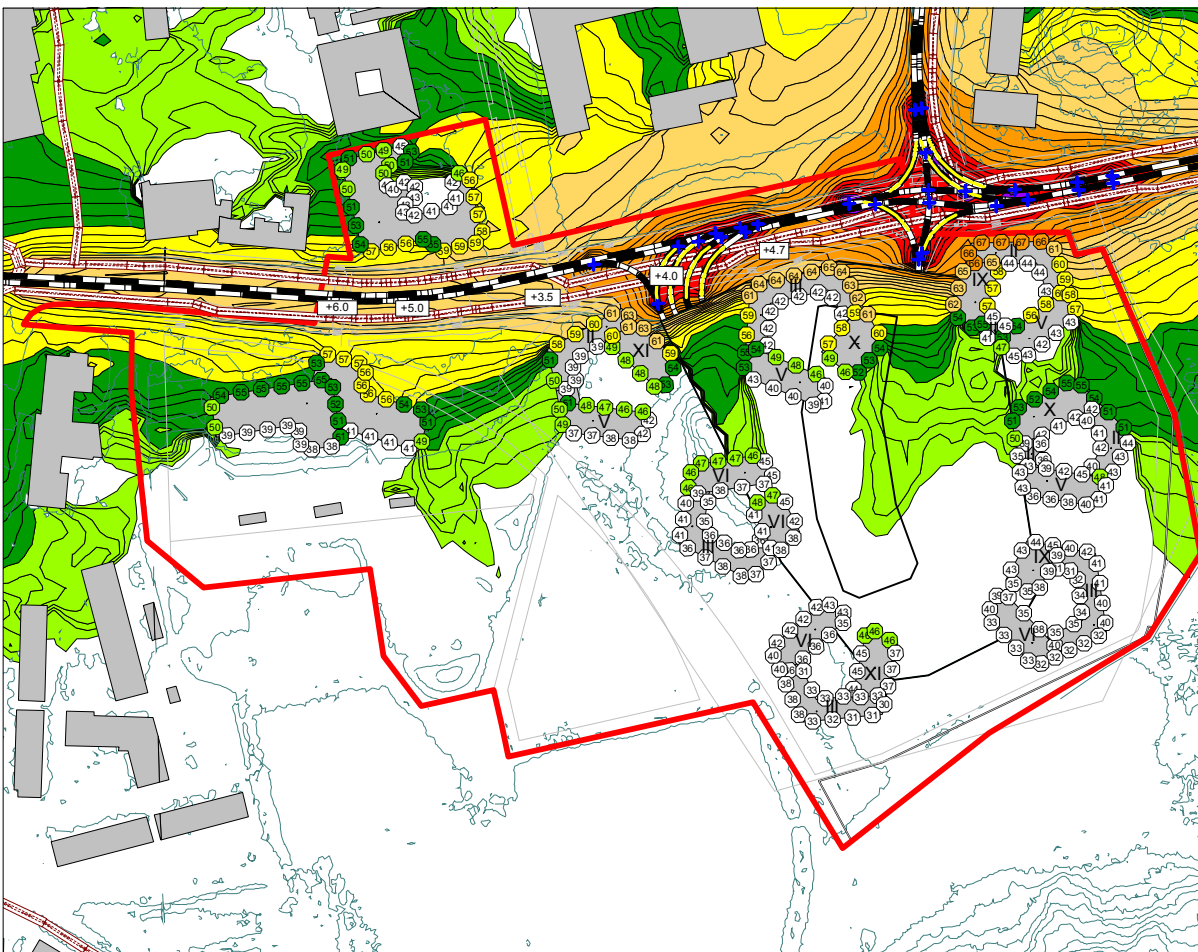
Laajasalon
Ratikkakortteli
Reposalmentie
00840 HELSINKI

**ENNUSTE V. 2040
yöaikaan LA,eq,22-7**

Melukartta
Tie- ja raideliikenteen melutasot 2 m maanpinnan yläpuolella julkisivuheihaistuksen kanssa Kahdeksankulmioiden sisällä olevat numeroarvot
Julkisivulle kohdistuvat korkeussuunnassa suurimmat tie- ja raideliikenteen melutasot asuinkerroksissa ilman julkisivuheihaistusta

Raitiotieliinjat ja määrät (vuorja/suunta):
- Kesusta - Yliskyla: päivä 65, yö 16, 40km/h
- Kesusta - Haakoninlahti, vankolle ajo päivä 65 yö 16, 40km/h
- Vanikko, suoraan pohjoiseen (lähtö ja paluu) päivä 5 yö 15, 40km/h
- Vanikko, lään päätepuolelta kautta (lähtö ja paluu) päivä 10 yö 30, 40km/h
- Vanikon sisäinen kierto (lähtö ja paluu) päivä 0 yö 25, 40km/h
Tieliikennemäärät
- Reposalmentie, laajasalontie-koulutanhua KAVL 8400, raskas 7%, 40km/h
- Reposalmentie, koulutanhua-ilomäentie KAVL 7500, raskas 7%, 40km/h
- Reposalmentie, ilomäentiestä tiään KAVL 6900, raskas 7%, 40km/h
- Ilomäentie KAVL 2000, raskas 7%, 40km/h
- Laajasalontie (Koiraasaarentie-Reposalmentie) KAVL 25700, raskas 7%, 50km/h
- Laajasalontie (Reposalmentie-Kuukiventie) KAVL 33400, raskas 7%, 50km/h

A-painotettu keskiäänitaso
yöaikaan LA,eq,22-7

Laajasalon varikko, hankesuunnitteluvaihe

Asiakas: HKL

Laajasalon varikko, melun ja värähtelyn torjuntasuunnittelu

MELUN JA VÄRÄHTELYN VAATIMUKSET JA TORJUNTAPERIAATTEET

LAADUNVARMISTUS

Tämä dokumentti on laadittu, tarkastettu ja hyväksytty Akukonin laatujärjestelmän ohjeiden mukaisesti. Akukonin laatujärjestelmä täyttää standardien EN ISO/IEC 17025 ja ISO 9001 vaatimukset.

Helsingissä 16.12.2019,

Vastuullinen konsultti DI Timo Peltonen, FISE PV (akustiikka)

Suunnittelija DI Timo Peltonen

Dokumentin tarkastaja TkT Sakari Tervo

SISÄLLYSLUETTELO

1	TAUSTA	5
2	VARIKON MELUA JA TÄRINÄÄ AIHEUTTAVAT TOIMINNOT	5
2.1	VARIKON TOIMINTAAN LIITTYVÄ RAITIOLIIKENTEEEN YMPÄRISTÖMELU	5
2.2	VARIKON SISÄTILOJEN TOIMINNASTA AIHEUTUVA MELU	6
2.3	TÄRINÄÄ JA RUNKOMELUA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT	6
2.4	MELULLE JA TÄRINÄLLE ALTTIIT TILAT JA ALUEET	6
3	MELUN JA TÄRINÄN OHJEARVOT	7
3.1	YLEISET VAATIMUKSET	7
3.2	VARIKON SISÄTILOJEN ÄÄNIOLOSUHTEIDEN VAATIMUKSET	8
4	KOHTEEEN ERITYISPIIRTEET MELUN JA TÄRINÄN KANNALTA	9
4.1	MAAPERÄ	9
4.2	MAAPERÄN TÄRINÄVAIKUTUKSET	10
4.3	MAAPERÄN RUNKOMELUVAIKUTUKSET	10
4.4	VARIKON PERUSTAMISTAVAN VAIKUTUKSET TÄRINÄN JA RUNKOMELUN KANNALTA	11
4.5	VARIKON JA KATUALUEEN VAIHDERATKAISUT	11
5	TÄRINÄN JA MELUN TORJUNTAPERIAATTEET	11
5.1	VARIKON RAITIOLIIKENTEEEN RUNKOMELUN ERISTYSRATKAISUT	11
5.2	VARIKON PERUSTUKSET.....	12
5.3	VARIKON LATTIARAKENNE.....	14
5.4	ASUINRAKENNUSTEN PERUSTUSTEN ERISTYKSET	16
5.5	SUUNNITTELUSSA JA TOTEUTUKSESSA HUOMIOITAVIA RISKEJÄ	17
5.6	HÄTÄPOISTUMISTUNNELI	18
5.7	PYSÄKÖINTILAITOS.....	18
6	VARIKON MELUNTORJUNTA	18
6.1	VARIKON TALOTEKNIIKAN JÄRJESTELMÄT	18
6.2	ASUINRAKENNUKSIIN LIITTYVÄT VARIKON TALOTEKNIIKAN KUILUT	18
6.3	KATUALUEELLE SIIJOITUVAT VARIKKOA PALVELEVAT RAITIOTIET JA RISTEYSALUEET	19
6.4	KANSIPIHA.....	19
6.5	VARIKON HUOLTOHALLIN AKUSTISET VAIMENNUSVERHOUKSET	20
7	HANKEKUSTANNUSTEN TARKASTELU	21
7.1	VARIKON RAKENTEELLISET RUNKOMELUERISTYKSET	21
7.2	ASUINRAKENNUSTEN RAKENTEELLISET RUNKOMELUERISTYKSET	21

7.3	VARIKON HUOLTOHALLIN AKUSTISET VAIMENNUSVERHOUKSET	22
7.4	TALOTEKNIIKAN LAITTEIDEN JA SAVUNPOISTOPUHALTIMIEN ÄÄNENVAIMENNUKSET	22
8	MELUN JA TÄRINÄN TORJUNNAN VASTUURAJAT (KRUUNUSILLAT, LEHTO, HKL).....	22
8.1	VARIKON RUNKOMELUERISTYKSET JA TÄRINÄN TORJUNTA	22
8.2	ASUINRAKENNUSTEN RUNKOMELUERISTYKSET JA TÄRINÄN TORJUNTA	22
8.3	KATUALUEEN RAITIOTEIDEN ERISTYKSET	23
8.4	YMPÄRISTÖMELUN TORJUNTA	23
	LÄHTEET	23

1 TAUSTA

Laajasalon raitiovaunuvarikko sekä tämän yhteyteen rakennettavat asuinkerrostalot ja pihakansi muodostavat yhdessä Reposalmen hybridikorttelin. Raitioliikenteen, varikkotoimintojen ja asuntojen sijoittaminen kiinni toisiinsa edellyttää osaltaan melun, tärinän ja runkomelun leviämisen yksityiskohtaista tarkastelua, torjuntatarpeiden tunnistamista ja torjuntaratkaisuiden määrittelyä.

Hankesuunnittelun yhteydessä on tarkasteltu raitiovaunuvarikon ja asuintoimintojen yhteen rakentamisen vaatimia melun, tärinän ja runkomelun huomiointitarpeita ja rakenteellisia torjuntaperiaatteita. Asumisen kannalta torjuttavaa melua ja värähtelyä aiheuttavat toiminnot ja ratkaisut on tunnistettu varikon suunnittelusta saatujen lähtötietojen perusteella. Työ on tehty läheisessä yhteistyössä rakenne-, geo- ja arkkitehtisuunnittelun kanssa.

Suunnittelussa on keskitytty varikon sisätiloissa tapahtuvan toiminnan melu-, tärinä- ja runkomeluvaiikutusten torjuntaan, mukaan lukien rakenteissa etenevä värähtely sekä rakenteiden äänieristys ympäröiviin meluherkkiin sisätiloihin ja oleskelupihoille.

Suunnittelussa on huomioitu myös kohteen edustalla kulkeva varikon toimintaan liittyvä raitioliikenne. Tämän meluvaikutuksiin, torjuntatarpeisiin ja torjuntaperiaatteisiin on otettu kantaa kohteeseen suunniteltujen asuinrakennusten julkisivujen ja piha-alueiden kannalta.

Työn tuloksena on selvitetty minkälaisilla rakenteellisilla ratkaisuilla varikon ja asuintoimintojen yhteensovitus on teknisesti toteutettavissa. Tarvittaviin eristysratkaisuihin liittyviä kustannusvaikutuksia on arvioitu yhdessä rakennesuunnittelun kanssa.

2 VARIKON MELUA JA TÄRINÄÄ AIHEUTTAVAT TOIMINNOT

Hybridikortteliin ollaan sijoittamassa lähekkäin lukuisia melua ja tärinää aiheuttavia toimintoja ja melulle alttiita tiloja ja alueita. Varikon raitioliikenne, toiminta ja tekniset järjestelmät aiheuttavat melua ja värähtelyä. Myös varikon edessä katualueella kulkevat raitiovaunut aiheuttavat melua ja tärinää.

2.1 Varikon toimintaan liittyvä raitioliikenteen ympäristömelu

Varikon toimintaan liittyvää raitiovaunuliikennettä kulkee varikon edustalla olevalla katualueella runsaasti etenkin ilta- ja yöaikaan. Lukuisat vaihteet ja risteykset tuottavat impulssimelua, ja jyrkissä kaarteissa raitiovaunujen liike aiheuttaa kaarrekirskuntaa. Raitioliikenteen ympäristömelu aiheuttaa vaatimuksia kadun puolen asuinkortteleiden julkisivuäänieristyksen mitoitukselle. Äänieristyksen on oltava riittävä, jotta raitiovaunujen yöaikaiset meluhuiput eivät häiritse asukkaita. Liikenteestä aiheutuvia melutasoja ja julkisivujen äänieristysvaatimuksia on selvitetty alueen kaavoitusta varten tehdyssä erillisessä ympäristömeluselvityksessä.

2.2 Varikon sisätilojen toiminnasta aiheutuva melu

Varikon sisätilojen toimintaan liittyy mm. seuraavia merkittäviä melulähteitä:

- raitiovaunujen liikkuminen erityisesti vaihdealueilla,
- raitiovaunujen tuuletuspuhaltimien käynti,
- varikon huolto- ja korjaustoiminnot,
- pesulinja ja graffitien poisto,
- varikon toimintaan liittyvä raskaan kumipyöräliikenteen huoltoajo,
- järeät talotekniikan laitteet, kuten paineilma- ja jäähdytyskompressorit ja savunpoistopuhaltimet, sekä
- muuntamot.

Talotekniikan laitteista jäähdytys- ja savunpoistolaitteet voivat aiheuttaa myös merkittäviä melutasoja rakennuksen ulkona piha-alueille ja ympäristöön.

2.3 Tärinää ja runkomelua aiheuttavat toiminnot

Tärinän ja runkomelun merkittävimmät lähteet kohteessa ovat:

- varikon edustalla katualueella ja risteysalueilla liikkuvat raitiovaunut,
- varikon sisäpuolella kiintoraiteilla liikkuvat raitiovaunut,
- lukuisat vaihteet varikon sisäpuolella,
- varikon huolto- ja korjaustoiminnot; nämä tulee tarkentaa jatkosuunnittelussa,
- pesulinja, sekä
- varikon järeät talotekniikan laitteet, kuten muuntajat, kompressorit ja kylmälinjat.

2.4 Melulle ja tärinälle alttiit tilat ja alueet

Melulle alttiita tiloja ovat kohteeseen rakennettavat asunnot ja liiketilat, sekä varikon toimisto-, työskentely-, tauko- ja lepotilat.

Tärinälle ja runkomelulle alttiita tiloja ovat ensisijaisesti kohteen asunnot, ja toissijaisesti asuinrakennusten ja varikon toimisto- ja liiketilat.

Lähimmät asuintilat ollaan sijoittamassa aivan varikkorakennuksen kyljen viereen sekä kansitasolle varikon kansirakenteen päälle kuten on esitetty *kuvassa 1*.

Hybriditoimintojen yhteensovittamiseksi asuinrakennusten rakennusrungot on toteutettava kauttaaltaan joustavasti irrotettuina varikon rakennusrungosta. Tämä on yhteensovituksen perusedellytys, joka toisaalta myös mahdollistaa häiriötä tuottavien ja häiriölle alttiiden tilojen sijoittelun lähekkäin keskenään.

Kuva 1. Asuinrakennusten sijainti varikkoon nähden.

3 MELUN JA TÄRINÄN OHJEARVOT

3.1 Yleiset vaatimukset

Melun ja värähtelyn tilatyypikohtaiset vaatimukset on esitetty taulukossa 1. Melun ohjearvoina ovat päivä- ja yöajan keskiäänitasot L_{Aeq} sekä yksittäisten melutapahtumien enimmäistasot L_{AFmax} . Runkomelun osalta tarkastellaan enimmäistasoja L_{ASmax} ja värähtelyn osalta rakenteen värähtelynopeuden enimmäisarvoja $v_{Wm,max}$.

Taulukko 1. Melun ja värähtelyn **raja-arvot** ja tavoitearvot kohteessa.

tilatyyppe	keskiäänitaso L_{Aeq}	enimmäistaso L_{AFmax}	runkomelutaso L_{ASmax}	tärinä $v_{Wm,max}$
asuintilat	35 dB (päiväaika) 30 dB (yöaika)	45 dB	30 dB	0,30 mm/s
parvekkeet ja piha-alueet	55 dB (päiväaika) 45 dB (talotekniikka)			
toimistotilat	40 dB	50 dB	40 dB	0,40 mm/s
liiketilat	50 dB	60 dB	45 dB	0,60 mm/s

3.2 Varikon sisätilojen ääniolosuhteiden vaatimukset

Varikon henkilökunnan työtilojen, taukutilojen sekä mahdollisten valvomotilojen suunnittelussa tulee varmistaa, että tiloissa saavutetaan tilan käyttötarkoituksen ja työsuojelun kannalta riittävän hyvät ääniolosuhteet. Ääniolosuhteista tulee huomioida tilojen melutaso sekä puheen ymmärrettävyys. Melutason tarkastelussa otetaan huomioon varikon meluisten toimintojen tunnistus ja meluntorjuntamahdollisuuksien selvittäminen. Puheen ymmärrettävyys vaikuttaa työturvallisuuteen, ja sitä voidaan parantaa varustamalla kaikuisat työtilat tiloihin soveltuvilla riittäväillä vaimennusverhouksilla.

Tilojen käyttötarkoituksen mukaiset suurimmat suositellut melutasot on esitetty *taulukossa 2*. Huoltohallin jälkikaiunta-aikaa tulee rajoittaa akustisella vaimennusverhouksella siten, että jälkikaiunta-aika ei ylitä 2,2 s. Mitoitus perustuu standardiin SFS 5907 rakennusten akustinen luokitus.

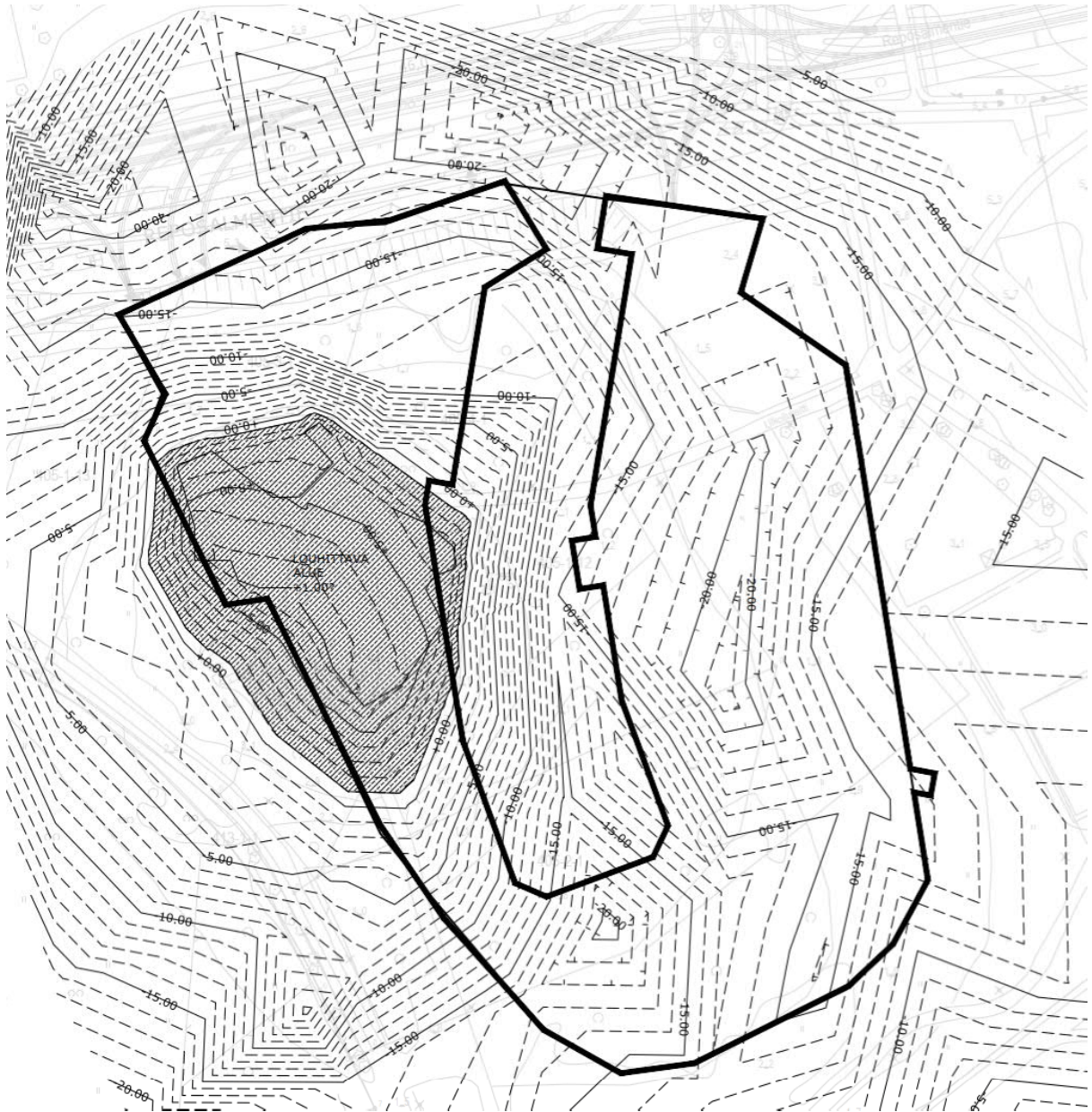
Taulukko 2. Varikon työtiloissa sovellettavat melurajat.

työtehtävän tai tilan tyyppi	keskiäänitason enimmäisarvo, L_{Aeq}
Puhekommunikaatio tärkeää, tai pysyviä tarkkuus- tai tarkkaavaisuusvaatimuksia. Esimerkiksi valvonta, käsin tehtävä asennus, lajittelu ja varastotyö	< 60 dB
Toiminta, jossa käytetään meluisia laitteita; kuormaus- ja kuljetinlaitteiden käyttö	< 80 dB
Tuotantotila; ilmanvaihdon tms. talotekniikan äänet ilman tuotannon ääniä	< 65 dB
Taukotilat, sosiaalitilat; tuotannon ja talotekniikan äänet	< 50 dB
Valvomot	< 55 dB

4 KOHTEEN ERITYISPIIRTEET MELUN JA TÄRINÄN KANNALTA

4.1 Maaperä

Kohteesta laaditut pohjatutkimukset osoittavat, että suunnitellun varikkoalueen maaperä koostuu pääosin löyhistä siltti-, hiekka- ja sorakerroksista, joiden päällä on muutaman metrin savikerros. Hiekkakerrokset ylettyvät kairausten perusteella tyypillisesti 10...20 m syvyyteen nykyisestä maanpinnasta. Alueen keskiosassa on paikallinen kalliokumpare. Pohjavesi on lähellä maan pintaa.

Kuva 2. Valtaosa varikosta ja asuinrakennuksista sijoittuu alueelle, jossa kalliopinta on syvällä ja sen päällä on pehmeitä maakerroksia (tärinärisi). Poikkeuksen muodostaa länsipuolen louhittava alue, jonka kohdalla varikko ja asuinrakennukset perustetaan lähelle kalliopintaa (runkomeluriski).

Kuva 3. Reposalmentien katualueen kohdalla maakerrosten paksuus on 15...25 m. Alue on tärinäherkkää.

4.2 Maaperän tärinävaikutukset

Alueen maaperä on varsin tärinäaltista. Löyhä maaperä, kuten alueella esiintyvä savi ja siltti välittävät värähtelyä tehokkaasti.

Varikon toiminnan tärinävaikutukset tulee huomioida sekä katualueen raitioteiden että varikon lattian perustusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Tärinän torjunta on tärkeää, jotta katualueen raitioliikenne ei tule aiheuttamaan tärinähaittoja kadunvarren ja kohteen rakennuksiin, eivätkä varikon sisällä kulkevat raitiovaunut pääse aiheuttamaan löyhän maaperän välityksellä kytkeytyviä tärinähaittoja varikon ja asuinrakennusten rakennusrunkoihin.

Mikäli alueen rakennusvaiheessa päädytään käyttämään pudotustiivistysmenetelmää, rakennusvaiheen tärinävaikutukset tulee osaltaan huomioida alueen ympäristössä. Pudotustiivistystyön yhteydessä on mahdollista selvittää myös varikon alle jäävän maaperän dynaamisia ominaisuuksia alueen sisäpuolella tehtävillä erillisillä tärinämittauksilla.

4.3 Maaperän runkomeluvaikutukset

Alueen keskiosaan sijoittuvan paikallisen kallioalueen kohdalla sekä sen lähiympäristössä, jossa kalliopinta on lähellä tulevien rakennusten perustuksia, esiintyy runkomeluriski. Kalliopintaan kytkeytyvä raitioliikenteen värähtely muodostaa runkomeluerätteen, joka leviää tehokkaasti kallioperässä ja voi kytkeytyä edelleen viereisiin rakennusrunkoihin aiheuttaen runkomeluhaittaa.

Runkomelun torjunnassa tulee varmistaa, että kaikki kalliopinnan lähelle sijoittuvat varikon kiskoja käsittelevät lattia-alueet sekä asuinrakennusten perustukset runkomelueristetään.

Runkomelueräte vaimenee kallioon verrattuna nopeasti pehmeissä maalajeissa. Lyhyillä etäisyyksillä vaimentuminen voi kuitenkin olla niin vähäistä, että runkomelueräte voi kytkeytyä maaperän välityksellä varikon ja viereisten asuinrakennusten runkojen välillä. Tämän vuoksi suunnittelussa tulee toistaiseksi varautua siihen, että asuinrakennusten perustukset tulee kokonaisuudessaan runkomelueristää. Runkomelueristuksen tarvittavaa laajuutta voidaan optimoida varikon valmistumisen yhteydessä tehtävien värähtelymittausten avulla. Mittaustulosten myötä on mahdollista, että osa asuinrakennusten maanvaraisista perustuksista voidaan jättää eristämättä, tai niihin voidaan sijoittaa kevyempi eristys.

Runkomelueräte leviää myös katualueelta kadun koviin pintarakenteiden välityksellä viereisiin rakennusrunkoihin. Roudan vaikutukset voimistavat tätä ilmiötä talvisin. Kadun puoleiset asuinrakennukset tulee tämän vuoksi runkomelueristää myös katualueen raitioteiltä kytkeytyvältä runkomeluerätteeltä.

4.4 Varikon perustamistavan vaikutukset tärinän ja runkomelun kannalta

Varikkorakennuksen perustamistavan valinnassa sekä perustusrakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa on pyritty raitiovaunujen aiheuttamien tärinävaikutusten minimointiin. Varikkoa ollaan rakentamassa valtaosin pehmeälle ja itsessään tärinäalttiille maaperälle, joka tarjoaa vain heikosti tukea raitiovaunujen liikkumisesta aiheutuvaa dynaamista värähtelyherätettä vastaan.

Tärinän torjunta varikon perustuksissa on hybridikohteen onnistuneen toteutuksen kannalta olennaista, jotta pientaajuinen havaittava tärinä ei kytkeydy kansipihan ja asuinrakennusten runkoihin, ja aiheuta sisätiloissa havaittavia tärinähaittoja. Asuinrakennusten välipohjien pystysuuntaiset resonanssit ja rakennusrunkojen vaakasuuntaiset resonanssit voivat osaltaan vahvistaa rakennusrunkoihin kytkeytyvää tärinäherätettä.

Rakenteisiin kytkeytyneen tärinä- tai runkomeluherätteen torjunta on kohteen valmistumisen jälkeen käytännössä joko erittäin vaikeaa tai mahdotonta, joten näiden torjunta on huomioitava varikon ja asuinrakennusten suunnittelussa ja toteutuksessa riittävällä riskitasolla. Vaikka savimaat poistetaan alta, löysä ja märkä maaperä voi osoittautua tärinän hallinnan kannalta haastavaksi. Riskinä on yhteen tai useampaan asuinrakennukseen kohdistuva tärinähaitta, joka aiheutuu raitiovaunujen liikkeistä varikon tiloissa.

4.5 Varikon ja katualueen vaihderatkaisut

Varikon sisätilojen lukuisat vaihteet muodostavat merkittävän häiriölähteen raitiovaunujen liikkumisesta aiheutuvan melun, runkomelun ja tärinän kannalta. Vaihteiden kohdalla kiskojen ajopinta ei ole yhtenäinen, vaan siinä on rakenteellisia katkoksia, jotka aiheuttavat voimakasta impulssimaista melua ja tärinäherätettä raitiovaunun kulkiessa vaihteen yli.

Varikolle ja sen edustalla olevalle katualueelle on tulossa syväuraiset vaihteet.

Vaihteiden tärinä- ja meluvaikutuksia on arvioitu syväuraisen vaihteelle tehdyillä koemittauksilla. Mittaustuloksia hyödynnetään jatkosuunnittelussa eristysmitoituksen osalta.

5 TÄRINÄN JA MELUN TORJUNTAPERIAATTEET

5.1 Varikon raitioliikenteen runkomelun eristysratkaisut

Hybridikortteliin sijoitetun raitioliikenteen ja asumisen toimivan yhteensovituksen edellyttämät tärinän ja runkomelun eristysvaatimukset ovat poikkeuksellisen suuria, ja tekevät kohteen suunnittelusta ja onnistuneesta toteutuksesta myös selvästi tavanomaista haastavamman.

Varikon sisätiloissa kulkevan raitioliikenteen runkomelu- ja tärinähaitat on suunniteltu torjuttavaksi rakenteellisesti kahdessa vyöhykkeessä. Primäärieristykseenä toimii varikolle toteutettava kelluva lattiaraakenne, joka vaimentaa kiskoista ja vaihteista aiheutuvan värähtelyherätteen kytkeytymistä varikkorakennuksen runkorakenteisiin. Riittävän eristävyuden varmistamiseksi kohteeseen suunnitellaan myös sekundäärinen eristys, joka sijoittuu asuinrakennusten ja varikkorakennuksen/pihakannen välisiin liitoksiin.

Kahden eristysvyöhykkeen käyttö mahdollistaa eristyksen mitoittamisen markkinoilta saatavissa olevilla eristystuotteilla, ja pienentää osaltaan asuntojen melu- ja tärinäriskejä. Koska raitiovaunubarikko on tarkoitus rakentaa ja ottaa koekäyttöön ennen asuinrakennusten rakentamisen aloitusta, asuinrakennuksiin liittyvän rakennuskohtaisen sekundäärieristykseen tarve ja mitoitus voidaan edelleen tarkistaa ja optimoida kohteessa tehtävin mittauksin. Tämä voi osaltaan mahdollistaa merkittävät

kustannussäästöt sekundäärieristyksen toteutettavissa ratkaisuisa, ja varmistaa samalla, että asuinrakennukset toteutetaan varmasti riittävän eristyksen varaan.

5.2 Varikon perustukset

Varikon perustusten suunnittelussa on pyritty minimoimaan pientaajuisen tärinän kytkeytyminen varikon alapohjan perustusten sekä varikkohallin ja asuinrakennusten perustusten välillä. Varikon perustustavaksi on tässä vaiheessa suunniteltu paalujen varaan rakennettava raskas pohjalaatta. Tämän päälle tulee paksu täyttökerros talotekniikan vetoja varten, ja tämän päälle tärinäeristeiden varaan kellutettava varikon lattialaatta, johon kiintoraiteet sijoitetaan. Kellutettu lattiarakenne tarvitaan kaikille raiteistoja käsittäville alueille. Muissa tiloissa lattiarakenteet voidaan toteuttaa tavanomaisesti.

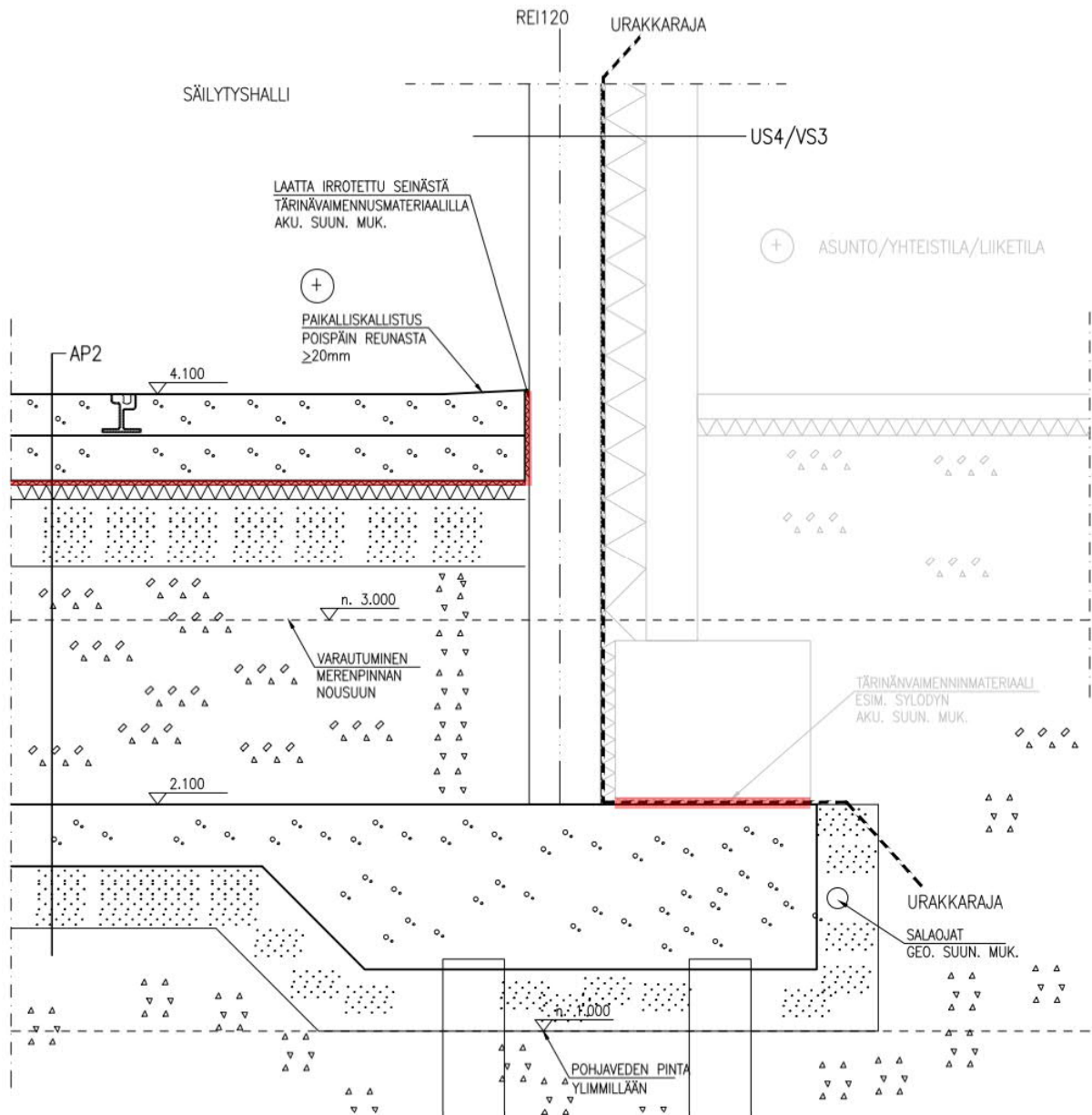
Pientaajuisen tärinän torjunnassa suositeltavin ratkaisu on mahdollisimman massiivisen ja jäykän pohjalaatan toteuttaminen varikkorakennuksen alle. Toimintaperiaate on sama riippumatta siitä, onko laatta maavarainen vai paaluperustainen. Pohjalaatan massan tulee olla merkittävä sen päällä kulkeviin raitiovaunuihin nähden, jolloin laatan ja alla vaikuttavan maaperän sekä perustusten yhteinen inertia pienentää tehokkaasti yläpuolella kulkevista raitiovaunuista kytkeytyvän tärinäherätteen voimakkuutta. Paksun pohjalaatan jäykkyys auttaa jakamaan paaluperustuksiin ja pehmeään maaperään paikallisesti kohdistuvaa tärinäherätettä, jolloin kriittisille alueille kohdistuvat herätevoimat ovat pienempiä.

Myös varikon viereen tulevien asuinrakennusten perustamistavassa olisi aiheellista pyrkiä kasvattamaan perustusten massaa ja jäykkyyttä siten, että pientaajuinen värähtely kytkeytyy mahdollisimman heikosti varikon perustuksista asuinrakennusten rakennusrunkoihin. Varikon ulkoseinän ja viereisen asuinrakennuksen jakama massiivinen antura (kuva 4) on tärinätorjunnan kannalta hyvä ratkaisu. Asuinrakennuksen anturan alle sijoitettava sekundäärinen runkomelueristys varmistaa osaltaan, että runkomelua aiheuttavat äänitaajuudet eivät pääse kytkeytymään yhteisestä anturasta asuinrakennuksen runkoon.

Kohdealueen maaperän ominaistuuksia on aiheellista selvittää koetiivistyksen tai -paalutuksen yhteydessä alueella tehtävin värähtelymittauksin. Tällöin jatkosuunnittelussa on mahdollista torjua tärinän pystysuuntaisen komponentin kytkeytymistä maaperän ja rakennusten perustusten välillä. Torjunnassa paalujen anturakohtainen resonanssimitoitus voidaan suunnitella siten, että varikon lattian paalujen resonanssit mitoitetaan eri taajuuksille kuin tärinäalttiiden rakennusosien paalut ja maaperässä esiintyvät ominaistuuudet.

Paalut voidaan mitoitaa, kun anturakohtaiset kuormitukset, paalumäärät ja paalujen likimääräiset pituudet ovat tiedossa. Paalujen resonanssitaajuutta on mahdollista säätää sijoittamalla osaan anturoista joko tavallista paksumpia tai ohuempia paaluja. Anturakohtaisesti tarvittavat paalujen lukumäärät ja anturoiden mitat valitaan tällöin vastaavasti.

Vaakasuuntaisen tärinäkomponentin osalta torjunta voi olla vaikeampaa. Paalutusta voidaan pyrkiä jäykistämään valitsemalla mahdollisuuksien rajoissa jäykempiä paaluja. Mahdollisesta vinopaalutuksesta ei kuitenkaan ole mahdollista tehdä niin jäykkää, että se kykenisi toimimaan anturoiden vaakasuuntaista värähtelyä jäykistävänä elementtinä. Haasteena tässä on, että tärinän häiritsevään kytkeytymiseen riittävän värähtelyn liikepoikkeamat voivat olla selvästi alle millimetrin luokkaa.

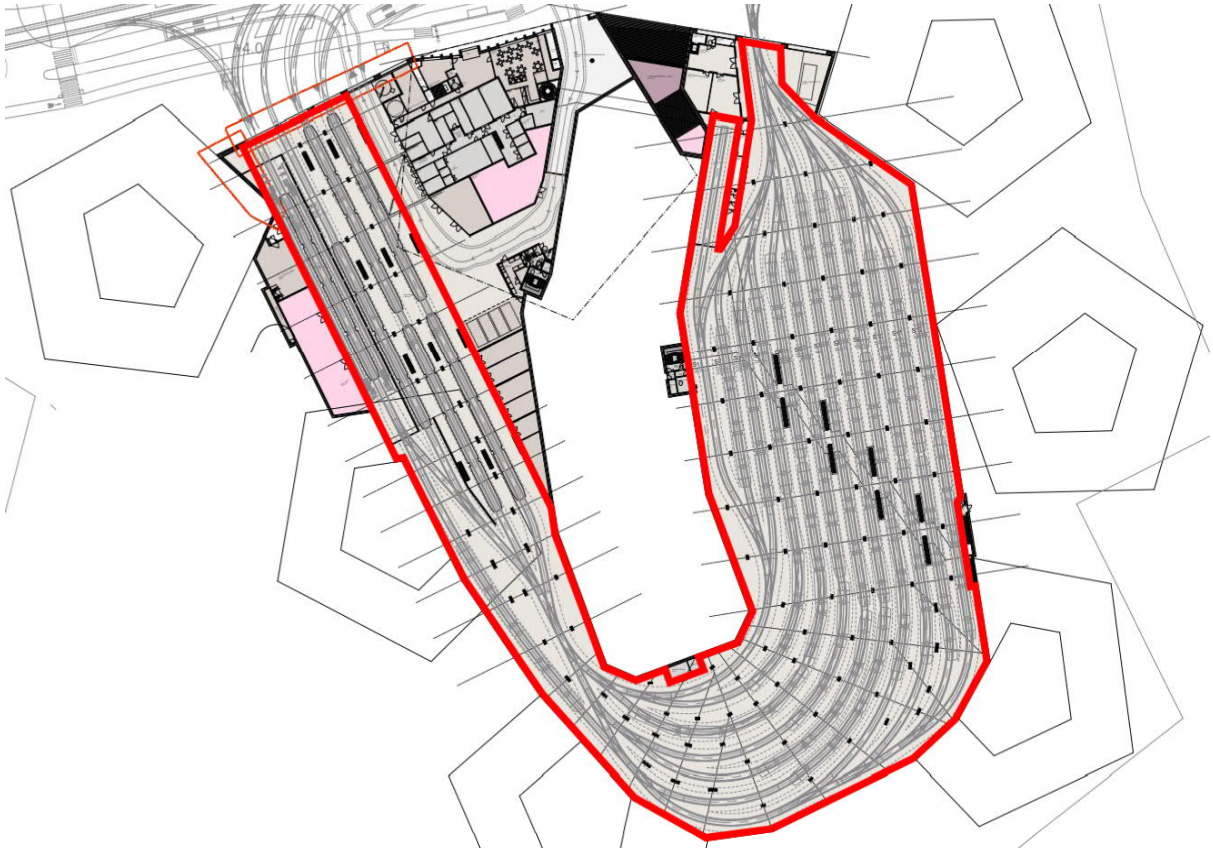

Kuva 4. Varikon ja viereisen asuinrakennuksen perustamistapa ja yhteinen antura. Kuvassa näkyy myös varikon kelluvan lattian primäärieristys sekä asuinrakennuksen perustusten sekundäärieristys. Tärinäeristeiden sijoitteluperiaatteet on merkitty kuvaan punaisella.

5.3 Varikon lattiarakenne

Varikon ratarakenteet toteutetaan kiintoraiteina betonilattialle. Raiteista rakennuksen rakenteisiin kytkeytyvä voimakas värähtelyheräte vaimennetaan toteuttamalla kaikkien varikon raitiovaunukalustolle käytettävien alueiden (pesu-, huolto-, ja säilytyshallit) lattiarakenteet kelluvana ratkaisuna (primäärieristys). Lattialaatta kellutetaan runkomelu- ja tärinäherätteen kannalta oikein mitoitettavan tärinäeristysmaton päälle. Laatan reunat ja läpiviennit toteutetaan kauttaaltaan joustavilla irrotuskaistoilla. Kellutettavan alueen laajuus käsittää kaikki raiteistot, ja on pinta-alaltaan noin 13 000 m². Kumipyöräliikenteellä olevaa huoltoaluetta ei kelluteta. Varikon kellutettava lattia-alue on esitetty *kuvassa 5*.

Kuva 5. Varikon kellutettava lattia-alue käsittää kaikki raidealueet. Kelluva laatta toteutetaan irti kantavista seinälinjoista ja pilareista.

Varikon lattiarakenteen irrotusperiaatteet on esitetty *kuvissa 4* (seinän liittymä), *6* (pilarin liittymä) ja *7* (huoltomonttu). Tärinäeristysten sijoittelu on merkitty kuviin punaisella.

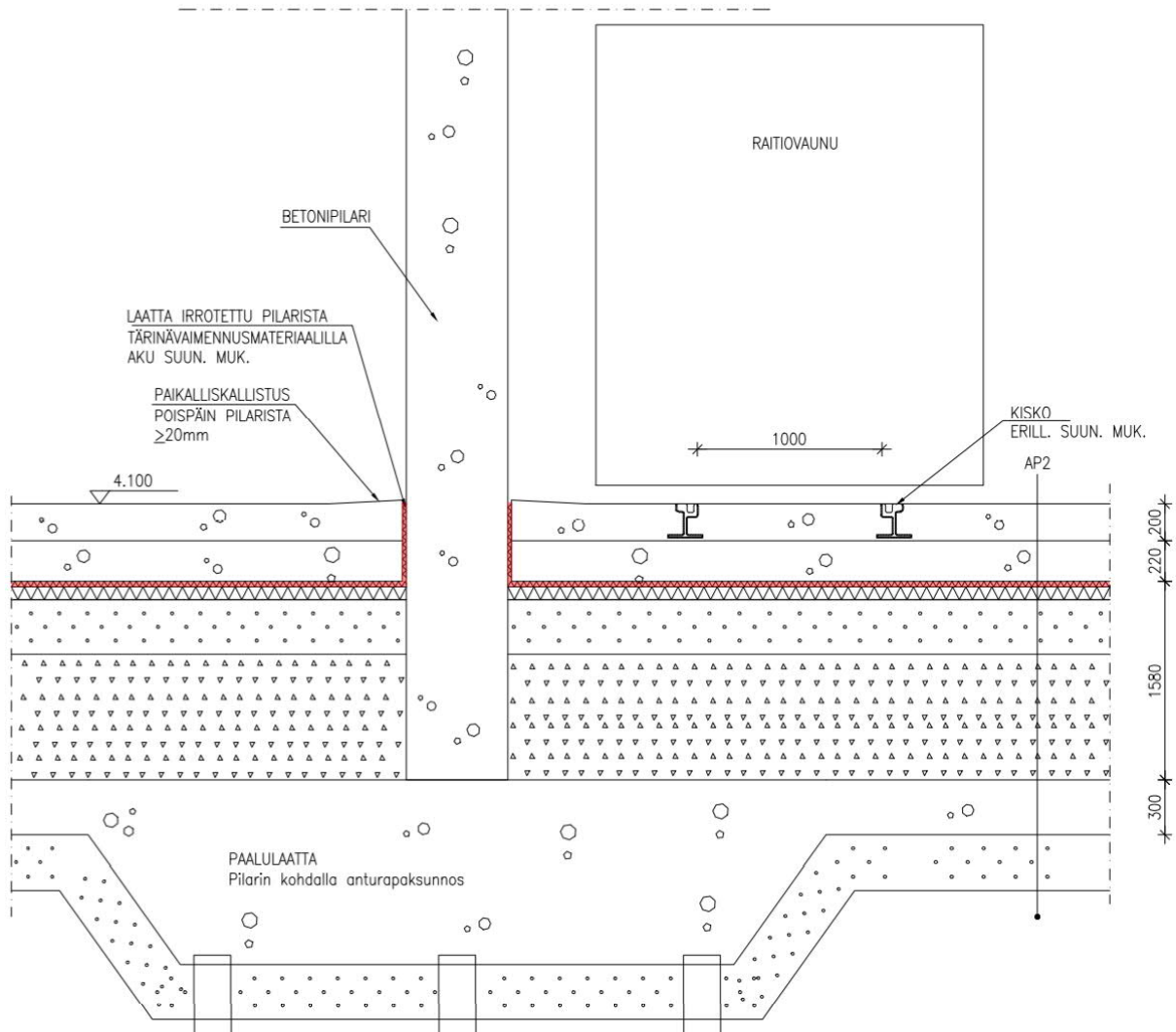
Raitiovaunujen kaarteissa ja vaihteissa ajosta sekä kiihdytyksistä ja jarrutuksista aiheutuvat suuret vaakavoimat tulee huomioida kelluvien lattiarakenteiden ja pystykaistojen suunnittelussa, jotta näistä ei aiheudu tärinäherätteen kytkeytymistä varikon kantavaan rakennusrunkoon, eivätkä pystykaistaeristykset pääse vaurioitumaan käytössä. Kellutetun betonilaatan inertiaa voidaan osaltaan hyödyntää toteuttamalla pintalaatta mahdollisimman suurina yhtenäisinä osina. Rakennusteknisesti tämä on mahdollista valamalla laatta ensin pienempinä alueina, jotka liitetään sitten kiinni toisiinsa. Vaakavoimien aiheuttamaa tärinäherätettä voidaan tarvittaessa hallita jäykistämällä lattiapinnan alle jääviä pilarien perustuksia toteuttamalla ne pilarin poikkileikkausta laajempina tai toisiinsa liittyvinä nauhamaisina osina.

Lattialaatan kellutus tehdään sijoittamalla pintalaatan alle runkomelueristekerros. Kelluvan laatan kylkien mekaaninen kontakti rakennusrunkoon estetään jokaisen pilarin ympäri sekä kaikkien laatan vierustalla kulkevien kantavien seinälinjojen kylkiä vasten sijoitettavilla pystyeristyskaistoilla. Kelluvan

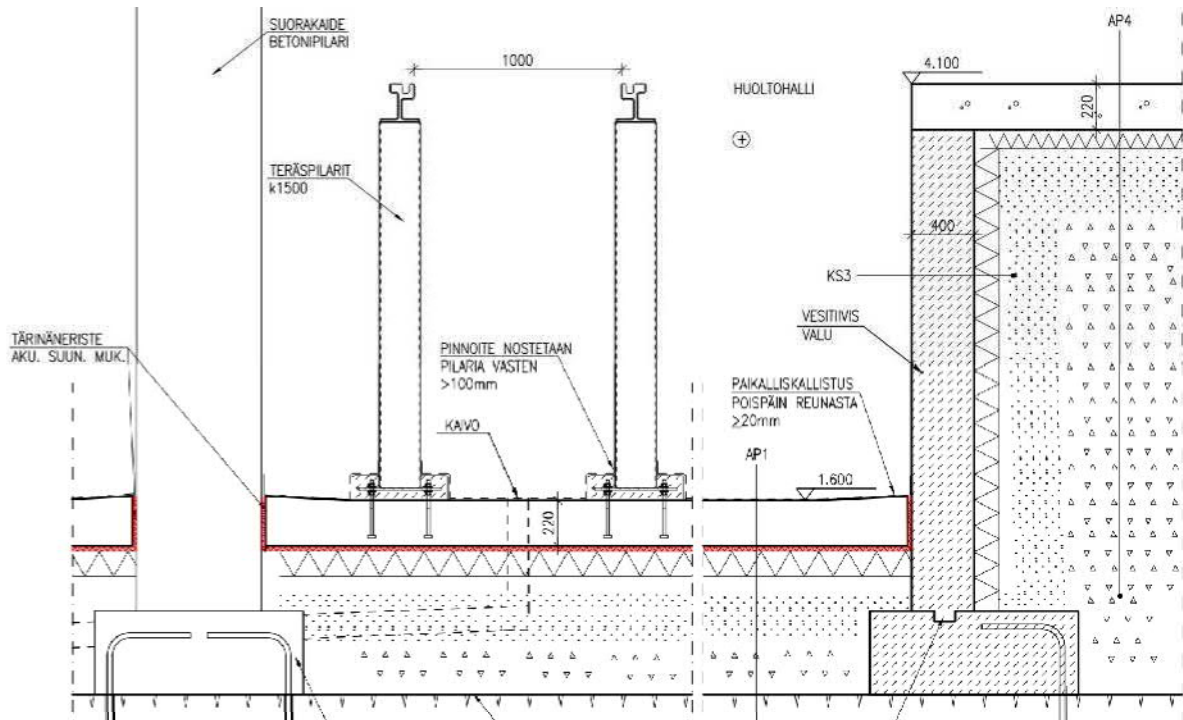
laatan ja sen alla olevan eristyksen resonanssitaajuuden tulee olla alle 15 Hz, jotta ratkaisulla on mahdollista saavuttaa kohteen vaatimusten kannalta riittävä runkomelun vaimennus.

Hankesuunnitteluvaiheen eristysmitoitus on tehty ja kustannukset laskettu käyttäen eristystuoteratkaisuna Getzner Sylomer SR55- tai SR110-elastomeerimattoja, jotka täyttävät ratkaisulle asetetut tekniset vaatimukset. Materiaalilaatu määräytyy sille kohdistuvan kuormituksen perusteella. Tämä tulee tämentää jatkosuunnittelussa.

Lattialaatan alle tarvitaan 50 mm paksuinen eristys koko 13 000 m² pinta-alalle. Pilarien ja seinälinjojen pystykaistoihin tarvitaan 25 mm paksuinen eristys yhteensä noin 650 m² pinta-alalle.

Kuva 6. Varikon kelluvan lattian ja betonipilarin eristysperiaate. Tärinäeristeiden sijoitteluperiaatteet on merkitty kuvaan punaisella.

Kuva 7. Varikon lattian kellutusperiaate huoltomonttujen kohdalla. Tärinäeristeiden sijoitteluperiaatteet on merkitty kuvaan punaisella.

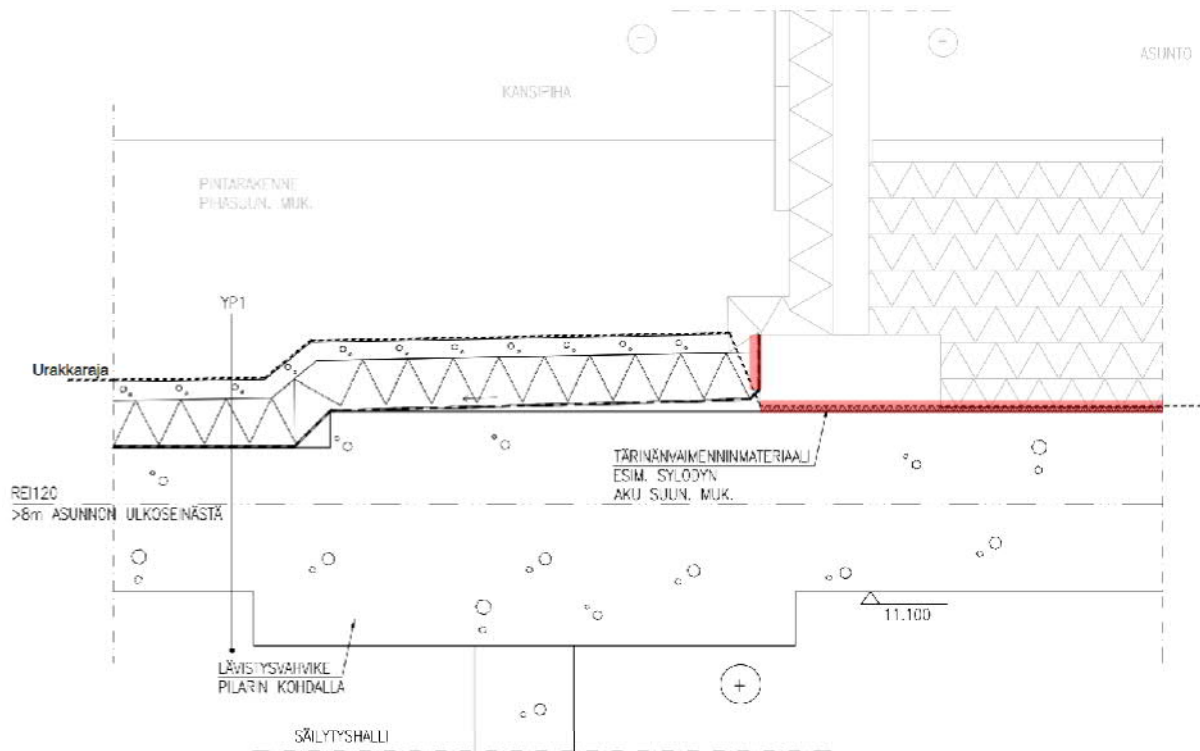
5.4 Asuinrakennusten perustusten eristykset

Asuinrakennukset ja niiden perustukset toteutetaan rakenteellisesti irti varikon ja kannen rakenteista, ja näiden väliin sijoitetaan sekundäärinen runkomelueristys. Sekundäärieristykseenä hankkeessa varaudutaan siihen, että myös varikon päälle ja viereen sijoittuvat asuinrakennukset joudutaan kelluttamaan vastaavien tärinäeristeiden varaan. Koska suunnitteilla oleva kohde on varsin ainutkertainen, sekundäärieristeiden täsmällinen tarve ja mitoitus selviävät vasta varikon rakentamisen myötä kohteessa tehtävien värähtelymittausten perusteella. Hankesuunnitteluvaiheessa on tämän vuoksi varauduttu siihen, että kaikki asuinrakennukset kellutetaan raskailla eritysratkaisuilla.

Irrutusperiaatteet on suunniteltu yhteistyössä rakennesuunnittelijoiden kanssa, ja ne näkyvät kuvissa 4 ja 8.

Sekundäärieristysten mitoitus perustuu asuinrakennusten rakennesuunnittelijalta saatuihin alustaviin rakennuskohtaisiin kuormitustietoihin, jotka on jaettu varikon kannen päälle tukeutuviin sekä maavaraisille perustuksille tukeutuviin massoihin. Eristys sijoitetaan rakennusten halkaistujen anturoiden ja sokkelilinjojen alle; rakennesuunnittelijan arvion mukaan näiden kantavien rakenteiden pinta-alat ovat noin 35 % rakennusten pohjapinta-alasta.

Eristysmateriaalien värähtelyteknisen mitoituksen vaatimukset on tässä vaiheessa aseteltu samoin kuin varikon lattian tapauksessa. Asuinrakennusten eristyksessä käytetään 25 mm tai 50 mm paksuisia Sylomer SR110, SR220, SR450 tai SR850-eristysmattoja.

Kuva 8. Kannen päälle sijoittuvien asuinrakennusten perustusten sekundäärieristysten periaate. Tärinäeristeiden sijoitteluperiaatteet on merkitty kuvaan punaisella.

5.5 Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitavia riskejä

Rakenne- ja arkkitehtisuunnittelun sekä varikon käyttäjän tekemässä jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa tulee osaltaan huolehtia siitä, että kellutettuja rakenteita ei miltään kohdin oikosuljeta mekaanisesti rakennuksen ympäröiviin rakenteisiin. Irrotusratkaisut tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että ne kestävät rakennuksen käyttöä, ja/tai ne on mahdollista huoltaa ja peruskorjata tarvittaessa.

Kelluvan lattialaatan osalta kriittisiä alueita ovat alapuolinen perustus, laatan vieressä ja keskellä olevat seinät ja pilarit, sekä kaikki lattialaatan läpäisevät talotekniikan ja varikon tekniikan rakenteet ja ratkaisut.

Kaikkien kelluvan laatan päälle toteutettavien rakenteiden ja ratkaisuiden, kuten huoltotasojen suunnittelussa ja asennuksessa on varmistettava, että niitä ei kiinnitetä tai sijoiteta kiinni rakennusrunkoon, jolloin ne muodostaisivat mekaanisen oikosulun kelluvan laatan ja rakennusrungon välillä. Tämä asia tulee varmistaa myös varikon omien suunnittelijoiden ja käyttäjien kanssa.

Asuinrakennusten ja varikon välisten liitosten osalta kriittisiä kohtia ovat alapuolinen perustus, vierekäiset toisistaan irti jäävät seinälinjat (ilmaväli 100 mm), varikon ja asuinrakennuksen julkisivujen väliset liitokset, varikon kannen päälle sijoittuva asuinrakennuksen perustus, sekä asuinrakennuksiin varikon rungosta liittyvät hormit, talotekniikan kanavoinnit ja läpiviennit. Näiden yhteensovitus tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä asuinrakennusten ja varikon projektien välillä.

Kelluvien rakenteiden liitokset ja niiden toteutuksen työvaiheet tulee suunnitella siten, että ratkaisu ohjaa oikeaan toteutukseen. Urakan valvonta tulee toteuttaa siten, että mahdolliset työvirheet havaitaan varmasti ja päästään korjaamaan ennen niiden peittymistä yläpuolisten rakenteiden alle.

5.6 Hätäpoistumistunneli

Varikon säilytyshallin alle on suunniteltu hätäpoistumistunneli, johon liittyvät portaikot ja kulkutiet läpäisevät varikon kelluvan lattiarakenteen. Koska tunnelissa ei itsessään ole voimakasta värähtelyä aiheuttavia häiriölähteitä, tunnelin rakenteet voivat olla kiinni rakennuksen anturaperustuksissa. Kelluvan lattian läpäisevillä kohdilla kaikki liitosratkaisut tulee kuitenkin suunnitella siten, että kelluvaa lattiaa ei oikosuljeta mekaanisesti rakennukseen, talotekniikkaan tai varikon toimintavarustukseen liittyvillä rakenteilla ja ratkaisuilla.

5.7 Pysäköintilaitos

Varikkorakennuksen keskelle sijoittuva pysäköintilaitos ei ole käyttötarkoituksensa puolesta herkkä melulle tai värähtelylle, eikä se myöskään itse tuota merkittävää melua tai tärinää. Koska parkkihallin rakenteet ovat osa varikon ja sen kansirakenteen rakennusrunkoa, raitiovaunujen värähtelyn kytkeytyminen tulee kuitenkin estää myös parkkihallin rakenteisiin.

Koska parkkihalli ja varikon tilat ovat eri paloalueilla, tilojen välisen palosuojauksen edellyttämät rakenteet tuottavat itsessään riittävän hyvän ilmaäänieristyksen varikon ja parkkihallin välille.

6 VARIKON MELUNTORJUNTA

Ilmaäänenä leviävän melun osalta on osoitettu seuraavat torjuntatarpeet:

- Ilmaäänieristys varikon tiloista asuntoihin, asuinpihoille ja pihakannelle. Julkisivujen rakenteet, ikkunat, talotekniikan läpiviennit.
- Talotekniikan laitteiden äänitasot lähimpiin melulle altistuviin ulkotiloihin: pihakannelle, asuinpihoille ja parvekkeille.
- Savunpoistopuhaltimien koekäyttöjen melutasot lähimpiin melulle altistuviin ulkotiloihin sekä asuintiloihin.
- Kadun risteysalueiden raitioliikenteestä aiheutuva melu: kadun puoleisten asuintilojen ja parvekkeiden julkisivut.

Asuinrakennusten julkisivujen äänieristysvaatimukset sekä parvekkeiden ja piha-alueiden melutorjuntaan tarvittavat ratkaisut on esitetty kohteesta viitesuunnitelmavaiheessa tehdyssä ympäristömeluselvityksessä, sekä asuinrakennushankkeen kaavoitusta varten tuottamassa erillisessä meluselvityksessä.

6.1 Varikon talotekniikan järjestelmät

Varikon melua aiheuttavat laitteistot sekä niiden meluvaatimukset, torjuntatarpeet ja torjuntaperiaatteet on hankesuunnittelun yhteydessä läpikäyty TATE-suunnittelun kanssa, ja nämä tarpeet on viety osaksi TATE-suunnitelmia.

6.2 Asuinrakennuksiin liittyvät varikon talotekniikan kuilut

Varikon ilmanvaihto ja savunpoisto suunnitellaan suurelta osin keskitettäväksi rakennusaineisiin talotekniikan kuiluihin, jotka kulkevat pihakannen läpi ylös asuinrakennusten katoille.

Asuinrakennuksiin liittyvien kuilujen rakenteet tulee kansitason kohdalla katkaista sopivalla tärinäeristysratkaisulla, jotta kuilurakenteet eivät kytke värähtelyä varikon rakennusrungosta asuintalon rakennusrunkoon. Ratkaisut tulee yhteensovittaa varikkoprojektin ja asuinrakennusprojektin yhteistyönä.

Varikon savunpoistopuhaltimien säännöllisestä koekäytöstä aiheutuu lyhytkestoista mutta mahdollisesti merkittävän voimakasta melua, jonka torjunta tulee huomioida ja ratkaista jatkosuunnittelussa. Puhaltimet tulee varustaa äänenvaimentimilla.

Jotta vaimennustarve ei muodostu kohtuuttomaksi koekäyttöjen meluhaitan varsin lyhytaikaiseen ja harvaan esiintymistiheyteen nähden, projektin on suositeltavaa selvittää rakennusvalvonnan kanssa, voidaanko meluntorjunnan mitoitus tehdä savunpoiston koekäyttöjen osalta siten, että asuintilojen sisämelun päivä- ja yöohjearvot eivät ylity. Perusteena on, että savunpoiston koekäytöt eivät ole häiriönä rinnastettavissa jatkuvatoimisiin talotekniikan laitteisiin, joilta vaaditaan $L_{Aeq} < 45$ dB ulkomelun ohjearvon täyttyminen oleskelupihoilla ja parvekkeilla. Nämä periaatteet on hankesuunnitteluvaiheessa läpikäyty jo kaavoittajan kanssa.

6.3 Katualueelle sijoittuvat varikkoa palvelevat raitiotiet ja risteysalueet

Katualueelle sijoittuvien raitioteiden ja risteysalueiden tärinä- ja runkomelueristys tulee huomioida ja tarvittaessa torjua ratarakenteissa ja niiden perustuksissa. Varikon edustalle katualueelle suunnitellut ratalinjaukset näkyvät kuvassa 9. Koska katualueen alla on varsin paksu kerros pehmeitä maalajeja, paalulaatta tai vastaava jäykkä perustamistapa on hyvin todennäköisesti tarpeen raitioteiden ympäristön rakennuksiin leviävien tärinähaittojen torjumiseksi.

Runkomelueristys on tässä kohdin selkeintä sijoittaa asuinrakennusten perustuksiin, koska se tarvitaan joka tapauksessa varikon kannalta. Katua lähimpien asuinrakennusten kadunpuoleisille maanalaisille seinäpinnoille tulee sijoittaa runkomelua eristävät pystykaistat, joilla torjutaan kadun kovan pintarakenteen välityksellä rakennusrungon kylkeen kytkeytyvää raitioliikenteen runkomeluerätettä.

Kuva 9. Varikon edustalle katualueelle suunnitellut ratalinjaukset. Lukuisat vaihteet ja raideristeykset tuottavat merkittävää tärinä- ja runkomeluerätettä sekä ilmaääninä leviävää ympäristömelua, jotka tulee huomioida radan perustamistavoissa sekä asuinrakennusten julkisivujen mitoituksessa.

6.4 Kansipiha

Varikon päälle asuinrakennusten keskelle sijoittuva kansipiha on tarkoitus rakentaa puistomaiseksi ulkoilu- ja oleskelutilaksi. Kansipihan oleskelualueiden ääniolosuhteiden vaatimustaso on rinnastettavissa oleskelupihoihin. Varikon ja asuinrakennusten taloteknisten laitteiden äänitason L_{Aeq} ei tule ylittää 45 dB. Korttelin edustalta ja ympäristöstä kantautuvan tie- ja raitioliikenteen ja muun ympäristömelun osalta raja-arvona on $L_{Aeq} \leq 55$ dB päiväaikaan ja $L_{Aeq} \leq 50$ dB yöaikaan (ns. vanha alue).

Samat meluvaatimukset koskevat myös varikon viereen asuinrakennusten väliin sijoittuvia piha-alueita.

Asuntojen piha-alueiden puoleisten varikon seinärakenteiden ja mahdollisten ikkunoiden äänieristävyys tulee jatkosuunnittelussa selvittää ja mitoittaa annettujen meluvaatimusten kannalta riittäväksi. Mitoitus voidaan tehdä aluekohtaisesti huomioiden varikon eri toimintoihin liittyvät tyypilliset sisämelutasot.

6.5 Varikon huoltohallin akustiset vaimennusverhoukset

Varikon huoltohallin betonirakenteiseen korkeaan tilaan tarvitaan lisättyä absorptiopintaa noin 50 % lattiapinta-alasta. Vaimennusverhouksilla on työsuojelullinen merkitys, sillä niillä hallitaan työtiloissa esiintyviä melutasoja ja varmistetaan, että kaikuisan tilan puheenymmärrettävyys säilyy riittävänä sujuvan puhekommunikaation ja esimerkiksi varoitusten kuulemiseksi.

Suosittelemme, että vaimennusverhouksia sijoitetaan tilaan noin 2200 - 2500 m². Verhoukset voidaan mahdollisuuksien mukaan ripustaa pystyasentoon kattoon (melusiippo). Osa verhouksista tulee mahdollisuuksien mukaan sijoittaa työpisteiden lähelle seinäpinoille ja huoltomonttujen kylkiin. Vaimennettava alue on esitetty liitteen periaatekuvassa.

Soveltuva kattoon ripustettava vaimennustuote on esim. Parafon Foil Baffle -melusiippo, levyaksuus 50 mm.

Kuva 10. Varikon huoltohallin alue, johon sijoitetaan akustisia vaimennusverhouksia, on merkitty kuvaan vaalean sinisellä. Vaimennusverhoukset sijoitetaan tilan kattoon ja mahdollisuuksien mukaan huoltomonttujen kylkiin sekä työpisteiden lähellä oleville seinäpinoille.

7 HANKEKUSTANNUSTEN TARKASTELU

Suurimmat kustannukset liittyvät varikon ja asuinkorttelin yhdistelmän muodostaman hybridirakentamisen edellytyksenä olevaan melun- ja värähtelyntorjuntaan.

7.1 Varikon rakenteelliset runkomelueristykset

Varikon kellutettuun lattiaan tarvitaan noin 13 000 m² runkomelueristystä.

Eristysmateriaalien suuntaa-antavat yksikköhinnat ovat seuraavat 25 mm paksuiselle matolle: SR55: 135,60 €/m², SR110: 182,40 €/m² (pelkkä materiaalikustannus, alv 0%). 50 mm paksuiselle matolle yksikköhinnat ovat lähtökohtaisesti kaksinkertaiset. Hinnoissa on huomioitu kohteen erittäin suuriin materiaalmääriin liittyvä 40 % määrälennus (maahantuojan ilmoitus 13.12.2019).

Varikon lattialaatan kellutuksen laskennallisia eristyskustannuksia on arvioitu alla. Laskenta on tehty kahdelle vaihtoehdoiselle materiaalille (SR55 ja SR110). Jatkosuunnittelussa eristysmitoitus voi johtaa jompaankumpaan näistä materiaaleista, koska lähtötiedot raitiovaunujen massan eristykselle muodostamasta kuormituksesta eivät tässä suunnitteluvaiheessa ole vielä täsmällisiä.

Varikon lattiarakenteen eristykset yhteensä					
	tarve, m ²	SR55-25	SR110-25	SR55-50	SR110-50
		135.60	182.40	271.20	364.80 €/m ²
lattian kellutus	13000			13000	3 525 600 €
pilarien pystykaistat	150	150			20 340 €
seinien pystykaistat	500	500			67 800 €
yhteensä	13650	650		13000	3 613 740 €
	tarve, m ²	SR55-25	SR110-25	SR55-50	SR110-50
		135.60	182.40	271.20	364.80 €/m ²
lattian kellutus	13000				13000 4 742 400 €
pilarien pystykaistat	150	150			20 340 €
seinien pystykaistat	500	500			67 800 €
yhteensä	13650	650			13000 4 830 540 €

Jatkosuunnittelussa on aiheellista selvittää, olisiko varikon kelluva lattiarakenne rakenneteknisesti mahdollista toteuttaa liittolaattatyypisellä ratkaisulla, jonka alle eristys sijoitetaan kaistoittain. Varikon lattian eristysmateriaalikustannuksissa olisi tällöin mahdollista saavuttaa noin 40...50 % säästö.

Lisätietoja tarkastelussa käytetyistä runkomelueristysmateriaaleista ja niiden kustannuksista saa maahantuojalta Christian Berner Oy/Tuomas Laitinen.

7.2 Asuinrakennusten rakenteelliset runkomelueristykset

Asuinrakennusten sekundäärieristysten kustannuksissa on laskettu kaksi vaihtoehtoa, käyttäen 25 mm ja 50 mm paksuisia eristeitä. Näistä saadaan hintahaarukka, jossa asuinrakennuksen eristysmateriaalien kustannukset enimmillään ovat. Asuinrakennusten eristysten laajuus ja tarve täsmentyvät varikko-hankkeen rakentamisen jälkeen, kun raitiovaunujen aiheuttamaa värähtelyherätettä päästään mittaamaan varikon kannen ja anturoiden päältä sekä maaperästä varikon rakennusrungon lähiympäristöstä.

Eristyksen alustavat materiaaltarpeet (m²), eristeiden suuntaa-antavat materiaalikustannukset (alv 0%) sekä näistä lasketut eristysten materiaalikustannukset on koottu alle.

eristysmäärät, m2				eristeiden hinnat			
eriste	kansi	maataso	yht	eristeet	€/m2	eristeet	€/m2
SR110	0	672	672	SR110-25	182.40	SR110-50	364.80
SR220	616	861	1477	SR220-25	222.00	SR220-50	444.00
SR450	564	1111	1675	SR450-25	294.00	SR450-50	588.00
SR850	189	679	868	SR850-25	376.80	SR850-50	753.60
yht	1369	3323	4692				

eristyskustannukset, 25 mm eristeillä				eristyskustannukset, 50 mm eristeillä			
eriste	kansi	maataso	yht	eriste	kansi	maataso	yht
SR110	0 €	122 573 €	122 573 €	SR110	0 €	245 146 €	245 146 €
SR220	136 752 €	191 142 €	327 894 €	SR220	273 504 €	382 284 €	655 788 €
SR450	165 669 €	326 708 €	492 377 €	SR450	331 338 €	653 415 €	984 753 €
SR850	71 215 €	255 847 €	327 062 €	SR850	142 430 €	511 694 €	654 125 €
yht	373 636 €	896 270 €	1 269 906 €	yht	747 272 €	1 792 539 €	2 539 811 €

7.3 Varikon huoltohallin akustiset vaimennusverhoukset

Huoltohallin vaimennusverhoukseksi soveltuva kattoon ripustettava vaimennustuote on esim. Parafon Foil Baffle -melusiippo, levypaksuus 50 mm. Huoltohallin 2 250 m² vaimennusverhosten materiaalikustannus on tällä tuotteella laskettuna noin 50 000 € alv 0%.

7.4 Talotekniikan laitteiden ja savunpoistopuhaltimien äänenvaimennukset

Nämä torjuntaratkaisut on käsitelty TATE-suunnittelun kanssa ja sisällytetty TATE-suunnitelmiin.

8 MELUN JA TÄRINÄN TORJUNNAN VASTUURAJAT (KRUUNUSILLAT, LEHTO, HKL)

Tärinän ja melun torjunnan vastuurajoja on läpikäyty hankesuunnittelun aikana yhdessä varikkoprojektin, Lehdon, HKL:n, Kruunusillat-projektin, Laajasalon alueprojektin sekä kaavoittajan kanssa.

8.1 Varikon runkomelueristykset ja tärinän torjunta

Varikon perustusten, lattiarakenteen, rakennusrungon ja varikon teknisten ratkaisuiden runkomelun ja tärinäneristysratkaisut toteutetaan osana varikkoprojektia.

Varikon ulkoreunoilla varikon ja viereisen asuinrakennuksen yhteiset anturat toteutetaan osana varikkoprojektia.

8.2 Asuinrakennusten runkomelueristykset ja tärinän torjunta

Varikon kannelle ja varikon viereen asuinrakennusten perustuksiin tarvittavat runkomelueristykset kuuluvat varikkoprojektille, sillä niillä varmistetaan asuinrakentamisen edellytykset varikon yhteyteen. Eristysten asennus ja niitä ympäröivä detaliikka tulee suunnitella ja yhteensovittaa varikkoprojektin ja Lehdon yhteistyönä.

Varikon kansirakenteen päälle sekä ulkoreunoilla varikon ja viereisen asuinrakennuksen yhteiset anturat toteutetaan osana varikkoprojektia.

Katualueen varrelle sijoittuvien uusien asuinrakennusten kylkiin sijoitettavat pystysuuntaiset runkomelueristyskaistat kuuluvat varikkoprojektille.

8.3 Katualueen raitioteiden eristykset

Varikon edustalle katualueelle sijoittuvien raitioteiden, vaihteiden ja risteysalueiden tärinän torjuntaa varten tarvittavat paalulaatat ja/tai pohjanvahvistukset suunnitellaan vuonna 2020 alueen katusuunnittelun yhteydessä. Tärinän torjuntaratkaisuihin liittyvät rakennuskustannukset kuuluvat HKL:lle siltä osin, kuin ne sijoittuvat raidealueiden alle. Ympäröivän katualueen kustannukset kuuluvat alueprojektille.

Varikon edustan katualueen ratarakenteisiin ei tarvitse toteuttaa erillistä runkomelueristystä, sillä tarvittava eristys toteutetaan asuinrakennusten perustuksiin ja kylkiin.

8.4 Ympäristömelun torjunta

Varikkoprojekti vastaa varikkoon liittyvien taloteknisten järjestelmien, savunpoiston koekäyttöjen ja vastaavien järjestelmien meluntorjunnasta.

Lehdon asuinrakennusprojekti vastaa katualueelta kantautuvan ympäristömelun torjunnasta julkisivujen ja parvekeratkaisuiden äänieristysratkaisuilla.

Viitesuunnitteluvaiheessa tehty meluselvitys osoittaa, että katualueelta kantautuva ympäristömelu ei muodosta merkittävää torjuntatarvetta kansipihan oleskelualueiden kannalta.

LÄHTEET

1. Akukon raportti 180636-1-B. Reposalmentien hybridikortteli, viitesuunnitteluvaihe. Melun ja värähtelyn vaatimukset ja torjuntaperiaatteet. 26.11.2018, Akukon Oy.
2. Akukon raportti 180636-2. Reposalmentien hybridikortteli, viitesuunnitteluvaihe. Liikennemeluselvitys. 31.10.2018, Akukon Oy.

Reposalmen varikko

Jäteilma- ja raitisilmaratkaisut

Raitisilma

Varikko raitis ilma otetaan p-laitoksen ajoluiskan ovien yläpuolelta raitisilmasäleiköllä. Tämä palvelee varikkoa, huoltopihaa, sosiaalitylöitä sekä teknisiä tiloja. Lähimpään jäteilman ulospuhallukseen matkaa n. 50 metriä.

Säilytyshallin ja sen sosiaalitylöiden raitisilma otetaan varikon ulosajo-ovien yläpuolelta. Lähimpään jäteilman ulospuhallukseen matkaa n. 75 metriä.

Raitisilman ottopisteet sijaitsevat reposalmentien puoleisella sivustalla. Reposalmentien keskivuorokausiliikenne (< 5000) ei aiheuta erillisiä vaatimuksia raittiin ilman etäisyydelle ajoväylästä.

Raitisilma suodatetaan F7 suodattimilla.

Jäteilma

1 ja 2 luokan jäteilmat puhalletaan seinäpuhalluksena varikon sisäänajo-ovien yläpuolelta. Tämä sisältää ulosmenokäytävät, toimistot, tekniset tilat sekä varikon ilman.

Poistumistieportaiden jäteilma puhalletaan sekä sosiaalitylöiden poistot puhalletaan pysäköintilaitoksen yhteydessä olevien portaiden vesikatolta huippuimureilla. Jäteilmaluokka 2. Portaiden vesikatolle viedään myös radon-poiston huippuimuri.

Pesuhallin jäteilma sekä radonpoisto johdetaan korttelin 5 vesikatolle. Jäteilmaa ei välttämättä johdeta korttelin korkeimman kattopinnan yläpuolelle, mutta suojaetäisyydet tulevat täytymään. Etäisyys korkeampiin rakennusosiin pyritään pitämään yli 20 metrissä.

Pesuhallin jäteilma ja radonpoisto johdetaan tilapäisratkaisuna ennen korttelin 5 rakentamista erillisen jäteilmakatoksen kautta seinä- tai kattopuhalluksena, joka nostetaan tarvittavan korkealle maanpinnasta.

Huoltopihan jäteilma (huippuimuri), pakokaasut (toteutetaan pakokaasukelalla, huippuimuri), sosiaalitylitilat, siivouskeskus, radon (huippuimuri), kemikaalipoistot (huippuimuri) sekä yllämmönpoistot (huippuimuri) johdetaan korttelin 7 vesikatolle. Jäteilmaa ei välttämättä johdeta korttelin korkeimman kattopinnan yläpuolelle, mutta suojaetäisyydet tulevat täytymään. Etäisyys korkeampiin rakennusosiin pyritään pitämään yli 20 metrissä.

Edellä mainittujen jäteilmat johdetaan tilapäisratkaisuna ennen korttelin 7 rakentamista erillisen jäteilmakatoksen kautta seinä- tai kattopuhalluksena, joka nostetaan tarvittavan korkealle maanpinnasta.

Jäteilma suodatetaan M5 suodattimilla.

Reposalmen varikko

Ulospuhallusilma- ja raitisilmaratkaisut

Raitisilma

Varikon raitisilma otetaan p-laitoksen ajoluiskan ovien yläpuolelta raitisilmasäleiköllä. Tämä palvelee varikkoa, huoltopihaa, sosiaalitylöitä sekä teknisiä tiloja. Lähimpään ulospuhallusilmapisteseen (luokka 1-2) matkaa n. 50 metriä.

Säilytysshallin ja sen sosiaalitylöiden raitisilma otetaan varikon ulosajo-ovien yläpuolelta. Lähimpään ulospuhallusilmapisteseen (luokka 1-2) matkaa n. 75 metriä.

Raitisilman ottopisteet sijaitsevat reposalmentien puoleisella sivustalla. Reposalmentien keskivuorokausiliikenne (< 5000) ei aiheuta erillisiä vaatimuksia raittiin ilman etäisyydelle ajoväylästä.

Raitisilma suodatetaan F7 suodattimilla.

Ulospuhallusilma

1 ja 2 luokan ulospuhallusilmat toimistoista, teknisistä tiloista sekä varikolta puhalletaan seinäpuhalluksena varikon sisäänajo-ovien yläpuolelta.

Poistumistieportaiden ulospuhallusilma (luokka 2) sekä sosiaalitylöiden ulospuhallusilma (luokka 2 ja 3) puhalletaan pysäköintilaitoksen yhteydessä olevien portaiden vesikatolta huippuimureilla. Portaiden vesikatolle viedään myös radon-poiston huippuimuri.

Pesuhallin ulospuhallusilma (luokka 3/4) sekä radonpoisto johdetaan korttelin 5 vesikatolle. Ulospuhallusilmaa ei välttämättä johdeta korttelin korkeimman kattopinnan yläpuolelle, mutta suojaetäisyydet tulevat täytymään. Etäisyys korkeampiin rakennusosiin pyritään pitämään yli 20 metrissä.

Pesuhallin ulospuhallusilma ja radonpoisto johdetaan tilapäisratkaisuna ennen korttelin 5 rakentamista erillisen ulospuhalluskatoksen kautta seinä- tai kattopuhalluksena, joka nostetaan tarvittavan korkealle maanpinnasta.

Huoltopihan ulospuhallusilma (huippuimuri, luokka 2/3), pakokaasut (toteutetaan pakokaasukelalla, huippuimuri, luokka 4), sosiaalitylöiden ulospuhallusilma (luokka 2), siivouskeskuksen ulospuhallusilma (luokka 3/4), radon (huippuimuri), kemikaalipoistot (huippuimuri, luokka 4) sekä yllämmönpoistot (huippuimuri) johdetaan korttelin 7 vesikatolle. Ulospuhallusilmaa ei välttämättä johdeta korttelin korkeimman kattopinnan yläpuolelle, mutta suojaetäisyydet tulevat täytymään. Etäisyys korkeampiin rakennusosiin pyritään pitämään yli 20 metrissä.

Edellä mainittujen ulospuhallusilmat johdetaan tilapäisratkaisuna ennen korttelin 7 rakentamista erillisen ulospuhalluskatoksen kautta seinä- tai kattopuhalluksena, joka nostetaan tarvittavan korkealle maanpinnasta.

Ulospuhallusilma suodatetaan M5 suodattimilla.

KOULUTUSTALOJEN KERROSTALOT
vesikaton ylin korkeusasema n. +28.000

ILOMÄENTIEN KERROSTALOT
vesikaton ylin korkeusasema n. +37.000

REPOSALMENTIEN HYBRIDIKORTTELI
vesikaton ylin korkeusasema n. +47.200

RITANIJUAN TERASSITALOT
vesikaton ylin korkeusasema n. +26.400

+14.2 Vesikaton korkeus
 V (+6.5) Kerros- ja pohjakerroksen korkeus

Helsingin Laajasalon itärannan asemakaava- alueen, hybridikorttelin ja Reposalmen alueen lepakkoselvitys 2018

BatHouse – Nina Hagner-Wahlsten
Tmi Metsäsiipi – Rasmus Karlsson

26.11.2018

Helsingin Laajasalon itärannan asemakaava-alueen, hybridikorttelin ja Reposalmen alueen lepakkoselvitys 2018

Sisältö

1. JOHDANTO	3
2. SELVITYSALUE	3
3. AINEISTO JA MENETELMÄT	4
3.1 AKTIIVISEURANTA	5
3.1.1. Maastotyöskentelyn menetelmät	5
3.1.2. Aktiiviseuranta-aineiston tulkinta ja määrittämissuhteet	7
3.2 PIILOPAIKKOJEN ETSINTÄ JA YLEISÖKYSELY	7
3.3 PASSIIVISEURANTA	8
4. TULOKSET	10
4.1 LAJISTO JA HAVAINNOMÄÄRÄT	10
4.1.1. Aktiiviseuranta	10
4.1.2. Piilopaikkojen etsintä ja rakennusten tarkistus	13
4.1.3. Passiiviseuranta	15
4.2 LEPAKOILLE TÄRKEIDEN ALUEIDEN LUOKITUS	16
4.3 LEPAKKOALUEET	18
4.3.1 Luokka I	18
4.3.2 Luokka II	18
4.3.3 Luokka III	26
5. TULOSTEN TARKASTELU	30
6. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA TOIMENPIDESUOSITUKSET	32
6.1 LUOKAN I ALUEET	32
6.2 LUOKAN II ALUEET	33
6.3 LUOKAN III ALUEET	38
6.4 YLEISET SUOSITUKSET	39
7. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	40
8. LIITTEET	41
8.1 LIITE 1 - LEPAKOIDEN SUOJELU	41
8.2 LIITE 2 - LEPAKOIDEN EKOLOGIA	41
8.2.1 Lepakoiden yleinen ekologia	41
8.2.2 Alueella havaittujen lajien erityispiirteet ja vaatimukset	42
8.3 LIITEKUVAT	43

Nina Hagner-Wahlsten
BatHouse
26.11.2018

Rasmus Karlsson
Tmi Metsäsiipi
26.11.2018

Kansikuva: Lehto Laajasalon kartanon edessä kesäkuussa 2018 © Rasmus Karlsson

Kaikki kartat: © Maanmittauslaitos, avoin aineisto, 2018

Ilmakuvat: CC BY 4.0 lisenssillä, Helsingin kaupunki, [kaupunkiympäristön toimialan kaupunkimittauspalvelut](#)

1. JOHDANTO

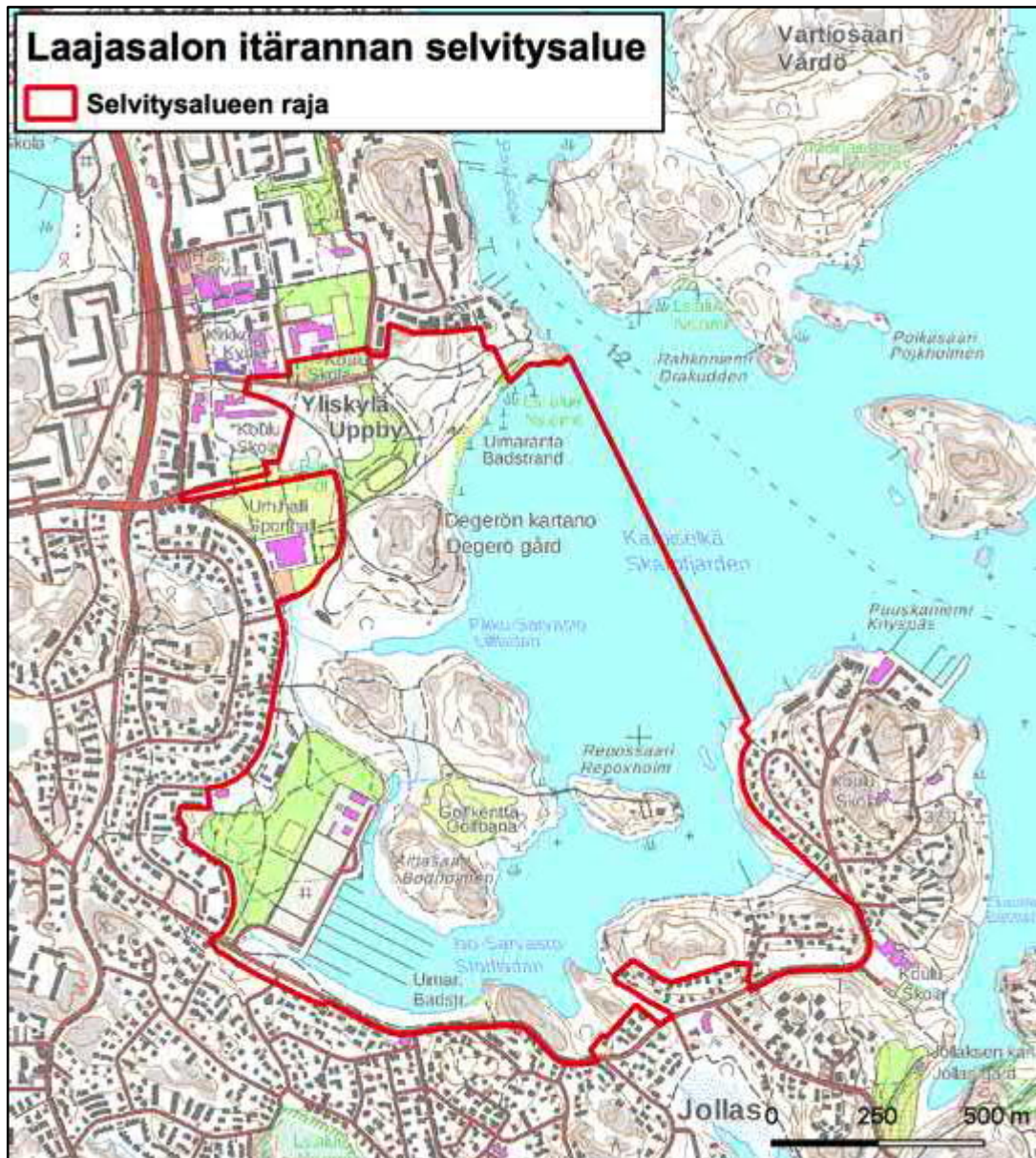
Helsingin kaupunki suunnittelee Laajasalon itärannan asemakaavamuutosta ja tutkii rakentamista muun muassa Holmanmoisionpolun ja Reposalmentien varrella. Iso-Sarvaston venesataman lounaiskulmalla tutkitaan myös lisärakentamisen mahdollisuutta. Muualla selvitysalueella kaavaillaan ulkoilupolkuverkoston täydentämistä, sekä virkistys ja vapaa-ajantoimintojen kehittämistä. Laajasalon itärannan lepakkoselvityksen tarkoituksena on tarjota asemakaavatasoinen käsitys selvitysalueella sijaitsevista lepakoille tärkeistä alueista ja siirtymäreiteistä. Asemakaavatarkuuden selvitys edellytti myös lepakoiden piilopaikkojen kartoittamista. Selvitysalueella ei ole aikaisemmin tehty asemakaavatasoisia selvityksiä, mutta Laajasalo tarkistettiin osana koko kaupunkia kattaneesta Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet selvitystä (Siivonen 2004). Vuonna 2014 kyseisen selvityksen alueet tarkistettiin uudestaan (Wermundsen ym. 2014). Lähialueilla lepakkoselvitystä on myös tehty Vartiosaassa (Wermundsen & Mäkelä 2012).

Raportissa esitellään eri lepakkolajien esiintyminen selvitysalueella ja arvioidaan asemakaavamuutoksen vaikutuksia lepakoille tärkeisiin alueisiin. Lopuksi annetaan aluekohtaisia suosituksia lepakoiden huomioon ottamiseksi niille tärkeillä alueilla. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto on tilannut lepakkoselvityksen BatHouselta. Työn on tehnyt Tmi Metsäsiipi, BatHousen alihankkijana. Maastotyöstä ja raportoinnista vastasi FM Rasmus Karlsson, Tmi Metsäsiipi.

2. SELVITYSALUE

Laajasalon itärannan selvitysalueeseen kuuluu pohjoisessa Reposalmentien alue ja niin sanottu hybridikortteli, sekä Iso Sarvaston ympärillä sijaitsevat ranta-alueet (kartta 1). Selvitysalue on maapinta-alaltaan noin 96 hehtaaria. Alue rajoittuu pohjoisessa Reposalmentien pohjoispuolella sijaitsevaan asuntoalueeseen ja etelässä Jollaksentien eteläpuoleiseen asuntoalueeseen. Idässä rajana on Hepokalliontien asuntoalue ja lännessä raja seuraa Sarvastonkaaren asuntoalueita. Yliskylän urheilualueet jäävät osittain rajauksen ulkopuolelle.

Metsä alueen pohjoisosassa, uimarannan tuntumassa koostuu männyistä ja hieman pohjoisempana, Reposalmentien varrella enimmäkseen kuusista. Yliskylän eteläpuolella sijaitsevalla Degerön kartanon alueella kasvaa paljon jalolehtipuita ja ympäristö on muutenkin lehtipuuvaltaista. Aittasaassa metsä on vaihteleva ja golfradan eteläpuolella kasvaa pääosin kuusikkoa. Radan pohjoispuoleiset metsät ovat kuivempia ja mäntyvaltaisempia. Aittasaaren ja Pikku-Sarvaston välinen pohjois-eteläsuunnassa levittäytyvä kosteikko on lähes kokonaan tervalepikön peitossa. Iso-Sarvaston venesataman eteläpuoleisella rannalla kasvaa myös tervaleppää ja hieman idempänä, Hämeenapajantien luoteispuoleisessa metsässä on sekä kuusi- että mäntyvaltaisia alueita. Selvitysalueella on paljon polkuja ja ulkoilureittejä.

Kartta 1. Helsingin Laajasalon itärannan selvitysalue 2018.

3. AINEISTO JA MENETELMÄT

Selvityksessä noudatettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY:n) kartoitusmenetelmiä ja Bat Conservation Trustin (Collins J. 2016) suosituksia lepakkokartoituksista. Äänianalyseissä äänien tulkintaan on käytetty muun muassa J. Russin kirjaa (2012).

3.1 AKTIIVISEURANTA

3.1.1. Maastotyöskentelyn menetelmät

Selvityksessä tehtiin yhteensä kahdeksan maastokäyntiä kesän aikana. Toukokuussa oli yksi käynti ja kesä- sekä elokuussa kaksi käyntiä. Heinäkuussa tehtiin kolme käyntiä, jotta mahdolliset havaitut piilopaikat ehdittäisiin tarkistaa. Kartoituskäyntien päivämäärät olivat seuraavat: 31.5., 13.6., 20.6., 6.7., 16.7., 19.7., 14.8. ja 27.8. Työt suunniteltiin kartta-aineiston sekä päiväsaikaisten havainnointikierrosten perusteella. Selvitysalueella on paljon polkuja, mikä paransi kartoitusreittien toistettavuutta eri kartoituskäynneillä. Selvityksessä kuljettiin myös metsän läpi niissä kohdissa joissa ei ollut sopivia polkuja. Selvityksessä kuljetut reitit näkyvät kartassa 2.

Kaikki kartoitusreitit kuljettiin jalan jokaisella kartoituskäynnillä. Kartoitusten aloitusajankohta oli noin 45 minuuttia auringonlaskun jälkeen. Kartoituksia jatkettiin mahdollisimman pitkälle aamuyöhön asti, jolloin valoisuus päätti kartoitustyön. Vertailukelpoisuuden vuoksi lepakoita kartoitettiin vain melko tyyninä ja lämpiminä (>+7 °C) öinä. Sade, kova tuuli ja kylmyys vähentävät lepakoiden saalistusaktiivisuutta. Kartoituskäyntien sääolosuhteet näkyvät taulukossa 1.

Lepakoiden havainnoimiseen käytettiin ultraääni-ilmaisinta eli lepakkodetektoria (Pettersson D240x), jolla voidaan havaita lepakoiden kaikuluotausäänet. Havaintopisteiden paikkatietojen tallentamiseen käytettiin GPS-vastaanotinta (Garmin eTrex Venture Cx).

Kartta 2. Laajasalon itärannan selvitysalueella kuljetut kartoitusreitit.

Taulukko 1. Säättiedot jokaisen havaintokäynnin alussa, noin 45 min auringonlaskun jälkeen.

Päivämäärä	Lämpötila	Tuuli	Pilvisuus	Muita tietoja
31.5.2018	+11°C	SW	0/8	Tyyntä illalla 22:55 aikaan
13.6.2018	+14°C	SW	3/8	Tyyntä, pitkä kuiva jakso jatkuu
20.6.2018	+12°C	SW-W	7/8	Pilvistä, sadetta luvattu aamuyöllä, päivällä tuulista
6.7.2018	+16°C	N 1 m/s	2/8	Pilvihuntua, lämmin yö, heikko N tuuli
16.7.2018	+20°C	Tyyntä	0/8	Trooppinen yö, hyönteisiä paljon, runsas leväkukinta
19.7.2018	+22°C	E-SE 1-3 m/s	7/8	Lähestyvä matalapainerintama, kosteutta ilmassa
14.8.2018	+16°C	Tyyntä	8/8	Pilvistä ja pimeää, täydellisen tyyntä yö, lämmintä
27.8.2018	+13°C	Tyyntä	3/8	Kuutamoa, tyyntä, paikoitellen hieman yökastetta

3.1.2. Aktiiviseuranta-aineiston tulkinta ja määrittyskriteerit

Lajit pyrittiin aina tunnistamaan maastossa, mutta tarvittaessa niiden äänet nauhoitettiin digitaalisella tallentimella (Edirol R-09) ja analysoitiin jälkikäteen BatSound äänianalyysiohjelmalla. Lepakoita ei kuitenkaan aina pystytä määrittämään lajilleen ääni- ja näköhavaintojen perusteella. Viiksi- ja isoviiksisiiippa on erotettavissa ainoastaan anatomisten rakenteiden perusteella. Näistä lajeista käytetään välillä yhteisnimitystä viiksisiiipat.

Aktiiviseurannan tuloksissa havaintoihin viitataan usein sanalla havaintopiste. Tällä tarkoitetaan sijaintia, jossa lepakko liikkui kun se havaittiin. Lähellä toisiaan sijaitsevien havaintopisteiden erottamisessa on noudatettu seuraavaa kriteeriä: havainto merkitään uutena pisteenä, jos havaittu lepakko on selvästi eri laji tai eri yksilö kuin läheisessä havaintopisteessä. Joissain havaintopisteissä oli myös enemmän kuin yksi lepakko. Näissä tapauksissa yksilömäärä on ilmoitettu kartalla havaintopisteen alla.

Eri lepakkolajit esitellään raportin tuloksissa eri väreillä: viiksisiiippalaji vihreällä, vesisiippa sinisellä ja pohjanlepakko punaisella. Havainnon kuukausi on ilmoitettu erimuotoisilla havaintopisteillä. Toukokuussa tehty havainto salmiakkinielöllä, kesäkuussa pyöreällä pisteellä, heinäkuussa neliöllä ja elokuussa tehty havainto näkyy kolmionmuotoisena pisteenä. Lepakoiden käyttäytyminen jaettiin havaintohetkellä kahteen eri luokkaan: saalistavat tai määrittämättömät/siirtyvät. Saalistava lepakko on havaintokartassa ilmoitettu havaintopistettä ympäröivällä, lajikohtaisen värisellä hohdolla. Tällä halutaan painottaa, että saalistava lepakko saattaa liikkua huomattavan suurella alueella myös havaintopisteen ympärillä. Hohto auttaa myös havaitsemaan lepakoille tärkeimmät saalistusalueet. Lepakko määritettiin saalistavaksi jos se palasi takaisin havaintopisteeseen useita kertoja, tai jos detektorista kuului toistuvaa, saalistukseen liittyvää ääntelyä (niin kutsuttu ”feeding buzz”).

Paikkatietojen ja karttojen käsittelyyn käytettiin avoimen lähdekoodin ohjelmistoa QGIS 3.0 Gironaa, johon ladattiin Maanmittauslaitoksen avoin peruskartta-aineisto, sekä tuoreimmat ilmakuvat Helsingin kaupungin avoimen aineiston WMS-rajapinnasta.

3.2 PIILOPAIKKOJEN ETSINTÄ JA YLEISÖKYSELY

Lepakoiden piilopaikat voivat sijaita esimerkiksi rakennuksissa, puunkoloissa, halkeamissa sekä linnun- tai lepakonpöntöissä. Piilopaikat ovat usein vaikeita paikantaa ja etsintä vaatii runsaasti aikaa. Selvityksessä heinäkuun kolmas työpäivä oli varattu piilopaikkojen etsimiseen ja tarkistamiseen. Päiväkäyntien yhteydessä selvitysalueella tarkistettiin useita rakennuksia, puita ja muita lepakoille sopivia kohteita. Lukossa olleet rakennukset tarkistettiin ulkopuolelta. Sisäpuolelta tarkistetut rakennukset mainitaan erikseen tuloksissa.

Tarkistuksissa kiinnitettiin erityistä huomiota lepakoiden jätöksiin, jotka usein ovat varmin tuntomerkki lisääntymis- tai levähdyspaikasta maastossa. Toukokuussa joillekin selvitysalueen asukkaille jaettiin myös yleisökysely, jossa pyydettiin ilmoittamaan havaintoja lepakoista. Rakennetuilla alueilla yleisökysely on tehokas tapa paikantaa alueen mahdolliset lepakoyhdyskunnat. Laajasalon itärannan selvitysalueella rakennuksia on lähinnä kartanon läheisyydessä, sekä selvitysalueen kaakkoiskulmalla, Hämeenapajantien varrella. Hepokalliontien varrella oli myös joitain sopivia rakennuksia, joihin jaettiin kysely, koska ne sijaitsivat aivan selvitysalueen tuntumassa. Yleisökyselyä ei jaettu kaikkiin taloihin, vaan kohteiksi valittiin vanhemmat rakennukset, jotka usein soveltuvat paremmin lepakoiden piilopaikoiksi.

3.3 PASSIIVISEURANTA

Aktiiviseurannan lisäksi selvityksessä käytettiin myös kolmea automaattista passiiviseurantadetektoria (AnaBat SD1), jotka on mahdollista jättää maastoon yön yli. Detektorit tallentavat lepakoiden ultraäänit muistikortille myöhempää, tietokoneella tapahtuvaa tarkastelua varten. Näin saadaan havaintoja alueen lepakkolajistosta ja lepakoiden aktiivisuudesta tietyissä paikoissa täydentämään kartoittajan havainnointia. Passiiviseurantadetektori tallentaa jokaisen lepakon ohilennon havaintona. Havaintomäärä ei kuitenkaan kerro kuinka monta yksilöä alueella saalistaa, sillä yksikin lepako voi pienellä alueella saalistaessaan tuottaa lukuisia havaintoja. Laitteen tuloksia tulisikin tulkita lepakoiden aktiivisuutena tietyssä sijainnissa. Detektoreiden tallentamat havainnot analysoitiin AnaLook-ohjelmistolla (Titley Scientific). Passiiviseuranta-aineisto täydentää aktiiviseurannan aikana tehtyjä havaintoja ja tuloksia hyödynnettiin määriteltäessä eri lepakkoalueiden tärkeyttä, rajausta ja luokitusta.

Detektoreita pyrittiin sijoittamaan koko selvitysalueelle niin, että kaikki hyväksi arvioidut ympäristöt tulisi tarkistettua ainakin kerran kesän aikana. Joissain tapauksissa detektoreita on myös hyödynnetty aktiiviseurannan tarpeen arvioimiseen ja sen kohdentamiseen tietyille alueille. Esimerkki tästä on detektoreiden sijoittaminen rakennusten läheisyyteen mahdollisten yhdyskuntien paikallistamiseksi ilman kartoittajan läsnäoloa.

Detektorit vietiin ennen kartoituskierroksen alkua maastoon ja niiden annettiin olla paikoillaan koko kartoitusyön. Kesän aikana passiiviseurantadetektoreita pidettiin yhteensä kahdessakymmenessäviidessä eri paikassa (kartta 3).

Kartta 3. Passiiviseurantadetektoireiden sijainnit selvitysalueella.

4. TULOKSET

4.1 LAJISTO JA HAVAITOMÄÄRÄT

Selvitysalueella havaittiin aktiiviseurannassa viiksisiippoja, vesisiippoja ja pohjanlepakoita. Havaintoja viiksisiipoista (100) oli melkein yhtä paljon kuin pohjanlepakoista (96). Vesisiippahavaintojen määrä (30) oli vajaa kolmasosa muiden lajien havaintomääristä. Rakennusten tarkistuksissa havaittiin vähintään 25 siippaa Degerön kartanon ullakolla, mutta rakennuksessa saattaa olla myös muita lajeja.

Passiiviseurannassa havaittiin siippoja ja pohjanlepakoita. Passiiviseuranta-aineistossa siippahavainnot ilmoitetaan nimellä siippalaji, koska lajin varma määrittäminen detektorin tallentamasta aineistosta on erittäin vaikeaa. Joissain tapauksissa vesisiipat on kuitenkin pystytty määrittämään detektorin sijainnin perusteella.

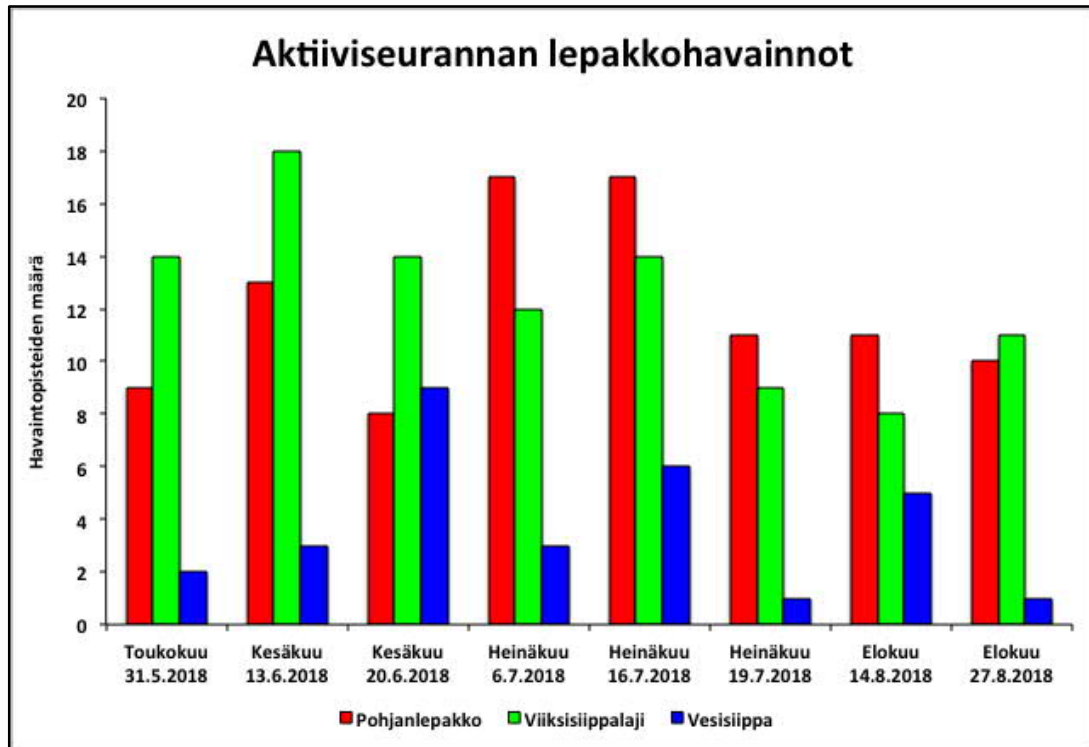
4.1.1. Aktiiviseuranta

Aktiiviseurannassa lepakoita havaittiin yhteensä 226:ssa eri havaintopisteessä ja jokaisella kartoituskäynnillä havaittiin kaikkia edellä mainittuja lajeja (taulukko 2). Vesisiippojen osalta kesäkuun toinen selvityskerta (20.6.) oli selkeästi aktiivisin (kuva 1). Silloin lajista tehtiin havaintoja yhteensä yhdeksässä eri pisteessä yön aikana. Elokuun lopussa, 27.8., havaintoja oli enää yksi. Pohjanlepakkohavaintojen määrä nousi heinäkuun alussa, mutta viiksisiippalajien havaintomäärät taas olivat suurimmillaan kesäkuussa. Viiksisiippahavaintojen määrässä on näkyvissä lievä lasku loppukesää kohden. Aktiiviseurannan tulosten perusteella selvitysalueella ei ole selkeää valtalajia, vaan yleisimpiä lepakkolajeja, eli pohjanlepakkoa ja viiksisiippalajia, havaittiin melkein yhtä paljon.

Taulukko 2. Selvitysalueen lepakkohavainnot kuukausittain havaintopisteiden määränä ilmoitettuna.

Päivämäärä	Pohjanlepakko	Viiksisiippalaji	Vesisiippa	Yhteensä
Toukokuu 31.5.2018	9	14	2	25
Kesäkuu 13.6.2018	13	18	3	34
Kesäkuu 20.6.2018	8	14	9	31
Heinäkuu 6.7.2018	17	12	3	32
Heinäkuu 16.7.2018	17	14	6	37
Heinäkuu 19.7.2018	11	9	1	21
Elokuu 14.8.2018	11	8	5	24
Elokuu 27.8.2018	10	11	1	22
Yhteensä	96	100	30	226

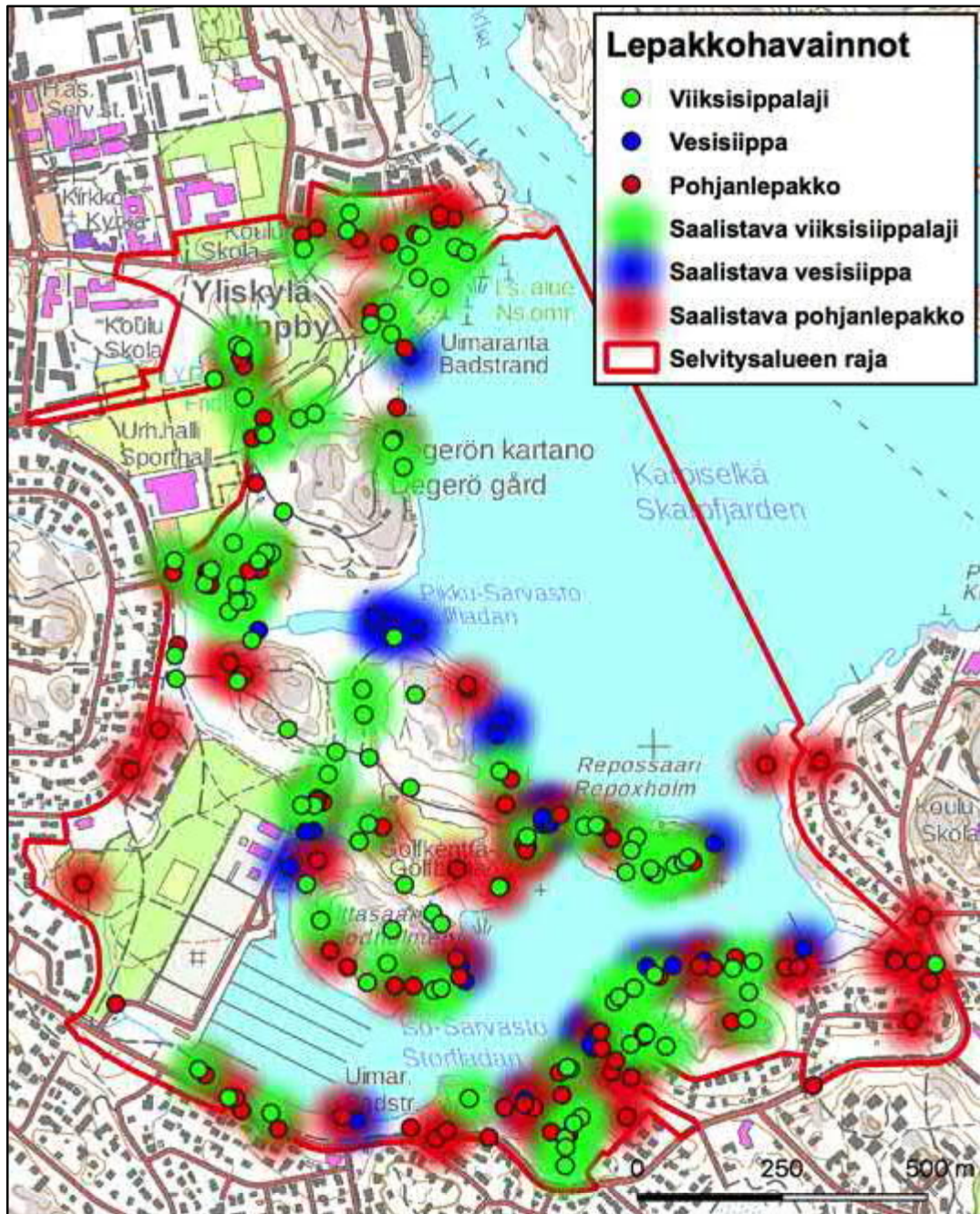
Kuva 1. Aktiiviseurannan 226 havaintopistettä lajeittain ja kuukausittain.

Havainnot eivät jakautuneet selvitysalueelle tasaisesti, vaan lepakoille tärkeimmät ja sopivimmat alueet olivat selvästi hahmotettavissa. Huomattavan suuri osa kaikista havainnoista oli saalistavista yksilöistä. Hohto pisteen ympärillä osoittamalla alueilla nämä yksilöt saalistivat (kartta 4). Viiksisiippoja havaittiin erityisesti selvitysalueen pohjoisosissa, uimarannan ja Reposalmentien lähellä, mutta myös Degerön kartano, Repossaari ja jotkut Iso-Sarvaston ranta-alueista olivat viiksisiipoille tärkeitä ympäristöjä. Repossaarentien varrella havaittiin useita siirtyviä tai mahdollisesti siirtyviä viiksisiippoja. Suurin ja tihein viiksisiippaesintymä oli Degerön kartanon alueella, missä lepakot parveilivat kartanorakennuksen kaakkoiskulmalla 16.7. Yhdessä havaintopisteessä laskettiin sinä yönä ainakin neljä viiksisiippoa, ja myös lähialueilla lajia havaittiin useassa pisteessä.

Vesisiippoja esiintyi runsaasti Pikku-Sarvaston kapeikossa, venesataman pohjoispuoleisessa lahdenpoukamassa, Repossaaren sillan kohdalla, sekä Repossaaren eteläpuolella, vastakkaisella rannalla. Havaintomäärät vaihtelivat kuukausittain ja jotkut vesisiippojen saalistusalueista tuntuivat ”siirtyvän” eri kartoituskäynneillä. Vesisiippojen ainoat pysyvät saalistusalueet selvitysalueella sijaitsivat Repossaaren sillan kohdalla, sekä Mesaanikujan päässä olevan laiturin ympärillä. Näissä sijainneissa vesisiippoja havaittiin kaikkina kuukausina.

Pohjanlepakoita esiintyi käytännössä koko selvitysalueella, mutta erityisesti Iso-Sarvaston etelä- ja itäpuoleiset rannat ja lahdenpoukammat olivat niille tärkeitä

saalistusalueita. Oli myös havaittavissa alueita, joissa ei esiintynyt lepakoita lainkaan. Tällaisia alueita olivat esimerkiksi sataman valaistut alueet ja veneiden talvisäilytyskentät. Myös Degerön kartanon kuivat kallioalueet ja Yliskylän avoimet kentät olivat hiljaisia kesän aikana.

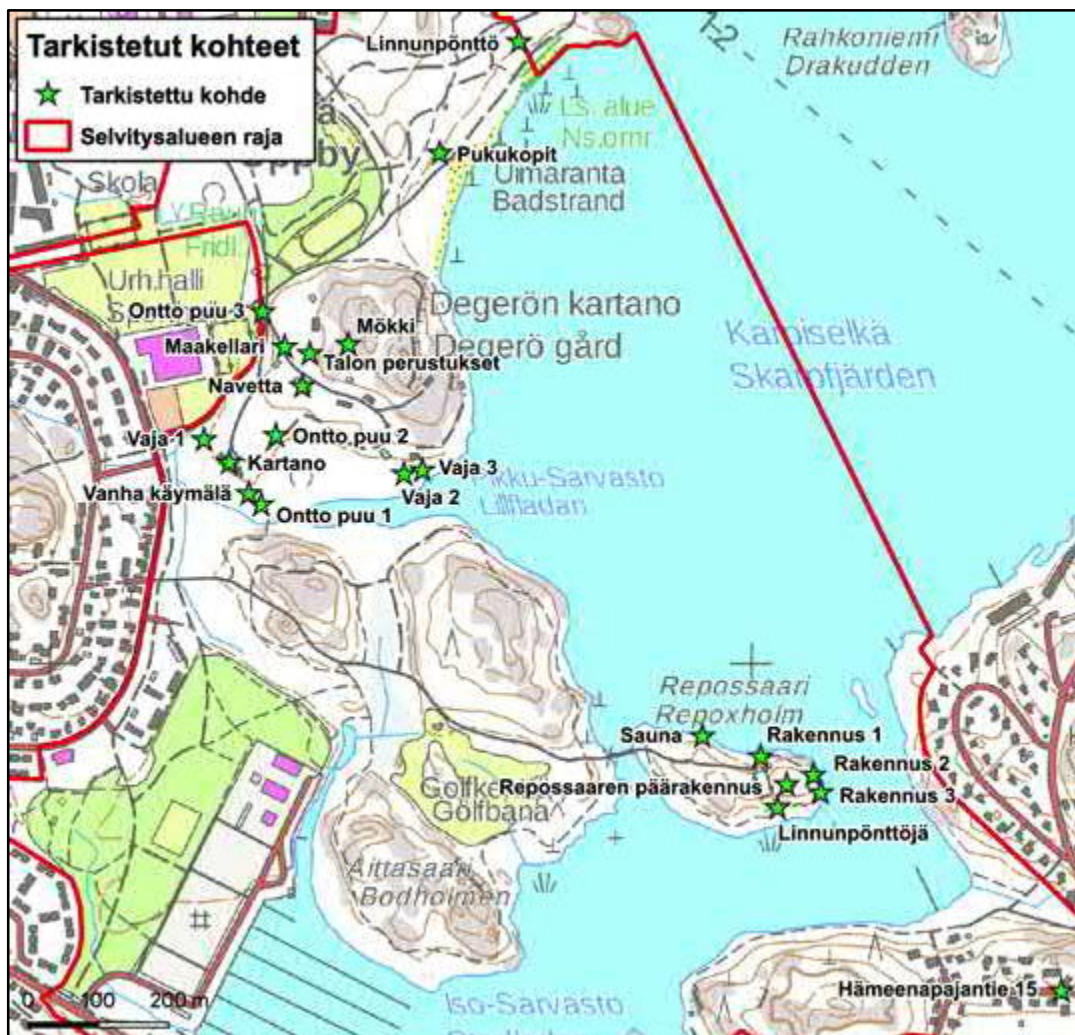

Kartta 4. Selvitysalueella tehdyt lepakkohavainnot. Hohto pisteen ympärillä osoittaa, että kyseessä on saalistava yksilö. Havainnot näkyvät kuukausikohtaisesti ja tarkemmassa mittakaavassa myös kartoissa 7-12.

4.1.2. Piilopaikkojen etsintä ja rakennusten tarkistus

Asemakaavatasoisessa selvityksessä tulisi pyrkiä paikallistamaan lepakoiden piilopaikkoja. Selvitysalueella tarkistettiin yhteensä 21 erilaista kohdetta lepakoiden piilopaikkojen varalta (kartta 5). Tarkistukset tehtiin toukokuun lopussa ja kesä- sekä heinäkuussa. Seuraavat rakennukset tarkistettiin sisäpuolelta: Degerön kartanon päärakennus, kartanon navetta, kartanon vanha käymälä ja Hämeenapajantie 15. Muut kohteet olivat lukossa ja tarkistettiin siksi ulkopuolelta.

Yksi selvityksen pääkohteista oli Degerön kartano lähialueineen. Kartanoiden kulttuuriympäristöt vanhoine rakennuksineen ovat usein monelle lepakkolajille sopivia saalistusalueita ja tarjoavat runsaasti piilopaikkoja. Kartanon omistajaan oltiin yhteydessä toukokuussa ja rakennusten tarkistuksista sovittiin. Kartanon navetassa oli omistajan sukulaisen mukaan joskus ollut lepakoita, joten se tarkistettiin kaksi kertaa kesän aikana. Ensimmäinen tarkistus tehtiin 31.5., mutta jälkiä lepakoista ei silloin havaittu. Tämän lisäksi navetan ulkopuolella havainnointiin iltahämärän aikaan 20.6. ja 16.7. Havaintoja rakennuksesta lentävistä lepakoista ei silloin tehty.

Kartta 5. Selvitysalueella tarkistettavat kohteet.

Kartanorakennus tarkistettiin ulkopuolelta toukokuussa, jolloin luoteispäädyn alimmalta koristelaudalta löytyi yksi lepakon papana. Luoteispäädyllä havainnoitiin samana iltana, mutta rakennuksesta ei silloin lentänyt lepakoita. Heinäkuun puolessavälissä (19.7.) päärakennuksen ullakotilat tarkistettiin, jolloin molempien hormien ympärillä havaittiin runsaasti lepakoiden jätöksiä (liitekuva 1). Jätösten määrän perusteella oli heti selvää, että lepakot olivat käyttäneet rakennusta todella pitkään, luultavasti vuosikymmeniä. Lattialla oli muutamia kuolleita lepakoita (liitekuva 2), joiden joukossa oli myös poikasia. Eläviä lepakoita havaittiin luoteenpuoleisen hormin ja katon aluslaudoituksen välisessä raossa. Sijainnin takia lepakoita oli erittäin hankala laskea ja lajinmäärityskin oli jätettävä sukutasolle. Kyseessä on jokin siippalaji, todennäköisesti viiksi- tai isoviikisiippa. Hormin ympärillä oli ainakin 25 lepakkoa, mutta lukua on kuitenkin pidettävä minimimääränä, koska osa lepakoista ei todennäköisesti ollut näkyvillä. Yhdyskunta saattaa olla tätä paljon isompikin ja seassa voi olla myös muita lajeja. Kartanoalue on erittäin sopiva ympäristö esimerkiksi korvayökölle ja lajia on havaittu lähellä sijaitsevassa Vartiosaaressa (Wermundsen & Mäkelä 2012).

Ilalla 19.7. rakennuksen edessä havainnoitiin siinä toivossa, että lepakoiden ulostuloaukko olisi selvinnyt. Reilu puoli tuntia auringonlaskun jälkeen luoteisen päätykolmion räystäään alta lensi yksi siippa. Päätykolmio tarkistettiin heti valaisimella ja aivan sen yläkulmassa oli reikä, jonka ympäryys vaikutti kuluneelta ja likaiselta. Tämä viittaa siihen että lepakot käyttävät kyseistä reikää yhtenä kulkureittinä ullakolle, mutta suurin osa lepakoista tuli kyseisenä iltana ulos jostain muualta kuin luoteispäädystä. Elokuussa rakennuksen ympärillä havainnoitiin taas, mutta yhdyskunta oli todennäköisesti jo poistunut, koska rakennuksen läheisyydessä ei havaittu siippoja iltahämärän aikaan, ei edes kaakkoispuolella, joka aikaisemmin oli viikisiippojen aktiivisessa käytössä.

Kartanoalueella kasvaa paljon isoja jalolehtipuita, joissa oli lepakoille sopivia reikiä ja onttoja puunrunkoja. Nämä saattavat tarjota lepakoille vaihtoehtoisia piilopaikkoja. Joitain puunkoloja tarkistettiin (kartta 5), mutta havaintoja jätöksistä tai lepakoista ei tehty. Kartanolle johtavan tien varrella on lukittu maakellari joka tarkistettiin ulkoa, mutta tämä ei vaikuttanut olevan erityisen sopiva lepakoiden talvehtimispaikaksi. Selvitysalueen pohjoispäässä tarkistettiin muun muassa iso linnunpönttö ja uimarannan pukukopit kierrettiin ulkopuolelta papanoita etsien.

Repossaaren rakennukset tarkistettiin ulkopuolelta touko- ja kesäkuussa. Ainoa mahdollinen havainto lepakoista oli päärakennuksen itäpuolen rappusilla, joista löytyi yksi hyönteisosia sisältävä papana (liitekuva 3). Tämän alkuperää ei kuitenkaan voitu määrittää täydellä varmuudella. Joidenkin rakennusten ulkolaudoituksen takana oli lepakoille sopivia tuuletusrakoja. Repossaareissa oli myös useita linnunpönttöjä joita tarkistettiin touko- ja heinäkuussa.

Yleisökyselyyn vastasi yksi asukas: Hämeenapajantie 15. Ilmoittajan mukaan hänen ripustamassaan lepakonpöntössä oli ollut lepakoita joitain vuosia sitten. Paikalla käytiin kesäkuussa ja omistaja näytti pöntön, joka sijaitsi saunan päädystä. Saunarakennus, lepakonpönttö, halkopino ja muutama linnunpönttö tarkistettiin sekä sisältä että ulkoa 13.6., mutta lepakoista ei tehty havaintoja. Saunan edessä havainnoitiin samana iltana noin tunnin, mutta lepakoita ei havaittu lähtevän

rakennuksista tai pöntöstä. Hämeenapajantiellä käytiin lyhyesti iltahämärän aikaan myös heinäkuussa, eikä silloinkaan tehty lepakoihin viittaavia havaintoja.

4.1.3. Passiiviseuranta

Passiiviseurantadetektoreita pidettiin kesän aikana 25:ssä eri paikassa ja niihin oli tallentunut yhteensä 1549 havaintoa lepakoista (taulukko 3). Laitteiden sijaintien kuvaus ja valintaperusteet on taulukossa kerrottu lyhyesti jokaisen laitteen kohdalla. Siippalajit muodostivat suurimman osan havainnoista (1165 havaintoa) ja pohjanlepakkohavaintoja oli reilut kolme kertaa vähemmän (385 havaintoa). Detektoreihin 7, 12, 24 ja 25 oli tallentunut erityisen paljon havaintoja. Detektoriin 24 oli tallentunut selvityksen suurimmat havaintomäärät siipoista. Laite sijaitsi viiksisiipoille sopivassa kuusivaltaisessa metsässä Repossaaren eteläpuolella, vastakkaisella rannalla (kartta 3). Sijainnissa 25 saalisti poikkeuksellisen runsaasti pohjanlepakoita ja kartanon navetan luoteispäädyn edusta (detektori 7) näytti olevan siippojen aktiivisessa käytössä. Siippahavainnot detektoreista 9, 12 ja 14 ovat todennäköisesti vesisiipoista. Tämä on pääteltävissä laitteiden vedenläheisistä sijainneista, sekä aktiiviseurannan yhteydessä tehdyistä havainnoista. Vesisiipat saalistivat erityisen aktiivisesti sijainneissa 12 ja 14.

Taulukko 3. Passiiviseurantadetektoreiden tulokset ja detektoreiden sijaintien valintaperusteet. Sijainnit näkyvät kartassa 3.

Laite	Päivämäärä	Siippalaji	Pohjanlepakko	Sijainnin valintaperusteet/Ympäristön kuvaus
1	13.6.2018	10		Viiksisiippalajeille sopiva kuusimetsä Reposalmentien varrella
2	31.5.2018		3	Hiekkaranta selvitysalueen pohjoispäässä
3	14.8.2018	10	3	Viiksisiippalajeille tyypillinen ympäristö, polku lähimetsikössä
4	6.7.2018	14	12	Lepakoille sopiva kosteikko Holmanmoisionpolun varrella
5	14.8.2018	6	5	Oja jalkapallokenttien vieressä, viiksisiippalajeille sopiva kostea ympäristö
6	6.7.2018	40	6	Suojaisa kuusimetsä kallion vieressä, viiksisiippalajeille sopiva ympäristö
7	6.7.2018	250	10	Navettarakennuksen luoteispäätty, mahdollinen piilopaikka
8	14.8.2018	19	46	Kartanorakennuksen puutarha, pohjanlepakon tyypillinen saalistusalue
9	20.6.2018	9		Pikku Sarvaston ranta, mahdollinen vesisiipan saalistusalue
10	20.6.2018	23	72	Mahdollinen viiksisiipalle sopiva saalistusympäristö
11	13.6.2018	88		Viiksisiippalajeille tyypillinen ympäristö, polku, mahdollinen siirtymäreitti
12	27.8.2018	166	4	Suojaisa merenranta, vesisiipan todennäköinen saalistusalue
13	19.7.2018		5	Alueen länsiosien rehevän ympäristön tarkistus
14	31.5.2018	50	20	Vesisiipalle tyypillinen saalistuspaikka, suojaisa ja pimeä merenlahti
15	31.5.2018	2		Vesisiipan todennäköinen saalistuspaikka, Repossaaren sillan alusta
16	27.8.2018	5		Repossaaren päärakennuksen eteläpuoleinen piha
17	27.8.2018	2		Käytävämäinen polku satama-alueella, mahdollinen siirtymäreitti
18	20.6.2018			Erittäin sopiva viiksisiippaympäristö Aittasaaren metsässä
19	13.6.2018	6		Täydennysrakentamisen/puuttuvan reitistön alueen seuranta
20	16.6.2018	11	10	Seuranta mahd. rakennettavan puuttuvan reitistön alueella, rehevä ympäristö
21	16.6.2018	12	15	Ranta uimarannan läheisyydessä. Tarkistus vesisiippojen varalta
22	16.6.2018	7		Viiksisiippalajeille sopivan ympäristön tarkistus, havaintoja aktiiviseurannassa
23	19.7.2018	9	5	Siirtymäreitti veden läheisyydessä, useita havaintoja aktiiviseurannassa
24	31.5.2018	420	1	Siirtymäreitti veden läheisyydessä, useita havaintoja aktiiviseurannassa
25	19.7.2018	6	167	Rehevä ympäristö, mahdollinen viiksisiippojen saalistusalue
Yhteensä		1165	384	

4.2 LEPAKOILLE TÄRKEIDEN ALUEIDEN LUOKITUS

Alueiden arvo lepakoille luokitellaan seuraavia periaatteita noudattaen:

Luokka I: Lisääntymis- tai levähdyspaikka. Hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty.

Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-sopimus).

Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon.

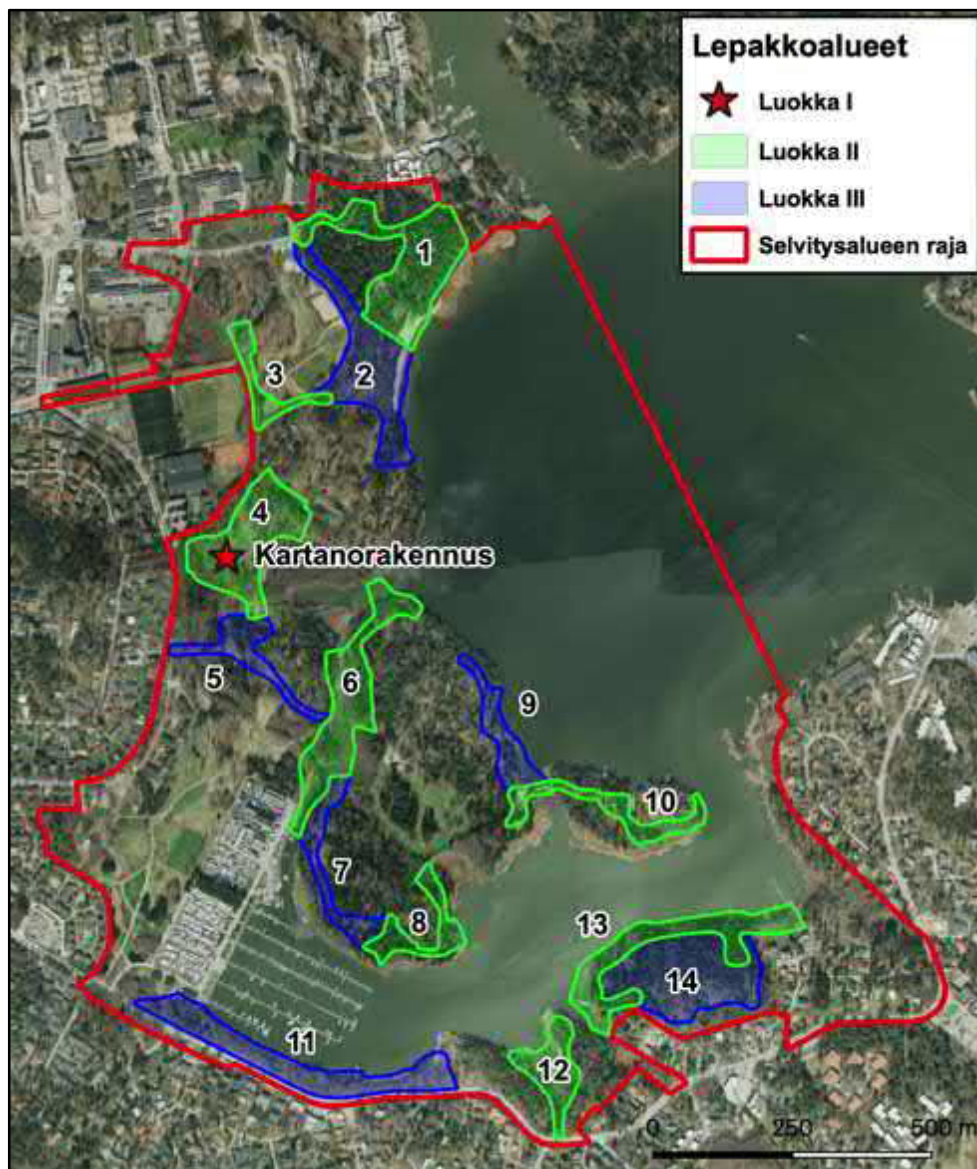
Luokan I alueella tarkoitetaan sitä kohdetta, jossa lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikka sijaitsee. Kyseessä voi olla esimerkiksi rakennus, puu, maakellari, linnun- tai lepakonpönttö. Kohteen suojelustatus käsittää kohdetta kokonaisuudessaan, ellei toisin mainita. Kohdetta ei saa purkaa/poistaa, eikä lepakoiden elinoloja kohteessa saa heikentää ilman paikallisen ELY-keskuksen poikkeuslupaa.

Luokan II lepakkoalue viittaa alueeseen, jossa esiintyy lepakoita säännöllisesti. Kyseessä on lepakoiden käyttämä saalistusalue, siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Ympäristö on usein alueella esiintyvillä lajeille tyypillinen. Viiksisiippalajien osalta yksi esimerkki tyypillisestä ympäristöstä on varttunut ja harva kuusikko. Luokan II alueiden luokituksessa ja rajaamisessa kiinnitetään erityistä huomiota viiksisiippalajien, vesisiippojen ja harvinaisempien lajien esiintymiseen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta vähintään kaksi lepakkolajia. Alueella voi myös olla niin sanottuja ”hot spotteja”, eli kohtia joissa havaitaan poikkeuksellisen paljon yksilöitä kerralla. EUROBATS-sopimus velvoittaa jäsenmaitaan suojelemaan lepakoita esimerkiksi lainsäädännöllä ja luokan II alueet tulisi säilyttää maankäytössä. Kyseessä on kuitenkin kansainvälinen sopimus, ei varsinainen lainsäädäntö.

Luokan III lepakkoalue voi olla lepakoiden käyttämä saalistusalue, oletettu siirtymäreitti tai muu lepakoille tärkeä alue. Havaintomäärät ovat kuitenkin pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin saattaa olla pienempi. Ympäristö ei välttämättä ole lepakoille yhtä sopiva tai lepakot esiintyvät alueella vain osan kesästä. Luokan III alueet ovat suojeluarvoltaan luokan II alueiden alapuolella.

Suomen Lepakkotieteellisen Yhdistyksen kartoitusohjeistuksessa ei määritetä tarkkoja kriteerejä luokitusten tueksi. Lepakkoalueen luokitus määritetään aina useiden eri tekijöiden pohjalta. Lajiston monipuolisuus, havaintomäärät, lepakoiden käyttäytyminen ja ympäristön sopivuus ovat kuitenkin määrittelyn keskeisimpiä tekijöitä. Huomaa, että SLTY:n luokitus ei ole sama kuin vuoden 2004 ja 2014 yleiskaavataso selvityksissä käytettyä luokitusta (Siivonen 2004 ja Wermundsen ym. 2014). SLTY:n luokitus perustuu lepakoiden suojelutarpeeseen (luonnonsuojelulaki ja EUROBATS sopimus) ja on suunniteltu kaavoituksen tarpeita ajatellen.

Jokaisella lepakkoalueella tehtyjä havaintoja ja luokituksen perusteita esitellään ensin lyhyesti alueiden esittelyn ensimmäisessä kappaleessa. Sisennyssä, kursivoidulla fontilla olevassa kappaleessa alueiden rajauksia perustellaan tarkemmin ja alueen merkitys lepakoille arvioidaan myös ympäristön sopivuuden osalta. Sisennyssä kappaleessa annetaan myös lisätietoja havainnoista, sekä perusteluja, jotka on pääsääntöisesti tarkoitettu jatkosuunnittelun tueksi. Kartassa 6 näkyy yleiskatsaus kaikista selvityksessä rajatuista lepakkoalueista. Kartoissa 7-12 samat alueet on esitetty ilmakuvapohjalla tarkemmassa mittakaavassa. Alerajauksen tueksi karttoihin on lisätty myös aktiiviseurannassa tehdyt havainnot kuukausittain.

Kartta 6. Laajasalon itärannan selvitysalueella todettujen lepakkoalueiden yleiskatsaus. Siirtymäreitit ja tarkemmat aluerajaukset näkyvät aluekohtaisissa kartoissa alla.

4.3 LEPAKKOALUEET

4.3.1 Luokka I

Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat voivat olla muun muassa rakennuksissa tai puun koloissa ja halkeamissa. Selvityksessä todettiin yksi lisääntymis-/levähdyspaikka Degerön kartanon päärakennuksessa. Ilmoitettuja, mutta ei varmistettuja havaintoja oli kartanon navetasta, sekä lepakonpöntöstä Hämeenapajantiellä 15.

Kartanorakennus (kartta 8)

Laajasalon kartanorakennuksen ullakolla laskettiin heinäkuussa 19.7. vähintään 25 siippaa. Lepakoiden piilopaikka oli luoteisen hormin ja katon aluslaudoituksen välissä. Ullakkotila on jaettu kahteen eri osaan, yksi talon kummassakin päässä. Myös kaakonpuoleisen hormin ympäriltä löytyi runsaasti lepakoiden jätöksiä. Yhdyskunnan ulostuloaukoista löydettiin vain yksi, rakennuksen luoteispäädystä. Suurin osa lepakoista poistui rakennuksesta toisesta kohdasta, mahdollisesti etupuolelta tai todennäköisemmin kaakkoispäädystä.

Lepakot ovat todennäköisesti käyttäneet rakennusta piilopaikkanaan jo todella pitkään. Lattialta löytyneet kuolleet lepakot olivat kuivuneita ja huonokuntoisia, mutta muutamat raadoista näyttivät kokonsa puolesta olevan poikasia. Tämä viittaa siihen, että kyseessä saattaa olla lisääntymisyhdyskunta. Ullakkotila vaikutti kaikin puolin lepakoille sopivalta. Kartanoympäristö on myös muille lajeille, kuten korvayökölle sopiva.

4.3.2 Luokka II

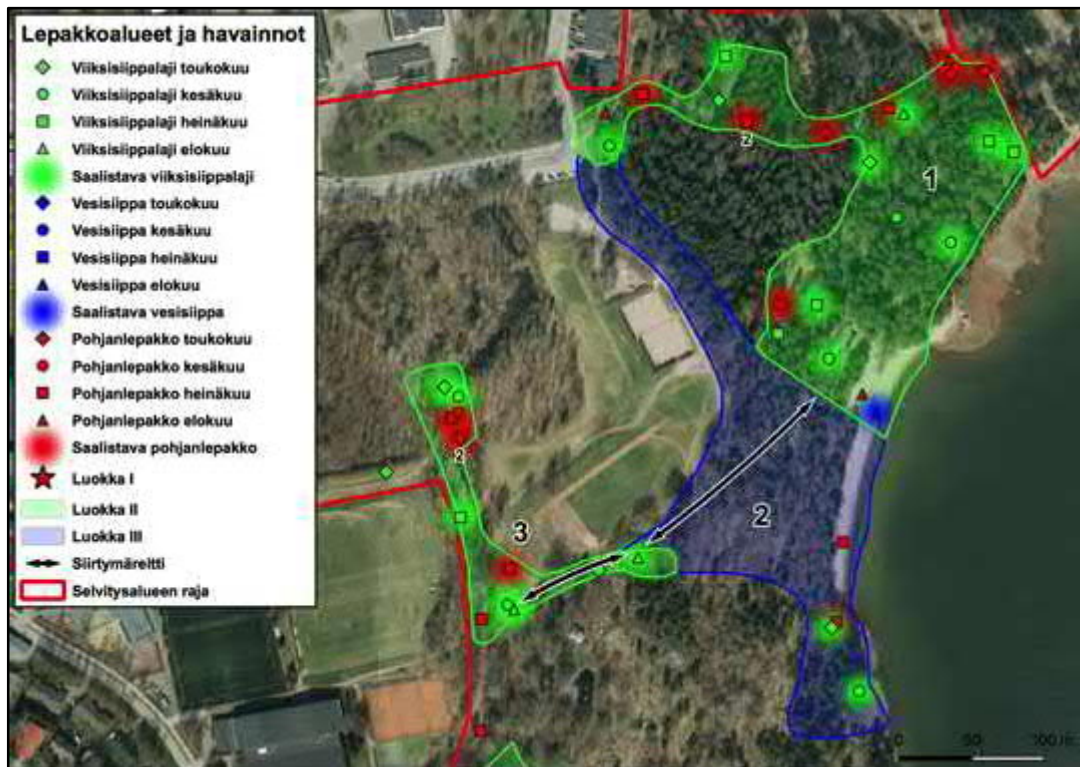
Alue 1 (kartta 7)

Alue 1 on viiksisiippojen ja pohjanlepakoiden tärkeä saalistusalue ja rajattiin siksi luokan II lepakkoalueeksi. Havaintoja saalistavista viiksisiipoista tehtiin runsaasti kesä- ja heinäkuussa, mutta myös touko- ja elokuussa oli muutama havainto. Pohjanlepakoita saalisti Reposalmentien varrella kaikkina kuukausina, ja Laajasalon uimarannan edustalla havaittiin elokuussa saalistava vesisiippa. Alueen 1 pohjoisosan läpi kulkeva Reposalmentie on alueen tärkein piirre, koska ympäristö on tässä kohtaa viiksisiippalajeille sopiva. Alue 1 on myös suorassa yhteydessä luokan III lepakkoalueeseen (alue 2).

Ympäristö uimarannan tuntumassa on kuiva, hiekkapohjainen männikkö, joka ei yleensä ole viiksisiippalajeille tyypillinen ympäristö. Ranta-alueella kuitenkin saalisti viiksisiippoja ja se otettiin siksi mukaan rajaukseen. Uimarannan koillispuolella kasvaa ruovikkoa, eikä tämä osa vaikuttanut lepakoille sopivalta. Rajaus perustuu tässä kohtaa rantapuuston rajaan. Idässä lepakkoalue rajautuu selvitysalueen rajaan ja pohjoisosassa rajaus perustuu vahvasti havaintojen sijainteihin, sekä sopivan ympäristön, eli varttuneen kuusikon metsäkuvioon.

Koska lepakot tuntuivat saalistavan Reposalmentietä pitkin, on tien molemmin puolin rajattu mukaan riittävästi suojaavaa puustoa. Tie oli kesän aikana valaistu, mikä ei haitannut alueella saalistavia pohjanlepakoita. Viiksisiipeat sen sijaan havaittiin usein valaistun alueen vieressä, esimerkiksi Reposalmentien pohjoispuolella. Tässä kohtaa rajaukseen on sisällytetty pieni mutta suojaisa, isojen kuusten reunustama aukea kohta, jossa saalisti viiksisiiippa heinäkuussa. Aukean eteläpäässä, aivan Reposalmentien tuntumassa nähtiin myös kaksi saalistavaa pohjanlepakkoa samassa havaintopisteessä. Samalla alueella havaittiin toukokuussa ohilentävä viiksisiiippa, joka ei ollut paikalla saalistamassa. Alueen läntisin osa on myös yhteydessä luokan III lepakkoalueeseen (alue 2).

Kartta 7. Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsevat lepakkoalueet 1-3

Alue 3 (kartta 7)

Alueeseen 3 kuuluu voimistelupuisto Holmanmoisionpolun varrella, sekä osa Holmanmoisionpolusta ja Laajasalon uimarantaan johtavasta tiestä. Alueella 3 havaittiin saalistavia viiksisiiippoja kaikkina kuukausina ja voimistelupuiston kohdalla on pohjanlepakoiden vakituinen saalistusalue. Uimarantaan johtavalla tiellä havaittiin toukokuussa siirtyvä viiksisiiippa ja tie on merkitty siirtymäreitiksi. Alue 3 on myös suorassa yhteydessä luokan III alueeseen (alue 2) tämän reitin kautta.

Holmanmoisionpolkua reunustaa rehevä lehtomainen metsä, joka vaikutti erityisesti viiksisiippalajeille sopivalta ympäristöltä. Tie ja sitä reunustava puusto otettiin siksi mukaan rajaukseen. Voimistelupuiston vieressä on pieni kosteikko, jossa havaittiin saalistava viiksisiippa touko- ja kesäkuussa. Kosteikon viereen jätettiin passiiviseurantadetektori (detektori 4) joka osoitti, että alueella liikkui sekä siippoja että pohjanlepakoita. Uimarantaan johtava tie on lepakoiden todettu siirtymäreitti, jonka varrella myös saalisti viiksisiippoja. Lepakoilla on alueen 3 läpi suora yhteys lepakkoalueisiin 2 ja 1. Alueen rajaus perustuu vahvasti tietä ja siirtymäreittiä reunustavaan puustoon, joka on tärkeä alueen sopivuuden kannalta. Luokka II tuntui myös perustellulta siksi, että lähellä sijaitsevan kartanon lepakkoyhdyskunnan siirtymäreittejä ei vielä tunneta tarkasti. Uimarantaan johtava tie tai Holmanmoisionpolku saattaa olla yhdyskunnan käyttämä tärkeä siirtymäreitti. Tähän viittaavia varmoja havaintoja ei kuitenkaan tehty kesän 2018 aikana.

Alue 4 (kartta 8)

Alue 4 on viiksisiippojen ja pohjanlepakoiden saalistusalue, jonka keskellä sijaitsee Degerön kartano. Päärakennuksen todettiin olevan ainakin kahdenkymmenenviiden siipan lisääntymis- tai levähdyspaikka. Yhdyskunnan lepakot todennäköisesti saalistavat ja parveilevat alueella 4. Parveilevia lepakoita nähtiin päärakennuksen kaakkoiskulmalla heinäkuussa, mikä lopulta johti yhdyskunnan löytymiseen. Lepakoita havaittiin alueella kaikkina kuukausina ja heinäkuussa alueen pohjoisosassa sijaitsevan navetan edessä havaittiin kaksi ohilentävää viiksisiippaa. Yhdyskunnan todennäköisin siirtymäreitti alueelta on kaakkoon, toisen lepakkoalueen (alue 5) kautta.

Kartanoympäristö alueella 4 on rehevä ja lehtomainen. Varjoisassa ja suojaisassa ympäristössä on runsaasti jalolehtipuita ja pieniä polkuja. Lepakoiden havaittiin usein saalistavan juuri polkuja pitkin. Alue 4 muodostaa yhtenäisen lepakoille sopivan alueen, jonka pohjoispäässä sijaitsevassa navetassa oli omistajien mukaan joskus ollut lepakoita. Navetan katsottiin siksi kuuluvan samaan lepakoille sopivaan kokonaisuuteen. Navetan luoteispäädyn edessä (liitekuva 4) sijainnut passiiviseurantadetektori oli myös tallentanut runsaasti havaintoja siippalajista. Päärakennuksen takapihalle sijoitettu detektori (detektori 8) osoitti, että tämä alue oli erityisesti pohjanlepakoille tärkeä. Alue 4 rajautuu etelässä ojaan ja pohjoisessa Mankelipolkuun. Alueen itäpuoleiset metsät olivat paikoin tiheitä ja lepakoiden liikkuminen näillä alueilla oli vaikea hahmottaa. Alueen itärja perustuu siksi osittain sopivalta vaikuttaneen metsän rajaan.

Kartta 8. Kartanorakennuksen lepakkoyhdyskunta (luokka I) ja alue numero 4.

Alue 6 (kartta 9)

Alue 6 rajattiin luokan II lepakkoalueeksi, koska alueella oli toistuvia havaintoja viiksisiiipoista ja vesisiipoista. Alueen pohjoispäässä havaittiin runsaasti vesisiippoja kesä-, heinä- ja elokuussa, eteläpäässä kesä- ja heinäkuussa. Yhdessä havaintopisteessä saalisti kolme vesisiippaa yhtä aikaa. Pohjanlepakoilla oli vakituinen saalistusalue satama-alueen pohjoispuoleisen lahdenpoukaman päässä. Alueen luokitus ja rajaus perustuu havaintojen lisäksi siihen, että se muodostaa yhtenäisen siirtymäreitiksi kelpaavan suojaisan ympäristön, joka yhdistää pohjoisessa sijaitsevan Pikku-Sarvaston ja etelässä sijaitsevan venesataman. Alueelta 6 on myös suorat yhteydet lepakkoalueelle 7, sekä siirtymäreitiksi todetulle alueelle 5.

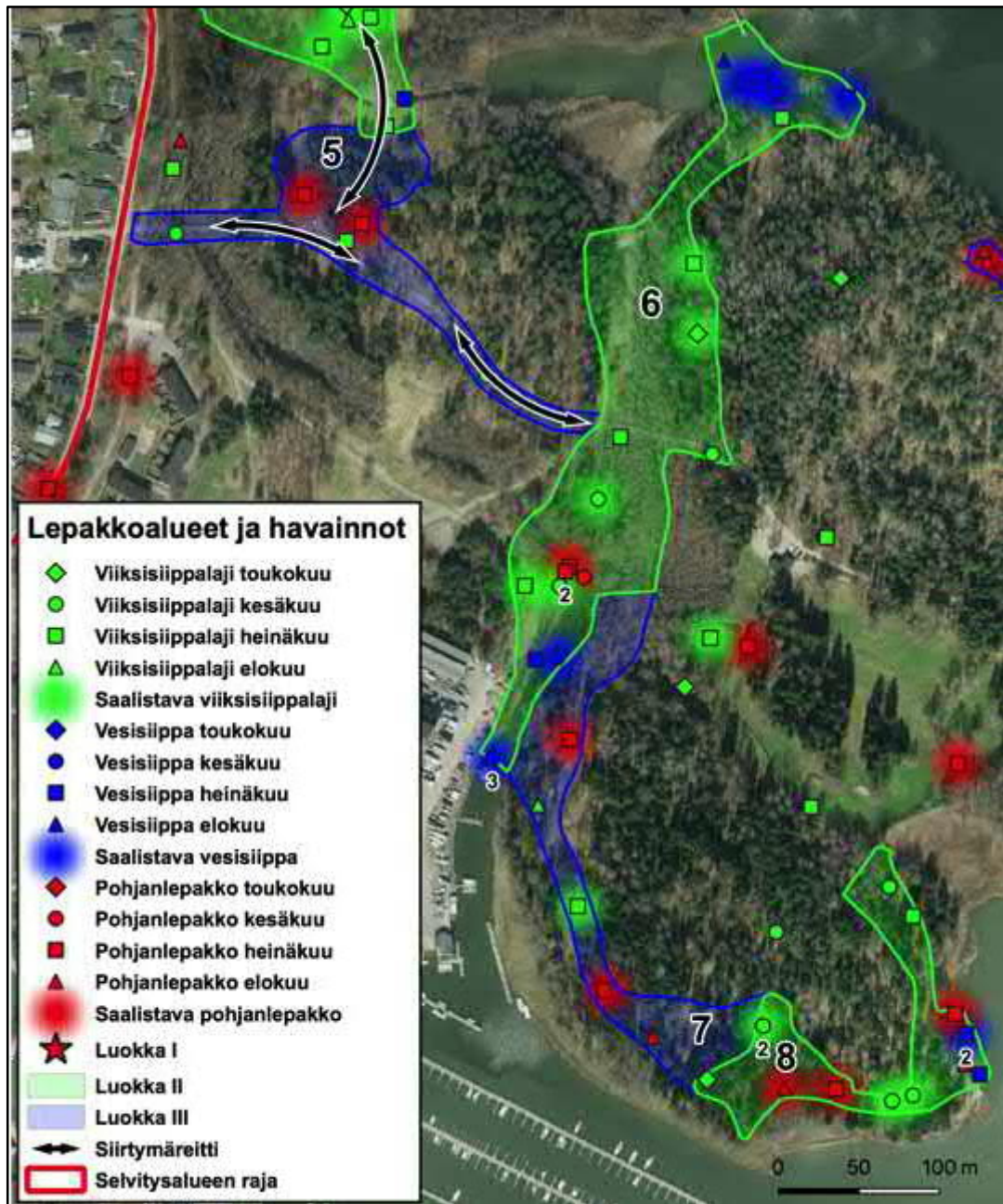
Alueen rajauksessa on kiinnitetty erityistä huomiota sen yhtenäiseen luonteeseen. Alue toimii eräänlaisena viherkäytävänä, joka yhdistää Pikku-Sarvaston ja venesataman keskellä kulkevaan Repossaarentiehen. Tämän pohjoispuolella, alueen itäreunalla on polku, joka vaikutti tyypilliseltä viiksisiiippaympäristöltä. Polkua reunustaa isot vanhat kuuset ja sen itäpuolella on kallioseinä, joka tarjosi luonnollisen rajauksen alueelle. Polun varrella havaittiin saalistava viiksisiiippa touko- ja heinäkuussa. Repossaarentien eteläpuolella kasvaa rehevä tervalepikkö, joka tarjoaa lepakoille valolta ja tuulelta suojatun ympäristön. Tervalepikkö päättyy sataman pohjoispäässä sijaitsevaan lahteen, joka on vesisiippojen tärkeä saalistusalue. Tässä kohtaa

alue yhdistyy luokan III lepakkoalueeseen (alue 7). Lepakkoalueen 6 tärkeimmät ominaisuudet ja luokituskriteerit ovat sen erittäin sopiva ympäristö, useat havainnot kolmesta eri lajista, sekä yhteydet useisiin muihin alueisiin ja siirtymäreitteihin.

Alue 8 (kartta 9)

Alue 8 koostuu Aittasaaren kaakkoispuoleisesta ulkoilureitistä ja tämän varrella sijaitsevista sopivista ympäristöistä. Toukokuusta heinäkuuhun alueella havaittiin viiksisiippoja ja heinä- sekä elokuussa saalistavia pohjanlepakoita. Aittasaaren itäisen rantakallion edessä saalisti heinäkuussa vesisiippoja. Alueen läpi kulkeva ulkoilupolku on tärkeä piirre ja lepakoiden havaittiin usein saalistavan juuri polun varrella tai sen vieressä. Alue yhdistyy lännessä toiseen lepakkoalueeseen (alue 7). Alue oli osa Siivosen vuonna 2004 rajaamaa luokan III lepakkoaluetta. Kyseinen alue ulottui Repossaaren sillalta Iso-Sarvaston venesataman pohjoispuoleiselle lahdelle, kiertäen Aittasaaren etelärantoja.

Alueen pohjoisosassa rajaus perustuu kalliojyrkänteeseen, joka toimii luonnollisena rajana lepakoille sopivaan ympäristöön. Alueen itäosat ulottuvat rantaan sakka, koska vesisiippojen saalistusalue katsottiin kuuluvan samaan kokonaisuuteen. Rannan tuntumassa saalisti myös pohjanlepakko. Lännessä alueelta on suora yhteys alueelle 7 ja aluetta on tässä kohtaa laajennettu sisältämään viiksisiippalajeille erittäin sopivan kuusivaltaisen ympäristön. Tässä kohdassa havaittiin kaksi saalistavaa viiksisiippaa kesäkuussa ja toukokuussa polun varrella havaittiin mahdollisesti siirtyvä viiksisiippa.

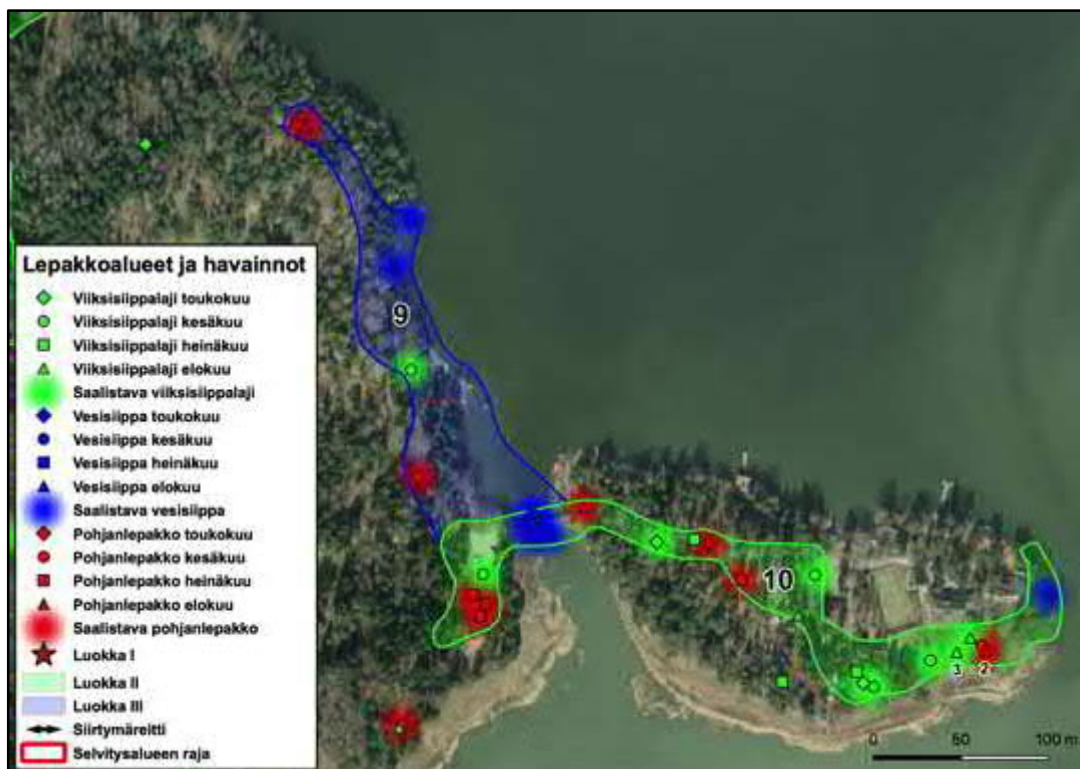

Kartta 9. Selvitysalueen keskiosassa todetut lepakkoalueet 5-8.

Alue 10 (kartta 10)

Repossaarella havaittiin paljon lepakoita ja alue on ehdottomasti yksi selvityksen parhaimmista. Viiksisiippa oli alueen yleisin laji ja havaintoja tehtiin joka kerta kun saarella käytiin. Repossaaren sillan alusta on vesisiippojen vakituinen saalistusalue, ja sillan länsipuolella sijaitsevalla pysäköintialueella havaittiin saalistavia pohjanlepakoita. Ympäristö alueella 10 on paikoitellen erittäin sopiva viiksisiippalajeille.

Repossaaren pohjoisrannalla ja rakennusten lähellä oli runsaasti pihavalaistusta. Lepakot välttivät näitä alueita koko kesän. Lepakkoalueen pohjoisrajaus perustuu siksi valaistun alueen rajaan. Saaren pohjoispuoli on muutenkin kuivempi, eikä ympäristö vaikuttanut lepakoille erityisen sopivalta. Havainnot painoutuivat tien varteen ja päärakennuksen etelä- sekä lounaispuoleiselle alueelle. Havaintoja oli toistuvasti samoilla alueilla ja lepakkoalueen rajaus oli siksi helppo hahmottaa näissä kohdissa. Saaren itäpuolella havaittiin vain yksi saalistava vesisiippa, mutta ranta vaikutti silti lajille sopivalta. Tenniskentän lounaispuolella, polttopuupinojen luona on viiksisiiipoille erittäin sopiva kuusikko, jonka läpi kulkee pieni huoltotie. Kyseisen tien varrella havaittiin useita saalistavia viiksisiiippoja. Repossaaren sillan kohdalla havaitut vesisiipat lensivät luoteis- kaakkoissuuntaisesti, kääntyivät aina sillan kohdalla ja tuntuivat lentävän pitempää reittiä sillan pohjoispuolella. Alue 10 on siksi suorassa yhteydessä alueeseen 9, joka toimii ennen kaikkea vesisiippojen saalistusalueen jatkeena. Alueen 10 rajausta ei haluttu jatkaa pidemmälle kohti pohjoista, koska vesisiippojen saalistus oli aktiivisinta juuri sillan kohdalla. Alue 10 tarjoaa lepakoille yhtenäisen kulkureitin Repossaarentieltä Repossaareen, mutta pysäköintialueen ja sillan kohdalla oleva katuvalaistus saattaa heikentää alueen sopivuutta viiksisiiipoille.

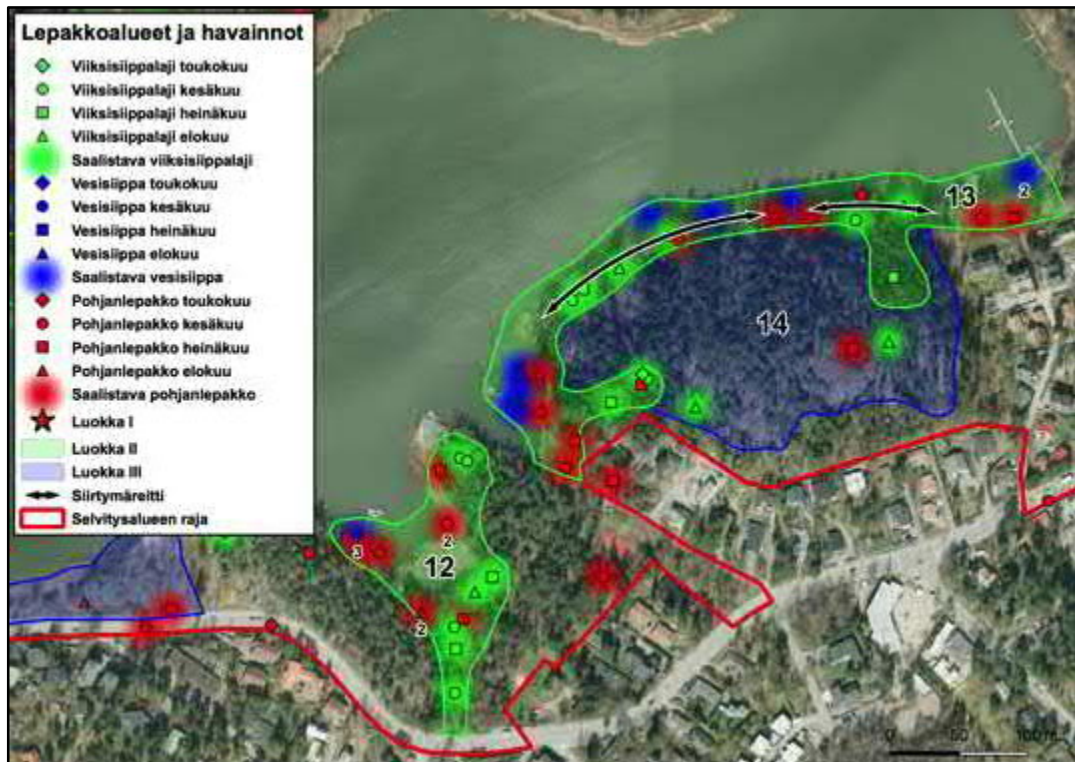

Kartta 10. Repossaaren kohdalla sijaitsevat lepakkoalueet 9 ja 10.

Alue 12 (kartta 11)

Alueen 12 sisällä havaintoja oli erittäin tiheästi ja yleisin laji oli viiksisiippa. Alue reunustaa lahdensuojauksia, joka oli pohjanlepakoiden vakituinen saalistusalue. Kesä- ja elokuussa lahdella kasvavan ruovikon yllä saalisti kaksi pohjanlepakkoa yhtä aikaa. Venelaiturin vieressä havaittiin kesäkuussa kolme vesisiippaa. Viiksisiippahavainnot olivat melkein kaikki saalistavista yksilöistä ja ympäristökin vaikutti rehevältä ja viiksisiippalajeille sopivalta.

Alueen rajaus perustuu vahvasti havaintojen sijainteihin, koska lepakot liikkuvat aina samoilla alueilla. Alueen koillisreunalla lepakoiden liikkuminen vaikutti satunnaiselta ja alueen rajaus oli vaikeampi hahmottaa. Rajaus perustuu siksi tässä kohtaa kallioalueen reunaan ja osittain myös maastokartan korkeuskäyrään. Alueen eteläosissa on rehevä ja kostea tervalepikkö, jota reunustaa isot kuuset, ja jonka läpi kulkee myös muutama polku. Kyseinen kohta vaikutti erittäin sopivalta viiksisiippaympäristöltä. Alueen pohjoisosassa sijaitseva niemenkärki vaikutti myös olevan viiksisiipoille tärkeä. Kesäkuun ensimmäisellä kartoituskäynnillä tässä kohtaa kuultiin niin sanottu "roikkuja", eli lepakko, joka ei ole lennossa, vaan äänтелеe rytmikkäästi puunrungolla roikkuessaan. Kyseinen yksilö yritettiin myös paikallistaa valon avulla, mutta ääntely loppui ennen kuin lepakko löydettiin. Kesäkuun toisella käynnillä samalla alueella saalisti viiksisiippalaji.

Kartta 11. Selvitysalueen eteläosassa sijaitsevat lepakkoalueet 12-14.

Alue 13 (kartta 11)

Alue 13 on viiksi- ja vesisiipojen saalistusalue, mutta alueen sisällä havaittiin myös saalistavia pohjanlepakoita. Suurimmat havaintokerääntymät olivat alueen lounaisosassa, jossa vesisiipat saalistivat aktiivisesti kesä-, heinä- ja elokuussa. Samalla alueella, pienen lahdenpoukaman edessä saalisti säännöllisesti pohjanlepakko. Alueen tärkein ominaisuus on sen läpi kulkeva siirtymäreitti, jota käyttävät sen varrella saalistavat viiksisiipat. Kyseessä on ulkoilupolku, joka kulkee rantaviivaa pitkin viiksisiippalajeille erittäin sopivassa ympäristössä.

Rajaus ulottuu jonkin verran rantaviivan ulkopuolelle osoituksena siitä, että vesisiipat käyttävät kyseistä aluetta saalistaessaan. Siirtymäreitti on parhaimmissa paikoissa holvimainen, pimeä, isojen kuusten reunustama metsäpolku, mikä on tyypillinen ympäristö viiksisiipoille. Polun eteläpuoleisessa metsässä oli kuitenkin paikoitellen runsaasti aluskasvillisuutta, mikä vahvisti käsitystä siitä, että viiksisiipat todellakin "joutuivat" pysyttelemään polulla, koska ympäröivä metsä oli niille liian tiheä. Kahdessa kohdassa, alueen itä- sekä eteläpäässä metsä kuitenkin avartui ja tiheä aluskasvillisuus puuttui. Näissä kohdissa alueen eteläpuoleiselle kalliolle vievät polut on otettu mukaan rajaukseen ja ne näkyvät kartassa pääpolulta haarautuvina ulokkeina. Alueella 13 havaittiin myös "roikkuja", joka onnistuttiin paikantamaan noin viiden metrin korkeudessa koivun rungolla. Lepakko oli viiksisiippalaji ja havainto selvityksen toinen. Alue 13 oli ehdottomasti yksi selvityksen parhaimmista lepakkoalueista ja passiiviseurantadetektoriin 24 oli tallentunut selvityksen suurimmat havaintomäärät siipoista.

4.3.3 Luokka III

Alue 2 (kartta 7)

Alue 2 rajattiin luokan III lepakkoalueeksi, koska alueella ei tehty yhtä paljon havaintoja kuin läheisillä luokan II alueilla. Ympäristö oli kuitenkin lepakoille sopiva ja osittain myös suora jatkumo luokan II alueiden ympäristölle. Alueella havaittiin viiksisiippoja ja pohjanlepakoita, mutta havaintomäärät olivat alhaiset. Alue on kuitenkin tärkeä, koska sen läpi kulkee lepakoiden todennäköinen siirtymäreitti.

Toukokuussa alueella 3 havaittu siirtyvä viiksisiippa lensi uimarantaan johtavaa tietä pitkin ja katosi näkyvistä jossain alueella 2. Lepakko saattoi jatkaa eteenpäin alueelle 1 tai jäädä saalistamaan alueella 2. Koska alueella 2 on myös muita lepakoiden siirtymäreiteiksi kelpavia polkuja, päätettiin se rajata luokan III lepakkoalueeksi. Lepakot siirtyvät alueen läpi ja saalistavat siinä säännöllisesti, mutta pääsääntöiset saalistusalueet sijaitsevat muualla. Pohjoiseen johtava polku oli erittäin sopiva siirtymäreitiksi ja on yhteydessä alueeseen 1. Polun varrella sijainnut passiiviseurantadetektori 3 paljasti että polulla oli lentänyt viiksisiippoja. Alue 2 toimii myös alueen 1 jatkeena, koska

lepakoiden liikkuminen kyseisen alueen länsiosassa oli vaikea hahmottaa. Luokan II alueen rajausta ei siksi haluttu laajentaa alueille, joilla ei ollut havaintoja.

Alue 5 (kartta 9)

Alueen läpi kulkee Repossaarentie, joka todettiin lepakoiden siirtymäreitiksi. Tiellä havaittiin useaan otteeseen viiksisiippoja, jotka eivät vaikuttaneet saalistavan alueella. Ainoat saalistavat lepakot olivat alueen pohjoisosassa, jossa havaittiin pari pohjanlepakkoa. Alueelta on hyvät yhteydet muihin lepakkoalueisiin, muun muassa alueelle 6.

Alueen pohjoisosa ulottuu alueeseen 4 saakka ja rajautuu tähän. Ratkaisu on perusteltu, koska Degerön kartanossa sijaitseva lepakkoyhdyskunta saattaa käyttää aluetta 5 siirtymäreittinä etelään. Tähän viittaavia varmoja havaintoja ei kuitenkaan tehty, mutta Repossaarentiellä havaitut siirtyvät viiksisiipat olivat periaatteessa voineet tulla kartanolta. Heinäkuussa löydetty siippayhdyskunta ei poistunut kartanorakennuksen luoteispäädystä, joten on mahdollista, että ne lensivät suoraan kaakkoon, alueelle 5.

Alue 7 (kartta 9)

Alueen 7 läpi kulkeva ulkoilureitti muodostaa luonnollisen yhteyden alueiden 6 ja 8 välillä. Alueella 7 ei kuitenkaan havaittu yhtä paljon lepakoita kuin läheisillä luokan II alueilla, joten se katsottiin kuuluvan luokkaan III. Alueella havaittiin pohjanlepakoita ja muutama viiksisiippa. Valaistus polun varrella oli päällä koko kesän. Alue on osa Siivosen vuonna 2004 kartoittamaa luokan III lepakkoaluetta. Kyseinen alue ulottui Repossaaren sillalta Iso-Sarvaston venesataman pohjoispuoleiselle lahdelle, kiertäen Aittasaaren etelärantoja.

Alueen eteläpää on yhteydessä alueeseen 8 ja lepakot saattavat tässä kohtaa liikkua alueiden välillä saalistaessaan. Alueen 7 havaintomäärät eivät olleet riittävän suuret, jotta alue olisi ollut luokiteltavissaa luokkaan II kuuluvaksi. Kaksi havainnoista oli ohilentävistä, eli toisin sanoen mahdollisesti siirtyvistä lepakoista. Alue 7 saattaa toimia muita alueita yhdistävänä reittinä ja tämä on otettu huomioon sen rajauksessa. Alueen keskikohdalla rajaukseen sisältyy ainoastaan polku ja tätä reunustavat puut (liitekuva 5). Alue laajenee etelä- ja pohjoispäässä, ja rajaus perustuu lepakoille sopivaan ympäristöön. Pohjoispäässä alueella on myös luokan II lepakkoaluetta (alue 6) suojaava vaikutus, koska se reunustaa vesisiipoille tärkeän lahdenpoukaman itärantaa.

Alue 9 (kartta 10)

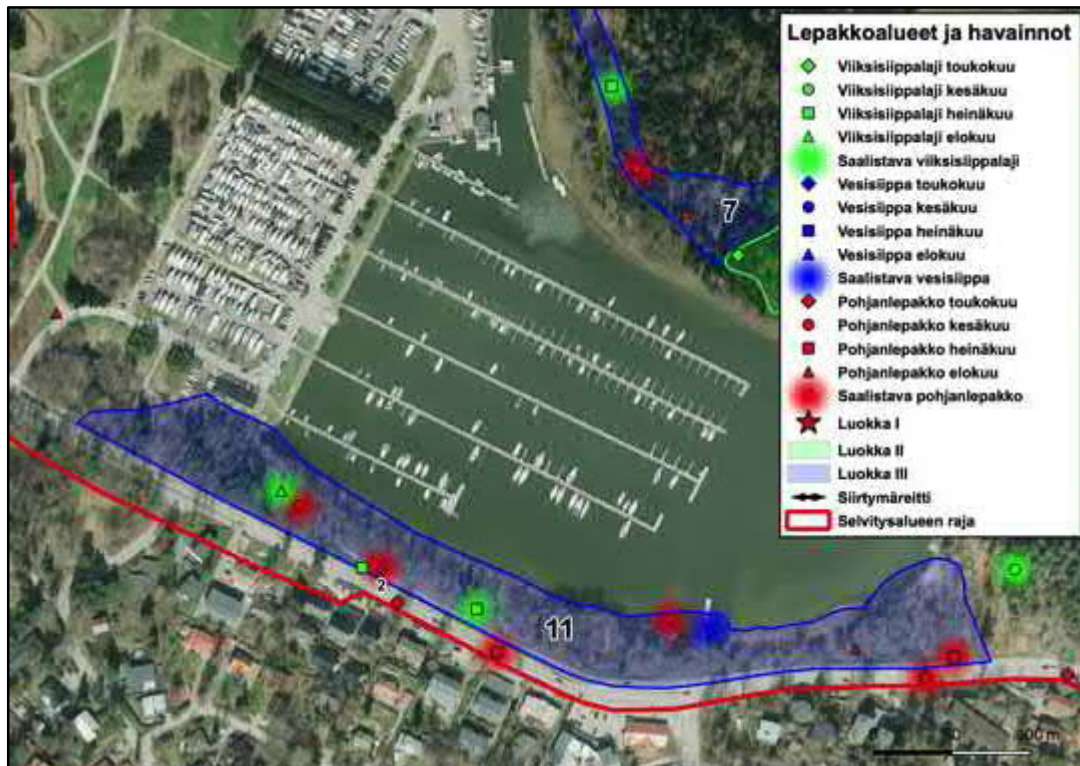
Alueella 9 havaittiin useita pohjanlepakoita, vesisiippoja ja yksi viiksisiiippa. Havaintomäärät eivät olleet yhtä suuria kuin läheisillä luokan II alueilla, joten alue arvotettiin luokkaan III kuuluvaksi. Passiiviseurantadetektorin 12 osoitti, että alueen rantaviivaa pitkin saalisti useita vesisiippoja. Aktiiviseurannan havainnot tukevat tätä käsitystä.

Alue toimii alueen 10 jatkeena, koska Repossaaren sillan alla saalistavat vesisiipat liikkuvat todennäköisesti myös alueella 9. Toinen tärkeä tekijä on alueen läpi kulkeva polku, jota pitkin useimmat alueella havaitut lepakot vaikuttivat saalistavan. Ympäristö on kuitenkin pääosin kuivahko, mäntyvaltainen metsä ja polku oli valaistu koko kesän. Nämä tekijät ovat todennäköisesti vaikuttaneet heikentävästi alueen sopivuuteen lepakoille ja ne on myös otettu huomioon alueen luokituksessa. Alueen rajaus perustuu vahvasti havaintojen sijainteihin, polun varrella kasvavaan puustoon ja vesisiippojen käyttämään vesialueeseen.

Alue 11 (kartta 12)

Alue 11 sijaitsee Iso Sarvaston venesataman eteläpuoleisella rannalla ja siihen sisältyy kevyenliikenteen väylä sekä rantaviivan puusto. Havaintoja tehtiin kolmesta viiksisiiipasta kahtena eri kuukautena ja pohjanlepakoista koko kesän. Kesäkuussa Alepan pohjoispuolella sijaitsevan laiturin kohdalla havaittiin vesisiippa. Alue luokiteltiin luokan III lepakkoalueeksi, koska pohjanlepakko oli yleisin lepakkolaji alueella, ja ainoa viiksisiiipalle jotenkin tyypillinen ympäristö oli alueen länsiosassa.

Alue 11 on kapea vyöhyke venesataman eteläpuoleisella rannalla. Alueen länsiosissa kasvaa kuusia ja tämä saattaa olla sopivan suojaisa ja varjoisa ympäristö viiksisiiipoille. Alueella ei kuitenkaan tehty riittävästi havaintoja lajista, jotta luokka II olisi perusteltu. Kaikki havainnot saattavat periaatteessa olla yhdestä ja samasta yksilöstä, joka saalisti alueella heinä- ja elokuussa. Luokitukseen on myös vaikuttanut kevyenliikenteenväylän ja Jollaksentien valaistus, joka ympäröi alueen länsiosia. Useimmat pohjanlepakot saalistivat joko Jollaksentien tai rantaviivan ruovikon yllä. Alueen itäosissa tervalepikön seassa on paljon rehevää aluskasvillisuutta, mutta lepakoille jäi kuitenkin riittävästi tilaa lentää puiden latvojen alla.

Kartta 12. Selvitysalueen eteläosassa sijaitseva lepakkoalue 11.

Alue 14 (kartta 11)

Alue 14 toimii lähellä sijaitsevan luokan II lepakkoalueen (alue 13) jatkeena. Alueeseen kuuluu kallio ja tämän pohjoispuoleinen rinne. Alueella 14 havaittiin saalistavia viiksisiippoja ja pohjanlepakoita heinä- ja elokuussa, mutta havaintomäärät ja lepakoiden aktiivisuus ei vastannut sitä mitä havaittiin alueella 13. Kalliolla ympäristö on osittain kuiva ja viiksisiippalajeille vähemmän sopiva.

Koska alue 13 on lepakoille erittäin tärkeä, haluttiin varmistaa, että kyseisen alueen lepakoille turvataan riittävästi sopivaa ympäristöä. Luonnollisin vaihtoehto oli rajata lähellä sijaitseva alue 14 luokan III lepakkoalueeksi. Näin ollen alue toimii alueen 13 jatkeena, suojaten tätä tuulelta ja valolta. Alueen eteläraja perustuu maastokartan korkeuskäyrään, koska lepakoiden liikkuminen oli tässä kohtaa aluetta vaikea hahmottaa. Pohjoisessa alue rajautuu suoraan alueeseen 13. Alue 14 on lepakoille tärkeä ja ne todennäköisesti liikkuvat siinä säännöllisesti. Vähäisten havaintojen ja ympäristön luonteen, eli kalliolla kasvavan kuivan männikön perusteella, alue ei kuitenkaan yllä luokan II alueen tasolle. Kallio oli kuitenkin pohjanlepakon tyypillinen saalistuspaikka ja se katsottiin siksi olevan osa alueen muodostamaa kokonaisuutta. Mainittakoon kuitenkin, että alueen pohjoisosassa kasvaa paikoin viiksisiippoille erittäin sopivaa varttunutta kuusikkoa.

5. TULOSTEN TARKASTELU

Tässä kartoituksessa käytetyt menetelmät on valittu asemakaavatasoista selvitystä ajatellen. Tulokset antavat riittävän hyvän kuvan lepakoiden esiintymisestä selvitysalueella, jotta tavoitteet asemakaavatasolla täyttyisivät.

Kokonaisuutena Laajasalon itäranta on erittäin lepakkorikasta aluetta. Vuonna 2004 tehdyssä, koko Helsinkiä kattaneessa lepakkoselvityksessä Aittasaaren rantaympäristö todettiin luokan III paikallisesti arvokkaaksi lepakkoalueeksi (Siivonen 2004). Viimeisimpien tulosten mukaan kyseinen alue on edelleen lepakoiden saalistusalueita. Asemakaavatarkkuuden myötä alueiden rajaukset ovat tarkentuneet ja lähialueilta on löytynyt useita muita arvokkaita lepakkoalueita.

Selvitysalueella esiintyi käytännössä yhtä paljon viiksisiippoja kuin pohjanlepakoita. Tämä viittaa siihen, että ympäristö alueella on hyvin vaihteleva ja suosii molempia lajeja. Alueella sijaitsevan lepakkoyhdyskunnan käyttämät alueet jäivät osittain epäselviksi, koska yhdyskunta poistui pian sen jälkeen kun se onnistuttiin paikantamaan. Ensimmäiset, mahdolliseen yhdyskuntaan viittaavat havainnot tehtiin aktiiviseurannan yhteydessä 16.7. ja kartanorakennus tarkistettiin sisäpuolelta mahdollisimman pian tämän jälkeen, 19.7. Elokuussa yhdyskunta oli jättänyt rakennuksen. Lepakoiden parveilu kartanorakennuksen kaakkoispuolella tukee käsitystä kaakkoon päin suuntaavasta mahdollisesta siirtymäreitistä. Lisätukea tällaisen siirtymäreitin olemassaololle tarjoaa havainto siitä, että useimmat lepakot eivät poistuneet rakennuksen luoteispäädystä tai takapihan kautta.

Helsingin Kaivoshuvilassa on toinen tiedossa oleva siippayhdyskunta (Wermundsen 2013, Hagner-Wahlsten 2014-2017), joka sijaitsee vain reilut puolitoista kilometriä Degerön kartanosta. Tästä johtuen näiden kahden yhdyskunnan esiintymistä pyrittiin vartailemaan keskenään havaintopäivämäärien perusteella. Tarkoituksena oli selvittää, voisiko kyseessä olla yksi ja sama lepakkoyhdyskunta joka siirtyy paikasta toiseen. Kaivoshuvilalla käynnissä ollut selvitys (Hagner-Wahlsten & Karlsson 2018a) tarjosi vertailulle hyvät edellytykset. Kaivoshuvilan yhdyskunta oli paikalla 19.7. kun Degerön kartanossa oleva yhdyskunta vasta havaittiin. Kyseessä ei siis ole sama lepakkoyhdyskunta.

Vesisiippoja havaittiin selvitysalueen useimmilla ranta-alueilla, mutta loppukesää kohden havainnot tuntuivat vähentyvän. Tämä johtunee kausiluonteisesta muutoksesta vesisiippojen saalistuskäyttäytymisessä. Alku- ja keskikesällä ne pysyttelevät rantojen tuntumassa ja lentävät usein toistuvasti samaa reittiä pitkin, ollen tällä tavalla helpompia havaita. Loppukesästä ne siirtyvät kauemmaksi rannoista ja havaitaan jopa avomerellä vedenpinnan ollessa tyyni. Tätä havaittiin myös Helsingin itäisen saariston selvityksessä (Hagner-Wahlsten & Karlsson 2018b), sekä aikaisemmassa Helsingin lepakkolajiston ja tärkeiden lepakkoalueiden tarkastelussa (Wermundsen et al. 2014). Heinäkuun puolivälissä voimakkaasti kukkivat levälautat ajalehtivat Pikku Sarvaston, Repossaaren ja Laajasalon uimarannan ranta-alueille. Tämä vaikutti selvästi haittaavan vesisiippojen saalistusta näillä alueilla. Havainnot lisääntyivät vielä kesäkuussa,

mutta heinäkuun puolenvälin jälkeen 19.7. lajista tehtiin vain yksi havainto. Ajankohta on suunnilleen sama kuin levälauttojen ilmestyminen ranta-alueille. Näiden tekijöiden johdosta jotkut vesisiippojen saalistusalueista tuntuivat siirtyvän kesän aikana.

Asemakaavataarkkuuden selvityksessä kartoitusreitit tulee sijaita lähempänä toisiaan ja havaintokäyntejä voi olla useammin yleiskaavaselvitykseen verrattuna. Näitä kriteerejä on pyritty huomioimaan tässä selvityksessä. Havaintokäyntejä oli kesä- ja elokuussa kaksi kertaa, ja heinäkuussa peräti kolme kertaa kuukaudessa. Koko selvitysalueelta saatiin siis tuloksia ainakin kaksi kertaa kuukaudessa. Toistuvat havainnot lepakoista ja niiden käyttäytymisestä tarjosivat vankan pohjan, mihin perustaa eri alueiden luokitusta. Toistuvat havainnot auttoivat myös eri alueiden rajaamisessa

Lepakot liikkuvat nopeasti ja pimeys muodostaa suuren haasteen kartoittajan yrittäessä hahmottaa eri lepakkoalueiden rajoja. Yksikin lepakko voi ympäristön luonteesta riippuen lentää hyvinkin laajalla alueella, jolloin saman ja eri yksilön erottaminen toisistaan on välillä erittäin vaikeaa. Tästä johtuen lepakoiden käyttämien alueiden rajat eivät aina ole helposti määriteltävissä. Rajausten perusteluissa on siksi paikoitellen jouduttu turvautumaan ympäristön luonnollisiin esteisiin, kuten kallioihin ja jyrkänteisiin. Sopivan ympäristön tai metsäkuvion rajoja sekä maastokartan korkeuskäyriä, on myös paikoin hyödynnetty rajausten tueksi.

Valoisuus ja avoimet alueet ovat suurimmat lepakkoalueisiin heikentävästi vaikuttavat tekijät. Valaistuksesta kärsivät eniten eri siippalajit. Laajasalon selvitysalueella näiden tekijöiden vaikutukset olivat selvästi havaittavissa Iso-Sarvaston venesataman talvisäilytysalueella ja tämän länsipuoleisella puistoalueella. Aktiiviseurannassa näillä alueilla havaittiin ainoastaan pari pohjanlepakkoa. Veneiden säilytysalue oli voimakkaasti valaistu koko kesän, ja viereisen puiston muutamat puut eivät tarjonneet lepakoille riittävästi sopivaa ympäristöä. Tulokset Helsingin Kaivoshuvilan ja Koirasaarentien selvityksistä ovat myös selkeästi osoittaneet valaistuksen haittavaikutuksia lepakoihin (Hagner-Wahlsten 2014, 2015, 2016, 2017 sekä Hagner-Wahlsten & Karlsson 2018a).

6. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA TOIMENPIDESUOSITUKSET

6.1 LUOKAN I ALUEET

Degerön kartanorakennus (kartta 8)

Kartanoalue on yksityisomistuksessa ja kaupungin suunnittelemat asemakaavamuutokset eivät suoraan vaikuta kartanorakennukseen, tai sitä ympäröivään lepakkoalueeseen (alue 4). Lepakkoyhdyskuntaan kohdistuvat haittavaikutukset ovat todennäköisemmin epäsuorat ja johtuvat lähialueiden siirtymäreittien tai saalistusalueiden katoamisesta. Rakennuksen mahdolliset kunnostus- tai korjaustoimenpiteet saattavat kuitenkin väärään aikaan tai väärällä tavalla toteutettuna heikentää tai hävittää yhdyskunnan mahdollisuuksia käyttää rakennusta.

∞Kartanorakennus säilytetään nykytilassaan mahdollisimman kauan. Tämä turvaa lepakkoyhdyskunnan elinolosuhteita rakennuksessa.

∞Mahdolliset hormiin, kattoon tai päätykolmioiden ulkolaudoitukseen liittyvät toimenpiteet tehdään 30.9.-30.4. välisenä aikana kun lepakot eivät ole paikalla.

∞Rakennus tarkistetaan lepakoiden varalta ennen yllä mainittujen rakennus-/korjaustoimenpiteiden aloittamista. Ainakin hormien ympäryys ja muut ullakkotilat tulisi tarkistaa.

∞Lepakoiden mahdollisia ulostuloaukkoja tai rakoja ei tukita. Yksi tällainen aukko sijaitsee rakennuksen luoteenpuoleisessa päätykolmiossa, räystään alla. Aukkoja on erittäin todennäköisesti myös kaakkoispäädyssä.

∞Lepakoiden käyttämät muut aukot ja poistumisreitit olisi hyvä selvittää, jotta voidaan välttää näiden tukkimista.

∞Voimakasta valaistusta rakennuksen luoteis- ja kaakkoispäädyssä tulisi välttää. Rakennusta käyttävät siipat ovat herkkiä valaistukselle.

6.2 LUOKAN II ALUEET

Alue 1 (kartat 7 ja 13)

Alue 1 on tärkeä viiksisiippojen saalistusalue. Muutokset alueen valo- ja tuuliolosuhteissa heikentäisivät viiksisiippojen mahdollisuuksia saalistaa alueella. Suunnitteilla olevat asemakaavamuutokset kohdistuvat Reposalmentien varteen, jossa tutkitaan tiivistämisen mahdollisuuksia. Alueen 1 länsiosat todennäköisesti menetetään.

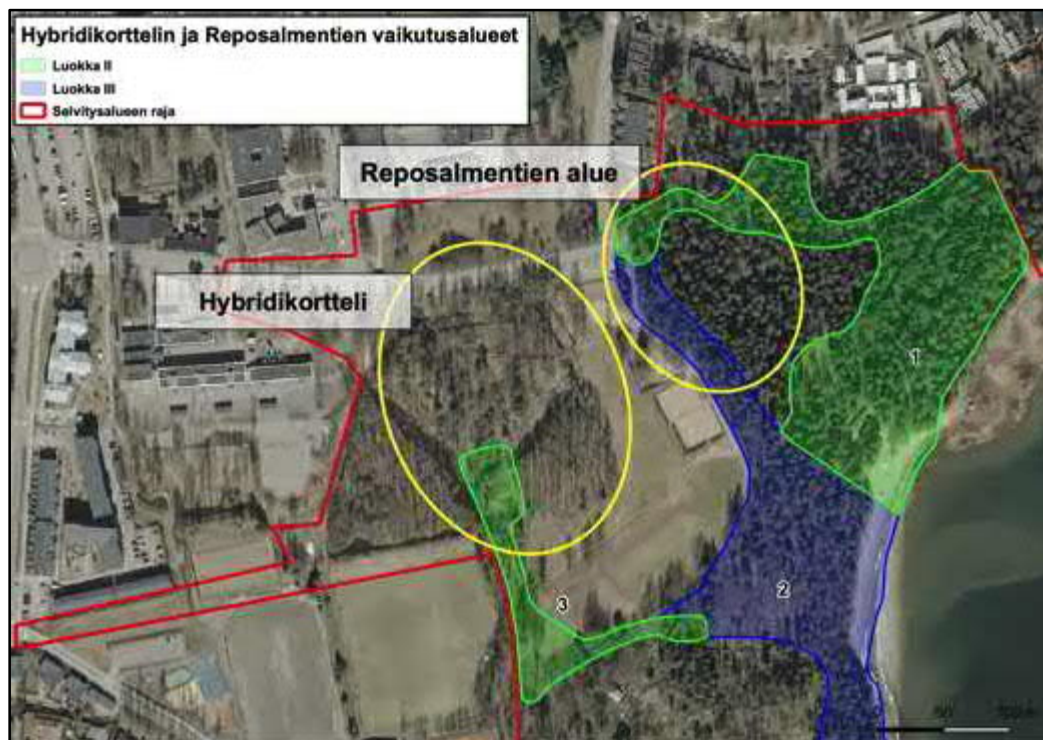
- ∞Rakentaminen Reposalmentien varrella, alueen 1 osoittamalla osuudella heikentäisi alueen sopivuutta lepakoille.
- ∞Hakkuut ja harvennukset vältetään ja alue säilytetään nykyisessä tilassaan niissä kohdissa joissa ei rakenneta. Tarkoituksena on säilyttää mahdollisimman paljon alueen metsästä.
- ∞Jäljelle jäävässä metsässä kannattaa suosia kuusta puulajina, sillä tämä lienee viiksisiippalajien kannalta paras vaihtoehto.
- ∞Ulkoilupolkujen rakentaminen ei todennäköisesti heikennä alueen sopivuutta, mutta näiden valaisemista tulisi välttää 1.6.-31.8. välisenä aikana.
- ∞Reposalmentien varrella vältetään katuvalaistusta 1.6.-31.8. välisenä aikana.

Alue 3 (kartat 7 ja 13)

Osa alueesta 3 sijaitsee suunnitteilla olevan asumisen ja varikon hybridikorttelin alueella. Holmanmoisionpolkua on tarkoitus siirtää muutamia kymmeniä metrejä länteen ja tien koillispuoleiselle metsäalueelle rakennetaan hybridikortteli. Rakentaminen alueella 3 heikentää ennen kaikkea viiksisiippalajien mahdollisuuksia saalistaa alueella. Alueen 3 eteläosat uimarantaan johtavan tien ympärillä ovat erityisen tärkeät lepakoiden siirtymäreitin takia. Uimarantaan johtavan tien varrella kasvavan puuston poistaminen tai harventaminen todennäköisesti heikentäisi siirtymäreitin sopivuutta lepakoille. Teiden valaiseminen heikentäisi erityisesti viiksisiippojen mahdollisuuksia saalistaa alueella 3.

- ∞Metsähakkuut alueen 3 sisällä pyritään välttämään, koska ne muuttaisivat alueen valo- ja tuuliolosuhteita lepakoille epäsuotuisiksi. Tämä koskee erityisesti alueen eteläosia ja uimarantaa kohti kulkevaa polkua.
- ∞Holmanmoisionpolun siirron yhteydessä tien varteen istutetaan uutta puustoa, esimerkiksi vaahteraa. Alkuperäistä puustoa tulisi kuitenkin pyrkiä säilyttämään uuden tien läheisyydessä.
- ∞Alueella sijaitsevien teiden valaisemista vältetään 1.6.-31.8. välisenä aikana.

- ∞Hybridikorttelin uusien rakennusten viereen jätetään mahdollisimman leveä puskurivyöhyke alueelle 3 päin. Tällä vyöhykkeellä säästetään luonnonvarainen kasvillisuus, jonka tarkoituksena on turvata lepakoille sopiva ympäristö.
- ∞Valaisemattomien teiden tai ulkoilupolkujen rakentaminen tai kunnostaminen ei todennäköisesti heikennä alueen sopivuutta lepakoille.
- ∞Hybridikorttelin rakennusten läheisyyteen istutetaan runsaasti uutta kasvillisuutta ja valaistus toteutetaan kohdevalaistuksena, jotta ympäristöön leviävän hajavalon määrä olisi mahdollisimman pieni.

Kartta 13. Hybridikorttelin ja Reposalmentien likimääräiset vaikutusalueet selvitysalueen pohjoisosassa (keltainen ympyrä).

Alue 4 (kartta 8)

Alue 4 on Degerön kartanon yksityisomistuksessa. Asemakaavan muutokset eivät ulotu tälle alueelle.

- ∞Alue 4 säästetään nykyisessä tilassaan.
- ∞Metsänhakuut kartanorakennuksen etelä-, kaakkois- ja itäpuolella vältetään, koska nämä heikentäisivät alueen sopivuutta lepakkoyhdyskunnalle.

∞Voimakasta valaistusta rakennuksen luoteis- ja kaakkoispäädyissä tulisi välttää. Rakennuksessa olevat siipat ovat herkkiä valo-olosuhteiden muuttumiselle.

∞Kevyt aluskasvillisuuden raivaus kartanorakennuksen itä- ja kaakkoispuolella voi jopa parantaa alueen sopivuutta viiksisipoille.

Alue 6 (kartta 9)

Alueella 6 ei ole suunnitteilla isompia muutoksia, vaan alue pysyy virkistyskäytössä. Alueen eteläosien lähellä sijaitsevan yritysalueen ympärille kaavaillaan mahdollisesti veneiden talvisäilytyksen uudelleenjärjestämistä. Joitain alueella olevia ulkoilureittejä rakennetaan tai eheytetään. Lepakoihin kohdistuvat mahdolliset haittavaikutukset liittyvät lähinnä säilytysalueen valaistuksen toteuttamiseen.

∞Alueella 6 tulisi välttää metsänhakkuita, koska ne muuttaisivat valo- ja tuuliolosuhteita lepakoille epäsuotuisaksi.

∞Repossaarentien valaistusta sammuttamalla alueen arvo lepakoille voidaan parantaa entisestään.

∞Uusien polkujen ja teiden valaistus pidetään sammutettuna 1.6.-31.8. välisenä aikana.

∞Uusien polkujen ja teiden varteen jätetään mahdollisimman paljon alkuperäistä puustoa.

∞Veneiden säilytysalueen valaistus toteutetaan kriittisissä kohdissa kohdevalaisimilla, lähiympäristöön leviävän hajavalon vähentämiseksi.

∞Tervalepiköt alueella 6 säästetään. Ne auttavat säilyttämään maan kosteuden ja ylläpitävät alueen hyönteiskantoja (lepakoiden ravinto).

Alue 8 (kartta 9)

Alueen 8 sisällä ei ole suunnitteilla kaavamuutoksia, mutta tämän läheisyydessä tutkitaan vesigolfradan rakentamista. Jos ympäristö alueen 8 sisällä pysyy ennallaan, lepakoihin ei todennäköisesti kohdistu haittavaikutuksia.

∞Alueen läpi kulkevaa ulkoilupolkua reunustava puusto säästetään suojaksi lepakoille.

∞ Polun ja/tai uusien polkujen valaistus pidetään sammutettuna 1.6.-31.8. välisenä aikana.

∞ Alueen länsiosassa ei tehdä hakkuita, koska tämä kohta on erityisen tärkeä ja sopiva ympäristö viikisiipoille.

Alue 10 (kartta 10)

Repossaari on yksityisomistuksessa ja asemakaavamuutoksen mahdolliset haittavaikutukset kohdistuisivat lepakkoalueen mantereeseen puoleiseen osaan ja itse Repossaareen, johon suunnitellaan lisärakentamista. Uudet rakennukset sijoitetaan todennäköisesti saaren eteläosiin. Lisävalaistuksen asentaminen uusille rakennetuille alueille on mahdollinen uhkatekijä lepakoiden saalistusalueelle.

∞ Uudet rakennukset suositellaan sijoitettavaksi saaren pohjoispuolelle tai lounaisosiin, lepakkoalueen ulkopuolelle.

∞ Metsänhakuut saaren eteläpuoliskolla ja etenkin lepakkoalueella vältetään, koska ne heikentäisivät lepakoiden mahdollisuuksia saalistaa alueella.

∞ Saaren pohjoisosissa harvennus saattaa jopa parantaa alueen sopivuutta lepakoille.

∞ Valaistuksen sammuttaminen 1.6.-31.8. välisenä aikana todennäköisesti laajentaisi lepakoille sopivaa aluetta ja hyödyttäisi etenkin vesisiippoja rantojen tuntumassa.

∞ Päärakennuksen eteläpuoleista pihaa ja polttopuuvarastolle johtavaa huoltotietä ei tulisi valaista, sillä tämä heikentäisi viikisiippojen saalistusaluetta merkittävästi.

∞ Repossaaren sillan alusta pidetään avoimena ja vesikasvillisuudesta vapaana. Tällä tavalla vesisiipoille tärkeä saalistusalue säilyy.

∞ Päärakennuksen ullakko tarkistetaan ennen korjaus- tai kunnostustoimenpiteiden aloittamista. Itäpäädyn portailta löytyi mahdollisesti lepakon papana.

Alue 12 (kartta 12)

Alueella 12 suunnitellaan rantareitin rakentamista ja kyseinen toimenpide lienee ainoa alueeseen kohdistuva muutos. Polun rakentaminen ei todennäköisesti heikennä alueen sopivuutta lepakoille, vaan valaistus on tämän alueen suurin riskitekijä. Polun valaiseminen kesäaikaan heikentäisi alueen sopivuutta siippalajeille merkittävästi. Alueen kostea ja pimeä tervalepikkö on ympäristönä erittäin sopiva siipoille.

∞Polun rakentamisen yhteydessä tulisi ehdottomasti säästää mahdollisimman paljon luonnonvaraista puustoa sen varrella.

∞Alueen länsireunalla kasvavat isot kuuset ovat erityisen tärkeitä ja tulee siksi säästää suojaksi lepakkoalueelle.

∞Polulla käytetään tarvittaessa kohdevalaistusta, esimerkiksi ledvalaistus joka vähentää ympäristöön leviävän hajavalon määrää.

∞Valaistus polun varrella pidetään sammutettuna 1.6.-31.8. välisenä aikana.

Alue 13 (kartta 12)

Alue 13 oli selvityksen parhaimpia lepakkoalueita. Alueen läpi kulkevaa polkua on tarkoitus muuttaa viralliseksi rantareitiksi. Toimenpide ei todennäköisesti heikennä alueen arvoa lepakoille merkittävästi, kunhan reittiä ei tehdä liian leveäksi. Mahdolliset haittavaikutukset liittyvät reitin valaistukseen tai sitä reunustavan puuston katoamiseen.

∞Polkua levennetään mahdollisimman vähän ja luonnonvarainen reunustava puusto säilytetään.

∞Uutta rantareittiä ei valaista 1.6.-31.8. välisenä aikana. Tämä on merkittävin tekijä alueen sopivuuden säilymisen kannalta.

∞Rannan puoleinen puusto on erityisen tärkeä ja tulee säilyttää siirtymäreitin suojaksi.

6.3 LUOKAN III ALUEET

Alue 2 (kartta 7)

Alueella suunnitellaan uimarannan toimintojen kehittämistä, johon sisältyy rantakahvila, beachvolley ja talviuinti. Jotkut rakenteista saattavat sijaita keskellä lepakoiden siirtymäreittiä. Tässä kohtaa siirtymäreitti ei ole erityisen käytävämäinen, joten lepakot pystyisivät todennäköisesti löytämään uuden reitin uusien rakennusten ohi, jos alla annettuja suosituksia noudatetaan.

∞Rantapuustoa säilytetään mahdollisimman paljon.

∞Mahdollisen rantakahvilan ulkopuolella ei pidetä valoja päällä 1.6.-31.8. välisenä aikana.

∞Uimarantaan johtavaa tietä ei valaista 1.6.-31.8. välisenä aikana.

Alueet 5, 7 ja 9 (kartat 9 ja 10)

Näihin alueisiin ei kohdistu suuria muutoksia. Suurimmat haittavaikutukset liittyvät valo- ja tuoliolosuhteiden muuttumiseen, jos alueiden ympäristöä muokataan. Näiden alueiden osalta noudatetaan seuraavia suosituksia:

∞Ympäristöön ei tehdä metsänhakkuita jotka avaavat polkujen/teiden varteen suuria aukkoja.

∞Mahdollisesti rakennettavia polkuja ja olemassa olevia teitä ei valaista 1.6.-31.8. välisenä aikana. Tämä koskee ennen kaikkea Repossaarentietä alueella 5, joka on lepakoiden todettu siirtymäreitti.

∞Luonnonvaraista puustoa säilytetään mahdollisimman paljon näillä alueilla.

Alue 11 (kartta 12)

Alue 11 on luonteeltaan kapea ja vyöhykemäinen. Alueelle suunnitellaan rantareittiä ja osa satama-alueesta mahdollisesti täytetään ja rakennetaan. Alueella on tällä hetkellä kevyenliikenteenväylä. Todennäköisimmät haittavaikutukset ovat alueen länsiosien ympäristön katoaminen rakentamisen myötä, tai jo ennestään kapean vyöhykkeen kaventuminen uuden rantareitin takia.

∞Alueella hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevaa kevyenliikenteenväylää, jota mahdollisuuksien mukaan muokataan osaksi uutta rantareittiä.

∞ Jos rantareittiä toteutetaan, se kannattaa tehdä mahdollisimman kapeaksi ja sen varten jätetään mahdollisimman paljon luonnonvaraista puustoa.

∞ Rantareittiä ei valaista 1.6.-31.8. välisenä aikana.

Alue 14 (kartta 11)

Alueelle 14 ei liitekartan 1 mukaan kohdistu muutoksia. Täydennysrakentamista harkitaan alueen itäpuolelle, Puhuritien varrelle.

∞ Alue säästetään lepakkoalueen 13 suojaksi ja jatkeeksi.

∞ Alueella ei tehdä metsänhakkuita tai voimakasta harvennusta.

∞ Valaisemattomien ulkoilupolkujen rakentaminen alueella voi jopa hyödyntää alueen lepakoita tarjoamalla uusia saalistus- ja siirtymäreittejä.

6.4 YLEISET SUOSITUKSET

∞ Lepakkoalueisiin vaikuttavat ympäristömuutokset liittyvät melkein poikkeuksetta valo- ja tuuliolosuhteiden muuttumiseen tai koko ympäristön katoamiseen hakkuun tai rakentamisen seurauksena.

∞ Tiheiden nuorten metsien harventaminen parantaa usein alueiden arvoa viiksisiipoille. Liiallinen harventaminen lisää kuitenkin alueiden valoisuutta ja tuulisuutta, mikä heikentää alueen arvoa siipoille.

∞ Lepakkoalueiksi merkityillä alueilla valaisemattomien ulkoilupolkujen rakentaminen ei merkittävästi heikennä alueiden arvoa lepakoille.

∞ 1.6.-31.8. välisenä aikana ulkoilupolkujen ja II- sekä III-luokan lepakkoalueiden läpi kulkevien teiden valaisemista olisi hyvä välttää. Katuvalaistuksen kirkkautta voidaan myös säätää himmeämmäksi tai käyttää vain tielle kohdistettuja lamppuja hajavalaistuksen välttämiseksi tärkeillä lepakkoalueilla.

∞ Mahdollisille uusille asuntoalueille jätetään vanhaa puustoa turvaamaan lepakoiden suojaisia saalistus- ja piilopaikkoja. Vanhan puuston säilyttäminen turvaa myös lepakoiden suojaisia lentoreittejä alueen läpi.

∞ Ripustamalla lepakonpönttöjä rakennetuille alueille tai niiden läheisyyteen voidaan tarjota lepakoille vaihtoehtoisia piilopaikkoja.

7. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Collins J. (ed.) (2016) Bat surveys for professional ecologists: Good practice guidelines 3rd edition. The bat conservation trust, London

Hagner-Wahlsten, N. & Karlsson, R. 2018a: Helsingin Kaivoshuvilan ja Kruunuvuoren Vuorilahdenpolun valojen sammuttamiskokeilun lepakkoseuranta 2018. Helsingin kaupunkiympäristön toimiala 31 s.

Hagner-Wahlsten, N. & Karlsson, R. 2018b: Helsingin itäisen saariston lepakkoselvitys 2018 – Kallahdensingä, Louesaari ja Pikku Niinisaari. Helsingin kaupunkiympäristön toimiala 53 s.

Hagner-Wahlsten, N. 2017: Kruunuvuorenrannan lepakkoselvitys 2017. – Helsingin kaupungin rakennusvirasto ja Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. 71 s.

Hagner-Wahlsten, N. 2016: Lepakoiden jatkoseuranta Helsingin Koirasaarentien kadunrakennustyömaan varrella Stansvikin Kaivoshuvilan kohdalla 2016. – Helsingin kaupungin rakennusvirasto 32 s.

Hagner-Wahlsten, N. 2015: Lepakoiden jatkoseuranta Helsingin Koirasaarentien kadunrakennustyömaan varrella Stansvikin Kaivoshuvilan kohdalla 2015. – Helsingin kaupungin rakennusvirasto 28 s.

Hagner-Wahlsten, N. 2014: Lepakkoseuranta Helsingin Koirasaarentien kadunrakennustyömaan varrella Stansvikin kohdalla 2014. – Helsingin kaupungin rakennusvirasto. 31 s.

Russ, J. 2012: British Bat Calls. A Guide to Species Identification. – Pelag Publishing. 192 s.

Siivonen, Y. 2004: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 3/2004. 40 s.

SLTY 2012: Suomen Lepakkotieteellisen Yhdistyksen kartoitussuosituksset: URL: <https://drive.google.com/file/d/1xHsaGs8Y2HUXGugXYgXrSOAE01AzAC3S/view> viitattu 20.9.2018

Wermundsen, T. & Mäkelä, T. 2012: Vartiosaaren lepakkoselvitys. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. 37 s.

Wermundsen, T., Nieminen, J., Asikainen, P.; Wermundsen Consulting Oy 2014. Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. 74 s.

8. LIITTEET

8.1 LIITE 1 - LEPAKOIDEN SUOJELU

Kaikki lepakot ovat Suomen luonnonsuojelulain 38 §:n mukaan rauhoitettuja. Ripsisiippa on Suomessa arvioitu erittäin uhanalaiseksi (EN) lajiksi (Rassi ym. 2010) ja se on luonnonsuojeluasetuksella säädetty erityistä suojelua vaativaksi. Pikkulepakko on luokiteltu vaarantuneeksi (VU). Kaikki maassamme tavatut lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 49 §). Suomi liittyi Euroopan lepakoidensuojelu (EUROBATS) sopimukseen vuonna 1999 (Valtionsopimus 104/1999). Sopimuksen mukaan jäsenmaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita ja siirtymäreittejä.

8.2 LIITE 2 - LEPAKOIDEN EKOLOGIAA

8.2.1 Lepakoiden yleinen ekologia

Maassamme on havaittu 13 lepakkolajia. Ne ovat kaikki siippojen heimoon (*Vespertilionidae*) kuuluvia hyönteisravintoa käyttäviä lepakoita. Kesäisin naaraat muodostavat lisääntymisyhdyskuntia (lisääntymis- ja levähdyspaikkoja), joissa ne synnyttävät ja huolehtivat poikasistaan. Yhdyskunnat hajaantuvat loppukesällä poikasten itsenäistyessä. Koiraat esiintyvät kesäisin useimmiten yksin tai pienissä ryhmissä. Sopivia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja löytyy esimerkiksi rakennuksista, puiden koloista tai muista suojaista ja usein myös lämpimistä paikoista. Talvet lepakot viettävät horroksessa, jolloin niiden aineenvaihdunta laskee merkittävästi kehoon kerääntyneiden ravintovarojen säästämiseksi. Jotkut lajit, kuten pohjanlepakko, viiksisiippalajit, vesisiippa ja korvayökkö, talvehtivat Suomessa. Iso-, pikku-, vaivais- ja kääpiölepakko taas edustavat tyyppillisiä muuttavia lajeja, jotka saattavat lentää jopa tuhansia kilometrejä paremmille talvehtimisalueille muualla Euroopassa.

Lepakot lentävät yöllä ja lepäävät päivällä. Kantaville ja imettäville naaraille hyvät saalistusalueet päiväpiilon lähellä ovat erityisen tärkeitä. Loppukesällä lepakot yleensä levittäytyvät tasaisemmin erilaisiin ympäristöihin ravinnonhakuun. Useimmat lajit tarvitsevat suojaista siirtymäreittejä päiväpiiloiden ja saalistusalueiden välillä. Tyyppillinen siirtymäreitti on esimerkiksi vanha metsä- tai ajotie, jonka varrella kasvaa tietä suojaavaa puustoa, usein varttunutta ja harvaa kuusimetsää. Joskus myös metsän läpi kulkevat sähkölinjat tai muut maastossa esiintyvät selkeät linjamaiset muodot voivat toimia lepakoiden siirtymäreiteinä. Lepakkolajien ekologisista ja fysiologisista erityispiirteistä johtuen, eri lajit suosivat erityyppisiä ympäristöjä. Lepakot myös käyttäytyvät eri tavalla riippuen siitä, ovatko ne kesäaikaisilla saalistusalueillaan, vai muuttomatalla

talvehtimisalueilleen. Jotkut lajit saattavat esimerkiksi kesäaikaan pysytellä enimmäkseen suojaisissa ympäristöissä, vältellen isoja avoimia alueita. Muuttomatallaan samat lepakot pystyvät kuitenkin ylittämään jopa Suomenlahden. Tavallisimpien selvitysalueella tavattujen lajien erityispiirteitä ja ympäristövaatimuksia on esitelty alla.

8.2.2 Alueella havaittujen lajien erityispiirteet ja vaatimukset

Pohjanlepakko

Pohjanlepakko on Suomen yleisin lepakkolaji. Se on sopeutumiskykyinen lepakko joka pystyy muita lajeja helpommin hyödyntämään myös uusia, ihmisen muokkaamia ympäristöjä. Pohjanlepakko saalistaa usein paljon avonaisemmassa ja monipuolisemmassa ympäristössä kuin siipat. Metsäaukio, pellon- tai hakkuuaukion reuna, kallioalueet, avonaiset pihapiirit, puistot ja autotiet ovat yleisiä pohjanlepakon saalistuspaikkoja. Loppukesällä pohjanlepakko saattaa myös hyödyntää katuvalojen valokeilassa pörrääviä hyönteisiä ravintona, eikä se ole valolle yhtä herkkä kuin siippalajit. Pohjanlepakko on yksi Suomessa talvehtivista lepakkolajeista ja sitä havaitaan yleisesti talvehtivien lepakoiden laskennoissa.

Viiksi- ja isoviiksisiiippa

Viiksisiippoihin kuuluu Suomessa kaksi eri lajia: viiksisiippa ja isoviiksisiiippa. Molemmat lajit esiintyvät usein rinnakkain hyvinkin samantyyppisillä alueilla. Niitä on käytännössä mahdoton erottaa toisistaan äänten ja käyttäytymisen perusteella. Varttuneet, harvat, kuusivaltaiset metsät, pimeät polut, metsä- ja ajotiet, suojaiset pihapiirit, lehdot, rehevät ja kosteat ympäristöt ovat tyypillisiä viiksisiippojen saalistusalueita. Lajit ovat pohjanlepakkoa herkempiä muuttuvan maankäytön aiheuttamille valo- ja tuuliolosuhteiden muutoksille, sekä suojaisten siirtymäreittien ja saalistusalueiden katoamiselle. Viiksisiippalajeja havaitsee tyypillisimmillään varttuneen, kostean ja harvan kuusikon läpi kulkevan metsätien tai polun varrella. Lajien ympäristövaatimuksista johtuen niitä pidetään usein pohjanlepakkoa parempina indikaattoreina hyvälle lepakkoalueelle.

Vesisiippa

Vesisiippa on Suomessa yleinen lepakkolaji joka nimensä mukaisesti viihtyy ja saalistaa vesien äärellä. Laji suosii ympäristössään vesikasvillisuudesta vapaana olevaa vedenpintaa ja puiden varjostamia pimeitä rantoja. Tyypillisiä vesisiipan ympäristöjä ovat järvet, joet, leveät ojat, siltojen alustat ja suojaiset merenlahdet. Rannat ovat tyypillisesti tervalepän ja veden ylle ulottuvien oksien reunustamia. Vesisiippa on herkkä rantojen tuntumassa tehtäville hakkuille ja harvennuksille, koska nämä toimenpiteet muuttavat ranta-alueiden valo- ja tuuliolosuhteita. Vesisiippoja havaitaan Suomessa säännöllisesti myös talviaikaan, jolloin ne horrostavat esimerkiksi kellareissa tai bunkkereissa.

8.3 LIITEKUVAT

LIITEKUVA 1. Degerön kartanon ullakolla havaittu lepakoiden papanakerros, noin 3 cm paksu. Rakennus on lepakoiden lisääntymi-/levähdyspaikka.

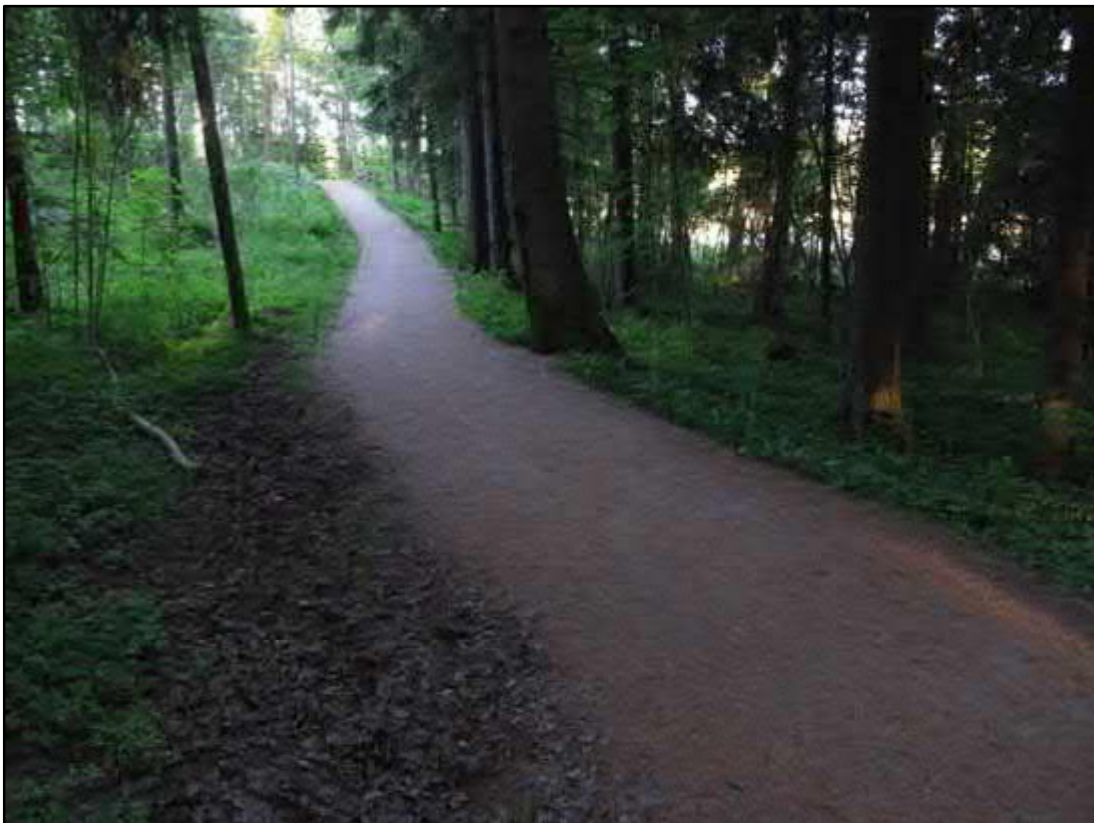
LIITEKUVA 2. Degerön kartanon ullakolla havaittu kuollut lepakko.

LIITEKUVA 3. Repossaaren päärakennuksen itäpäädyn portailla havaittu mahdollinen lepakonpapana. Sisältö vaikutti hyönteisperäiseltä.

LIITEKUVA 4. Kartanon navetan luoteispääty.

LIITEKUVA 5. Ympäristö alueella 7 ulkoilureitin varrella. Viiksisipoille sopiva käytävä, jota reunustaa isot varjostavat kuuset.